

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10637

HISTORISHER MATERYALIZM

Herman Gorter

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

דערמאן גארטער

ה'ס ט א ר י ש ע ר מ א ט ע ר י א ל י ז ם

ד'קדמה פון קארל קאוטסקי

יידיש ד.ה. מיימון

פ'נפטע אויפלאגע

פארלאג „ארבעטער-היים“ ווארשע

HERMAN GORTER
MATERJALIZM DZIEJOWY

WYDAWNICTWO „ARBEITERHEIM“
WARSZAWA 1926.

Druk. I. Hendlera, Warszawa, Długa 25

אײנהאלט:

3	וואָס איז אַזוינס דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם?	I
5	וואָס איז נישט דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם?	.II
7	איבערבליק איבערן אינהאַלט פֿון היסטאָרישען מאַטעריאַליזם.	.III
14	דאָס „מאַטעריעלע“ לעבען און דאָס „גייסטיגע“ לעבען.	.IV
22	דאָס געזעלשאַפֿטליכע לעבען בעשטימט דעם גייסט.	.V
22	א. די וויסענשאַפֿט, דאָס קענען און דאָס לערנען.	
29	ב. די ערפינדונגען	
37	ג. דאָס רעכט.	
44	ד. די פּאָליטיק.	
56	ה. זיטען און מאַראַל	
90	ו. רעליגיע און פּילאָזאָפּיע.	
111	ז. די קונסט.	
112	שלום.VI
114	די קראַפֿט פֿונ'ם אמת.	
116	די קראַפֿט פֿונ'ם יחיד.	

צױאָן:

קאָנטסקײס פּאַרוואָרט צו דער דייטשער איבערזעצונג פֿונ'ם בוך. . 19

וואָס איז אַזוינס דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם?

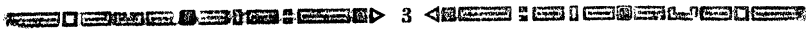
די סאָציאַל-דעמאָקראַטיע האָט צו טהון נישט בלויז מיט אַ פּאָליטישען און עקאָנאָמישען קאָמף, זי פיהרט געגען די פערמעגליכע קלאַסען אויך צו אַ דעען - קאָמף.

מיט אַנדערע ווערטער: די סאָציאַל-דעמאָקראַטיע האָט צו טהון נישט בלויז מיט דער שטרעבונג, אַז דאָס פריוואַט-אייגענטום ארף די פראָדוקציענס-מיטלען, דאָס הייסט ארף נאַטור-קרעפטען, ווערקצייג און ערד, זאָל פער-וואַנדעלט ווערען אין אַ קאָלעקטיוו אייגענטום מיט דער הילף פונ'ם פּאָלי-טישען קאָמף, דהיינו: דורך איסקעמפען און אַרייננעהמען אין די אייגענע הענד די מלוכה-מאַכט—זי פיהרט אויך געגען די פערמעגליכע קלאַסען אַ קאָמף פאַר אַוועלט-אַנשווי אונג. ווייל זי מוז עס פיהרען.

ווייל דער אַרבייטער, וועלכער וויל מיטהעלפען צום בעזיענען די בור-זשוואַיע און וועלכער וויל ברענגען דערצו, אַז זיין קלאַס זאָל בעקומען אין זינע הענד די שליטה, מוז בייקומען ביי זיך אין אייגענעם קאָפּ די בעל-הבתישע געדאַנקען, מיט וועלכע עס האָבען איהם אָנגעפילט פון קינדווייז-אויף: רביים, לעהרער, מגידים, מטיפים, בעל-הבתישע שרייבער, רעדנער א. א. ו. עס איז נישט גענוג, ער זאָל געהערען צום פראָפעסיאָנעלען פער-אין און צו דער פּאָליטישער פּאַרטיי—און שוין; ער מוז נאָך זיך אַליין אי-בערליך מאַכען פאַר אַנאַנדער מענש און נישט בלייבען דאָס, וואָס די הער-שער האָבען געמאַכט פון איהם. מיר מיינען דערמיט צו זאָגען אַט-וואָס:

עס איז פאַרהאַן אַ געוויסער קוק אויף דאָס לעבען, אַנאַיבערצייגונג, מען קאָן אפשר זאָגען: אַ פּילאָזאָפיע, פון וועלכער די בורזשוואַיע וויל נישט וויסען, אָבער דער אַרבייטער מוז זי אָננעהמען, אויב ער וויל זיין אימשטאַנד די בורזשוואַיע צו בעזיעגען.

די פאַרשטעהער פון די פערמעגליכע קלאַסען ווילען איינרעדען די אַרבייטער, אַז דער „גייסט“ שטעהט העכער פונ'ם מאַטעריעלען געוועלשאַפט-ליכען לעבען, אַז דער גייסט (דער רוח) בעהערשט די מאַטעריע (דעם חומר). פון זייער זייט איז עס שטאַרק פערשטענדליך. ביז איצט האָבען זיי טאַקי

בענוצט דעם גייסט אלס מיטעל צו זייער הערשאפט: זיי האָבען אין זייער שליטה די וויסענשאַפט, דאָס געזעץ, דאָס רעכט, די פּאָליטיק, די קאָנסט, די רעליגיעזע אינסטיטוציעס—און איבער דאָס אַלץ הערשען זיי. האָבען זיי דערום שטאַרק חשק אויפצוקלערען די אַרבייטער, אַז אַזוי דאַרף עס בלייבען לעולט ועד, אַז דער גייסט בעהערשט דאָס מַטעריעלע געזעלשאַפטליכע לעבען פון אייביג-אַן, אַז ער בעהערשט די אַרבייט פונ'ם אַרבייטער אין דער פּאַבריק, אין דעם חאָרטשאַט, אויפ'ן פעלד, אויף דער שיף, אויף דער באַנק, דער אַרבייטער וואָס גלויבט דאָס, דער גלויבט שוין ממילא, אַז דער גייסט שאַפט פון זיך אַרויס די פּראָדוקציע, אַז ער בעשאַפט די אַרבייט און די געזעלשאַפטליכע קלאַסען.—דער דאָזיגער אַרבייטער וועט זיך שוין לאָזען טרעטען פון די בעלי-בתים מיט זייערע אַלע יוצר-משרתים: די פּלי-קודש, געלעהרטע א. אַז. וו., ווייל די בעלי-בתים האָבען דאָך דעם גרעסטען טייל פון דער וויסענשאַפט, זיי האָבען די רעליגיעזע אינסטיטוציעס—זיי האָבען אַלואַ דעם גייסט, און אויב דאָס איז אמת מוזען זיי טאַקי הערשען.

אַבער דער אַרבייטער, וואָס וויל ווערען פריי, וואָס וויל ברענגען דער-צו, אַז די מלוכה זאָל אַריינפאלען אין די הענד פון זיין קלאַס און די פּראָ-דוקצאַנס-מיטלען זאָלען ביי די הערשענדע קלאַסען אָבגענומען ווערען—דער מוז בעגרייפּען, אַז די בעל-בתים שטעלען-פאַר די זאך מיט'ן קאָפּ אַראָפּ און מיט די פיס אַרויף און אַז נישט דער גייסט בעשטימט דאָס לעבען, נאָר פּערקעהרט: דאָס געזעלשאַפטליכע לעבען בעשטימט דעם גייסט, די דאָזיגע לעהרע טראָגט דעם נאָמען: היסטאָרישער מאטעריאליזם. ווען דער אַרבייטער בעגריימט עס, וועט ער זיך פריי מאַכען פון דער גייסטיגער הערשאַפט פון די פּערמעגליכע קלאַסען און אַנטקעגען זייער אַרט דענקען וועט ער אַרויסשטעלען זיין אייגענעס דענקען, אַ מעהר שטאַרקס און אַ מעהר ריכטיגס.

און די דאָזיגע זאך וועט האָבען נאָך אַ פעולה: דער אַרבייטער וואָס פּערשטעהט עס וועט איינזעהן, אַז דאָס וואָס עס קומט-פאַר אַרום איהם אין דער מענשליכער געזעלשאַפט איז די אורזאך פון דעם, וואָס עס קומט-פאַר ביי איהם אין קאָפּ, אַז ביי איהם אין קאָפּ ענטשטעהט דער סאָציאַליזם דער-פאַר וואָס ער, דער סאָציאַליזם, וואַקסט-אַרויס אַרום איהם, אין דער גע-זעלשאַפט, און באמת איז דאָך טאַקי אַזוי: די געזעלשאַפטליכע ענטוויקלונג, דאָס סאָציאַלע לעבען גופא, געהט אויפ'ן וועג צום סאָציאַליזם, און גרייט-צו דעם סאָציאַליזם. הייסט עס: דער אַרבייטער וועט איינזעהן און פיהלען, אַז ער פּערמאָגט דעם אמת וועגען דער ווירקליכקייט; און דאָס וועט איהם געבפן דעם מוט און דעם ביטחון, וועלכע זענען גויטיג פאַר דער סאָציאַלער רעוואָלוציע. דאָס דאָזיגע הייסען איז אַלואַ פאַר דעם פּראָלעטאַרישען קאַמף פונקט אַזוי נויטהענדיג, ווי דער פּראָפּעיטאַנעלער פּעראַיין און די פּאָליטישע פּאַרטיי; בען מוז נאָגען, אַז אָהן דעם דאָזיגען וויסען קאָן דער עקאָנאָמישער און פּאָ-

ליטישער קאמף נישט פאלקאם דורכגעקעמפט ווערען. וואָרום גייסטיגע עקלאַ-
פּעריי שטערט דעם אַרבייטער צו פיהרען ווי געהעריג דעם מאַטעריעלען קאמף;
דאָגעגען דאָס בעוואוסטזיין, אַז אַלס אַרימער פּראָלעטאַריער איז ער פון
דעסטוועגען גייסטיג שטאַרקער איידער זיינע בעהערשער, הייבט איהם שוין
אויף העכער פון זיי און גיט איהם די קראַפט, צו בעוועגען זיי אויך
פאַקטיש.

דער היסטארישער מאַטעריאליזם איז די לעהרע, וועלכע ערקלערט, אַז
דאָס געזעלשאַפֿטליכע לעבען (דאָס סאָציאַלע זיין) בעשטימט דעם גייסט,
טרייבט דאָס דענקען אין בעשטימטע וועגען און ענטשיידעט דעם רצון און
די האַנדלונג פון פּערזאָנען און קלאַסען.

דאָ איז בוך וועלען מיר פרובען ווייזען דעם אַרבייטער די ריכטיגקייט
פון דער דאָזיגער לעהרע—אָזוי איינפאַך און קלאָר, ווי ס'איז נור מעגליך.

.II

וואָס איז נישט דער היסטארישער מאַטעריאליזם?

פון דעסטוועגען איידער מיר געהמען זיך קלאָר מאַכען, וואָס איז אַזוינס
דער היסטארישער מאַטעריאליזם, ווילען מיר אַפריהער זאָגען, וואָס איז ער
נישט. דאָס טוהען מיר, כדי צו בעזייטיגען געוויסע פאַראורטיילען און פער-
מיידען מיטפערשטענדניסען. מען דאַרף וויסען, אַז אויסער דעם דאָזיגען הי-
סטארישען מאַטעריאליזם, וועלכע איז די פון פרידריך ענגעלס און קאַרל מאַרקס
געגרינדעטע לעהרע פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע, איז נאָך פאַרהאַן אַפילאַ-
זאָפישער מאַטעריאליזם, אפּשר גאָר עטליכע סיסטעמען פון דעם דאָזיגען מין.
אַבער די דאָזיגע סיסטעמען פּערנעהמען זיך נישט, אָזוי ווי דער היסטארישער
מאַטעריאליזם, מיט דער פּראָגע: ווי אַזוי ווערט דער גייסט געצוואונגען דורך
דאָס געזעלשאַפֿטליכע לעבען, דורך די פּראָדוקציאָנס-אופנים, די טעכ-
ניק, די אַרבייט, צו געהן אין בעשטימטע וועגען—נאָר זיי קלעהרען וועגען
דעם צוואַמקעהאַנג צווישען קערפּער און גייסט (הומר און רוח), מאַטעריע און
נשמה, גאָט און וועלט א. א. ו. די דאָזיגע אַנדערע, נישט היסטארישע
נאָר אַלגעמיינ-פילאָזאָפישע סיסטעמען פרובען צו געבען אַנענטפער
אויף די פּראָגע: אין וואָס פאַר אַ שייכות שטעהט דאָס דענקען בכלל צו דער
מאַטעריע, אָדער ווי אַזוי איז דאָס דענקען אַרויסגעקומען? דאָגעגען דער הי-
סטארישער מאַטעריאליזם פרעגט: פון וואַנען געהמט זיך עס, וואָס אין אַגע-
וויסער צייט דענקט מען אין דער מענשליכער געזעלשאַפֿט דווקא אָזוי און
אָזוי? דער אַלגעמיינער פילאָזאָפישער מאַטעריאליזם וועט צום ביישפיל זאָ-
גען: די מאַטעריע איז אַנאָייביגע זאַך און פון איהר קומט-אַרויס ביי געווי-

סע אומשטענדען דער גייסט, וועלכער פערשווינדט דערנאך ווידער, ווען זיינע בעדינגונגען זענען שוין מעהר נישטאָ; אָבער דער היסטארישער מאַטע-ריאליוז וועט זאָגען: דאָס וואָס די פּראָלעטאַריער דענקען אַנדערש ווי די פּערמעגליכע קלאַסען, איז אַרעוולטאַט פּון די אַדער יענע בעשטימטע אור-זאַכען.

דער אַלגעמיינער פּילאָזאָפּישער מאַטעריאַליזם קלעהרט וועגען דעם מהות פּונ'ם דענקען. אָבער דער היסטארישער מאַטעריאַליזם קלעהרט וועגען דער אורזאַך פּון די ענדערונגען אין'ם דענקען. דער ערשטער פּרוּבט צו ערקלערען די ענטשטע הונג, דער אַנדערער—די ענטוויקלונג פּונ'ם דענקען. דער ערשטער איז פּילאָזאָפּיש, דער צווייטער היסטאריש. דער ערשטער שטעלט-זיך אױף דעם צושטאַנד, ווען קיין שום דענקען, קיין שום גייסט איז נאָך נישט בנמצא; דער צווייטער שטעלט-זיך אױף דעם צושטאַנד, ווען דער גייסט איז שוין אַ ישׁ, ווען ער עקזיסטירט שוין (נאָר ער אינטערסירט זיך, ווי געזאָגט, מיט די ענדערונגען, וואָס דער גייסט ווייזט-אַרויס אין דער גע-שיכטע ...) דער גרויסער אונטערשייד איז שוין, דאָכט זיך, גענוג קענטיג.

ווער עס וויל קענען און וויסען די לעהרע פּון דער סאָציאַל-דעמאָ-קראַטיע, מוז קודם-כל זיך גוט אַרייננעהמען אין קאָפּ דעם דאָזיגען אונטער-שייד, וואָרום די געגנער און דערהויפּט די בעל-הבית'שע אינטעליגענץ, וואָס האָט ליב צו שטאַלצירען דערמיט, אַז זי איז, נישט מאַטעריאַליסטיש, נאָר אידעאַליסטיש געזאָגען, היינט ווער רעדט נאָך די פּרומאַקעס פּון אַלערליי מינים—האָבען די טבע צונויפצומישען די דאָזיגע ביידע ענינים און, אָבשרע-קענדיג מיט'ן ערשטען, ווילען זיי פּערמיאוס'ן אין די אַייגען פּון דער יו-גענד אױך דעם צווייטען. די דאָזיגע אפּוטרופּסים פּון, אידעאַליזם, מיטטייגס געזאָגט, טענהן אַזוי: דער מאַטעריאַליזם האַלט, אַז די גאַנצע וועלט איז נישט מעהר ווי אַ חומר, אַ מאַטעריע, וואָס בעוועגט-זיך מעכאַניש, אַז מאַטע-ריע און קראַפט איז דער איינציגער אַייביגער און אַבסאָלוטער ישׁ, אַז דאָס דענקען איז בלויז אַנאָיסדעמפּונג פּון מוח, אַזוי ווי די גאַל פּון דער לע-בער; די מאַטעריאַליסטען—זאָגען זיי—זענען אַ נייער מין געצען-דיענער, מאַ-טעריע-דיענער, און דער היסטארישער מאַטעריאַליזם איז דאָס אייגענע וואָס דער פּילאָזאָפּישער מאַטעריאַליזם... און פיעל מענשען, וועלכע קענען נישט די אמת'ע מינונגען פּון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע וועגען דעם מהות פּונ'ם גייסט (אַזוי ווי יאָזעף דיצען האָט עס אויפגעקלערט)—גלויבען טאַקי אין די דאָזיגע פּלאַטעריי און האָבען ממש מורא פאַר דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער לעהרע; דער היסטארישער מאַטעריאַליזם איז פאַר זיי טרופּה, ווי חויר פאַר אַ פּרומען ייד.

די דאָזיגע טענות זענען אָבער פּאַלש. דורך אַרייה ביישפּילען וועלען מיר דערווייזען, אַז דער היסטארישער מאַטעריאַליזם בעהאַנדעלט גאָר נישט די פּראָגען וועגען דער בעציהונג צווישען מוח און חומר, נשמה און מאַטע-

ריע, גאָט און וועלט, דענקען אין זיין-גאָר ער פערנעהט זיך בלויז מיט די ענדערונגען, וואָס ווערען דורך די געזעלשאַפטליכע ענדערונגען אַרויסגע-רופען אינ'ם דענקען.

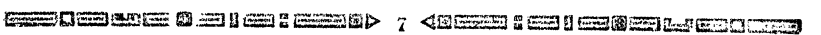
נאָר פון דעסמוועגען ווען מיר ערקלערען, אז דער היסטאָרישער טאָמעריאליוזם איז נישט דאָסזעלבע וואָס דער פילאָזאָפישער טאָמעריאליוזם, מיינען מיר נישט צו זאָגען דערמיט, אז דער היסטאָרישער טאָמעריאליוזם קאָן נישט פיהרען צו אַנאָלגעמיינער וועלט-אַנשוואַנג. אַדרבה ווי יעדע עמפירישע וויסענשאַפט איז אויך דער היסטאָרישער טאָמעריאליוזם אַ סוף על צוצוקומען צו אַנאָלגעמיינער פילאָזאָפישער וועלט-אַנשוואַנג. און דערין גופא שמעקט מאַקי אַ וויכטיגער טייל פון דער בעדיימונג, וואָס דער היסטאָרישער טאָמעריאליוזם האָט פאַר'ן פראָגעמאָרעם. ער דערנעהנטערט אונז צו אַנאָלגעמיינער פאַרשמעלונג וועגען דער וועלט. די דאָזיגע פאַרשמעלונג איז אָבער נישט קיין מעכאַניש-טאָמעריאליסטישע, פונקט אַזוי ווי זי איז נישט די תלמודישע, די קאָמפּליטע צי די עוואַנגעלישע צי די פרויזיגע — זי איז נאָר אַנאָלגעמיינער פאַרשמע-לונג, אַ נמע הבנה, אַ ניער קוק אויף דער וועלט, וועלכער איז אייגען בלויז דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיש. אָבער נאָך אַמאָל: דער היסטאָרישער טאָמעריאליוזם איז נישט די דאָזיגע וועלט-אַנשוואַנג גופא; ער איז אַ וועג, אַ מיטעל, איינס פון די מיטל מיט-לען צוצוקומען דערצו, — אַזוי ווי דער דאָרווייז, די גאַנצע נאָמור-וויסענשאַפט, מאַרקענס לעהרע וועגען קאָפּיטאַל און דיזגענס לעהרע וועגען געלט זענען אויך אַזעלכע מיטלען, איין איינציגס פון די דאָזיגע מיטלען איז נישט גענוג, אויף צוצוקו-מען צו דער דאָזיגער וועלט-אַנשוואַנג, נאָר אלע צוזאַמען פיהרען ערשט אַהין.

אַזוי ווי דאָ אין בוך בעהאָנדלען מיר בלויז דעם היסטאָרישען טאָמעריאליוזם, וועלען מיר, פערשמעהט זיך, וועגען דער אַלגעמיינ-פילאָזאָפישער וועלט-אַנשוואַנג פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישע נישט רעדען בפרטות. נאָר ביי עטליכע ביישפּילען, וועל-כע מיר וועלען ברענגען פּדי צו מסביר זמן דעם ענין, וועלען מיר פון דעספּווע-יען געפינען אַגעלעגעהייט אָנצווויזען אויך אויף די דאָזיגע אַלגעמיינע וועלט-אַנשוואַ-אונג; פּדי אויך די דאָזיגע אַלגעמיינע, וועלכע בעשטעהט פונ'ם היסטאָרישען מאָ-פּעריאליוזם מיט נאָר פיעל אַנדערע וויסענשאַפטען, זאָר דעם לעזער געוויסערטאַשען בעקאַנט ווערען.

III

איבערפלייב איבער'ן אינהאַלט פון היסטאָרישען מאָמעריאליוזם.

אַצינד שטעלט-זיך די פראָגע: וואָס איז דען דער אַלגעמיינער אינ-האַלט פון אונזער לעהרע?
איידער מיר געהמען-זיך בעווייזען די ריכטיגקייט פון אונזער לעהר-

רע, וועלען מיר טאקי געבען צוערשט דעם לעזער אַנאַלגעמיינעם און קלאָרען אי-
בערבליק איבער דעם, וואָס עס דאַרף דערווידען ווערען.

פאַר יעדען אַינעם, וועלכער קוקט זיך-צו צום געזעלשאַפֿטליכען לע-
בען, איז קלאָר, אַז די מיטגלידער פון דער געזעלשאַפֿט לעבען אין בעשטי-
טע בעציהונגען איינע צו די אַנדערע. געזעלשאַפֿטליך זענען זיי איינע צו
די אַנדערע נישט גלייך, נאָר זיי צעמאַלען זיך אויף גרופעס אָדער קלאַסען,
וואָס שטעהען אויף אַ העכערער און נידעריגערער שטאַפֿעל. דער אויבערשטע-
ליכער צוקוקער וואָלט קאָנען מיינען, אַז די דאָזיגע בעציהונגען זענען בלויז
אייגענטום-בעציהונגען; די איינע פערמאָגען ערד, נולאות, די אַנדערע—פּאַב-
ריקען אָדער טראַנספּאָרט-מיטלען אָדער סחורות צום פערקויפֿען, אַנדערע ווי-
דער פערמאָגען גאַרנישט. אויך וואָלט נאָך דער אויבערשטע ליכער צוקוקער
קאָנען מיינען, אַז דער אונטערשייד צווישען זיי אַלע איז דער-עיקר אַפּאָלי-
טישער: עטליכע גרופעס האָבען אין זייערע הענד די מלוכה-מאַכט, אַנדערע
ווידער האָבען נישט דערויף קיין שום דעה אָדער כּמעט קיין שום דעה. אָבער
ווער עס קוקט טיעפער אַרײַן, דער בעמערקט, אַז הינטער די אייגענטום-בע-
ציהונגען שטעקען גאָר פּראָדוקציע-אָנס-בעציהונגען, אין וועלכע די מענשען
שטעהען איינע צו די אַנדערע ביים פּראָדוצירען דאָס, וואָס די געזעלשאַפֿט
דאַרף האָבען.

אַרבייטער, אונטערנעהמער, שיפּס-אייגענטימער, רענטיערען, גוט-בעזיצער,
אַרענדאַטאָרען, סוחרים און קרעמער, זיי אַלע זענען דאָס וואָס זיי זענען
— צוליב דעם אָרט, וואָס זיי פערנעהמען אינ'ם פּראָדוקציע-אָנס-פּראָצעס, אין
דער בעאַרבייטונג פון די פּראָדוקטען און אין זייער צירקולאַציע. דער דאָזי-
גער אונטערשייד איז נאָך טיעפער איידער דער חילוק, וואָס דער איינער האָט
געלד און דער אַנדערער האָט גאַרנישט. וואָרום דער יסוד פון דער געזעל-
שאַפֿט איז דאָך די בעאַרבייטונג פון די קולטור-אוצרות.

אַלזאָ מיר, מענשען, געפינען זיך אין אַרבייט-און פּראָדוקציע-אָנס-בע-
ציהונגען איינע צו די אַנדערע.

אָבער אויף וואָס זענען געשטעלט די דאָזיגע אַרבייט-בעציהונגען? זיי
שוועבען דען די מענשען סתם-אַזוי אין דער לופט, אַלס קאַטיטאַליסטען און
אַרבייטער, גוט-בעזיצער, אַרענדאַטאָרען און טאָג-מענשען און ווי מען רופט זיי
אַלץ דאָרטען די אַלע אַנדערע מינים מיטגלידער פון דער געזעלשאַפֿט?

ניין, די דאָזיגע בעציהונגען זענען געבויט אויף דער טעכניק, אויף די
ווערקצייג, מיט וועלכע די מענשען אַרבייטען אין דער ערד, אין דער נאַטור.
די פּאַבריקאַנטען און די פּראָלעטאַריער האָבען אַלס זייער יסוד די מאַשין,
זענען פון דער טאַשין אַבהענגיג. ווען עס וואָלטען נישט זיין קיין מאַשינען,
וואָלטען אויך נישט זיין קיין פּאַבריקאַנטען און קיין פּראָלעטאַריער (אַלענפּאַלס
נישט אַנעלכע, ווי זיי זענען אַצינד).

דער איינפאַכער וועבשטעהל האָט געשאַפֿען די אַרבייט אינדערהיים

דורך דער אייגענער מאמיליע, דער קאמפנירשער הילצערנער וועב-שטוהל האָט שוין געשאַפֿען אַ געזעלשאַפֿט מיט קליינע מייסערס און געזעלען, אָבער די גרויסע אייזערנע וועב-מאַשין, וואָס ווערט געטריבען דורך דאָס אָדער עלעק-טריע, האָט געשאַפֿען אַ געזעלשאַפֿט מיט גרויסע פּאַבריקאַנטען, אַקציאָנערען, דירעקטאָרען, באַנקירען און לויז-אַרבייטער.

די פּראָדוקציאָנס-בעציהונגען זענען פעסטע ראַהמען, אין וועלכע די מענ-שען זענען אַריינגעשטעלט. דער פּראָדוקציאָנס-פּראָצעס איז אַ מאַטעריעלער פּראָצעס, און די ווערקשייט זענען אַזוי ווי די ווינקלען און לייסטען פון די ראַהמען, אין וועלכע מיר שטעהען.

די טעכניק, די ווערקשייט, די פּראָדוקטיווי-קרעפטען זענען דער פונדאַמענט פון דער געזעלשאַפֿט, דער אייגענטליכער יסוד, אויף וועלכען עס שטעהט דער גאַנצער ריעיגער און אַזוי פּערוויקעלטער אָרגאַניזם פון דער געזעלשאַפֿט. אבער די זעלבע מענשען, וועלכע שאַפֿען זייערע געזעלשאַפֿט-ליכע בעציהונגען לויט זייער מאַטעריעלען פּראָדוקצ-יאָנס-אופן, שאַפֿען אויך לויט די דאָזיגע בעציהונגען זייע-רע אידעען, זייערע פּאַרשטעלונגען, זייערע מיינונגען, זייערע פּרינציפּען. די קאָפיטאַליסטען, די אַרבייטער און די אַנדערע קלאַסען, וואָס דורך דער טעכניק פון דער געזעלשאַפֿט אין וועלכער זיי לע-בען זענען זיי געזוואונגען צו שטעהן אין בעשטימטע בעציהונגען איינע צו די אַנדערע—אַלס מייסטער און קנעכט, אייגענטימער און פּראָלעטאַריער, ערד-אייגענטימער און טאָג-מענשען—די אייגענע קאָפיטאַליסטען און אַרבייטער א. א. וו. דענקען אויך אַלס קאָפיטאַליסטען, אַרבייטער א. א. וו. זיי שאַפֿען זייערע אידעען, זייערע פּאַרשטעלונגען נישט אַלס אַבסטראַקטע וועזנס נאָר אַלס שטאַרק קאָנקרעטע ווירקליכע לעבעדיגע מענשען, מענשען וואָס לעבען אין אַ בעשטימטער געזעלשאַפֿט.

אַלס נישט בלויז אונזערע מאַטעריעלע בעציהונגען הענגען אָב פון דער טעכניק, זענען געבויט אויף דער אַרבייט, אויף די פּראָדוקטיווי-קרעפטען; נאָר אַזווי מיר דענקען טאַק אַינערהאַלב פון אונזערע מאַטעריעלע בעציהונגען און אונטער די דאָזיגע בעציהונגען, הענגען אָב אויך אונזערע געדאַנקען די-רעקט פון די דאָזיגע בעציהונגען און אינדירעקט אַלס פון די פּראָדוקטיווי-קרעפטען.

דאָס מאָדערנע געזעלשאַפֿטליכע לעבען פונ'ם מאָדערנעס פּראָלעטאַריער איז געשאַפֿען דורך דער מאַשין. זיינע געזעלשאַפֿטליכע געדאַנקען, וועלכע נעהמען-זיך פון דער בעציהונג אין וועלכער ער שטעהט אַלס פּראָלעטאַריער, זענען אַלס אינדירעקט געבויט אויף דער מאָדערנער מאַשינעריע און פון איהר הענגען זיי אָב אינדירעקט. און דאָס אייגענע איז מיט אַלע קלאַ-סען פון דער קאָפיטאַליסטישער געזעלשאַפֿט. אָבער דאָס איז נאָך נישט גאָר; מען דאַרף נאָך וויסען אַט-וואָס:

נישט תמיד איז עס געווען אזוי. אין דער פארצייטיגער קאמוניסטישער געזעלשאפט זענען די וויכטיגסטע פראדוקציע-אגנס-מיטלען (די ערד, דאָס גע- מיינזאָם אויסגעבויעטע הויז, די סטאַדעס) געווען אַגעמיינזאַם אייגענטום, נישט קיין פריוואַט-אייגענטום. די וויכטיגסטע געזעלשאַפטיכע אַרבייטן האָט מען געמאַכט צוזאַמען; אין דעם פראָדוקציע-אגנס-פראָצעס זענען אַלע גלייך געווען, פערשטעהט זיך הויך דעם אונטערשייד אין געשלעכט און עלטער, און אינם איי-גענטום איז נישט געווען קיין שום אונטערשייד אָדער בלוז גאָר אַ קליינער חילוק. אָבער נאָכדעם ווי די צעטיילונג פון דער אַרבייט איז שוין געווען אזוי גרויס, אז עס זענען געשאַפן געוואָרען פערשירענע פאַכען, און נאָכ-דעם ווי דורך דער בעסערער טעכניק און דורך דער צעטיילונג פון דער אַר-בייט איז פראָדוצירט געוואָרען אַנ' עוודף איבער דאָס, וואָס איז דירעקט גויס-ווענדיג פאַר'ן לעבען — האָבען געוויסע פאַכען, וואָס האָבען זיך אויסגעציי-כענט דורך קענטישען אָדער דורך קריעגס-טענהייקייטען (ווי די פּהנים אָדער קריעגס-לייט), פערשטאַנען אַריינצובעקומען אין זייערע הענד דעם דאָזיגען עוודף און סוף-בלי-סוף אויך די פראָדוקציע-אגנס-מיטלען. אזוי-אַרום זענען אַרויס-געקומען די קלאַסען און די אַרבייטס-בעציהונגען ערשיינען פון דעמאָלט-אָן אין דער פאַרם פון פריוואַט-אייגענטום.

„דורך דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק און דורך דער צעטיילונג פון דער אַרבייט זענען אַלזאָ אַרויסגעקומען די קלאַסען. קלאַסען-בעציהונגען און אייגענטום-בעציהונגען זענען געבויט אויף דער אַרבייט. דורך דער ענטוויק-לונג פון דער טעכניק, וועלכע האָט געשאַפן פאַר געוויסע פאַכען די מעג-ליכקייט צו פערבאָרען די פראָדוקציע-אגנס-מיטלען, זענען אַרויסגעקומען פער-מעגליכע און נישט-פערמעגליכע און די גרויסע מאַסע פון פּאָלק איז געוואָ-רען: שקלאַפּען, לייב-אייגענע און לוי-אַרבייטער.“

און דער עוודף, וואָס די טעכניק, די אַרבייט, פראָדוצירט איבער דאָס, וואָס איז דירעקט גויסווענדיג — איז וואָס ווייטער אַלץ גרעסער אויך דאָס עשירות פון די פערמעגליכע און אַלץ שאַרפער איז געוואָרען דער קלאַסען-געגענוואַך צו די נישט-פערמעגליכע. אין אַגלייכער מאָס איז אַלזאָ געוואָקסען אויך דער קלאַ-סען-קאַמף. — דער קאַמף, וואָס די קלאַסען פיהרען צוליב דעם אייגענטום אויף די פראָדוקטען און אויף די פראָדוקציע-אגנס-מיטלען, און אזוי איז דער דאָזיגער קאַמף געוואָרען די אַלגעמיינע פאַרם פונ'ם קאַמף, וואָס דער מענש אין דער געזעלשאַפּט פיהרט פאַר זיין עקזיסטענץ. די אַרבייטס-בעציהונגען זענען אייגענטום-בעציהונגען, און אייגענטום-בעציהונגען זענען בעציהונגען פון די קלאַסען וואָס קעמפען צווישען זיך; און אַלע צוזאַמען זענען זיי געבויט אויף דער ענטוויקלונג פון דער אַרבייט און שטאַמען פונ'ם אַרבייטס-פראָצעס. פון דער טעכניק.

די בעציהונגען, אין וועלכע עס שטעהט יעדער איינצעלנער מענטש, גילט
 טען נישט בלויז פאר איהם אליין, ווייל געזעלשאפטליך שטעהט נישט דער
 מענטש אין א ספעציעלער בעציהונג צו אנדערע מענטשן, וואָס בלויז ער אליין
 האָט מיט איהר צו טהון. אַנאַרבייטער, צום ביישפּיל, איז נישט קיין יחיד
 אין זיין לאַגע אַלס לוינ-אַרבייטער, ער איז איינער פון פיעל, ער
 איז אַ מיטגליד פון אַ קלאַס פון מיליאָנען, וועלכע געפינען זיך אַלס לוינ-אַר-
 בייטער אין דערזעלבער לאַגע וואָס ער. און אזוי איז עס מיט יעדען מענטש
 אין דער ציוויליזירטער וועלט: יעדער איינער געהערט צו אַ גרופע, אַ קלאַס,
 וואָס זיינע מיטגלידער בעציהען זיך צום פּראָדוקצאַנס-פּראָצעס אויף דעם איי-
 גענעם אומן. עס איז אַלואַ אמת נישט בלויז דאָס, אַז איין אַרבייטער, איין
 קאָפיטאַליסט, איין פּויער א. א. וו. וועט געזעלשאַפטליך דענקען אזוי, ווי
 די אַרבייטס-בעציהונגען מאַכען איהם דענקען—נאָר זיינע מיינונגען, זיינע אי-
 דעען, זיינע פּאַרשטעלונגען וועלען זיין אין אַלגעמיינע שטריכען איינשטימיג
 מיט די מיינונגען, אידעען, פּאַרשטעלונגען פון הונדערטער טויזענדער אנדערע,
 וועלכע געפינען זיך אין דערזעלבער לאַגע וואָס ער. היוצא מזה: אַזוי
 ווי עס איז פאַרהאַן אַ קלאַסען-פּאַזיציע אינ'ם אַר-
 בייטס-פּראָצעס, אַזוי איז אויך פאַרהאַן אַ קלאַסען-
 דענקען.

און נאָך עפעס האָבען מיר צו זאָגען צו דער אַלגעמיינער איבערוילט
 וועגען אונזער לעהרע:

די אַרבייטס-בעציהונגען פון די פּערשידענע קלאַסען: קאָפיטאַליסטען,
 אונטערנעהמער, אַרבייטער א. א. וו. זענען אין דער קאָפיטאַליסטישער גע-
 זעלשאַפט (ווי בכלל אין אַ געזעלשאַפט וואָס איז צעשפּאַלטען אין קלאַסען)
 גלייכצייטיג אויך אַנאַייגענטום-בעציהונג. קאָפיטאַליסטען, לוינ-אַרבייטער, סוחרים,
 פּויערים, סערנעהמען ספעציעלע פּאַזיציעס נישט בלויז אין דער פּראָדוקציע,
 נאָר אויך אין דעם אייגענטום. דער אַקציענער וואָס שאַרט צו זיך אין
 די קעשענעס די דיווידענדען, שפּיעלט אינ'ם פּראָדוקצאַנס-פּראָצעס נישט בלויז
 די ראַליע פון אַ געלד-באַרגער און פון אַ פּאַראַזיט, אַנאַאָכל ואינו עושה, נאָר
 ער איז אויך אַ מיט-אייגענטימער פון דער אונטערנעהמונג, פון די פּראָדוק-
 ציאָנס-מיטלען, פון דער נחלה, פון דעם ווערקציג, פון די רויה-שטאַפען, פון
 די פּראָדוקטען. דער סוחר איז נישט בלויז דער אויסטוישער, דער פּער-
 מיטלער, נאָר אויך דער אייגענטימער פון די סחורות און פּונ'ם ריווח. דער
 אַרבייטער איז נישט בלויז דער אויסאַרבייטער פון די פּראָדוקטען, נאָר
 אויך דער אייגענטימער פון זיין אַרבייטס-קראַפט, וועלכע ער פּערקויפט יע-
 דעס מאָל, און פּונ'ם פּרייז וואָס ער דערהאַלט דערפאַר. מיט אנדערע ווער-
 טער: אין אַ געזעלשאַפט, וואָס איז געטיילט אין קלאַסען, זענען די אַרבייטס-
 בעציהונגען איינצייטיג אויך אייגענטום-בעציהונגען

אָבער די טעכניק שטעהט נישט אויף איין אָרט. זי געפינט זיך אין אַ מערה גיכער אָדער מעהר לאַנגזאַמער ענטוויקלונג און בעוועגונג: די פּראָ-דוקטיוו-קרעפטען וואַקסען, דער פּראָדוקציאָנס-אופן ענדערט זיך. און ווען עס ענדערט זיך דער פּראָדוקציאָנס-אופן, מווען זיך שוין דורכאויס ענדערן אויך די בעציהונגען, אין וועלכע די מענשען געפינען-זיך איינע צו די אַנדערע אינ'ם אַרבייטס-פּראָצעס. די בעציהונג פון די פריהערדיגע קליינע מייסטערס איינע צו די אַנדערע און צו זייערע געזעלען איז אַגאַנץ אַנדערע, איידער אין דער אינזשיגער צייט די בעציהונג פון די גרויסע אונטערנעמענער איינע צו די אַנדערע און צו דעם לויין-פּראָבלעטאַריאַט. וואָרום די מאַשינמעסיגע פּראָדוקציע האָט געבראַכט צו אַנ'ענדערונג פון די אַלטע בעציהונגען. און אַזוי ווי אין אַ קלאַסען-געזעלשאַפט (ווי ס'איז שוין פריהער ערקלערט) זענען די פּראָדוקציאָנס-בעציהונגען איינצייטיג אויך אייגענטום-בעציהונגען—ווערען אויך די צווייטע געענדערט צוזאַמען מיט די ערשטע; און אַזוי ווי די מיינונגען. פּאַרשטעלונגען, אידעען א. א. וו. בילדען-זיך אינערהאַלב פון די בעציהונגען און לויט די בעציהונגען, אין וועלכע די מענשען לעבען—ענדערט זיך אויך זייער בעוואוסטזיין דעמאָלט ווען עס ענדערען זיך די אַרבייט, די פּראָדוקציע און דאָס אייגענטום.

די אַרבייט און דאָס דענקען געפינען זיך אין אַ כּסדר'דיגער ענדערונג און ענטוויקלונג. „פּערענדערנדיג דורך זיין אַרבייט די קולטור, פּערענדערט דער מענש איינצייטיג אויך זיין אייגענע נאַטור“. דער פּראָדוקציאָנס-אופן פּונ'ם מאַטעריעלען לעבען בעדינגט דאָס גאַנצע געזעלשאַפטליכע לעבען. נישט דאָס בעוואוסטזיין פון די מענשען בעשטימט זייער זיין (זייער עקזיסטענץ), נאָר פּערקעהרט: זייער געזעלשאַפטליכעס זיין בעשטימט זייער בע-וואוסטזיין.“

אָבער אויף אַ געוויסען שטאַפּעל פון זייער ענטוויקלונג פּאַלען-אַריין די מאַטעריעלע פּראָדוקטיוו-קרעפטען פון דער געזעלשאַפט אין אַ ווידערשפּרוך מיט די עקזיסטירענדע פּראָדוקציאָנס- און אייגענטום-בעציהונגען. די נייע פּראָדוק-טיוו-קרעפטען קאָנען זיך נישט ענטוויקלען אינערהאַלב פון די אַלטע בעציהונג-גען, זיי קאָנען דאָרט נישט אויסוואַקסען. דעמאָלט הייבט זיך אָן אַ קאַמף צווישען די, וועלכע זענען פּעראינטערעסירט אין די אַלטע פּראָדוקציאָנס- און אייגענטום-בעציהונגען, און די, וואָס האָבען אַנ'אינטערעס אין דער ענטוויק-לונג פון די נייע פּראָדוקטיוו-קרעפטען. עס קומט אַנ'עפּאָכע פון אַ סאָציאַלער רעוואָלוציע, ביז די נייע פּראָדוקטיוו-קרעפטען האַלטען-אָב דעם זיעג און עס ווערען געשאַפען נייע פּראָדוקציאָנס- און אייגענטום-בעציהונגען, אין וועלכע זיי (די פּראָדוקטיוו-קרעפטען) קאָנען בליהען.

און דורך דער דאָזיגער רעוואָלוציע ענדערט-זיך אויך דאָס דענקען פון די מענשען, עס ענדערט זיך מיט איהר און אין איהר. דאָס איז בקיצור דער אינהאַלט פון אונזער לעהרע. פּדי עס נאָך בע-

סער אויסצוטייטשען, וועלען מיר עס נאך אַמאַל מסביר זיין אויף דעם פּאָל-גענדען אופן:

I. די טעכניק, די פּראָדוקטיוו-קרעפטען, בילדען דעם יסוד פון דער געזעלשאַפּט.

די נראָדוקטיוו-קרעפטען בעשטימען די פּראָדוקציע־אָנס-בעציהונגען, דאָס הייסט: די בעציהונגען, אין וועלכע די מענשען שטעהען איינע צו די אַנ-דערע אינ'ם פּראָדוקציע־אָנס-פּראָצעס

די פּראָדוקציע־אָנס-בעציהונגען זענען איינציטיג אייגענטום-בעציי-הונגען.

די פּראָדוקציע־אָנס-און אייגענטום-בעציהונגען זענען נישט בלויז בעציי-הונגען פון פּערזאָנען, נאָר פון קלאַסען.

די דאָזיגע קלאַסען-בעציהונגען, אייגענטום-בעציהונגען און פּראָדוקציע־אָנס-בעציהונגען (מיט אַנדערע ווערטער: דאָס געזעלשאַפּטליכע לעבען) בעשטימען דאָס בעוואוסטזיין פון די מענשען, דאָס הייסט: זייערע מיינונגען איבער רעכט, פּאָליטיק, מאַראַל, רעליגיע, קונסט א. א. וו.

II. די טעכניק ענטוויקעלט זיך פּסדר.

די פּראָדוקטיוו-קרעפטען, דער פּראָדוקציע־אָנס-אופן, די פּראָדוקציע־אָנס-בעציהונ-גען, די אייגענטום-בעציהונגען, די קלאַסען-בעציהונגען ענדערען זיך דערום נאָכאַנאַנד.

דאָס בעוואוסטזיין פון די מענשען, זייערע מיינונגען און פּאַרשטעלונגען איבער רעכט, פּאָליטיק, מאַראַל, רעליגיע, קונסט א. א. וו. ענדערען זיך אַלואַ אויך צוזאַמען מיט די פּראָדוקציע־אָנס-בעציהונגען און די פּראָדוקטיוו-קרעפטען.

III. די נייע טעכניק פּאַלטאָריין אויף אַגעוויסען שטאַפּעל פון איהר ענטוויקלונג אין אַ ווידערשפרוך מיט די אַלטע פּראָדוקציע־אָנס-און אייגענטום-בעציהונגען.

סוף כל סוף זיעגט די נייע טעכניק.

דער עקאָנאָמישער קאָמף צווישען די שיכטען, וועלכע זענען פּעראַיני-טערעסירט אין די אַלטע פּאַרמען (די קאָנסערוואַטיווע), און די שיכטען, וואָס זענען פּעראַיניטערעסירט אין די נייע קרעפטען (די פּראָגרעסיװע)—קומט זיי צום בעוואוסטזיין אין יוריסטישע, פּאָליטישע, רעליגיעזע, פּילאָזאָפּישע און קינסטלערישע פּאַרמען.

אַצינד וועלען מיר פרובען בעווייזען די ריכטיגקייט פון די דאָזיגע הנחות. אין אַרײַה ביישפּילען וועלען מיר דערווייזען, ווי אַזוי די ענדערונג אינ'ם דענקען איז אַרעוולטאַט פון דער ענדערונג אין דער מענשליכער טעכ-ניק. ווען דאָס געלינגט אונז, האָבען מיר אונטערגעגראָבען אַ וויכטיגען טייל פונ'ם יסוד, אויף וועלכען עס שטיצט זיך די מאַכט פון די קאָפיטאַליסטען איבער די אַרבייטער. וואָרום דערמיט וואָלט זיין דערווייזען, אַז קיין שום

השגחת-הבורא אָדער גייסטיגע איבערמאַכט פון מענשען קאָן נישט אַריקאהאַל-טען די אַרבייטער פון דער הערשאַפט איבער דער וועלט דעמאָלט, ווען זיי טעכניק מאַכט זיי פאַר די מאַטעריעלע און גייסטיגע בעהערשער פון דער וועלט.

IV

דאָס „מאָטעריעלע“ לעבען און דאָס „גייסטיגע“ לעבען.

די ביישפּילען, וואָס מיר וועלען געבען, וועלען קודם-כל זיין זעהר איינפאַך. מיר ווילען, אַז זיי זאָלען פּערשטאַנען ווערען אפילו פון אַרבייטער, וואָס פּערמאַנען קנאַפע ידיעות אין היסטאָריע; דערום מוזען זיי זיין איינפאַך און קלאָר, פּדי זיי זאָלען האָבען אַנאָיבערצייגענדע קראַפּט. מיר וועלען אויסקלויבען בכן גרויסע, ברייט-פּערנומענע ערשיינונגען, וואָס זייער ווירקונג איז אומעדום אָנוועהעוודיג.

פּערשטעהט זיך, אַז אויב אונזער לעהרע איז ריכטיג, מוז זי זיין גיל-טיג פאַר דער גאַנצער געשיכטע, דאָס הייסט: די גאַנצע געשיכטע דאַרף מען קאָנען ערקלערען דורך איהר. זי מוז זיין ביכולת צו ערקלערען יעדען קלאַסען-קאָמפּ, יעדע איבערקעהרעניש אינ'ם דענקען פון די קלאַסען, פון דער געזעלשאַפט.

נאָר פון דעסוועגען דאַרף מען זיין אַ גוטער קענער פון היסטאָריע. פּדי צו ערקלערען דורך אונזער לעהרע ביישפּילען פון די פּריהעדריגע יאָהר-הונדערטען. שפּעטער וועלען מיר נאָך אָנווייזען דערויף, ווי געפּעהרליך עס איז צו וועלען אָנווענדען אונזער לעהרע אויף צייטען אָדער אומשטענדען, וועלכע מען קען נישט, אָדער מען קען זיי בלויז אַביסעל. סיי דער לעזער, סיי דער סער-פּאַסער פּונ'ם דאָזיגען ביכעל האָבען נישט אַזעלכע גרויסע ידיעות אין היסטאָריע. איבערהויבט וועלען מיר נישט בלויז נעהמען גאַנץ איינפאַכע ביישפּילען בכלל, נאָר חוץ דעם וועלען מיר נעהמען די דאָזיגע ביישפּילען דער-עיקר פון אונזער אייגענער צייט, ס'הייסט: אַזעלכע גרויסע ערשיינונגען, וואָס יעדער אַרבייטער קען אָדער איז אימשטאַנד צו קענען פון זיין אייגענער סביבה, אַזעלכע פּערענדערונגען אין די געזעלשאַפטליכע בעציהונגען און אינ'ם גע-זעלשאַפטליכען דענקען, וועלכע מוזען זיך-וואַרפען יעדען לעבעדיגען מענש אין די אויגען. און אויסערדעם—אַזעלכע פּראָבלעמען, וואָס זענען העכסט אינ-טערעסאַנט פאַר דער עקזיסטענץ פון דעם אַרבייטענדען קלאַס און קאָנען פּערענטפּערט ווערען בלויז דורך דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע אויף אַזאַ אַופן, וואָס איז פאַר דעם דאָזיגען קלאַס בעפּרידיגענד.

נאָר גענען אונזער לעהרע ווערען דאָך געבראַכט זעהר וויכטיגע טענות.

וועלכע זענען אין פלוג גאר שטארקע...

דערום וועלען מיר טאקי יעדעס מאָל ביי יעדען מין גייסטיגע צרשיי-
נונגען, וועלכע מיר וועלען אַרומרעדען, ווי: פּערענדערונגען אין פּאָליטישע
אידעען, אין רעליגיעזע פּאַרשטעלונגען א. ד. גל.—ברענגען איינעם פון די
וויכטיגסטע אַרגומענטען (טענות) פון אונזערע געגענער און גלייך אויפ'ן אַרט
אַבווענדען, בעקענפּען, די דאָזיגע טענה, כדי אונזער לעהרע זאָל ביסלעכווייז
קאָנען בעטראַכט ווערען פון אַלע זייטען און מען זאָל בעקומען וועגען איהר
אַנטען און גענויערען בעגריף.

צום לייכטסטען איז צו דערקענען די מאטעריעלע ענדערונגען,
וועלכע נעהמען זיך פון דער ענדערונג אין דער טעכניק.
אין יעדען אינדוסטריע-צווייג, ביי די טראַנספּאָרט-מיטלען און אויך
אין דער לאַנד-ווירטשאַפט—אומעדם ענדערט זיך די טעכניק, ענדערען זיך די
פּראָדוקטיווקרעפטען. מיר זעהען עס טאָג-טעגליך פאַר אונזערע אויגען. צום
ביישפּיל:

דאָס זעצען אותיות, די צוגרייטונג פון געדרוקטע זאַכען איז נאָך מיט
אַ קורצער צייט צוריק אומעדם געמאַכט געוואָרען מיט דער האַנד; אָבער דער
פּאַרשויט פון דער טעכניק האָט געבראַכט אויף דער וועלט די זעץ-מאַשין,
וועלכע גיט אַליין די אותיות אונטער דער האַנד פונ'ם מאַשין-זעצער און
שטעלט זיי אַוועק אויף זייער אַרט.

דאָס בלאָזען גלאָז איז פאַרגעקומען מיט'ן מויל; אָבער די טעכניק ער-
פינדעט ספעציעלע מכשירים, ווערקצייג, וואָס אַרבייטען-אויס פענסטער-גלאָז,
פלאַשען א. אַז. וו.

פוטער פלעגט מען אין דער גאַנצער וועלט מאַכען נור מיט דער האַנד.
האָט מען אָבער ערפונדען אַ מאַשין, וואָס פּעראַרבייט אין אַ קורצער צייט
גרויסע מאַסען מילך; די דאָזיגע מאַשין ווערט אַצינד זעהר ברייט בענוצט.
טייג ווערט געקנעטען מיט דער האַנד אין קעלער פונ'ם קליינעם
בעקער; אָבער עס זענען שוין פאַרהאַן ברויט-פאַבריקען, וואו די דאָזיגע אַר-
בייט ווערט געטהון דורך דער מאַשין.

בעלייכטונג האָט מען אין דער אַלטמאָדישער ווירטשאַפט געוואוסט, אַז
דאָס דאַרף צוגעגרייט ווערען דורך דער בעל-הבית'טע. זי פלעגט רייך-מאַכען
די לאַמפּ, אָנגיסען זי, שאַצען אַנייעם קנויט. אָבער אין דער היינטיגער צייט
איז פאַרהאַן גאָז אַדער עלעקטרישער שטראָם; צוגעשטעלט ווערט עס פון
גאָר ווייט; ווי אַזוי? דורך דער מאַשין.

הכלל, אומעדם וואו דאָס אויג גיט נור אַ בליק, אין אַלע אינדוסטריע-
צווייגען—זעהט מען אַ פּערענדערונג פון דער פּראָדוקטיווקראַפט. און וואָס
אַמאָל איז די פּערענדערונג און ענטוויקלונג אַלץ אַ גיכערע, אַלץ אַ שנעלערע.
דער מאַשין געלינגט אַצינד צו מאַכען אַזעלכע מלאכות, וואָס תחילת איז גאָר

נישט איינגעפאלען, אז א מאשין זאל עס קאנען מאכען.

אין צוזאמען מיט די פראדוקטיוו-קרעפטען ענדערען זיך די פראדוק-צייאָנס-בעציהונגען, ענדערט-זיך דער פראדוקצייאָנס-אופן. וועגען דער וועב-מא-שין האָבען מיר שוין גערעדט, ווי אזוי זי האָט געבראַכט צו נייע בעציהונ-גען צווישען די אונטערנעהמער גופא און אויך צווישען די אונטערנעהמער מיט די אַרבייטער. פריהער זענען געווען אַסך קליינע מייסטערס, מיט קליינע וואַרשטאַטען און פּערהעלטניסמעסיג וועניג לוי-אַרבייטער. אַצינד-הונדערטער טויזענדער לוי-אַרבייטער, פּערהעלטניסמעסיג וועניג פּאַבריק-אייגענטימער, ווע-ניג אונטערנעהמער. די פּאַבריקאַנטען פּערנעהמען די לאַגע פון גרויסע שררות און שטעהען אַנטקעגען די אַרבייטער אַלס אַזיאַטישע דעספּאָטען. וואָס פאַר אַנאָיבערקעהרעניש מיר האָבען אין דער דאָזיגער בעציהונג! און פון דעסט-וועגען האָט צו דעם אַלעם געבראַכט בלוז-די מאַשין.

וואָרום זי, די מאַשין, האָט עס איינגעבראַכט ארצות, מטמונים, דעם וואָס איז געווען אימשטאַנד זי צו פּערשאַפּען זיך. זי האָט איהם געגעבען די מעג-ליכקייט אַנדערצולעגען די קאָנקורענטען, בעקומען אויף קרעדיט אַריעוויגען קאַפיטאַל, אפּשר גאַר שאַפּען אַ טרעסט. און זי, די פראדוקטיוו-קראַפט, האָט עס געבראַכט דערצו, וואָס די קליינע בעל-הבתים לעך זענען אַרויס נקי פון זייער ביסעל פּערמעגען און טויענדער זענען געצוואונגען געוואָרען צו שטע-לען-זיך אַלס לוי-אַרבייטער ביי יענעם.

און וואָס האָט אויפגעטהון די נייע פראדוקטיוו-קראַפט אין דער אויטאָאַרביי-טונג פון פּוטער? די מאַשין, וואָס מאַכט פּוטער פון טויענדער ליטער מילך, איז פאַר דעם דורכשניטליכען פּויער אַ צוטייערע זאַך, און בכלל וועט ער גאַר האָבען צו וועניג מילך פאַר אַזאַ מאַשין. דערום נעהמען זיך צונויף הונ-דערט פּויערים אינאיינעם, זיי קויפען אַזאַ מאַשין און פּעראַרבייטען זייער מילך געמיינזאַם. אַלואָ די פראדוקטיוו-קראַפט האָט זיך געענדערט, אָבער איינצי-טיג האָבען זיך אויך געענדערט די פראדוקצייאָנס-בעציהונגען, דער גאַנצער אופן פונ'ם פראדוצירען: דאָרטען וואו פריהער האָבען הונדערט געאַרבייט יעדער איינער בעזונדער און די ווייבער און די טעכטער פון די פּויערים האָבען געמאַכט די פּוטער אין דער פּויערשער ווירטשאַפּט-פּאַבריקירען אַצינד הונדערט צוזאַמען און זיי לאָזען אַרבייטען געוונגענע מענשען, לוי-אַרביי-טער, אויף זייער געמיינזאַמען חשבון. הייסט-עס: די פּויערים, זייערע וויי-בער, זייערע טעכטער און אַ קרייז פראלעטאַריער זענען אַריינגערעטען אין נייע פראדוקצייאָנס-בעציהונגען איינע צו די אַנדערע און צו דער גאַנצער געזעלשאַפּט.

האַלטען אין אַרדנונג אַנאָייל-אָדער נאַפּט-לאָמפ, איז געווען די זאַך פון דער בעל-הבית'טע; הונדערטער טויענדער פרויען האָבען געהאַט אין זייערע בעל-הבית'שקייטען צו זאָרגען, אַז אין שטוב זאל זיין ליכטיג. אָבער איצט בויט-אויס די געמיינדע אַגאַז-פּאַבריק אָדער אַנאָלעקטריע-אַנשטאַלט-און

די פראדוקציע־אָנס-בעציהונגען האָבען זיך דורך דעם געענדערט. נישט דער יחיד: דער איינצעלנער מענש, פראָדוצירט, נאָר אַ גרויסער געזעלשאַפטליכער אַרגאַן, די געמיינדע. עס קומט־אויף אין די טויענדער אַ נייער מין אַרבייטער, וועלכע כע זענען פריהער געווען אַזעלטענע זאַך: די געמיינדע־אַרבייטער, וועלכע שטעהען אין גאָר אַנאָנדער בעציהונג צו דער געזעלשאַפט, ווי דער פריהער־דיגער ליכט־פראָדוצענט.

אין דער פריהער־דיגער צייט פלעגען זיך־שלעפען איבער'ן לאַנד פראַכט־וואַגענס, פאַסט־קאַרטעקעס... אָבער די טעכניק האָט ערפונדען די לאַקאָמאָטיב־ווען און די טעלעגראַפֿען און אַזוי־אַרום איז דער קאַפיטאַליסטישער מלוכה מעגליך געוואָרען אַריינצוּעהמען אין איהר רשות די טראַנספּאָרטירונג פון זאַכען, מענשען און ידיעות. און ווידער אַמאָל: הונדערטער טויענדער אַרבייטער און בעאַמטע זענען אַריינגעטרעטען אין נייע פראָדוקציע־אָנס־בעציהונגען. די מאַסען מענשען אין דער געמיינדע, מדינה אָדער מלוכה, וועלכע שטע־הען אין דער איצטיגער צייט אין אַ דירעקטער פראָדוקציע־אָנס־בעציהונג צום פּלל, זענען אַסך גרעסער, ווי אין אַמאָליגע צייטען די בעוואַפֿענטע אַרמעען. נישטאָ די מלאכה, אין וועלכער די טעכניק זאָל נישט איינפיהרען אַ נייעם פראָדוקציע־אָנס־אופן. פון אויבען ביז אונטען, פון דעם וויסענשאַפטליכען כעמישען לאַ־אַראַטאָריום, פּונ'ם ערפינדערס לאַבאָראַטאָריום ביז דער נידריג־סטער אַרבייט, ווי צ. ב. די אַוועקפיהרונג פון מיסט אין אַ מאָדערנער גרויסער שטאָט — ענדערט־זיך פּסדר די טעכניק און דער אופן פון דער אַרבייט. אין יעדער מלאכה קומען־פאַר איבערקעהרענישען אין דעם דאָזיגען אופן, אַז ער־פינדונגען זענען שוין נישט מעהר אַ זאַך פון צופאַל אָדער פון געניאַלע פּער־זענליכקייטען, נאָר די זאַך פון מענשען וואָס לערנען־זיך ספּעציעל דערויף, וועלכע פאַרשען בעוואוסטזיניג לכּתחילה אין אַ בעשטימטער ריכטונג.

איינ פראָדוקציע־אָנס־צווייג נאָך דעם אַנדערען ווערט געענדערט אָדער גאָר אינגאַנצען בעזייטיגט. דאָס עקאָנאָמישע לעבען פון אַ מאָדערן קאַפיטאַל־ליסטיש לאַנד איז הענליך צום לעבען פון אַ מאָדערנער שטאָט, אין וועלכער עס ווערען אויפגעשטעלט נייע געביידעס אויפ'ן אָרט פון די אַלטע הייזער און קוואַרטאַלען.

די נייע טעכניק שאַפט דעם גרויסען קאַפיטאַל, זי שאַפט אַלע אַויף די מאָדערנע באַנק און קרעדיט־אינסטיטוציעס, וועלכע פּערמילפאַכען נאָך די קרעפטען פּונ'ם גרויסען קאַפיטאַל.

שאַפט דעם מאָדערנעם האַנדעל, זי שאַפט דעם עקספּאָרט פון מאַ־סען־פראָדוקטען און קאַפיטאַלען, דורך וועלכע די ימים ווערען מיט שיפען בעדעקט און גאַנצע וועלט־טיילען ווערען אויסגענוצט דורך דעם קאַפיטאַליזם אויף צו בעקומען מינעראַלען אָדער לאַנדווירטשאַפטליכע פראָדוקטען. זי שאַפט יענע גרויסע קאַפיטאַליסטישע אינטערעסען, וואָס נור די

מלוכה איז ביכולת זיי צו פערטיידיגען. זי שאפט דערום די מאָדערנע מלוכה גופא מיט איהר מיליטאָריזם, מאַריניזם (פּאָט-פּאָליטיק), קאָלאָניאַל-פּאָליטיק און אימפעריאַליזם, מיט איהרע מחנות בעאַמטע און איהר ביראָקראַטיע.

און איז דען נאָך נויטיג, אָו מיט די דאָזיגע ביישפּילען אין דער אַנדר זאָלען מיר נאָך אויפּמערקזאַם מאַכען דעם לעזער דערויף, ווי אָווי די נייע פּראָדוקציע־בעציהונגען זענען איינצייטיג נייע אייגענטום-בעציהונגען? די צאָהל אייגענטימער פון פּראָדוקציע־מיטלען אין דער דייטשער אימפע-ריע האָט אין 1895 ביז 1907 ביי אַשטאַרקער פּערגרעסערונג פון דער בע-פּעלקערונג זיך פּערקלענערט אין דער אינדוסטריע אויף 81,000. אין דער לאַנד-ווירטשאַפט—אויף 68,000; דאָגעגען האָט די צאָהל מענשען וועלכע לעבען פון פּערקויפּען זייער אַרבייטס-קראַפט זיך פּערגרעסערט אין דער אינדוסטריע אויף דריי מיליאָן, אין דער לאַנד-ווירטשאַפט אויף 1,600,000. דאָס איז אַפּערענדערונג נישט בלויז אין די פּראָדוקציע־בעציהונגען, נאָר אויך אין די אייגענטום-בעציהונגען וואָס זע-נען געשאַפּען געוואָרען דורך דער נייער טעכניק, וועלכע האָט דערשטיקט די קליין-פּראָדוקציע און האָט הונדערטער טויזענדער קינדער פון קליין-בירגער און קליינע לאַנדווירטען (פויעריס) געמאַכט פאַר לוינ-אַרבייטער. און איז דען דער אָוי-גערופּענער „נייער מיטעלשטאַנד“ עפעס אַנדערש ווי אַ קלאַס מיט נייע אייגענטום-בעציהונגען? דער בעאַמטען-שטאַנד, וואָס האָט זיך אונגעוואָרען פונאַנדערפּוואַקסען, די אַפיצירען, די געלעהרטע פּראָפּעסיעס, די אינטעלי-גענץ, די בעסער בעצאָהלטע לעהרער, די אינושעניערען, כּעמיקער, אַדוואָקאַט-טען, דאָקטוירים, קינסטלער, אייגענטימער פון גרויסע מאַנאַזיען, זירעקטאָ-רען, וואַיאַזשאַרען, די קליינע קרעמער וואָס זענען אַבּהענגיג פונ'ם גרויסען קאַפיטאַל, די אַלע וואָס בעקומען פון דער בורזשאַזיע דירעקט אָדער אינדי-רעקט (דורך דער מלוכה) וועלכען-עס-איז לוינ פאַר זייער דיענסט—דער דאָ-זיגער נייער מיטעלשטאַנד געפינט-זיך אין אַנאַנדער אייגענטום-בעציהונג ווי דער אַלטער זעלבשטענדיגער מיטעלשטאַנד. און די מאָדערנע גרויסע קאַפי-טאַליסטען, וואָס בעהערשען די וועלט און די וועלט-פּאָליטיק מיט זייערע בענק, סינדיקאַטען, טרעסטען און קאַרטעלען—זיי שטעהען אין גאַנץ אַנדערע אייגענטום-בעציהונגען צו דער געזעלשאַפט ווי די ווענעציאַנישע, האַנוועאַטישע אָדער די פּלעמישע, האַלענדישע און ענגלישע סוחרים און פאַבריקאַנטען פון די פּריהערדיגע יאָרהונדערטען.

און אַהויז דעם זענען די פּראָדוקציע־אַנס- און אייגענטום-בעציהונגען נישט בלויז פּערזאָנען-בעציהונגען, נאָר קלאַסען-בעציהונגען.

די טעכניק שאַפט אויף איין זייט אַ צאָהל נישט-פּערמעגליכע, וואָס וואַקסט במדר, שנעלער ווי די בעפעלקערונג בכלל, און די דאָזיגע נישט-פּערמעגליכע בילדען די מעהרהייט פון דער בעפעלקערונג און פון דעם געזעלשאַפטליכען רייכטום בעקומען זיי כּמעט גאַרנישט, און אויך אַזעהר גרויסע צאָהל קליין-ביר-

גער און קליינע פויערים, בעצאמטע און אָנגעהעריגע צו די פערשידענסטע פּראָפּעסיעס, וועלכע קומען-אַב מיט ברעקלעך, מיט לחם צר ומים לחץ. אָבער אויף דער אַנדער זייט שאַפט די טעכניק אַ פּערהעלטניסמעסיג קליינע צאָהל קאַפיטאַליסטען, וואָס דורך זייער עקאָנאָמישער און פּאָליטישער הערשאַפט פּערבאַפען זיי אַנאָנגעהויער גרויסען טייל פּונ'ם געזעלשאַפטליכען רייכטום. און די גרויסע סומען, וואָס זיי זאַמלען-אָן יעדעס יאָהר אַלס עודף פון זייערע איינקומסטען, גאָך אַלע הוצאות, ווערען אויסגענוצט פון דאָס ניי אויף עקספּלואַטירען די נישט-פּערמעגליכע און וועניג-פּערמעגליכע אַרבייטער, קליי-גע פויערים און קליינע בירגער, די פּרעמדע פעלקער פון די קאַפיטאַליסטיש גאָך נישט ענטוויקעלטע לענדער, אַזוי אַז פון איין זייט זינקט מען אינ'ם דלות און פון דער אַנדער זייט שווימט מען אין עשירות, אינ'ם געזעלשאַפט-ליכען רייכטום.

די פּראָגרעסירענדע טעכניק שאַפט אַלואַ נישט בלויז נייע פּראָדוקציעס-און אייגענטום-בעזיהונגען, נאָר איינצייטיג אויך נייע קלאַסען-בעזיהונגען, אין אונזער פּאַל-אַ גרעסערען פירוד צווישען די קלאַסען, אַ גרעסערען קלאַסען-קאַמף.

דאָס פּערשטעהט יעדער איינער, נישט וואָהר? און באמת איז עס סאָך נישט שווער צו פּערשטעהן. די קלאַסען זענען איצט איינע פון די אַנדערע מעהר דערווייטערט, דער איצטיגער קלאַסען-קאַמף איז גרעסער, ברייטער און טיעפּער ווי מיט פּופּציג יאָהר צוריק. דער תּהום איז מיט יעדען יאָהר געוואָן-רען ברייטער און טיעפּער און ער פּערגרעסערט זיך נאָכאַנאַנד. און עס איז קלאַר און דייטליך, אַז די אורזאָך דערפון איז די טעכניק.

די מאַטעריעלע זייט פון דער זאָך, וועלכע מיר ווילען ערקלערען, איז אַלואַ לייכט צו דערזעהן. צידען דאַרף מען אַסך רעדען, כדי צו ערקלע-רען דעם זעהן אָדער דער טאָכטער פון אַ פּעראַרימטען בעל-הבתישען ייד, וועלכע זענען געוואָרען פּאַריק-אַרבייטער אָדער לוינ-אַרבייטער פון אַנאָנדער מין, אַז זיי האָבען עס געמוזט ווערען צוליב דער טעכניק, צוליב דעם נייעם פּראָדוקציעס-אופן: אַז אין דער קליין-פּראָדוקציע זענען פאַר זיי נישט געווען קיין שום איינזיכטען, אַז דער היינטיגער קאָנקורענץ-קאַמף איז צו שווער און קאַפיטאַל האָט מען געדאַרפט האָבען אַ צו גרויסען פאַר זייערע כּוחות, אַז די גרויסע מאַסע זעלבשטענדיגע פּראָדוצענטען קאָן מעהר נישט האָבן בען קיין ערפּאָלג אין דער קליינער פּראָדוקציע?... גרויסער קאַפיטאַל איז גרוי-סע טעכניק; ווער איז עס אימשטאַנד אַרויסצוטרעטען געגען דער גרויסער טעכ-ניק? דער מאַדערנער אַרבייטער פיהלט גאַנץ גוט, אַז די מאַטעריעלע לאַגע, די קנאַפע ערנעהרונג, די שלעכטע וואוינונג, די אַרימע קליידונג איז פאַר איהם, פאַר זיין קלאַס, אַרעוולטאַט פון די נייע פּראָדוקציעס-בעזיהונג-גען, וועלכע זענען דורך דער נייער טעכניק אַרויסגעוואַקסען פון די אַלטע

פראָדוקציע־אָנעם-בעציהונגען. עס איז נישט שווער צו זעהן דעם דייטליכען צו-
 זאמענהאנג צווישען דעם מאטעריעלען לעבען פון אלע קלאסען מיט
 די אייגענטום-און פראָדוקציע־אָנעם-בעציהונגען, אַלזאָ מיט די פראָדוקטיוו-קרעפטען.
 קיינער קאָן שוין מעהר נישט זאָגען, אַז די טייערע מלבושים, דאָס זאַטע
 און גוטע אַריינעסען, די גרויסאַרטיגע דירה פונ'ם פאַבריקאַנט זענען גאַטס
 אַ ברכה; וואָרום עס איז קלאָר, אַז זיין שען לעבען און זיין פערמעגען האָט
 ער ערוואָרבען דורך עקספּלאַטאַציע. און ווען אַ סוחר אָדער אַ ספעקולאַנט
 באַנקראַטירט, קאָן איין מעהר קיינער נישט זעהן דערין די „השגחת-הבורא“,
 גאַט'ס משפט; וואָרום די אורזאַך וואָס האָט געבראַכט צו זיין מפּלה
 לאָזט זיך געפינען אויף דער פראָדוקטען-בערוע, אויף דער געלד-בערוע...
 קיינער קאָן שוין מעהר נישט רעדען וועגען אַ צאָרן פון הימעל, ווען
 אַן אַרבייטער ליידיט מאַנאַטען-לאַנג פון אַרבייטס-לאָזיגקייט, פון אַ קראַנקהייט
 און לעבט כּסדר אין גוים און אין עלענד; וואָרום די נאַטירליכע, אָדער
 בעסער געזאָגט, די געזעלשאַפּטליכע אורזאַכען (וועלכע נעהמען זיך
 אַלע פון דער נייער טעכניק), זענען גענוג בעקאַנט—וועניגסטענס, דעם אַר-
 בייטער. עס לאָזט זיך שוין אויך נישט זאָגען, אַז אינ'ם וואוילשטאַנד אָדער
 אונגליק פון יעדען איינצעלנעם מענשען זענען שולדיג זיינע פּערזענליכע גיי-
 טטיגע פעדיגקייטען אָדער זיין כאַראַקטער; וואָרום אין דער גרויס-פראָדוקציע,
 וואָס פּערבאַפט די גאַנצע וועלט, איז ממש נישט אַ די מעגליכקייט
 פאַר מיליאָנען מענשען מיט די בעסטע טאַלענטען זיך ווי געהעריג אַרויפ-
 צוואַרבייטען.

די געזעלשאַפּט האָט דערגרייכט צו אַזאַ מדרגה אין איהר ענטוויקלונג,
 אַז די מאטעריעלע אורזאַכען פון אונזער מאטעריעלען לעבען
 זענען קלאָר ווי דער טאָג—פונקט אַזוי ווי אין דער קולטור אַזוי אויך אין
 דער געזעלשאַפּט.

פונקט אַזוי גוט ווי מיר ווייסען, אַז די זון איז דער מקור פון דעם
 גאַנצען נאַטירליכען לעבען אויף דער ערד, פונקט אַזוי גוט ווייסען
 מיר, אַז דער אַרבייטס-פראָצעס און די פראָדוקציע־אָנעם-בעציהונגען זענען די
 אורזאַכען דערפון, וואָס אונזער געזעלשאַפּטליך מאַטעריעלע לעבען
 איז אַזוי, ווי עס איז.

זאָל נאָר דער אַרבייטער בעטראַכטען מיט אַרוהיגען פעסטען בליק זיין
 אייגענע מאַטעריעלע עקזיסטענץ, די עקזיסטענץ פון זיינע קאָלעגען און פון
 די קלאַסען, וואָס שטעהען איבער איהם—וועט ער שוין איינזעהן, אַז דאָס
 וואָס מיר האָבען געזאָגט איז ריכטיג, און דאָס וועט איהם עיני בעפרייען פון
 געוויסע פאַראַרטיליען און אַבערגלויבענס.

אַביסעל שווערער ווערט ערשט די פראַגע, ווען עס האַנדעלט זיך ווען-
 גען דערקענען דעם צוזאַמענהאנג צווישען מאַטעריעלער אַרבייט, פראָדוקציע־אָנעם-

און אייגענטום-בעזיהונגען מיט דעם גייסטיגען לעבען. די נשמה, דער גייסט, דאָס געמיט, דער שכל זענען דאָך עפעס ביי אונז און ביי די פרי-הערדיגע דורות אזוי לאנג פאָרגעשטעלט געוואָרען אַלס דאָס „ריכטיגע“, דאָס בעסערע, דאָס אַלמעכטיגע!

און פון דעסוועגען... ווען מיר זאָגען: „דאָס געזעלשאַפֿטליכע זיין (דאָס געזעלשאַפֿטליכע לעבן) בעשטימט דאָס בעוואוסטזיין“, איז טאָקי דער דאָזיגער כלל אין זיין גרויסער און ברייטער בעדייטונג אַ גרויסער נייער אמת. אָבער מען דאַרף דאָך וויסען, אַז שוין פאַר ענגעלס'ן און פאַר מאַרקס'ן איז אַסך געזאָגט און דערוויזען און אָנגענומען געוואָרען אַזעלכעס, וואָס האָט אָנגעוויזען אויף דערזעלבער ריכטונג, און וואָס האָט צוגעגרייט דעם העכערען אמת, וועלכען זיי האָבען געפונען.

צי גלויבט דען נישט, אָדער בעסער: צי ווייס דען נישט אַצינד, צום ביישפּיל, יעדער געבילדעטער מענש און צי האָבען נישט פיעל נאָך פאַר מאַרקס'ן און ענגעלס'ן קלאָר אויפגעוויזען, אַז געוואוינהייט, ערפּאָהרונג, ער-ציהונג, סביבה—בילדען דעם מענשען אויך גייסטיג? און צי זענען דען אונזערע געוואוינהייטען נישט קיין רעזולטאַטען פון דער געזעלשאַפֿט? און די מענשען וואָס ערציהען אונז, צי זענען דען זיי אַליין נישט ערצויגען גע-וואָרען פון דער געזעלשאַפֿט, און צידען גיבען זיי אונז נישט קיין געזעל-שאַפֿטליכע ערציהונג? איז דען אונזער ערפּאָהרונג נישט קיין געזעלשאַפֿטלי-כע? מיר לעבען דאָך נישט איינזאַם, ווי ראָבינזאָן! אונזער סביבה איז דאָך קודם-כל די געזעלשאַפֿט. ערשט מיט אונזער געזעלשאַפֿט לעבען מיר אין דער קולטור. דאָס אַלץ ווערט און איז בעגריפען געוואָרען אויך פון נישט-מאַרקסיסטען, נישט-סאָציאַלדעמאָקראַטען.

דער היסטארישער מאטעריאליזם געהט אָבער ווייטער; ער נעהמט צו: נויף די אַלע פריהערדיגע וויסענשאַפֿטען, אָבער איינציטיג געהט ער שוין טיעפער און ער זאָגט: געזעלשאַפֿטליכע ערפּאָהרונג, געזעלשאַפֿטליכע געוואוינ-הייט, ערציהונג, סביבה—זיי גופא ווערען ווידער בעשטימט דורך די געזעל-שאַפֿטליכע אַרבייט און די געזעלשאַפֿטליכע פּראָדוקציע-ס-בעזיהונג-גען. אַט די לעצטע בעשטימען דאָס גאַנצע גייסטיגע לעבען. די אַרבייט איז דער וואָרצעל פונ'ם מענשליכען גייסט. פונ'ם דאָזיגען וואָרצעל וואַקסט דער גייסט אַרויס.

אויף איין געביט פונ'ם גייסטיגען לעבען לאָזט זיך דאָס צום לייכלטס-טען דערקענען. דערום וועלען מיר טאָקי אָנהויבען פון דעם דאָזיגען פונקט.

V.

דאָס נעזעלשאַפּטליכע לעבען בעשטימט דעם גייס.

א. די ווײַסענשאַפּט, דאָס קענען און דאָס לערנען.

אַ וויכטיגער טייל פונ'ם גייסט איז—די וויסענשאַפּט (פערשטעהט זיך, אַז זי, די וויסענשאַפּט, פערנעהמט נישט דעם גייסט אינגאַנצען). טאָ זאָל אדרבה דער אַרבייטער נעהמען קודם-כל אין בעטראַכט זיך אַליין, זיין אייגענע פּערזאָן, און אַ קלעהר טהון: פון וואָנען נעהמט-זיך עס דאָס, וואָס זיינע קענטעניסען, די בילדונג וואָס ער האָט, זענען דווקא אין דער מאַס און נישט אין קיין אַנ-דערער, זענען דווקא פון דעם מין און נישט פון אַנ'אַנדערען... בכלל גע-רעדט, האָט בלויז דער אַרבייטער געוויסע ידיעות אין לעזען, שרייבען און רעכנען (מיר רעדען דאָ וועגען אַ געוועהנליכען מיטגליד פון דעם אַרבייטער-קלאַס, וועלכער געפינט זיך נישט אין קיין שום אויטאָנאָמליכער לאַגע) אפשר האָט ער נאָך אַמאָל געלערנט עפעס מעהר: חומש, נביאים, כתובים, אפשר אויך אַביסעל משניות, אַביסעל גמרא און אפשר גאָר (אויב ער איז געגאַנגען אין אַ שולע) אַביסעל געאָגראַפיע, אַביסעל היסטאָריע—אַבער דאָס אַלץ איז אַוועקגעפלויען. לאָמיר נור זעהן, פון וואָנען נעהמט זיך עס, וואָס ער האָט גראַד די דאָזיגע קנאַפע בילדונג און נישט מעהר? אפשר איז עס אַ גאַט-זאָך דאָס, וואָס ער איז נישט קיין „אינטעליגענט“, קיין געבילדעטער מענש?

פערשטעהט זיך, אַז דאָס איז נישט קיין גאַט-זאָך, נאָר דאָס ווערט בעשטימט דורך דעם פּראָדוקציע-אַנס-פּראָצעס מיט זיינע פּראָדוקציע-אַנס-בעציהונ-גען. די מעשה איז אַזוי:

דער קלאַס קאַפיטאַליסטען, וועלכער הערשט אין די אַוויגערופענע ציי-ווילזירטע לענדער, האָט געדאַרפט האָבען פאַר זיינע וואַרשטאַטען אַרבייטער, וועלכע זאָלען נישט זיין קיין פּולשטענדיגע עם-האַרצים, גאָר אינגאַנצען „גראַבע-יונגען“. דעריבער האָט ער פאַר די קינדער פון די פּראָלעטאַריער איינגע-פיהרט פּאָלקס-שולען און בעשטימט די עלטער פון 12 ביז 14 יאָהר אַלס אַ גרענעץ, ביז וועלכער מען זאָל לאָזען די קינדער לערנען. די בורזשאַזיע האָט געדאַרפט האָבען אַט אַזעלכע אַרבייטער פאַר דעם פּראָדוקציע-אַנס-פּראָ-צעס. נישט קיין גרעסערע עם-האַרצים און נישט קיין גרעסערע קענערס. גרעסע-רע עם-האַרצים וואָלטען געווען אַ חסרון. ווידער מעהר געבינדעטע—וואָלטען געווען צו טייער און וואָלטען געהאַט צו-גרויסע פּרעטענזיעס, וואָרום אַזוי ווי דער מאָדערנער פּראָדוקציע-אַנס-פּראָצעס נויטיגט-זיך אין בעשטימטע מאַשי-נען, וואָס זאָלען זיך-דרעהען וואָס-אַמאָל אַלץ שנעלער און זאָלען ליפּערן אַלץ מעהר פּראָדוקטען—אַזוי נויטיגט ער זיך אין אַ בעשטימטען מין אַרביי-טער, אין דעם מאָדערנעם פּראָלעטאַריאַט, וועלכער זאָל זיין נישט דאָס, וואָס די פּריערדיגע אַרבייטער. דער כּוח פונ'ם פּראָדוקציע-אַנס-פּראָצעס רופט-אַרויס

ביי דער געזעלשאפט זיך דאס דאזיגע בעדערפניס, ער שאפט דאס דאזיגע בעדערפניס פון זיין נאטור ארויס. אין אכצעהנטען יארהונדערט, צום ביי-שפיל, האט ער נאך אזעלכע ארבייטער נישט געדארפט—און דערום זענען זיי נאך טאקי דעמאלט נישט געווען.

און פונקט דאס אייגענע איז אויך מיט דער בילדונג ביי די אנדערע קלאסען.

די קאפיטאליסטישע גרויס-אינדוסטריע, די קאמוניקאציע און די לאנד-ווירטשאפט שטיצען-זיך וואס ווייטער אלץ מעהר אויף דער נאטור-וויסענשאפט. דער פראדוקציע-אנס-פראצעס איז א בעוואוסטזיניגער וויסענשאפטליכער פראצעס; די נייע טעכניק האט אליין געלעגט דעם פונדאמענט צו דער מאדערנער נאטור-וויסענשאפט, דורכדעם וואס זי האט פאר איהר ערפונדען ווערקצייג און האט איהר פערשאפט קאמוניקאציע-מיטלען, וועלכע ברענגען איהר מאטעריאל פון אלע לענדער. די פראדוקציע ווענדעט-אָן בעוואוסטזיניג די נאטור-קרעפט-טען. דער פראדוקציע-אנס-פראצעס נויטיגט-זיך אלזא אין מענשען, וואס זאלען פערשטעהן די נאטור-וויסענשאפטען, די מעכאניק, די כעמיע, ווארום נאך אזעלכע מענשען קאנען איבערנעמען די פיהרונג פון דער פראדוקציע און ערפינדען נייע מעטאדעס, נייע ווערקצייג. און טאקי דערפאר ווייל דאס איז א געזעלשאפטליכע בעדערפניש פונ'ם פראדוקציע-אנס-פראצעס, ווערען גע-גרינדעט רעאל-שולען און היכשולען, אפט דערהויפט פאר דאס שטודיום פון דער נאטור, און מען לערנט דארטען יענע וויסענשאפטען, וועלכע זענען נוי-טיג פאר דער פיהרונג און ענטוויקלונג פונ'ם פראדוקציע-אנס-פראצעס.

אלזא דאס קענען, די קענטעניסען פון די דאזיגע אלע מעכאני-קער, שיפען-בויער, אינושעניערען, לאנדווירטשאפטליכע טעכניקער, כעמיקער, מאטעמאטיקער, לעהרער פון נאטור-וויסענשאפט—ווערען בעשטימט דורך דעם פראדוקציע-אנס-פראצעס.

אזינד זאלען מיר נעהמען פון דיזעלבע געזעלשאפטליכע קלאסען א צווייטען ביישפיל. די טעטיגקייט פון די אדוואקאטען, פראפעסאָרען פון יוריס-פרודענץ און עקאָנאָמיע, ריכטער, רעיענטען (נאָטאָריען) א. א. וו.—צידען איז נישט געבויט די גאנצע טעטיגקייט פון די אלע דאזיגע מענשען דערויף וואס עס איז פארהאן א בעשטימט אייגענטום-רעכט, בעשטימטע אייגענטום-בע-ציהונגען, דאס הייסט, ווי מיר האָבען פריהער געזעהן: פראדוקציע-אנס-בעציהונגען. צידען זענען נישט די רעיענטען, אדוואקאטען א. א. וו. אזי. וו. אזעלכע מענשען, אין וועלכע די קאפיטאליסטישע געזעלשאפט נויטיגט-זיך, פרי צו דעהאלטען און צו שיען איהרע אייגענטום-רעכט? און וויבאלד אזוי, צידען איז זייער ספעציעלער ארט דענקען נישט אריינגעגעבען אין זיי פון דעם בורשוואַזען קלאס, און צידען שטאַמט נישט זייער דענקען פונ'ם פראדוקציע-אנס-פראצעס, וועלכער האט די בירגערליכע קלאסען געשאפען? און דער גאנצער מין הערשער (פון דער מלוכה צי פון דער מדינה)

די ביוראָקראַטיע, דער פּאַרלאַמענט—צידען עקזיסטירען זיי נישט דערפאַר, וואָס אויף די פּראָדוקצאַנס-בעציהונגען זענען געשאַפּען געוויסע אייגענטום-אינטערעסען אָדער קלאַסען-אינטערעסען, וועלכע מוזען געשיצט ווערען כלפי פנים (אויף אינעוועניג) געגען אַנדערע קלאַסען און כלפי-חוץ (אויף אוי-סענוועניג) געגען אַנדערע פעלקער. די רעגירונג—צידען איז זי נישט דער צענטראַל-קאָמיטעט פון דער בורזשואַזיע, וועלכער פּערטיידיגט דאָס אייגענ-טום און די אינטערעסען פון דער בורזשואַזיע? זי, די רעגירונג, גופא און די קענטענישען, וועלכע זי פּערמאַנט צו דעם דאָזיגען צוועק, שטאַמען-אַרויס פון די געזעלשאַפּטליכע בעדערפנישען, די בעדערפנישען פונ'ם פּראָדוקצאַנס-פּראָצעס און פונ'ם אייגענטום. די קענטענישען פון איהרע מיטגלידער דענען אויף צו דערהאַלטען די עקזיסטירענדע פּראָדוקצאַנס-בעציהונגען און אייגענ-טום-בעציהונגען.

און וואָס איז די ראַליע פון דער גייסטליכקייט: רבנים, גלחים, פּהנים? אויף וויפיל זיי זענען רעאַקציאָנער, דענען זיי עפענטליך אויף צו דערהאַל-טען די אַלטע געזעלשאַפּט—מיט זייער פּאָדערונג, אַז מען זאָל פּאַלגען ווי אַ שקלאַף די עיקרים פון דער אמונה, די דאָגמען פון דער קירך, און בעשטימ-טע מצוות, געבאָטען, דערצו דענען זייערע קענטענישען, דערצו ווערען זיי געלערנט אין די ישיבות, אין די ראַבינער-שולען, אויף די טעאַלאָגישע פּאַקול-טעטען. עס איז פאַרהאַן אַ געזעלשאַפּטליכע בעדערפניש, אַ קלאַסען-בעדערפניש אויף מענשען, וואָס זאָלען פּרעדיגען, דרש'נען וועגען די דאָזיגע זאַכען. ווידער אויף וויפיל זיי זענען פּראָגרעסיווער, מעהר פּאַרשיטליך, דרש'נען זיי ווע-גען דער הערשאַפּט פון גאָט איבער דער וועלט, די הערשאַפּט פון דער נשמה איבער די חושים, פונ'ם גייסט (דעם רוח) איבער דער מאַטעריע (דעם חומר), און אַזוי העלפען זיי דער בורזשואַזיע—וועלכע האָט זיי דערצו אויפ-געהאָרעוועט—צו דערהאַלטען אין איהרע הענד די שליטה, די הערשאַפּט, איבער דער אַרבייט.

אַזאַ: דאָס פּראָדוקצאַנס- און אייגענטום-סיסטעם האָט אויף אַ געוויסען שטאַפּעל פון איהר ענטוויקלונג זיך גענויטיגט אין גייסטליכע, יוריסטען, פיי-זיקער—האָט זי זיי געשאַפּען. און אַזוי ווי עס איז פאַרהאַן אַ געזעלשאַפּט-ליכע בעדערפניש אויף די דאָזיגע מינים מענשען—פּעהלען שוין די מינים נישט: די געזעלשאַפּט האָט שוין פּסדר די מענשען, וועלכע שפּיעלען די דאָ-זיגע געזעלשאַפּטליכע ראַליעס. דער איינצעלנער מענש רעדט-זיך-אין, אַז ער קלויבט זיך אויס מיט זיין פרייען ווילען איינע פון די דאָזיגע פּראָפּעסיעס און אַז זיינע מיינונגען, זיין "קאָפּ", זיין "האַרץ" זענען עס די אמת'ע אור-זאַכען, וואָס בעשטימען זיין טעטיגקייט. אָבער אין דער ווירקליכקייט ווערען די דאָזיגע מיינונגען בעשטימט דורך דעם פּראָדוקצאַנס-פּראָצעס און ממילא איז אויך טוף-פל-טוף בעשטימט דורך דעם פּראָדוקצאַנס-פּראָצעס די ברירה, וואָס דער מענש קלויבט זיך אויס.

„בעת דער געזעלשאַפּטליכער פּראָדוצירונג פון זייער לעבען, זאָגט מאַרקס—געהען די מענשען אַריין אין בעשטימטע, נויטווענדיגע, פון זייער ווילען נישט-אַבגעניגע בעציהונגען, פּראָדוקצאַנס-בעציהונגען.“ אוודאי איז עס אַזוי. די בעציהונגען זענען נויטווענדיג און פון אונזער ווילען נישט אַב-געניג. זיי האָבען שוין עקזיסטירט, נאָך אידער מיר זענען געבוירען געוואָ-רען. מיר מוזען אַריינגעהן אין די דאָזיגע בעציהונגען; די געזעלשאַפּט מיט איהר פּראָדוקצאַנס-פּראָצעס, מיט איהרע קלאַסען און בעדערפנישען האָט די שליטה איבער אונז.

אין יעדע איינע פון די דאָזיגע מינים פּראָפעסיעס דאַרף האָבען אַ בעשטימטען סכום און אַ בעשטימטען מין פון קענטענישען, פּדי זי זאָל קאָ-נען ערפילען איהר פונקציע אין דער געזעלשאַפּט. עס איז אַלואָ קלאָר, אַז פונקט ווי די פונקציע גופא ווערען אויך די קענטענישען, וואָס נויטיגען זיך דערצו, בעשטימט דורך דעם פּראָדוקצאַנס-פּראָצעס.

די ערשטע טענה פון אונזערע געגנער:

אין דער דאָזיגער ערשטער בעהאַנדלונג איבער דאָס קענטעניש האָ-בען מיר דערמאָהנט אַ זאָך, וואָס שפיעלט אין דער געזעלשאַפּט אַ וויכטיגע ראָליע און ממילא שפיעלט עס אַ וויכטיגע ראָליע אויך אין אונזער לעהרע, וועלכע איז אַנאמ'טע אַבפילדונג פון דער געזעלשאַפּט. דאָס איז דאָס בעדערפניש. דאָס בעדערפניש איז דאָך אַבער עפעס גייסטיגעס. עס ווערט געפיהלט, דערווישט, בעקלעהרט אין דער נשמה, אינ'ם געמיט, אינ'ם גייסט, אינ'ם מוח (געהירן) פונ'ם מענשען.

און דערפון שמיעדען די געגנער פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע אַ גע-וועהר געגען אונז.

זיי זאָגען אַזוי: אויב די אַרגאַנען פונ'ם פּראָדוקצאַנס-פּראָצעס ווערען געשאַפען דורך דעם מענשענס אַ בעדערפניש, קומט דאָך אויס, אַז די סאָ-מע ערשטע אורזאָך איז דאָך גייסטיג און נישט געזעלשאַפּטליך-מאָטעריעל, אַז די סיבה ראשונה פון דעם אַלעם איז אַ רוחניות'דיגע און נישט קיין גשמיות'דיגע...

די דאָזיגע טענה איז אַבער לייכט אַבצווענדען. וואָרום פון וואָנען נעהמען זיך די בעדערפנישען? צידען נעהמען זיי זיך פונ'ם פרייען ווילען, צידען זענען זיי געבויט אויף אַ מיינונג? צי זענען זיי אַ זעלבשטענדיגע ווירקונג פונ'ם גייסט?—ניין, די בעדערפנישען שטאַמען פון דעם מענשענס לייבליכער (גשמיות'דיגער) נאַטור. קודם-כל זענען זיי: דאָס בעדערפניש אין שפייזונג, אין קליידונג, אין דירה, אָהן וועלכע די מענשען מווען אויסגעהן און געהן צו-גרונד. דאָס שאַפען די שפייזונג, די דירה, די קליידונג, אין וועלכע דער מענש נויטיגט זיך צוליב זיין אינסטינקט פון זעלבסטדערהאַלטונג—דאָס איז דאָס ציעל פונ'ם פּראָדוקצאַנס-פּראָצעס; שטענ-

דיג ווען מיר רעדען וועגען פראדוקציע, ווערט דערונטער פערשטאנען די פראדוקציע כּון יענע אַרטיקלען, וועלכע די מענשען דאַרפֿען האָבען צום לעבען.

נאָר אויב דער מענש האָט בכלל אַ בעדערפניש אין שפּייזונג, קליי-דונג און וואוינונג, ברענגט-מיט אָבער יעדער בעשטימטער פראָדוקציע-אופן אין זיין צייט זיינע אייגענע ספּעציעלע בעדערפנישען מיט זיך. די דאָ-זיגע בעדערפנישען האָבען זייער שורש, זייער וואַרצעל, אינ'ם פראָדוקציע-אָנס-פראָצעס. צום ביישפּיל: די פראָדוקציע פון אונזער לעבענס-בעדאַרף איז היי-טיגען טאָג מעגליך בלויז מיט דער הילף פון דער גרויס-אינדוסטריע, און-טערן שוץ פון דער מלוכה-מאַכט; זי דאַרף דערום האָבען אַ הויך-ענטווי-קעלטע וויסענשאַפט, זי דאַרף האָבען מענשען וואָס קענען די דאָזיגע וויסענ-שאַפט. דער סטודענט, צום ביישפּיל, האָט דאָס בעדערפניש צו קענען מעכאַ-ניק, יוריספרודענץ, טעאַלאָגיע, מלוכה-וויסענשאַפט; אָבער ווער האָט איהם געגעבען דאָס דאָזיגע בעדערפניש? די געזעלשאַפט, זיין געזעלשאַפט, מיט איהר בעשטימטען פראָדוקציע-אָנס-פראָצעס, וועלכע קאָן גישט עקזיסטירען אָהן די דאָזיגע קענטענישען און וואָלט נישט קאָנען פראָ-דוצירען אָהן זיי די לעבענס מיטלען. ווידער ביי אַנאַנדער פאַרם פון דער געזעלשאַפט וואָלט ער אפשר גאָר נישט בעגעהרט צו האָבען די דאָזיגע קענטענישען און וואָלט געשטרעבט צו גאָר אַנדערע לימודים, צו גאָר אַנדערע קענטענישען.

אויך דער אַרבייטער שפּירט אַ בעדערפניש צו קענען, און נעמליך: צו קענען דעם מהות פון דער געזעלשאַפט! ער שפּירט אַ בעדערפניש נאָך אַזאָ קענטעניש, וואָס איז גאָר פון אַנאַנדער מין איידער דאָס, וואָס דער רע-גירענדער קלאַס גיט איהם אין דער שולע; עס איז דאָס קענטעניש, וועלכע מיר פרובען איהם דאָ צו געבען. אָבער פון וואַנען נעהמט-יך דאָס דאָזיגע בעדערפניש? פונ'ם פראָדוקציע-אָנס-פראָצעס, וואָרום דער דאָזיגער פראָדוקציע-אָנס-פראָצעס מאַכט דעם אַרבייטער פאַר אַ מיטגליד פון אַ קלאַס, וואָס צעהלט זיך אין די מיליאָנען; אַ קלאַס וועלכער מוז קעמפען און קאָן זיעגען. וואָלט נישט געווען אַזוי, דעמאָלט וואָלט דער אַרבייטער די דאָזיגע קענטעניש נישט זוכען. אין אַכצעהנטען יאָרהונדערט האָט ער זי נאָך נישט געזוכט, ווייל דעמאָלט זענען נאָך די פראָדוקציע-אָנס-בעציהונגען אַנדערע געווען און זיי האָבען נאָך ביי איהם דאָס דאָזיגע בעדערפניש נישט ערצויגען.

אַלזאָ עס איז אַ טעות, ווען מען גלויבט, אַז מיר ווערען געפיהרט דורך דאָס „בעדערפניש צו וויסען און צו קענען“, דורך אַ גייסטיגע בעדערפ-ניש פון דער נשמה. אַזוי קומט-אויס בלויז אויפ'ן ערשטען קוק. אָבער ווען מען קלעהרט-אריין טיעפער אין דער זאַך, דעמאָלט זעהען מיר, אַז דאָס דאָזיגע בעדערפניש איז אַריינגעגעבען איז אונז דורך די מאַטעריעל-געזעלשאַפטליכע בעציהונגען.

און דאָס, וואָס מיר האָבען געזאָגט, פּאַסט זיך-צו נישט בלויז צו דער „העכערער“ גייסטיגער בעדערפניש, דאָס אייגענע איז אויך ביי פּיעל „נידרי-גרע“ זאָכען; אויך די מאַטעריעלע בעדערפנישען ווערען אָפט בעשטימט פון דער טעכניק, פון די פּראָדוקציאָנס- און אייגענטום-בעציהונגען. צום ביישפּיל: דער אַרבייטער נויטיגט-זיך ווי יעדער מענש אין שפּייזונג; אָבער צי נויטיגט ער זיך אויך אין מאַרגאַרין, צי נויטיגט ער זיך אין די סוראַגאַ-טען פון שפּייזונג, קליידונג קאָמפּאַרט און שענקייט? באַמט נישט, מען קאָן נאָר זאָגען דאָס, אַז דער מענש בעגעהרט פון זיין נאַטור אַרויס אַ קרעפּטיגע שפּייזונג און אַ שענע וואַרימע קליידונג. אָבער דאָס פּראָדוקציאָנס- און איי-גענטום-סיסטעם האָט געדאַרפט האָבען ביליגע שפּייזונג פאַר די אַרבייטער, זי האָט געהאַט דאָס בעדערפניש אָבצוועצען מאַסען-אַרטיקלען—האָט זי די דאָ-זיגע סחורות געשאַפּן ען און ערשט נאָכדעם און דורך דעם האָט זיך געשאַפּען ביי די אַרבייטער דאָס בעדערפניש אויף די ביליגערע און שלעכטע מאַסען-אַרטיקלען.

קיינ שום מענש האָט נישט פון זיך אַרויס דאָס בעדערפניש צו פּראָדוצירען הונדערטטויזענד שטיק פון וועלכען עס איז אַרטיקעל, אָדער אַ בעדערפניש אין אַ געשווינדִיגקייט פון הונדערט קילאָמעטער אַ שעה. אָבער ווער האָט עס געדאַרפט האָבען? די פּראָדוצענטען, וואָס קאָנקורירען צווישען זיך, און צוליב וואָס האָבען זיי עס געדאַרפט האָבען? צוליב דעם פּראָדוקציאָנס-סיס-טעם, דאָס דאָזיגע סיסטעם שאַפט די מאַשינען, די מאַשינען דערגרייכען אַזאַ שנעלקייט און אַזאַ פּראָדוקטיוויטעט און ערשט נאָכדעם און דורכדעם הויבען-אָן אַלע איינצעלנע מענשען אין דער געזעלשאַפּט צו שפּירען דאָס דאָזיגע בעדערפניש.

אַזעלכע ביישפּילען קאָנען מיר ברענגען אין די הונדערטער. דער לע-זער וועט זיי לייכט אַיינין געפינען, ווען ער וועט זיך נאָר אַרומקוקען אַרום זיך.

„דאָס גאַנצע סיסטעם פון די בעדערפנישען, צי איז עס געבויט אויף דער מיינונג אָדער אויף דער אַרגאַניזאַציע פון דער פּראָדוקציע? דאָס רוב שטאַמען-אַרויס די בעדערפנישען—פון דער פּראָדוקציע, אָדער פון אַנאַלגע-מיינעם צושטאַנד, וועלכער איז אויסגעוואַקסען דורך דער פּראָדוקציע. דער וועלט-האַנדעל דרעהט-זיך כמעט אויסשליסליך אַרום בעדערפנישען נישט פון דעם איינצעל-געברויך, נאָר פון דער פּראָדוקציע.“ און אַזוי קומט-אַרויס דאָס קענטעניש, דאָס „וויסען“, אױר פון די בעדערפנישען פון דער פּראָדוקציע.

צװײטע טענה.

אונזערע געגנער זאָגען אַזוי: עס איז דאָך אָבער פאַרהאַן אַנאַלגעמיי-נער דראַנג צו קענען, צו וויסען, און דער דאָזיגער דראַנג איז פאַרהאַן ביי אַלע מענשען! לאַמיר אָננעהמען—זאָגען זיי,—אַז דער דראַנג נאָך אַ בעשטימטען

מין קענטעניש איז טאקע א צייטליכע זאך, אָבער דער אַלגעמיינער דראַנג איז דאָך אייביג.

דערויף ענטפערען מיר: בשום אופן נישט. פאַרהאַן פעלקער, וועלכע האָבען נישט לחלוטין קיין שום דראַנג נאָך קענטענישען, וועלכע זענען פול-שטענדיג צופרידען מיט דעם ביטעל, וויסענשאַפט, וואָס זיי האָבען בירושה פון זייערע פריהערדיגע דורות!

אין אַ רייכער טראַפישער (הייסער) געגענד, וואו די נאַטור גיט דער בעפעלקערונג אַלץ וואָס זי דאַרף האָבען, זענען דאָרט די מענשען צופרידען דערמיט וואָס זיי קענען פלאַנצען טייטעלפוימער, אויסבויען זיך אַ סופה און וואָס זיי קענען עטליכע פאַרצייטיגע מלאכות, וועלכע זיי האָבען בירושה פון דורות אָן. אין לענדער מיט אַ פרוכטבאַרער ערד און אַ קליינער פויערשער ווירטשאַפט קאָנען די איינוואוינער הונדערטער יאָהרען נאָכאַנאַנד בלייבען אין איין און דעמועלבען צושטאַנד. זיי זוכען נישט קיין שום נייע קענטענישען, דערפאַר וואָס... דער פראָדוקציע-צושטאַנד פאָדערט עס נישט.

אַנאויסגעצייכענטער ביישפיל, וועלכען מיר האָבען פערגעסען צו דער-מאָהנען, זענען די פעלקער, וואָס האָבען זיך פערנומען מיט ערד-אַרבייט ביי גרויסע טייכען, וועלכע געהען רעגעלמעסיג אַרויס פון די ברעגעס און בע-וואַסערען דאָס אַרומיגע לאַנד. די דאָזיגע פעלקער האָבען דורכדעם זיך-גענוי-טיגט אין אַ צייט-רעכנונג און זענען דערום גענויטיגט געוואָרען צו שטודירען די הימעלס-קערפער, די פלאַנעטען. דאָס זענען געווען די איינוואוינער פון עגיפטען (מצרים), מעסאָפאָטאַמיען (בבל, אשור) און כינא; דורך דעם נילוס, דעם אייפראַט (פרת) און דעם הוואַנג-האַ זענען זיי געקומען צו דער אַסטראָ-נאָמיע. אַנדערע פעלקער, וועלכע האָבען נישט געשפירט די נויטווענדיגקייט אין דער דאָזיגער קענטעניש (דערפאַר וואָס די נאַטור-בעדינגונגען פון זייער לעבען האָבען די נויטווענדיגקייט נישט אַרויסגערופען)—זענען דערצו נישט געקומען...

אַזאָ, די פראָדוקציע-אַנס-בעציהונגען—זיי שאַפען דעם דראַנג נאָך קענ-טענישען און זיי בעשטימען דעם מין און דעם סך פון די קענטענישען. פרי צו זעהן דעם דאָזיגען אמת, זאָל דער אַרבייטער גענוי בעטראַכטען זיין סביבה. וועלכע אַרבייטער זענען ריהרעוודיג, זשענדע נאָך קענטענישען, פול מיט דראַנג נאָך אַ געזעלשאַפטליכער ענטוויקלונג? יענע אַרבייטער, וואָס דורך דעם פראָדוקציע-אַנס-פראָצעס לערנען זיי זיך אויס צו פער-שטעהן די ראַליע פונם פראָלעטאַריאַט, דאָס הייסט די אַרבייטער אין דער שטאַט און אין דער גרויס-אינדוסטריע. די טעכניק, די מאַשין אַליין זאָגט זיי, אַז עס איז מעגליך אַ סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט. דער גרויסער פראָדוק-ציע-אַנס-פראָצעס פאַר זייערע אויגען לערנט זיי, אַז די אַלטע פראָדוקציע-אַנס-בעציהונגען זענען צו ענג פאַר די קרעפטען פון דער מאַשין. עס מוזען קר-מען נייע בעציהונגען. אַלס גלייכבערעכטיגטע זאָלט איהר אַליין זיין די

בעל-הבתים איבער די פראדוקציאָנס-מיטלען: דאָס איז די שפראַך, וואָס די מאָדערנע שטאַט רעדט צו זיי. און דורך דער דאָזיגער שפראַך פונ'ם פראַ-דוקציאָנס-פראָצעס ווערט געשאַפן דער דראַנג ביי די שטאַטישע אַרבייטער נאָך קענטענישען פיעל שטאַרקער ווי ביי דעם דאַרפֿט-אַרבייטער, וועלכער זעהט נאָך נישט דערווייל די נייע פראָדוקטיוו-קרעפטען פון אַזאַ נאָהענטקייט ווי דער שטאַטישער אַרבייטער.

בעמערקונג.

פונ'ם ביישפיל מיט די טראָפישע לענדער, וואו דער פראָדוקציאָנס-פראַ-צעס שטויסט נישט צו קענטענישען, און די לענדער ביי די גרויסע טייכען, וואו דער פראָדוקציאָנס-פראָצעס רופט יאָ אַרויס דעם דאָזיגען דראַנג, זעהט דער אויפמערקזאָמער לעזער, אַז דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם בעטראַכט נישט דעם פראָדוקציאָנס-פראָצעס אַלס די איין-און-איינציגע אורזאַך פון דער ענטוויקלונג. אַ גרויסע בעדייטונג האָבען דערביי געאַגראַפישע פאַקטאָרען. מיר ברענגען דאָ אַגב נאָך איין ביישפיל און זעהר אַ וויכטיגען, דהיינו: דער פראַ-דוקציאָנס-פראָצעס אין אייראָפּא וואָלט זיך קיינמאַל נישט ענטוויקעלט אַזוי גוואַלטיג און אַזוי שנעל, ווען דער קלימאַט וואָלט דאָ געווען טראָפיש (הייס) און די ערד וואָלט כמעט אַהן בעאַרבייטונג געגעבען אַ שפע פון פרוכטען. דווקא די געמעסיגטע טעמפּעראַטור און די פּערהעלטניסמעסיג אַרימע ערד האָבען דאָ געצוואונגען די מענשען צו שווערער אַרבייט און דורכדעם צום לערנען און צום קענען די נאַטור.

דער פאָרוואַרף, אַז פאַר די סאָציאַל-דעמאָקראַטען איז דער פראָדוק-ציאָנס-פראָצעס די איינציגע נישט-אַבהענגיגע טרייב-קראַפט פון דער ענטוויק-לונג, איז אַלואָ אַ פאַלשער. אויסער דעם קלימאַט און דעם נאַטירליכען צו-שטאַנד פונ'ם לאַנד, אויסער די איינפלוסען פון דער אַטמאָספּערע און פון דער ערד, וועלען מיר נאָך ווייטער, אינ'ם גאַנג פון אונזערע ערקלערונגען, זיך בעקענען מיט נאָך אַנדערע טרייב-קרעפטען.

ב. די ערפינדונגען.

פאַרהאַן אַגעביט פון דער וויסענשאַפט, וואָס מוז פאַר זיך אַליין בע-האַנדעלט ווערען נאָך אַ ביסעל גענויער. דאָס איז דאָס געביט פון די טעכ-נישע ערפינדונגען.

מיר האָבען געזאָגט: די פראָדוקציאָנס-בעציהונגען האָבען אַלס יסוד די טעכניק. קומט דען נישט אויס, אַז מיר אַנערקענען, אַז די פראָדוקציאָנס-בעציהונגען האָבען אויך אַלס יסוד דעם גייסט? וואָרום ער פינדונגען איז דאָך אַ זאַך פון גייסט...

אורדאי אַזוי; מיר אַנערקענען עס טאַקי. די טעכניק איז די בע-

וואס זיניג ער פינדונג און אנווענדונג פון ווערקצייג און דער ערפינדער און אנהענדער איז דער דענקענדער מענטש! און ווען די פאָר-שטעהער פונם היסטאָרישען מאטעריאליזם זאָגען, אָ די גאַנצע געזעלשאַפֿט איז געבויט אויף דער טעכניק, זאָגען זיי טאָק דערמיט, אָ די גאַנצע געזעלשאַפֿט איז געבויט אויף מאטעריעלער און גייסטיגער אַרבייט.

אָבער, שטעהט עס דען נישט אין אַ ווידערשפּרוך מיט דעם, וואָס מיר האָבען פריהער געזאָגט? קומט דען אַזוי-אַרום נישט אויס, אָ דער גייסט איז גאָר טאָק די ערשטע טרייב-קראַפֿט פון דער געזעלשאַפֿטליכער ענטוויק-לונג? וויבאַלד מיר זאָגען, אָ די געזעלשאַפֿט ווערט געשאַפֿען דורך דער טעכניק אין די טעכניק ווערט געשאַפֿען דורך דעם גייסט-קומט זאָך אויס, אָ דער ערשטער שפּפּער איז דער גייסט!

נאָר, לאָמיר זיך צוקוקען צו דער זאָך אַ ביסעל געהנטער.

דער היסטאָרישער מאטעריאליזם לייקענט אין קיין פּאַל נישט, אָ דער גייסט געהערט צו דער טעכניק. וואָרום ווי קאָן דען זיין אַנדערש? די טעכ-ניק איז דאָך דאָס ווערק פון מענשען. און מענשען זענען דענקענדע בעשע-פענישען. און ווייטער: פּראָדוקציע-אַנס-בעציהונגען, אייגענטום-בעציהונגען זע-נען בעציהונגען פון מענשען; אין די דאָזיגע בעציהונגען ווערט געהאַנדעלט און געקלעהרט. אַלזאָ, אייגענטום-און פּראָדוקציע-אַנס-בעציהונגען זענען סיי גייסטיג סיי מאטעריעל. דאָס לייקענען מיר נישט.

נאָר מיר לייקענען, אָ דער גייסט און זיין שטיגיקייט זענען, ווי אַ-דערע ווילען האָבען, זעלבשטענדיג, אייגענמעסיג, פרייוו-ליג, איבערבאַטירליך, אונבעגרייפליך. מיר זאָגען אַזוי: ווען דער גייסט ערפינדעט אַ נייע וויסענשאַפֿט, אַ נייע טעכניק-טהוט ער עס נישט סתם אין דער וועלט אַרײַן, ווייל איהם געפעלט אַזוי, נאָר צוליב אַסאָציאלען (געזעלשאַפֿטליכען) דראַנג אַדער בע-דערפניש.

תחילת זענען דאָס רוב טעכנישע ערפינדונגען געשאַכט געוואָרען דורך מענשען, וועלכע זענען אַליין טעטיג געווען אינ'ם פּראָדוקציע-אַנס-פּראָצעס. פּאַרוואָס? ווייל ביי זיי האָט געלעבט דער דראַנג, צו מאַכען די אַרבייט בעסער, גיכער, צו ווערען רייכער אָדער מאַכען אַלעמען צוזאַמען רייכער! אַלץ איינס, ווי אַזוי די געזעלשאַפֿט איז געווען דאָרטען געשאַפֿען, קליין אָדער גרויס, אַלס נאָמאַדישע האָרדע אָדער איינגעזעטענער שבט, אַ פּעאָדאָלע אָדער קאָפיטאָליסטישע געזעלשאַפֿט-געווען איז דער דאָזיגער דראַנג געזעל-שאַפֿטליך און ער האָט זיך גענומען פון אַנ'עקאָנאָמישער בעדערמיש. אין די געזעלשאַפֿטען מיט אַ קאָלעקטיוו אייגענטום איז דאָס געווען אַ סאָציאַלער דראַנג, צו טהון עפעס פּאַר'ן כלל, פּאַר'ן גאַנצען קיבוץ-און אין די קלאַסען-געזעל-שאַפֿטען מיט פּרייוואַט-אייגענטום איז עס געווען דער געזעלשאַפֿטליכער דראַנג, צו טהון עפעס פּאַר'ן געזעלשאַפֿטליכען יחיד, פּאַר'ן איינגעזעטען פּרייוואַט-

אייגענטימער אָדער פּאַרן גאַנצען קלאַס פון די פּריוואַט־אייגענטימער. און דאָס איז גאָר נישט קיין חידוש. אַזוי ווי דער מענש איז אַ געזעלשאַפֿט־ליך, איז אויך דער דראַנג צו פּערבעסערן די אַרבייט נישט עפעס אַזוינס, וואָס נעהמט־זיך ביי דעם איינצעלנעם מענשען אין זיין אייגענעם גייסט, נאָר עפעס אַזעלכעס, וואָס נעהמט־זיך פון זיינע געזעלשאַפֿטליכע בעציהונגען. דער דראַנג נאָך אַ פּערבעסערטער טעכניק, נאָך ערפינדונגען, איז אַ געזעל־שאַפֿטליכער דראַנג; ער נעהמט זיך פון געזעלשאַפֿטליכע געדערפנישען.

אַט דאָס איז עס, וואָס עס זאָגען די פּאַרשטעהער פון היסטאָרישען מאַטעריאַליזם. זיי לייקענען אין דער זעלבשטענדיגקייט, אין דער אייגענעם־טויגקייט, אין דער אויבערמאַכט פונ'ם גייסט, זיי זאָגען, אַז דאָס עקויסטירענדע סאָציאַלע (געזעלשאַפֿטליכע) בעדערפניש טרייבט דעם גייסט איבער בעשטימט־טע רעלעסען און אַז דאָס בעדערפניש גופא ווערט אויך געשאַפען דורך בע־שטימטע מאַטעריעלע פּראָדוקציאָנס־בעציהונגען. זיי לייקענען אַלואָ אויך דאָ, אַז דער גייסט איז אַנאַבסאָלוטער הערשער.

און די דאָזיגע פּראָגע: דער צוזאַמענהאַנג צווישען טעכניק און וויסענ־שאַפט איז אַזוי וויכטיג, אַז מיר מעגען דערויף זיך אָבשטעלען נאָך אַביסעל לענגער, פּדי צו בעטראַכטען עס גענויער.

לאַמיר געבען נאָך אַ פּאַר אויספיהרליכע ביישפּילען.

זאָלען מיר זיך פּאַרשטעלען אַ האַנד־וועבער אין מיטעלאַלטער. דער האַנד־וועבער־שטוהל איז נאָך דעמאָלט אין אַלגעמיין גענוג פאַר די געזעלשאַפֿטליכע בעדערפנישען. דער האַנדעל, די קאָמוניקאַציע, דער אויסלענדישער מאַרק האָ־בען זיך נאָך נישט ענטוויקעלט אַזוי ווייט, אַז עס זאָלען זיין נויטיג נייע גרויסע פּראָדוקטיוו־קרעפטען. עס ווערט נאָך נישט געשפּירט קיין שום בע־דערפניש דערין. פון דעסטוועגען ליעגט שטענדיג דעם בעזונדערס שאַרפּ־ניגען וועבער זיין ווערקצייג אין קאָפּ און שטענדיג קלעהרט ער וועגען דעם, ווייל ער ווייס, אַז אַ גיכערע, בעקוועמערע פּראָדוקציע איז פאַר איהם פּער־זענליך אַ מעלה. ערפינדעט ער אַ קליינע פּערבעסערונג און ער ווענדט זי אָן. און די פּערבעסערונג ווערט בעוואוסט אין זיין קרייז בעקאַנטע בעלי־מלאכות און מען טהוט איהם נאָך. און דערביי בלייבט עס, אַ קליינע ענדערונג אינ'ם פּראָדוקציאָנס־פּראָצעס, וועלכע בעדייט קוים־קוים עפעס אַ פּראָגרעס, אַ פּאַר־שרט, און זי בלייבט אפשר אויף צעהנדליגער אָדער הונדערטער יאָהרען די איינציגע ענדערונג. גענומען האָט זי זיך פונ'ם בעדערפניש פון אַנאַיינצעל־נעם מענשען.

אַבער לאַמיר אָננעהמען פּערקעהרט, אַז די קאָמוניקאַציע און דער האַנד־דעל (צום ביישפּיל אין פּופּצהנטען, זעכצעהנטען און זיבעצעהנטען יאָהרהונדערט) זענען שטאַרק פּערגרעסערט, אַז דער אויסלענדישער מאַרק האָט זיך גאָר נישט־דער־ערך צעשפּרייט, אַז עס זענען געגרינדעט קאָלאָניעס, וואָס

פערלאנגען פאראן פאקטור-סחורות פון דער מעטראפאליע—דעמאלט ווערט דאס געזעלשאפטליכע בעדערמיש און דער דראנג נאך א פערבעסערטער טעכניק, נאך א גרעסערער פראדוקטיוויטעט פון דער ארבייט און אלגעמייע ער-שיינונג; דעמאלט קלעהרט שוין נישט אן איינצעלנער מענש וועגען טעכנישע פערבעסערונגען, נאך הונדערטער מענשען קלעהרען שוין וועגען דעם, און דעמאלט דורך אַסך קליינע ענדערונגען, וואָס זאָמלען זיך שנעל אָן, ווערט געשאַפֿען אַ ניי ווערקצייג.

אַזינד לאָמיר זיך פֿאַרשטעלען איינעם פון די פריהעסטע ער-פינדער פון דער דאָמף-מאַשין, אַפּאַפּין צום ביישפּיל.

ביי פיעל מענשען איז פארהאן א ספעציעלער טאלענט און גיעבע פאר טעכניק. די מיליאָנען יאָהרען פון דער ענטוויקלונג פון דער מענשהייט האָבען עס איבערגעגעבען צו אונזערע דורח בירושה. און ביי געוויסע מענשען רייסען-זיך אַרויס די דאָזיגע ליעבע און טאלענט ווי גרויסע פלאַמען, ווען די פראָדוקצאַנס-בעציהונגען ווירקען-מיט. די געזעלשאַפט אין וועלכער זיי לעבען, האָט שוין אַן ענטוויקעלטע טעכניק; קלעהרען זיי וועגען אַפּער-בעסערונג, וועלכע וואָלט קאָנען נאָך מעהר פערבעסערן די געזעלשאַפטליכע פראָדוקציע. זייער געזעלשאַפטליכער שכל ווערט אויפּמערקזאַם אויף די קראַפט פון דעם צונויפּפערעסטען וואָסער-דאָמף, און אויפ'ן גרונד פון די אַלטע ווערקצייג, וועלכע ווערען געבראַכט אין בעוועגונג דורך מענשען, בהמות, וואָסער אָדער ווינד, קלעהרען זיי אויס אַ נייעם אַפּאַראַט. זייער סאָציאלער חוש איז אַזוי גרויס, זייער פרייד און זייער בעגעהר צו שאַפֿען עפעס אַזאַ מין זאַך איז אַזוי שטאַרק, אַז זיי זענען מקריב צייט, געזונד פערמעגען, כדי עס צו פערפֿאַלקאָמען און איינצופיהרען... אָבער דאָס אַלגעמייע בעדערפניש עקזיסטירט נאָך פון דעסטוועגען נישט; דער דאָזיגער פֿאַר-שריט פון דער טעכניק איז צו גרויס, די קאָסטען זענען אפשר צו הויך, וואָס קומט אַרויס?

עס קומט אַרויס, אַז די ערפינדונג ווערט נישט איינגעפיהרט, די פראָבעס מוזען אָבגעשטעלט ווערען און זיי ווערען פערגעסען. אַפט שטאַרבט-אַוועק דער ערפינדער אַלס אַ רואינירטער מענש. פֿאַרוואָס איז עס אַזוי?

דאָס איז אַזוי דערפֿאַר, וואָס ער האָט טאַקי מרגיש געווען (דערשפירט) דאָס סאָציאלע בעדערפניש, אָבער די געזעלשאַפט האָט עס נאָך נישט מרגיש געווען אָדער וועניגסטענס נישט גענוג מרגיש געווען; ער איז געקומען אַפּיסעל צו פרייה.

אַזינד לאָמיר אָבער נעהמען אַן ערפינדער פון אונזער אייגענער צייט, אַנ'עדיסאָן. ער איז טעכניקער; זיין לעבען איז נור אַ יין אַריינקלעהרען אין דער טעכניק. אָבער ער איז שוין נישט קיין צו פריהע שוואַלב, וועלכע קלעהרט וועגען דעם וואָס עס איז נאָך נישט מעגליך. די געזעלשאַפט, ווע-ניגסטענס דער פערמעגליכער קלאַס, וויל דאָס אייגענע וואָס ער וויל. וואָ-

רום פאר די קאפיטאליסטען בעדייט די פערבעסערטע טעכניק אַ קאָלָאָסאַלע פּערגרעסערונג פון די פּערדינסטען. יעדע ערפינדונג, וועלכע גיט די מעג-ליכקייט פון אַ שנעלערער און ביליגערער פּראָדוקציע, ווערט הויפּף אָנגענומען. דאָס שטאַרקט זיין אַרבייטס-קראַפט און עס ווירקט, אַז ער קאָן זיך אַליין שטעלען זיינע אויפגאַבען, אַז ער איז שוין מעהר נישט אָבהענגיג פון צו-פּאַל, נאָר פון זיין אייגענעם ווילען.

דער ערפינדונגס-דראַנג פון אַנ'עדיסאָן איז אַ סאָציאַלער דראַנג, זיין לייעב צו טעכניק איז אַ געזעלשאַפטליכע לייעבע, וואָס איז געשאַפּען אין דער געזעלשאַפט און דורך דער געזעלשאַפט; אויך דער יסוד, אויף וועל-כען ער אַרבייט, איז געזעלשאַפטליך; דאָס וואָס ער האָט ערפּאָלג און וואָס ער קאָן זיך שטעלען זיין ציעל בעוואוסטזיג, פּאָראויס-האָט ער צו פּער-דאַנקען דער דאָזיגער געזעלשאַפט.

אַזוי קומט עס פּאָר אַצינד גענוג אָפט, אַז עס ווערען ערפונדען נייע מאַשינען, אָבער זיי ווערען נישט איינגעפיהרט דערפאַר וואָס זיי זענען צו טייער. פאַר דער לאַנדווירטשאַפט, צום ביישפּיל, זענען פּאַרהאַן אויסגעצייכענ-טע מאַשינען, נאָר גרעסענטזיילס ווערען זיי נאָך גאָר נישט אָדער זעהר קנאַפּ בענוצט. פּאַרוואָס? ווייל די פּראָדוקציע-בעציהונגען זענען נאָך צו בעגרענצט פאַר די דאָזיגע נייע קרעפטען. בכּן זעהען מיר: אַז טאָמער קומט שוין אַרויס אַמאָל אַנ'ערפינדונג דורכדעם וואָס אַנ'איינצעלנער מענש דערשפּירט דאָס געזעלשאַפטליכע בעדערפּניש אויפ'ן גרונד פון דער שוין עקזיסטירענדער טעכניק—ווערען אָבער אָנגענומען בלויז יענע ערפינדונגען, וועלכע די געזעל-שאַפט דאַרף פּראַקטיש האָבען און וועלכע זי קאָן אין איהרע בעשטימטע בעציהונגען איינפיהרען. אַלואָ: סיי די ענטשטע הונג סיי די ענטש-וויקלונג פון דעם ווער קצייג האָט אַ געזעלשאַפטליכען כּאַ-ראַקטער. זייערע וואַרצלען דאַרף מען זוכען נישט אינ'ם גייסט פונ'ם יחיד, פונ'ם איינצעלנעם מענשען, נאָר אין דער געזעלשאַפט. צום סוף לאָמיר נעהמען אַ ביישפּיל פון דער צייט, ווען דער מענש האָט ערשט אָנגעהויבען צו מאַכען זיינע ערשטע ווערקצייג. מיר נעהמען דעם דאָזיגען ביישפּיל פון קאָוסקי'ס „עטיק און מאַטעריאַליסטישע בעגרייפונג פון דער געשיכטע“. דאָרטען לעזען מיר:

„קיים האָט דער פּאַרצייטיגער מענש פּערמאָגט אַ דובינע, איז ער שוין געווען אימטאָגד צו געהן אויף יאָגד אויף גרעסערע חיות. אויב ביז דע-מאָלט איז זיין נאָהרונג בעשטאַנען דער-עיקר פון אויבס און שרצים, פייגעל-אייער און יונגע פייגעלען, האָט ער שוין איצט געקאָנט אַנדערלעגען אויך גרעסערע חיות. פון איצט אָן איז דאָס פלייש געוואָרען וויכטיגער פאַר זיין שפייזונג. אָבער דאָס רוב גרעסערע חיות האַלטען-זיך-אויף אויף דער ערד, נישט אויף די ביימער; די יאָגד האָט איהם אַלואָ אַראָפּגעצויגען פון דער לופטען (פון די ביימער) אויף דער ערד. נאָך מעהר: יענע חיות, וואָס אויף

זיי לוינהט זיך צום-מעהרסטען אויף יאגד צו געהן, די מעלי-גרה, קאָן מען זעהר וועניג טרעפען אין דעם פאָרצייטיגען וואַלד; זיי האָבען מעהר ליעב צו האַדעווען-זיך אויף ברייטע פעלדער און פּרעריעס. אַלזאָ, וואָס מעהר דער מענש איז געוואָרען יעגער, אַלץ ענדער האָט ער געקאָנט אַרויסגעהן פּונ'ם טראָפישען פאָרצייטיגען וואַלד, אין וועלכען דער פאָרצייטיגער מענש איז געלעגען.

„די דאָזיגע שילדערונג, ווי געזאָנט, איז געבויט בלויז אויף השערות. עס קאָן זיין, אַז דער גאַנג פון דער ענטוויקלונג איז גאָר געווען פּונקט דער היפּך. פּונקט אַזוי ווי ס'איז מעגליך, אַז די ערפינדונג פּונ'ם ווערקצייג און געוועהר האָט געטריבען דעם מענשען, זיך-אַרויסצוקלויבען פון דעם וואַלד אין אַ פּרייערען גראָז-פעלד מיט מעהר שיטערע ביימער—פּונקט אַזוי האָט אויך געקאָנט זיין, אַז די אורזאָכען, וועלכע האָבען פּעריאָגט דעם פאָרציי-טיגען מענש פון זיין פאָרצייטיגען מקום-מנוחה, אַז זיי זענען גאָר ערשט געווען דער גורם צו דער ערפינדונג פון געוועהר און ווערקצייג. לאַמיר אָננעהמען צום ביישפּיל, אַז די מאַסע מענשען איז געוואָרען גרעסער, ווי דאָס אָרט וואו זיי האָבען זיך געשפּייזט האָט געקאָנט אויסהאַלטען... אָבער דער קלימאַט איז פּסדר טרוקענער געוואָרען און די פאָרצייטיגע וועלדער זע-נען דערום געוואָרען שיטערער און אין זיי האָט זיך בעוויזען אַלץ מעהר פעלד בעוואַקסען מיט גראָז. אין די דאָזיגע אַלע פאַלען איז דער פאָרצייטיגער מענש געצוואונגען געוואָרען, זיך אָבצוזאָגען פון זיין לעבען אויפ'ן בוים און זיך מעהר צו בעוועגען אויף דער ערד; ער האָט דערום געמוזט אָנהויבען זוכען אַלץ מעהר היות פאַר זיין שפּייזונג און האָט שוין נישט געקאָנט זיך-שפּיי-זען אַזויפּיל ווי ביזזאָהער מיט פּרוכטען פון די ביימער. דער נייער אָרט לעבען האָט איהם געפיהרט דערצו, אַז ער זאָל אַלץ אָפטער בענוצען שטיי-נער און שטעקענס, און אַזוי-אַרום איז ער געקומען נעהנטער צום ערפינדען די ערשטע ווערקצייג און געוועהר.

אָבער וואָס פאַר אַנ'ענטוויקלונגס-פּראָצעס מען זאָל זיך נישט פאַרשטעלען, דעם ערשטען אָדער דעם צווייטען—און מעגליך איז, אַז די ביידע פּראָצע-סען זענען פאַרגעקומען אין פּערשידענע פּונקטען אונאַבהענגיג איינער פּונ'ם אַנדערען.—פון יעדען איינעם זעהט-זיך דייטליך אַרויס, וואָס פאַר אַנ'ענגע געגענווייטיגע ווירקונג עס איז פאַרהאַן צווישען נייע פּראָדוקצאַנס-מיטלען און נייע לעבענס-אַרטען. יעדער איינער פון די דאָזיגע פּאַקטאַרען שאַפט פון זיך אַרויס מיט אַ נאַטור-ניטווענדיגקייט דעם צווייטען, יעדער איינער ווערט על פי נויטווענדיגקייט די אורזאָך פון פּערענדערונגען, וועלכע טראָגען-אויס ווידער פון זייער זייט נייע פּערענדערונגען. אַזוי-אַרום שאַפט יעדע ערפינדונג אויף אַנ'אונפערמיידליכען אופן אַזעלכע וויר-קונגען, וועלכע גיבען דעם שטויס צו אַנדערע ערפינדונ-גען און ממילא אויך צו נייע בעדערפנישען און לעבענס-

אַרטען; די לעצטע ווידער רופען-אַרויס נייע ערפינדונג-גען א. א. ו. ו. אקייט פון אונענדליכער ענטוויקלונג, וואָס ווערט אויף אזויפיל פיעלצאָרטליכער און גילכער, וואָס ווייטער זי פראַגראַעסירט און וואָס מעהר עס וואַקסט דערמיט די מעגליכקייט און לייכטקייט פון נייע ערפינדונגען. קאָוטסקי דערצעהלט דאָן ווייטער, ווי צווי דער מענש, נאָכדעם ווי ער איז שוין איינמאָל אַריינגעפאלען אויף דאָס פרייע מיט גראָז בעוואַקסענע פעלד, איז געקומען צו דער ערד-אַרבייט, צום בויען וואוינונגען, צום בענוצען פיער און צו דער פיהצוכט און ווי צווי עס זענען לויט דעם געענדערט געוואָרען דאָס גאַנצע לעבען פונ'ם מענש, זיינע בעדערפנישען, זיינע וואוי-ערטער, זיינע מיטלען צו דערהאַלטען די עקזיסטענץ זיינע, און ווי צווי, די איינע ערפינדונג האָט ענדליך נאָכגעצויגען נאָך זיך אַסך אַנדערע, קוים איז זי נור איינמאָל געמאַכט געוואָ-רען, קוים איז נור איינמאָל געלונגען צו שאַפען אַדוּבי-נע אַדער אַ האַק.

בעמערקונג.

די ערפינדונג פון דער נייער טעכניק (אויף וואָס עס שטעהט, צווי ווי מיר האָבען געזעהן, די וויסענשאַפט) קומט אַלואָ פאָר דורך דעם געזעלשאַפט-ליכען דראַנג און דורך דאָס געזעלשאַפטליכע בעדערפניש, וואָס ווירקט אין דעם איינצעלנעם מענשען; און זי געלינגט פולשטענדיג ערשט ווען דאָס בעדערפניש איז אַנאָלגעמיינגעזעלשאַפטליכע. ביז דעמאָלט האָט פון דעסט-וועגען דער גייסט פון ערפינדער מעהרסטענטיילט נישט געקאָנט פאָרויסזעהן די מעגליכע רעזולטאַטען פון דער ערפינדונג.

צי האָבען געזעהן די ערפינדער פון דער דאַמף-מאַשין, יאָ, צי זעהען אפילו איצט די ערפינדער פון דער ריעזיגער טעכניק אין אונזער צייט דעם קלאַסען-קאַמף צווישען אַרבייט און קאַפיטאַל, וואָס זייערע ערפינדונגען צע-ברויען איהם וואָס ווייטער אַלץ מעכטיגער און פערשארפען איהם וואָס וויי-טער אַלץ מעהר. צי זעהען זיי די סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט, וועלכע מוז אַרויסקומען דורך זייער ערפינדונג. דער מענש, אפילו דער גענראַלסטער, איז ביז איצט געבליבען בלינד פאָר דעם ענטוויקלונגס-פראַצעס פון דער גע-זעלשאַפט. צו זיינע טהאַטען איז ער געצוואונגען געוואָרען דורך געזעלשאַפט-ליכע בעדערפנישען. אונטער דעם קאַפיטאַליזם זענען איהם די דאָזיגע בעדערפ-נישען אפשר אפילו נישט-קלאַר, אָבער דאָך פון דעסטוועגען בעקאַנט געווען, נאָר ער האָט נישט געוואוסט, וואוהין די בעפרידיגונג פון די בעדערפנישען וועט פיהרען די געזעלשאַפט. ער איז בעהערשט געוואָרען פון די געזעלשאַפטליכע קרעפטען, ער האָט געלעבט אין דער ממשלה פון דער נויטווענדיגקייט.

ערשט אין אַ סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט, ווען די פראָדוקצאַנס-מיט-לען וועלען זיין אַ קאָלעקטיוו אייגענטום, ווען זיי וועלען ווערען אַנ-

געווענדט און בעהערשט בעוואוסטזיניג, ערשט דעמאָלט וועט דער מענש דערקענען נישט בלויז די געזעלשאַפטליכע קרעפטען און בעדערפנישען, וועלכע צווינגען איהם צו טהון דאָס וואָס ער טהוט, נאָר ער וועט דערקענען אויך דאָס ציעל, צו וועלכען זיינע טהאַטען פיהרען און די רעזולטאַטען, וועלכע קומען פון זיינע אויפטהוען אַרויס. יעדע פערבעסערונג פון דער טעכ-ניק וועט האָבען אַלס רעזולטאַט אַ גרעסער גליק, מעהר פרייהייט פאַר גיי-סטיגע און קערפערליכע ענטוויקלונג. קיין שום נייע ערפינדונג וועט נישט אַרויסרופען אַזעלכע נישט-פאַרגעזעהענע צרות, צו וועלכע עס איז קיין תרופה נישטאַ, נאָר יעדע ערפינדונג וועט ברענגען דעם איינצעלנעם מענש די פרייהייט צו אַמעהר פאַלקאָמער ענטוויקלונג און דערמיט וועט זי פסדר פערפאַלקאָמען די בעדינגונגען פאַר דאָס גליק פון אַלע מענשען.

פערשטעטה זיך, די פראָדוקטיוו-קרעפטען, די מאַטעריעלע פראָדוקציאָנס-בעציהונגען שטויסען אונז צום סאָציאַליזם, און אויך אין דער סאָציאַליסטי-שער געזעלשאַפט גופא וועלען מיר זיין אָבהענגיג פון די פראָדוקטיוו-קרעפ-טען, פון דעם סאָציאַליסטישען פראָדוקציאָנס-אופן. אויף אַזוי ווייט וועט שטענ-דיג דאָס געזעלשאַפטליכע לעבען בעהערשען דעם גייסט, וועלען מיר קיינ-מאָל פריי נישט זיין. אָבער ווען מיר וועלען דאָס מעהר נישט איבערלעבען בלינד, פאַסיוו, ווען מיר וועלען מעהר נישט זיין געשלעפט דורך דער ווילד-צעלאַזטער בעוועגונג פון דער טעכניק, נאָר מיר וועלען פראָדוצירען בע-וואוסטזיניג אַלס איין גאַנצער קיבוץ, ווען מיר וועלען פאַרויסזעהן די רעזולטאַטען פון אונזער געזעלשאַפטליכער טעטיג-קייט—דעמאָלט וועלען מיר זיין, אין פערגלייך מיט איצט, פריי, דעמאָלט וועלען מיר זיין אַריינגעקומען פון דער פינסטערער ממסלה פונ'ם בלינדען גורל אין דאָס הערליכע ליכט פון דער פרייהייט. די אַבסאָלוטע פרייהייט וועלען מיר אויך דעמאָלט נישט האָבען—דאָס געפינט זיך נור אינ'ם מוח פון די אַנאַרכיסטען און פון די מיסטישע קלעריקאַלען; מיר זענען געבונדען אָן די עקזיסטירענדע פראָדוקציאָנס-קרעפטען. נאָר מיר קענען זיי פון דעסטווע-גען אָנווענדען לויט אונזער געמיינשאַמען ווילען, פאַר אונזער געמיינשאַמער טובה וועגען. און דאָס איז אַלץ, וואָס מיר פערלאַנגען.

צווייטע בעמערקונג.

עס פערשטעטה זיך פון זיך אליין, אַז אַוויסענשאַפט, ווען זי איז שוין איינמאָל געשאַפען דורך אַ געוויסע געזעלשאַפטליכע בעדערפניש, קאָן זי אויף אַ בעשטימטען שטאַפעל פון איהר ענטוויקלונג ווייטער זיך ענטוויקלען זעלב-שטענדיג, אָהן אַדירעקטען צוזאַמענהאַנג מיט דער געזעלשאַפטליכער בע-דערפניש. צום ביישפיל: הגם די אַסטראָנאָמיע איז לכּתחילה אַרויסגעקומען פון אַ געזעלשאַפטליכער נויטווענדיגקייט, האָט זי זיך אַצינד ענטוויקעלט אויך אויסערהאַלב פונ'ם דירעקטען צוזאַמענהאַנג מיט די בעדערפנישען פונ'ם

געזעלשאַפֿטליכען לעבען. דעם צוזאַמענהאַנג צווישען דער זעלבשטענדיג גע-
וואָרענער וויסענשאַפֿט, דער טעכניק און דער בעדערפניש קאָן מען פון
דעסטוועגען שטענדיג געפינען, ווען מען בלייבט נור נישט ביי די אויסער-
ליכע צווייגען אָדער בלומען, נאָר ווען מען זוכט די וואָרצלען פון דער ווי-
סנשאַפֿט.

ג. דאָס רעכט.

דאָס „רעכט“ האָט צו טהון מיט די ענינים פון מיינס און דיינס (שלי-
און שלך). דאָס רעכט איז די אַלגעמיינע בעגרייפונג: אין דער געזעלשאַפֿט ווע-
גען דעם וואָס עס דאַרף געהערען צו מיר, צו דיר און צו אַנאָנדערען. ווי-
לאַנג די פראָדוקטיוו-קרעפטען און די פראָדוקציאָנס-בעציהונגען זענען פעסט,
אָזוי לאַנג שטעהען אויך פעסט די דאָזיגע בעגריפען וועגען אייגענטום. אָבער
דעמאָלט ווען יענע הייבען-אָן זיך צו וואַקלען, וואַקלען זיך אויך די. און
דאָס איז נישט קיין חידוש. וואָרום פראָדוקציאָנס-בעציהונגען זענען דאָך איי-
צייטיג אויך אייגענטום-בעציהונגען, אָזוי ווי מיר האָבען שוין אויבען קלאָר
אויפגעוויזען.

לאָמיר נעהמען פון אונזער אייגענער צייט עטליכע ביישפילען פאַר די
דאָזיגע ענדערונגען, ביישפילען וואָס זענען יעדעס איינעם בעקאַנט.
עס איז נאָך גאָר נישט אָזוי לאַנג פון דער צייט, ווען אין אַזאַ גרוי-
סער שטאַט, ווי אַמסטערדאַם צום ביישפיל, האָט ביי אַלעמען געהערשט די
מיינונג, אַז די צושטעלונג פון בעלייכטונג און וואַסער און די זאָרג פאַר דער
פאַסאַזשירען-קאָמוניקאַציע איז אַזאַך, פון וועלכער פריוואַטע מענשען דאַרפען
פערדיענען געלט; גאַנ-אנטשאַלטען, וואַסער-לייטונגען און טראַמוואַיען דאַרפען
זיין דאָס אייגענטום פון פריוואַטע מענשען. איצט האָט זיך עס געענדערט.
איצט איז שוין גענוג פּערשפרייט דער בעגריף, אַז די דאָזיגע און נאָך אַנ-
דערע פרנסות דאַרפען זיין אַ קהל'יש-אייגענטום, אַ געמיינדע-אייגענטום, דאָס
איז אַ גרויסע איבערקעהרעניש אין דער בעגרייפונג פונ'ם „רעכט“, אין דער
ממשלה פונ'ם גייסט, וועלכער האָט אַ מיינונג, אַנאָיבערצייגונג אָדער אַ פאַר-
אורטייל איבער מיינס און דיינס (שלי און שלך)... פון וואַנען נעהמט-זיך די
דאָזיגע ענדערונג?

עס איז גאָר נישט שווער צו ערקלערען, אַז די נעהמט-זיך דירעקט פון
אַנענדערונג אין די פראָדוקטיוו-קרעפטען
געשעהן איז עס אָזוי.

ווען האַלאַנד איז אַרונטערגעפאַלען אונטער'ן איינפלוס פון דער גרויס-
אינדוסטריע און פונ'ם וועלט-האַנדעל, האָט זיך די לאַגע פונ'ם מיטעלשטאַנד
און פונ'ם אַרבייטער-קלאַס פערערגערט. נאָך דעם יאָהר 1870 איז די לאַגע
נאָך ערגער געוואָרען. האָבען די דאָזיגע קלאַסען פון דער בעפעלקערונג אַנ-
געהויבען קלעהרען וועגען מיטלען, ווי אָזוי צו העלפען זיך געגען דער נויט.

און דורכדעם איז געשאפען געוואָרען אַפּאַרטיי פון מיטעלשטאַנד, צו וועלכער די אַרבייטער זענען צוגעשטאַען. און גלייך ווי זיי האָבען געהאַט די מאַכט דערצו, האָבען זיי איינגעפיהרט די געמיינדע-פּראָדוקציע, כדי זיי זאָלען מעהר נישט דאַרפֿען בעריסען ווערען דורך די פּריוואַטע געזעלשאַפטען, וועלכע האָבען עקספּלואַטירט די גאַז-אַנשטאַלט, די וואַסער-לייטונג און דעם טראַמוואַי. אַלזאָ, די נייע עקאָנאָמישע בעציהונג צווישען דעם גרויס-קאַפיטאַל פון איין זייט און דער קליינער פּאַבריקאַציע און האַנדווערקעריי פון דער אַנדער זייט, וועלכע איז אין הויך גענומען די בעציהונג צווישען דער גרויסער מאַשין און דעם קליינעם ווערקצייג, האָט פאַר איין טייל פון דער געזעלשאַפט, פאַר עטליכע קלאַסען, געשאַפען אַ נייע נויטווענדיגקייט. עס איז געשאַפען געוואָרען אַ בעדער פּניש אויף נייע אייגענטום-בעציהונגען, דורך וועלכע די נייע פּראָדוקטיוו-קרעפטען זאָלען ווירקען נישט אַזוי האַרב. און די ליידענדע קלאַסען איז געלונגען אַריינצובעקומען אין זייערע הענד די מאַכט און זיי האָבען די נייע אייגענטום-בעציהונגען איינגעפיהרט.

פּערעהעלטניסמעסיג איז עס אַ גאַנץ קנאַפּער ביישפּיל. דען הגם די גע-מיינדע-פּראָדוקציע (אָדער אויך מלוכה-פּראָדוקציע) איז אַ גאַנץ אַנדער איי-גענטום-פּאַרם ווי די פּריוואַט-פּראָדוקציע פון איינעם אָדער עטליכע קאַפיטאַ-ליסטען, ווייס אָבער יעדער איינער, אַז די איצטיגע געמיינדע אָדער מלוכה זענען קאַפיטאַליסטיש און אַז פאַרן קליינעם מענשעלע זענען די מעלות פון דער געמיינדע-פּראָדוקציע אָדער מלוכה-אייגענטום נישט אַזוי גוואַלטיג. אפשר ווערען מעהר די קליינע מענשעלעך נישט אַזוי אונפערשעמט בעריסען ווי דורך די קאַנצעסיאָנערען, אָבער געצופּט, געפּליקט, געשוירען ווערען זיי סיי פון דער מלוכה סיי פון דער געמיינדע. דערפאַר וועט זיין גרעסער און בעסער דער ביישפּיל פון אונזער איי-געזער בעוועגונג.

וואָס זעהען מיר אין אונזער בעוועגונג?

מיר זעהען, אַז דער סאָציאַליזם וויל מאַכען די פּראָדוקציאָנס-מיטלען פאַר אַ געמיינזאַם אייגענטום. עס זענען שוין פאַרהאַן מיליאָנען סאָציאַליסטען, הגם מיט עטליכע צעהנדליג יאָהר צוריק זענען נאָך כּמעט קיין שום סאָציאַ-ליסטען אויף דער וועלט נישט געווען. פּרעגט זיך, ווי אַזוי האָט עס געקאָנט פאַרקומען אַזאַ גרויסע איבערקעהרעניש אין דעם דענקען, אינ'ם בעוואוסטזיין פון אַזוי פּיעל מענשען? ווי אַזוי האָט זיך עס אַזוי געענדערט דער בעגריף וועגען דעם, וואָס עס איז רעכט?

דער ענטפער דערויף איז דאָ אַסך קלאַרער, איידער ביים ערשטען ביישפּיל די גרויס-אינדוסטריע האָט געשאַפען מיליאָנען פּראָלעטאַריער, וואָס וויבאַלד עס בלייבט עקזיסטירען דאָס פּריוואַט-אייגענטום אויף פּראָדוקציאָנס-

מיטלען, קאָנען זיי קיינמאָל נישט צוקומען צו אַפערמעגען און צו וואוילטאָג. אָבער ווען דאָס פּריוואַט-אייגענטום וועט ווערען פּערוואַנדעלט אין אַ קאָלעק-טיוו אייגענטום, דעמאָלט שטעהט פאַר זיי דער וועג צו וואוילטאָג אָפּען. דעריבער זענען זיי געוואָרען סאָציאַליסטען.

הויך דעם האָבען קריזיסען און איבער-פּראָדוקציע און אין דער לעצ-טער צייט די טרעסטען מיט זייער קאָנקורענץ וואָס שלינגט אַלץ איין און מיט זייער איינזאַמעווען די אינדוסטריע—אַלץ אַזעלכע זאַכען, וואָס געהערן זיך דירעקט פון דעם היינטיגען פּריוואַט-אייגענטום אויף פּראָדוקציאָנס-מיטלען—געוויקט אויף דעם מיטעלשטאַנד אַזוי ספּות'דיג, אַז אויך אין יענע קריזיסען בעטראַכטען שוין אַסך מענשען דאָס קאָלעקטיווע אייגענטום אַלס די איינצי-גע ישובע צו דער צרה און זיי ווערען סאָציאַליסטען.

אינ'ם סאָציאַליזם לייעגט קלאַר אויף דער האַנד דער דירעקטער צווא-מענהאַנג צווישען דער ענדערונג אין די פּראָדוקטיווע-קרעפטען און פּראָדוק-טיוו-בעציהונגען און דער ענדערונג אינ'ם דענקען.

צי האָט עס גאָט דעם סאָציאַליזם אונז אין קאָפּ אַריינגעגעבען ? איז עס אפשר אַ מיסטישער פּונקט, אַ הייליגער גייסט ? אַ ליכט, וואָס גאָט האָט אונז געוויזען ?

איז עס אפשר אונזער אייגענער „פרייער גייסט“, וועלכער האָט געשא-פען די דאָזיגע הערליכע אידעע פון זיך אַרויס, פון זיין אייגענעם הוד שבהדר צי גדולה שפתפארת ? איז עס אפשר אונזער אויסערגעווענהליך דער-הויבענער געפיהל פון מוסר, זיטליכקייט, מאַראַל, אַ געהיימיספולע קראַפט אין אונז, קאָנט'ס קאָטעגאָרישער אימפעראַטיוו ?

אָדער אפשר האָט דאָס גאָר דער שטן, דער יצר-הרע, אַריינגעגעבען אין אונז די תאוה נאָך אַ קאָלעקטיוו אייגענטום ? דער שטן, וואָס האָט נור דאָס איינציגע ציעל צו פּעריאָגען אונז פון דער הייליגער תורה, אין וועלכער עס שטעהט: כי לא יחדל אביון מקרב הארץ; דער שטן, וואָס רעדט-איין אַבצושאַפען דעם סדר-העולם, וואו דער נגיד האָט די מעגליכקייט צו געבען צדקה דעם אַרימאָן און טהון אַזוי-אַרום מצוות, בזכות פון וועלכע עס שטעהט די וועלט ?

ניין, קיין איינע נישט פון די אַלע סיבות. נאָר די נויט איז עס, די געזעלשאַפטליכע נויט.

די דאָזיגע נויט געהט זיך דערפון, וואָס די נייע פּראָדוקטיוו-קרעפטען, וועלכע לייעגען צונויפגעפרעסט אין דעם אויסגעוואַקסענעם העמדעל פון די אַלטע אייגענטום-בעציהונגען פון דער פריהערדיגער קליין-פּראָדוקציע, וויר-קען ווי אַ חרובן אין די קריזיסען פון די אַרבייטער און קליינפירגער. די פּערענטפערונג דורך דעם סאָציאַליזם קומט שוין פון זיך אַליין; וויל יע-דער אַרבייטער און אַ היבש ביסעל קליינפירגער קאָנען פיהלען און פער-טעהן, אַז דער דאָזיגער חרובן וועט אויפהערען, ווען מיר וועלען אַלע

צוזאמען זיין די בעל-הבתים איבער די פראדוקציע-מטלען. די ארבייט איז דאך שוין סיי-ווי געמיין זאם, קאלעקטיוו. די פערענטפערונג פון די שוועריגקייטען דורך דעם וואָס מען וועט שאַפֿען אַ געמיינזאַם אייגענטום (אויף די מטלען פון דער אַרבייט)—ליעגט אַלזאָ פשוט אויף דער האַנד.

און זאָל מען נישט זאָגען, אַז אויך אין די פרייהערדיגע יאָרהונדערטען האָט מען דאָך שוין געקלעהרט וועגען סאָציאַליזם, און אַז דער סאָציאַליזם קאָן אַלזאָ נישט זיין אַ פּוּעל-יוצא פון די פראָדוקטיוו-קרעפטען וואָס הערשען אַצו, אַז דער פרינציפּ פון דער גלייכהייט פון אַלע מענשען איז אַנאָייביגער אירעאַל, וועלכער האָט געשוועבט אין אַלע צייטען פאַר דעם גייסטיגען בליק פון די מענשען.

זאָל מען נישט זאָגען אַזוי; דען דער סאָציאַליזם, וועגען וועלכען עס האָבען געקלעהרט צום ביישפּיל די איסיים אין ארץ-ישראל פאַרן חורבן בית שני, אָדער די ערשטע קריסטען—איז געווען אַזוי פערטידען פּונם סאָציאַליזם, וועלכען עס וויל איצט דער אַרבייטער-קלאַס, פונקט אַזוי ווי די פראָדוקטיוו-קרעפטען און די קלאַסען-בעציהונגען פון יענע צייטען זענען פערשיידען פון די היינטיגע. די אַמאָליגע קאָמוניסטען האָבען געוואָלט האָבען אַ געמיינזאַמען קאַנסום (פערברויך) זיי האָבען געוואָלט, אַז די רייכע זאָלען נעהמען זייער איבערפלוס, זייער שפּע אין געברויכט-מיטלען (נישט אין פראָדוקציע-מטלען), וואָס זיי האָבען נישט וואו אַהינצוטהון, און זאָלען זיך טיילען מיט די אַרימעלייט, מיט די עניים און אביונים. נישט די ערד און די אַרבייטס-מטלען זאָל מען האָבען געמיינזאַם, קאָלעקטיוו, נאָר די פראָדוקטען. אין תּוֹך גענומען איז דאָס אַלזאָ געווען אַ בעטלער-סאָציאַליזם: דורך דער גוטערציגקייט פון די נגידים האָבען די אַרימעלייט צוזאַמען מיט די רייכע געוואָלט איינטיילען צווישען זיך די פראָדוקטען.

אַזוי האָט אויך קריסטוס קיינמאָל נישט געפרעדיגט עפעס אַנדערש, ווי אַז די רייכע זאָלען זייער רייכטום אַבטרעטען. די רייכע זאָלען ליעבען די אַרימעלייט אַלס ברידער און פערקעהרט.

די סאָציאַל-דעמאָקראַטיע דאַגעגען לערנט, אַז די נישט-אייגענטימער זאָלען די אייגענטימער בעקעמפען און זאָלען ביי זיי אַוועקנעהמען דורך דער פּאָליטישער מאַכט די פראָדוקציע-מטלען. זי וויל נישט זיין קיין שוהפּטע צו די פראָדוקטען—אדרבה: דאָס וואָס יעדער איינער בעקומט אין פראָדוקטען, אין געברויכט-אַרטיקלען, דאָס איז זיין אייגענס: מיט דעם דאַרף ער זיך נישט איינטיילען מיט קיינעם. דערפאַר וויל זי אָבער זיין אַ גלייכע בעל-הבית'טע מיט זיי איבער די פראָדוקציע-מטלען. די פראָדוקציע-מטלען-בעציהונגען אין די צייטען פון די איסיים און פון די ערשטע קריסטען מיט קנאַפע צווייטווענד יאָהר צוריק, האָבען נישט געקאָנט אַרויסרופען אונזער איצטיגע סאָציאַל-דעמאָקראַטישע אידעע, פונקט

אזוי ווי די פראדוקטיוו-קרעפטען פון אונזער צייט קאָנען נישט ברענגען דעם אַרבייטער-קלאַס אין אייראָפּא צו שטרעבען נאָך דעם פאַרצייטיש-קריסטליכען אידעאַל. דעמאָלט ווען די פראדוקטיוו-קרעפטען זענען נאָך געווען אזוי קליין, אזוי צעברעקעלט און צעוואָרפען, אַז אַ גרויסע געמיינשאַפֿט האָט זיי נישט געקאָנט בעהערשען, איז די פילאַנטראָפּיע געווען די איינציגע, הגם אויך גע-נוג נישטיגע פּערענטפּערונג פּונ'ם עלענד, אַ פּערענטפּערונג וואָס איז אפילו אויף אַ טויזענדס-חלק נישט גענוג; אָבער אין אַ צייט, ווען די אַרבייט ווערט אַלץ מעהר געזעלשאַפֿטליך, איז דאָס געזעלשאַפֿטליכע אייגענטום דאָס איינצי-גע מיטעל געגען דעם עלענד און דערצו נאָך אַ מיטעל, וואָס איז פּולשטענ-דיג גענוג.

און נאָך אַנאָדער בעדייטענדען ביישפּיל האָבען מיר אינ'ם קרימי-נאַל-רעכט, אויך דאָ איז פאַרגעקומען אַנאָיבערקעהרעניש אין די מוחות פון פּיל מענשען: סאָציאַליסטישע אַרבייטער גלויבען נישט מעהר אין דער פּער-זענליכער שולדיגקייט פון דעם פּערברעכער. זיי גלויבען, אַז די אורזאַכען פּונ'ם פּערברעך זענען געזעלשאַפֿטליך און נישט פּערזענליך. ווי אזוי זענען זיי געקומען צו די דאָזיגע נייע געדאַנקען, צו וועל-כע עס האָבען זיך נישט געקאָנט אַרויפאַרבייטען אפילו די גרעסטע חוקרים פון דעם מוסר-היהדות, צו וועלכע עס איז נישט געקומען סיי דאָס קלעריקאַלע סיי דאָס ליבעראַלע קריסטענטום?

זיי זענען געקומען דערצו דורך דעם קאַמף געגען קאַפיטאַליזם, וועל-כער האָט זיין יסוד, ווי מיר האָבען אויבען געזעהן, אינ'ם פראדוקציאָנס-פראָצעס, די סאָציאַליסטישע שריפטשטעלער זענען דורך זייער קריטיק פון דער עקזיסטירענדער געזעלשאַפֿטליכער אָרדנונג געצוואונגען געוואָרען נאָך-צושפירען די אורזאַכען פּונ'ם פּערברעך און זיי האָבען געפונען, אַז די דאָזי-גע אורזאַכען ליגען אין דער געזעלשאַפֿט. דער פראדוקציאָנס-פראָצעס, דער קלאַסען-קאַמף האָט זיי גענוטיגט צו קומען צו דער דאָזיגער השגה, דאָס דאָזיגע בעוואוסטזיין דרינגט-אַריין ביסלעכווייז אין די קעפּ פון די סאָציאַליסטיש געלערנטע אַרבייטער.

אין די ראַהמען פּונ'ם דאָזיגען ביכער קאָנען מיר נישט טיעפער צע-גלידערן די דאָזיגע פראָגע; אָבער זי בעווייזט אונז אויפ'ס גיי, וואָס פאַר אַנאָיבערקעהרעניש עס קומט-פאַר אינ'ם דענקען צוליב די פּערענדערטע פראדוקציאָנס-בעציהונגען. דען וואָס פאַר אַ גוואַלטיגער אונטערשייד! אַט דאָ-נישט-לאַנג האָט נאָך יעדער איינער געגלויבט אין זינדיגקייט, יצר הרע, פּערזענליכע שולדיגקייט, פרייען ווילען, אין נקמה פון גאָט און מענשען, אין שטראַף-אַצינד זעהען-איין די סאָציאַליסטען (אָבער טאַקי בלויז זיי אַליין). אַז ווען „דער אַנטי-סאָציאַלער מקום-פורעניות פּונ'ם פּערברעך, די קאַפיטאַ-ליסטישע געזעלשאַפֿט, וועט זיין פּערניכטעט, און יעדען איינעם וועט געגע-

בען זיין דער געזעלשאַפטיכער פלאַץ פאַר זיין וועזענטליכער לעבענס-טעטיגקייט—דעמאָלט וועט דער סאָציאַלער פערברעך פערשווינדען.

בעמערקונג

און דאָ, ביים אַרומערדען די דאָזיגע ביישפּילען פון די פּנדערונגען אינ'ס דענקען וועגען רעכט און אייגענטום, זעהען מיר איצט צום ערשטען מאל זעהר קלאָר אַנ'ענטוויקלונגס-געזעץ פונ'ם מענשליכען דענקען, אויף וועל-כען מיר האָבען נאָך ביז איצט נישט געקאָנט שאַרף אויפּמערקזאָם מאַכען. דאָס האָבען מיר שוין געזעהן גענוג, אַז די פּראָדוקטיוו-קרעפטען זע-נען די טרייב-פּעדער, די אורזאַך דערפון וואָס אינ'ם דענקען קומט-סאָך אַנ'ענטוויקלונג. אַצינד ווידער זעהען מיר, ווי אַזוי די ענטוויקלונג קומט-פאַר. נעמליך: די ענטוויקלונג אינ'ם דענקען קומט-פאַר אין קאַמף, אינ'ם קלאַסען-קאַמף.

דאָס קאָנען מיר זעהר קלאָר מאַכען מיט די אייניגע ביישפּילען, וועל-כע מיר האָבען אויבען געבראַכט, פון דער געמיינדע-פּראָדוקציע און פון די סאָציאַליסטישע בעגריפען איבער אייגענטום און רעכט. די גרויס-אינדוסטריע האָט אונגעהייער שווער געמאַכט די לאַגע פון די קליינבירגער און אַרבייטער. וואָס מעהר די גרויס-אינדוסטריע איז גע-וואָקסען, אַלץ שווערער איז געוואָרען צו דערטראָגען די גאַנ-צאָל און וואַסער-לייטונגס-מאַנאַפאַקטור, וועלכע מען האָט נאָך ביז-אהער פּערליטען. די אַרביי-טער און קליינבירגער האָבען געזעהן אין די מאַנאַפאַליסטען זייערע שונאים, און עס איז פאַר זיי געוואָרען אַ לעבענס-בעדערפניש, פטור צו ווערען פון די דאָזיגע מאַנאַפאַליסטען. און ביי זיי אין די קעפּ איז געשאַפען געוואָרען דער געדאַנק: עס איז אַנאָנרעכט דאָס, וואָס די דאָזיגע מענשען טהוען; רעכט, אַ העכערעס רעכט איז, אַז די דאָזיגע פּראָדוקציע-אַנס-צווייגען זאָלען געהערען צום פּלל, צו דער געמיינדע. מיר, די אַרבייטער, זענען די פאַראַזיסען. דאָגעגען די פאַראַזיסען האָבען געקלעהרט: אונזער רעכט איז צו זיין בעל-הבית איבער די דאָזיגע פאַבריקען; מיר זאלט קלאַס וועלען פערלירען אונזער גאַנצען ריווי, ווען מען וועט צונעהמען ביי אונז איינע נאָך דער אַנדערער די פאַבריי-קאַזיעס, פון וועלכע מיר האָבען ה'נסות. מיר מוזען בעקעמפען די אַרבייטער קלאַסען.

די נייע בעגריפען וועגען רעכט האָבען זיך אַלואַ ענטוויקעלט אין קאַמף. די ענטוויקלונג פון די נייע פּראָדוקטיוו-קרעפטען האָט געבראַכט דעם נייעם קלאַסען-קאַמף און דער דאָזיגער קאַמף האָט פערשפּרייט דאָס נייע בעוואוסט-זיין וועגען רעכט. און דער פּראָלעטאַריאַט, וועלכער פיהלט, אַז דורך דער גרויס-אינדו-

סטריע געהט ער גייסטיג, מאָראַליש און קערפערליך צו-גרונד, האָט דערקענט די קאָפיטאַליסטען אַלס זיינע פּינד. תחילת האָט ער געקלעהרט: מיר, די אַרבייטער פון דער דאָזיגער פּאַבריק, ווערען עקספּלואַטירט, בעראַבעוועט, מיר געהען צו-גרונד, אונזער קאָפיטאַליסט איז אונזער שונא; עס איז אַנ'אונ-רעכט, וואָס ער זאָל האָבען דעם גאַנצען ריזוח און מיר גאַרנישט. מיר מו-זען איהם בעקעמפען. און דערנאָך האָט דאָס אייגענע געקלעהרט דער פּראָלעטאַריאַט אין איין שטאָט, אין די איינצעלנע בראַנזשעס. און דערנאָך—דער גאַנצער פּראָלעטאַריאַט פון אַגאַנץ לאַנד און פון דער גאַנ-צער וועלט. אלע האָבען שוין געקלעהרט: מיר, אַלס קלאַס, מוזען בעקעמפען דעם קאָפיטאַליסטען-קלאַס. עס איז ריכטיג, אַז אַלע פּראָדוקציע־אַנס-מיטלען זאָלען אַריינקומען איז אונזערע הענד. לאָמיר קעמפען פאַר אונזער רעכט.

אַבער די קאָפיטאַליסטען האָבען געקלעהרט, תחילת אויך יעדערער בעזונדער, דערנאָך צוזאַמען, אַרגאַניזירט און אַלס מלוכה דחוקע דעם היפּך. ריכטיג איז, אַז מיר זאָלען בלייבען ביי דעם, וואָס איז אונזער אייגענ-טום. לאָמיר צעשמעטערן די דאָזיגע רעוואָלוציאַנערע געדאַנקען. לאָמיר צוזאַמען אַלס קלאַס קעמפען פאַר אונזער רעכט.

און וואָס מעהר די טעכניק האָט זיך ענטוויקעלט, וואָס מעהר זי האָט כּסדר פּערגרעסערט די פּראָדוקטיוו-קראַפטען און די רייכטימער אין די הענד פון די קאָפיטאַליסטען און טיעמער, ברייטער און אונדזערערעגליכער געמאַכט דאָס עלענד פּונם כּסדר וואָקסענדען פּראָלעטאַריאַט, אַלץ שטאַרקער איז גע-וואָקסען דאָס בעדערפניש פון די פּערמעגליכע צו דערהאַלטען פאַר זיך זייער גרעסערען רייכטום און אַלץ שטאַרקער איז אויך געוואָקסען דאָס בע-דערפניש פון די נישט-פּערמעגליכע צו בעקומען די פּראָדוקציע־אַנס-מיטלען אין זייער טאַכט, און אין דערזעלבער מאָס איז אויך געוואָקסען דער קאַמף פון די ביידע קלאַסען און דערמיט אויך דער כּוח פון זייער דאָזיגער אידעע וועגען רעכט און אונרעכט.

אָן דעם דאָזיגען ביישפּיל זעהט מען אַלונד זעהר קלאַר, אַז די בע-גריפען וועגען רעכט און אונרעכט ענטוויקלען זיך אינ'ם קלאַסען-קאַמף און דורך דעם קלאַסען-קאַמף און אַז איין קלאַס קאָן ביסלעכווייז אָנזאייבען צו האַלטען פאַר אונרעכט דאָס, וואָס ער האָט פּריהער געהאַלטען פאַר ריכטיג, און וואָס מעהר עס שטייגט דער קלאַסען-אינטערעס, אַלץ ליידענשאַפטליכער פּיהלט ער די אָדער יענע זאָך אַלס רעכט אָדער אונרעכט.

דער מאַטעריעלער קאַמף צוליב די פּראָדוקציע־אַנס-מיטלען איז אַל-זאָ איינציטיג אויך אַגייסטעריגער קאַמף וועגען רעכט און אונרעכט. דער אַנדערער קאַמף איז די גייסטיגע אָבשאַרגלונג פּונם ערשטען.

צווייטע בעמערקונג.

אייגענטליך איז דאָ נישט נויטיג אויפצוווייזן, אַז אינ'ם דאָזיגען גיי-
 סטיגען און מאַטעריעלען קאָמף זיעגט סוף-פּל-סוף יענער קלאַט, וואָס די
 ענטוויקלונג פון דעם פּראָדוקציע-אַנס-פּראָצעס מאַכט איהם פאַר דעם מעכטיג-
 סטען, פאַר דעם בעזיצער פון דער גרעסטער גייסטיגער קראַפּט און אמתו
 יענער קלאַט, וואָס צוליב די בעדערפנישען, וועלכע געהערן זיך פון זיין לאַ-
 גע, איז איהם בעשערט צו פּערענטערן די ווידערשפּרוכען צווישען די נייע
 פּראָדוקטיוו-קרעפטען און די אַלטע פּראָדוקציע-אַנס-בעציהונגען. צום סוף פון
 אונזערע אויספיהרונגען וועלען מיר נאָך קומען דערצו. דאָ האָבען מיר אַריי-
 צושטעלען אַנאַנדער בעמערקונג, וועלכע דאַרף אָנצוטרעטן אַ טענה פון אונ-
 זערע געגנער.

די טענה איז אַזאָ:

פאַרהאַן מענשען, וואָס געהערען צו די פּערמענדיכע קלאַסען, וועלכע
 לוימען-אַריבער צו די נישט פּערמענליכע. פּרעגט זיך, אַז איז עס נישט אַ
 בעווייז, אַז נישט דאָס געזעלשאַפּטליכע לעבען ענטשיידעט איבער דעם שכל,
 איבער דאָס דענקען, נאָר אפּטער ענטשיידעט גאָר עפעס הויכעס גייסטיגעס,
 עפעס מיטטעריען עטישעס איבער אונזערע געזעלשאַפּטליכע צענדלונגען?

דער תירוץ דערזיך איז אַזוי:

אַג'איבערלויפּער פון דעם קאָפיטאַליסטישען לאַגער אין דעם פּראָלע-
 סאַרישען קאָן עס טוהן צוליב צווייערליי גרונדען—און אַמאָל קאָנען גאָר
 די ביידע גרונדען זירקען צוזאַמען. ערשטענס קאָן זיין, אַז ער האָט אפּטער
 איינגעזעהן, אַז די צוקונפט געהערט צום פּראָלעטאַריאַט. אויב אַזוי, וועט
 קיינער נישט לייקענען, אַז דעם דאָזיגען שכל האָט איהם אַריינגעגעבען דער
 פּראָדוקציע-אַנס-פּראָצעס, די עקאָנאָמישע בעציהונגען, און אַז די טרייבפּעדער
 פון דער דאָזיגער טהאַט דאַרף מען זוכען נישט אין דער „פּרייהייט“ פונ'ם
 גייסט, נאָר אינ'ם געזעלשאַפּטליכען לעבען. אָבער עס איז מעגליך אַ צווייטע
 סיבה, אַ געפיהל-אורזאָך: צום ביישפּיל, ווייל דער דאָזיגער מענש וויל זיך
 ליבערשט געפינען צווישען די שוואַכערע, איידער צווישען די אונטערדריקער.
 ביים אַרומערדען די זיסליכקייט וועלען מיר אויפּווייזן, אַז איך אין
 דעם דאָזיגען פּאַל ווערט ער בעשטימט דורך געפיהלען, וואָס זייער שורש
 ליגט אין דעם נאַציאָנאַל-עקאָנאָמישען לעבען, און נישט דורך עפעס מיט-
 טעריעזעס, איבערנאַטירליכעס אָדער אַבסאָלוט גייסטיגעס.

ד. די פּאַליטיק.

אויב די סאָציאַליסטישע בעגריפען איבער אייגענטום און פּערברעך גיי-
 בען אַלזאָ אַ קלאַר ביישפּיל, ווי אַזוי די פּראָדוקטיוו-קרעפטען בעאיינפלוסען
 דעם שכל, דאָס דענקען, ווי אַזוי עס קומט-אַרויס דער גייסטיגער קאָמף
 פון די קלאַסען און ווי אַזוי ער מוז קומען צו דער ענטשיידונג—געפינען

מיר נאך אסך מעהר קלאַרע ביישפילען אין דער פאָליטיק.
און אויך דאָ מוזען מיר בעהמען אַלס ביישפיל דאָס, וואָס די סאָציאַ-
ליסטען דענקען, ווייל אין זייערע קעפּ ווירקען די נייע פּראָדוקטיוו-קרעפטען
צום שטאַרקסטען.

אויך ביי דעם גרויסען פּאַפּריקאַנט, דעם גרויסען באַנקיר אָדער סוחר
א. אָ, וו. ווירקען די נייע פּראָדוקטיוו-קרעפטען זעהר שטאַרק אויפ'ן גייסט.
ער קלעהרט וועגען גרויסע אונטערנעמונגען, ריעזיגע רווחים, שאַפונג פון
קאַרטעלען, אויסלענדישע מערק און קאָלאָניעס, וועגען דער שאַפונג פון אַ
נאַציאָנאַלען פּלאַט און אַ מעכטיגער אַרמעע, כדי צו פּערגרעסערן זיין איינ-
פלוס, זיין רייכטום, זיין מאַכט. אָבער וואָס פאַר אַ שטאַרקער אונטערשייד
עס זאָל נישט זיין אין גראַד צווישען זיין דענקען מיט'ן דענקען פון די
קאַפיטאַליסטען און הערשענדע קלאַסען אין די פריהערדיגע יאָהרהונדערטען,
איז אָבער דער אופן, דער אַרט פון זיין דענקען אַלעמאַל דער אייגענער.
די מוחות פונ'ם מיטעלשטאַנד דענקען אויך אַנדערש ווי פריהער. דאָס
וואַקסען פון די פּראָדוקטיוו-קרעפטען האָט זיי פּערשטויסען אין אַגעפּעהרליכע
זייט, פון וואָגען זיי קענען אַרונטערפּאַלען אין די מחנות פון פּראָלעטאַריאַט.
ווי אַזוי זיך צו ראַטעווען דערפון, דורך קרעדיט, מלוכה-הילף, קאָאָפּעראַטי-
ווען, וועגען דעם אַלעם קלעהרען זיי — גאַנץ אַנדערש ווי זייערע טאַטעס,
ווי זייערע פריהערדיגע דורות האָבען געקדעהרט. אין די דאָזיגע מוחות
זעהט-אויס אַצינד אַנדערש, ווי צום ביישפיל אין 18-טען יאָהרהונדערט. פון
דעסטוועגען דרעהט-זיך זייער שכל אין דער אַלטער ריכטונג: ריווח, ריווח,
פּריוואַטער ריווח!

דער גייסט פונ'ם נישט-סאָציאַליסטישען אַרבייטער איז אויך פול מיט
אַנאַנדער אינהאַלט, ווי צום ביישפיל דער גייסט פון זיין קאָלעגע אין דער
ערשטער העלפט פון 19-טען יאָהרהונדערט. העכערער לוי, קירצערע אַר-
בייט-צייט, מלוכה-הילף, אַ בעסער לעבען — דאָס טומעלט זיך איהם אין קאָפּ;
דאָס רודערט זיך ווי אין אַ ביהנשטאַק, דאָס רוישט ווי אַ מיהל-ראָד אין די דאָ-
זיגע נישט-סאָציאַליסטישע אַרגאַניזאַציעס (אַזוי צום ביישפיל די אַזוי-גערופע-
נע קריסטליך-סאָציאַלע אַרגאַניזאַציעס אין מערב-איראָפּא, וועלכע זענען דורכ-
געדרונגען מיט'ן אַנטיסעמיטיזם). עס זשומט און ברומט, און שטענדיג קלינגט
דאָסוועלבע וואָרט: אַרגאַניזאַציע, אַ בעסער לעבען. אָבער אויך די דאָזיגע
מענשען געהען נאָך אין די אַלטע וועגען: זיי ווילען האָבען אַ גרעסערען
ניצען פונ'ם קאַפיטאַל, פונ'ם פּריוואַט-אייגענטום — אויפ'ן גרונד פונ'ם פּריוואַט-
אייגענטום גופא.

ביי די סאָציאַליסטען דאַגעגען — דאָ לעבט שוין גאָר עפעס אַנדערש,
דאָ לעבט עפעס גאַנץ נייעס, וואָס איז נאָך אין דער דאָזיגער פאַרם קיינ-
מאָל אויף דער וועלט נישט געווען. שטעהענדיג אַליין אויפ'ן גרונד פונ'ם
פּריוואַט-אייגענטום, ווילען זיי דאָס פּריוואַט-אייגענטום אָבשאַפּען; לעבענדיג

אליין אין דער קאפיטאליסטישער מלוכה, ווילען זיי די קאפיטאליסטישע מלוכה אומווארפען. זייערע געדאנקען, געבוירען און אויפגעהאדעוועט אין דעם הייבעל פון קאפיטאליזם, ווילען אַבוואַרפען דאָס דאָזיגע הייבעל. זייערע געדאנקען אליין ווילען אַנדערע געדאנקען ווערען. דער אַרבייטער-קלאַס וויל פערניכטען דעם שורש פון זיין אייגענער עקזיסטענץ, דעם קאפיטאַל און דאָס פריוואַט-אייגענטום אויף פראָדוקציע-מיטלען. די דאָזיגע ווירקונג פון די פראָדוקטיוו-קרעפטען איז דאָ גאָר אַנאָדערע ווי ביי די אַנדערע קלאַסען, פיעל גרעסער, פיעל טיעפער, פיעל ראַדיקאַלער; און דערום איז דאָס סאָציאַליסטישע דענקען דער בעסטער ביישפּיל פאַר דעם איינפלוס פון דער טעכניק אויפ'ן גייסט.

אין דער פאָליטיק ווייזט זיך אַסך קלאָרער אַרויס דער צוזאַמענהאַנג צווישען דעם געוועלשאַפטליכען לעבען און דענקען אויך דערפאַר, וואָס די פאָליטיק נעהמט-אַריין אין זיך דאָס וועלען, דאָס בעגעהרען, דאָס שטרעבען, דאָס דענקען, דאָס טהון אין דער מלוכה, דאָס גאַנצע מאָדערנע מלוכה-לע-בען פון אַלע קלאַסען; דערפאַר וואָס דער בירגער פון דער מלוכה, וועל-כער פערמאָגט פאָליטישע רעכט, מוז נאָכקלעהרען איבער דער גאַנצער גע-זעלשאַפט און איהרע טיילען און ווערט אלוואָ אין זיין גאַנצען גייסטיגען לע-בען בוכשטעבליך פערבאַפט דורך דער ענטוויקלונג פון דער געזעלשאַפט. וועלכע פאָליטישע פראָגע איז איצט די וויכטיגסטע, און קאָן אונז דערום דיענען צום בעסטען אַלס ביישפּיל?

דאָס איז די סאָציאַלע פראָגע, די פראָגע פונ'ם קאַמף צווישען אַרבייט און קאפיטאַל.

די דאָזיגע פראָגע איז ענטשטאַנען דורך דעם קאפיטאַל, דאָס הייסט אלוואָ דורך דער ענטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו-קרעפטען. און לויט דעם אופן, ווי אַזוי די מענשען פערנעהמען אַ שטעלונג צו דער דאָזיגער פראָגע, קאָן מען צום בעסטען דערקענען, ווי דאָס וואַקסען פון דער טעכניק צווינגט זיי צו בעקומען אַנדערע געדאנקען אין קאַפּ. צי זענען געווען צום ביישפּיל מיט זעכציג יאָהר צוריק אַסך מענשען, וועלכע האָבען געקלעהרט איינצופיהרען אַ געזעצליכען אַרבייטס-טאַג פאַר די פראָלעטאַריער, אָדער פרויען- און קינדער-שוץ, אָדער אַנאָנגליקס-פערזויכע-רונג? אַזעלכע מענשען זענען געווען נור איינצעלנע—און די וואָס האָבען שוין יאָ געקלעהרט דערפון, האָבען געהאַט ידיעות פון העכער ענטוויקעלטע קאפיטאליסטישע לענדער וועגען אַזאַ מין אַרבייטער-שוץ. און מיט הונדערט יאָהר צוריק האָט נאָך מן-הסתם קיינער נישט געקלעהרט וועגען דעם.

נאָר ווי אַזוי איז עס אַריינגעקומען אין קאַפּ דער דאָזיגער שענער געדאַנק, אַז דער פראָלעטאַריאַט דאַרף געשיצט ווערען דורך דער געזעלשאַפט? ס'איז שווערליך צו זאָגען, אַז דער יושר, די מענשענליעבע האָבען עס אַרויפגעבראַכט אויפ'ן דאָזיגען געדאַנק; ווייל נאָך איידער מען האָט אָן-

געווייבן אזוי „יושר'דיג“ צו קלעהרען, זענען טויענדער טויענדער ארביי-
טער געשטאָרבען פון צו פיעל ארבייטען, קראַנקהייטען, וועניג עסען און
אונגליקען, טויענדער טויענדער האָבען אָבגעפּינסטערט זייער עלטער אין
עלענד און נויט. און וועגען יושר האָט מען שוין דעמאָלט גאַנץ גוט גע-
וואוסט. טויענדער יאָהרען פלוידערט מען שוין וועגען יושר און מענשען-
ליעבע. און אויב מען האָט ביז אַהער נישט געקלעהרט וועגען מלוכה-הילף
און אַצינד קלעהרט מען יאָ—מוז דאָ אַלץ ווירקען גאָר אַנ'אנדער סיבה.

און צו ענטדעקען די דאָזיגע סיבה איז נישט שווער. די מעשה איז
פשוט. דעמאָלט האָט נאָך דער פּראָלעטאַריאַט נישט געהאַט קיין מאַכט
און ער האָט נאָך אַלץ נישט געקאָנט צווינגען די פערמעגליכע קלאַסען צו
קיין שום אַנדער זאַך, ווי סײַדען צו פּרוואַטער וואַילטעטיגקייט און אַבי-
סעל השגחה איבער אַרימע לייט.

אַבער פאַרוואָס האָט נאָך דעמאָלט דער אַרבייטער נישט געהאַט קיין
מאַכט? די סיבה דערפון איז געלעגען אין דעם פּראָדוקציאָנס-פּראָצעס, וועל-
כער האָט נאָך די אַרבייטער נישט געהאַט אַרגאָניזירט. זייער אַזאל
איז אַפילו געווען גענוג גרויס, אָבער זיי זענען געווען צעוואָרפען אין קליי-
נע אונטערזעהמנגען און צוליב דעם האָבען זיי געקאָנט ענטוויקלען אַ קנאַ-
פע קראַפט.

נאָר ווען דורך דעם פּראָדוקציאָנס-פּראָצעס זענען זיי געצוואַנגען
געוואָרען צו אַרבייטען הונדערטער מענשען צוזאַמען אין וואַרשטאַטען און
פאַבריקען, האָבען זיי אָנגעהויבען בעקומען דאָס בעוואוסטזיין וועגען זייער
קראַפט און פונקט אזוי ווי מען האָט זיי אַרגאָניזירט צו דער אַרבייט, האָ-
בען זיי זיך אָנגעהויבען אַרגאָניזירען צום קאַמף. דער דאָזיגער קאַמף, וואָס
איז אַרויסגעקומען פונם פּראָדוקציאָנס-פּראָצעס, דאָס דאָזיגע אַרויסטרעטען,
האַט געבראַכט די פערשידענע קלאַסען פון דער געזעלשאַפט צו נייע גע-
דאַנקען און האָט אַרויסגערופען אַנאָיבערקעהרעניש אין זייער גייסט.

קודם-כל נאטירליך אין ענגלאַנד און פּראַנקרייך, וואו דער נייער פּראָ-
זוקציאָנס-פּראָצעס איז אַרויסגעטרעטען פריהער ווי ערגעץ אַנדערש. די דאָ-
זיגע ביישפילען געהען מיר דאָ פאַרביי; מיר ווילען בלויז אָנווייזען דערזיך,
אַז דאָרטען איז אונטער דער דראַנג פון די נייע צושטאַנדען ענטשטאַנען
דער אונטאַרשער סאָציאַליזם פון סענסימאָן, פוריע און ראָבערט אָוען, און
אַז פרידריך ענגעלס דורך זיין קענען די ענגלישע פּראָדוקציאָנס-צושטאַנדען
אין קאָרל מאַרקס דורך זיין שטודירען די פּראַנצויזישע און ענגלישע פּאָלי-
טיק זענען געקומען צו זייער דענקען, צו דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער
טעאָריע.

אַבער אויך אין דייטשלאַנד ווייזט זיך אַרויס דער אמת דערפון, וואָס
מיר זאָגען וועגען דער פּאָליטיק.

פון דער רעוואָלוציע אין 1848 זענען די אַרבייטער אַרויסגעקומען מיט

לעדיגע הענד. דאָס פרייסישע דריי-קלאַסען-וואַהלרעכט האָט זיי געלאָזט פאַ-
ליטיש זָהן אַנאיינפלוס. קיין שום געזעץ האָט זיי נישט געשיצט געגען די
שלעכטע רעוולוטאַטען פון דער שטייגענדער קאָפיטאַליסטישער עקספּלואַטאַציע.
אַבער אין אָנהויב פון די זעכציגער יאָהרען האָבען די אַרבייטער זיך
אַנגעהויבען צו אָרגאַניזירען. צוריקגעשטויסען פון דער בורשוואַזיע, האָבען
זיי געגרינדעט אונטער לאַסאַל'ס פיהרונג דעם אַלגעמיינעם דייטשען אַרביי-
טער-פּעראַיאַן, וועלכער האָט אָנגעהויבען פיהרען דעם קאָמף פאַר דאָס אַל-
געמיינע גלייכע וואַהלרעכט. דער הערשענדער יונקער-קלאַס איז אויפּמערקזאַם
געוואָרען; די קאָנסערוואַטיווע רעדעלפיהרער האָבען אָנגעהויבען רעדען ווע-
גען דער הויכער מיסיע פון דער מלוכה צו שיצען די געדריקטע.

די פּראָפּאַגאַנדע פונ'ם „אַלגעמיינעם דייטשען אַרבייטער-פּעראַיאַן“ האָט
זיך פּערשפּרייט איבער'ן גאַנצען לאַנד. ביסמאַרק האָט איינגעפיהרט דאָס
אַלגעמיינע וואַהלרעכט, וועלכעס ער האָט צוגעזאָגט שוין פאַר דעם
עסטרייכישען קריעג, תחילת פאַר דעם צפון-דייטשען בונד און דערנאָך פאַר
דער ניי-געגרינדעטער דייטשער אימפּעריע.

בעבעל, ליבקעכט, שוויצער, און וואָס ווייטער אַלץ מעהר פיהרער
פון פּראָלעטאַריאַט זענען אַריין אין פּאַרלאַמענט. פּראָפּעסיאָנעלע פּעראַיאַנען
(געווערקשאַפטען) זענען געגרינדעט געוואָרען. די צאָהל סאָציאַליסטישע שטי-
מען איז ביי יעדע וואַהלען געשטיגען. די ביידע פּראָקציעס פון דער סאָ-
ציאַל-דעמאָקראַטיע האָבען זיך פּעראַייניגט. די הערשענדע קלאַסען איז וואָס
אַמאָל געוואָרען אַלץ מעהר נישט-היימליך, אַלץ ערגער אויפ'ן האַרצען,
וואָס מעהר עס איז געשטיגען די טאַכט פון סאָציאַליזם. און ביסמאַרק האָט גע-
פרובט פּערקנעבלען דעם סאָציאַליזם מיט דעם בעוואוסטען „סאָציאַליסטען-געזעץ“.
אַבער בלויז מיט גוואַלט האָט זיך נישט געלאָזט אונטערדריקען דעם
אַרבייטער-קלאַס. די וואַהלען פון יאָהר 1881 האָבען געוויזען, אַז דאָס סאָ-
ציאַליסטען-געזעץ האָט גאָר אַשוואַכע פעולה. פּרי איינצושטילען די אונזר-
פּרידענהייט, האָט עפּעס געמוט געטהון ווערען, און עס איז אַרויסגעגעבען געוואָ-
רען אַקייזערליכער מאַניפעסט, וועלכער האָט אָנגעזאָגט: „פּאָזיטיווע מיטלען
לטובת דעם אַרבייטער“. דעם פּאַרלאַמענט האָט מען אין יאָהר 1882 פּאַר-
געלעגנט אַ געזעץ וועגען פּערויכערונג אויפ'ן פּאַל פון קראַנקהייט און אין
1884 איז דאָס געזעץ שוין פּאַרטיג געווען.

און נישט-קוקענדיג אויפ'ן סאָציאַליסטען-געזעץ געהט די סאָציאַליסטי-
שע בעוועגונג מעכטיג פּאַרווערטס. ביי די וואַהלען פון 1890, 1887, 1884
שטייגט איהר צאָהל שטימען פון 550,000 אויף 760,000 און 1,400,000. דאָס
סאָציאַליסטען-געזעץ האָט אַמפּלה; ביסמאַרק פליהט-אַראָב פון זיין שטעל. די
פּעברואַר-מאַניפעסטען פון יאָהר 1890 זאָגען-צו אַרבייטער-שוך און געזעצלי-
כע גלייכבערעכטיגונג פאַר די אַרבייטער.

וואָס פאַר אַ ריעזיגע איבערקעהרעניש איז דאָס אַלץ אינ'ם דענקען;

אין אַ גאַנצן לאַנד, די אַלע קלאַסען פון דער בעפעלקערונג! אַלע נעהמען-אָן אַ שטעלונג צו דער סאָציאַלער פראָגע, דאָס הייסט צום קלאַסען-קאַמף! און ווי קלאָר זעהט מען אָן די שייכות דערפון מיט דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק! די סטאַטיסטיק ווייזט אונז, אַז גראַד צום אָנהויב פון די זעכציגער און די זיבעציגער יאָהרען און צום סוף פון די אַכציגער יאָהרען האָט זיך די אינדוסטריע גוואַלטיג ענטוויקעלט, דווקא אין דער צייט, ווען דער סאָציאַליזם איז צום שטאַרקסטען געוואַקסען. מען וואָלט כמעט געקאָנט ציהען איינע נעבען די אַנדערע אַלס דריי פאַראַלעלע ליניעס די צאָהלע פון דער וואַקסענדער פראָדוקציע און פון דער וואַקסענדער אַרבעט פון די פראָ- לעטאַרישע קעמפער און דערנעבען די פאָליטישע מיינונגען פון די הער- שענדע קלאַסען. דאָס וואַקסען פון איין רייה איז צוגעפאַסט צום וואַקס פון דער אַנדערער רייה; דער קאַמף פון די קלאַסען שטאַמט בעשיינפער- ליך פון דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק.

און ווי קלאָר ווייזט זיך דער ספעציעלער כאַראַקטער פון דער דאָזי- גער ענטוויקלונג: דער קאַמף! נישט צוליב די הויכע פרומע בעגריפען פון אמת און יושר, אָבער איך נישט דורך דעם פרייען ווילען אָדער דורך די אייגענמעכטיגע ווירקונג פון דעם שכל, אָדער דורך דעם דראַנג פון עפעס אַ מיסטישען „צייט-גייסט“, זענען קיינער און קאַנצלער, מיניסטאַרען און פאָליטי- קער געקומען צו זייערע נייע מיינונגען. דאָס האַבען די אַרבייטער אַליין, שטיצענדיג-זיך אויף זייער אַרבייט, דורך זייער אָרגאַניזאַציע, זייער פראָפּא- גאַנדע, זייער קאַמף-געצוואונגען די בורזשואַזיע צו ענדערן דעם אינ- האַלט פון איהר גייסט.

מיט יעדען מין מיסטיק דאַרף מען זיך דאָ אָבגעזעגענען. דער אמת'ער צוואַמענהאַנג פון די ערשיינונגען ליעגט דאָ אַזוי אָפען פאַר אונז, ווי די בעוועגונגען אינ'ם סיסטעם פון דער ווין.

די ענטוויקלונג פונ'ם גייסט פון די אַרבייטער האָט זיך גענומען פון דער טעכניק און די ענטוויקלונג אינ'ם גייסט פון דעם פערמעגליכען קלאַס האָט זיך גענומען פון דער ווירקונג, וואָס עס האַבען געהאַט אויף זיי די געדאַנקען. די מחשבות פון די אַרבייטער—די געדאַנקען, וועלכע זענען אויס- געדריקט געוואָרען אין טהאַטען (אין מעשים).

און נאָך מעהר זעהט זיך עס אָן אין דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג. די צוואַנגעכטסן פון דער רעגירונג האַבען נישט געווירקט, אַז די אַרבייטער וואָלען זיך אָבהאַלטען פון געבען ווייטער זייערע שטימען פאַר דער סאָציאַל- דעמאָקראַטיע און פסדר אַלץ מעהר. די הערשער האַבען איינגעזעהן, אַז פרי אַריינצואַרען אַזאַ זעלבסטבעוואַכטע אַרבייטערשאַפט זענען נויטיג גרעסערע רעפּאַרמען, איידער די וואָס זיי האַבען געהאַט השק צו געבען. און די סאָציאַלע רעפּאַרם האָט זיך פערצויגען. די מאַכט פון פראָלעטאַריאַט איז שוין צו גרויס געווען.

די פראפעסיאנעלע פעראיינען האָבען זיך אין די ניינציגער יאָהרען ענט-
וויקעלט אין מעכטיגע אָרגאַניזאַציעס, וועלכע האָבען עפעס אָבערשלאָגען ביי די
קאָפיטאַליסטען לטובת די אַרבייטער. קלעהרען שוין די הערשענדע קלאַסען ווי-
דער וועגען אונטערדריקען מיט גוואַלט. עס ווערען אַריינגעטראַגען פאַרשלאָ-
גען פון „פערמאַכען“ און „צוכטהויז“,—נאָר עס פעהלט דער מוט זיי דורכ-
צוטיהרען.

אַזוי גרויס איז געוואָרען די אָרגאַניזאַציע, דאָס קלאַסען-בעוואַסטזיין,
דער שכל, די מאַכט פון די אַרבייטער, אַז די הערשענדיע קלאַסען פערלירען
שוין די האָפנונג צו קאָנען אַרייננאַרען זיי דורך רעפּאָרמען אָדער אונטער-
דריקען מיט גוואַלט. און זיי נעהמען זיך צום בעפעסטיגען זייערע אייגענע
מאַכט-מיטלען, כדי צו זיין גרייט צום קאַמף פאַר דער הערשאַפט. אין ער-
געץ שטעהען נישט די קלאַסען ווי דאָ אַזוי שאַרף, אַזוי בעוואַפּענט פון קאָפּ
ביז די פיס איינע געגען די אַנדערע, און וואָס איז די סיבה דערפון? די
סיבה איז די, וואָס אין אייראָפּא האָט זיך די גרויס-אינדוסטריע אין ערגעץ
נישט אַזוי צעבליהט, אין ערגעץ נישט אָנגעזאַמעלט אַועלכע אוצרות, אין ער-
געץ האָט זיך די טעכניק נישט ענטוויקעלט אַזוי גוואַלטיי ווי איז דייטש-
לאַנד אין די לעצטע צעהנדליגער יאָהרען.

נישט קוקענדיג אויף דער געפּאָהר צו דערעסען מיט די סך איינצעל-
הייטען, לאַמיר דאָך אַריינדרינגען נאָך אַביסעל טיעפער אין די דאָזיגע פּראַ-
גען; וואָרום גרויס איז דער אינטערעס פּונם אַרבייטער צו פערשטעהן די
זאַך גרונדליך.

ביו איצט האָבען מיר אַנטקעגענגעשטעלט די פערמעגליכע קלאַסען
אַלס איין איינציגען קלאַס אַנטקעגען דעם פּראָלעטאַריאַט. מיר דאַרפען אָבער
נעהמען אין אַכט, אַז צווישען זיי גופא זענען פאַרהאַן בעדייטענדע פער-
שידענהייטען און די ענטוויקלונג פון דער טעכניק ווירקט נישט אויף אַלע
פערמעגליכע אויף איין און דעמעלבען אופן. די דאָזיגע אונטערשיידען מוזען
מיר נאָך אַרומרעדען.

די מאַטעריעלע לאַגע און די פּאָליטישע געדאַנקען פון די קלאַסען
ווערען דורך דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק איבערגעאַנדערשט אויף שטאַרק
פערשידענע אופנים. אַלט ביישפּילען לאַמיר נעהמען פון איין זייט דעם מי-
ליטאַריזם און דעם אימפּעריאַליזם, פון דער אַנדער זייט די סאָציאַלע געזעצ-
געבונג.

די שאַרפע אינטערנאַציאָנאַלע קאָנקורענץ צווינגט די גרויס-קאָפיטאַלי-
סטען פון אַלע לענדער צו פיהרען אַ קאָלאָניאַל-פּאָליטיק. האָט שוין אַ מלוכה
אין איהר מאַכט אַ קאָלאָניאַלע געגענד, דעמאָלט קאָנען דאָרט די קאָפיטאַ-
ליסטען פון דער דאָזיגער מלוכה שטעפּען פאַר זיך אַסך מעהר אוצרות, גיי-
דער אין פרעמדע קאָלאָניעס. אין דער אייגענער קאָלאָניע דרינגען זיי פול

זעהנדיגן אריין בעסער; זייער אייגענע מלוכה פיהרט זיי פארווערטס, און-טערשטיצט און שיצט זיי אויפ'ן בעסטען אופן. א קאלאניע איז קודם-כל אנ'אבידקט פון עקספלאטאציע פאר דער מעטראפאליע. די ארבייטס-קראפט איז ביליג, ס'איז ערלויבט צו בעגעהן זיך מיט גוואלט און צוואנג, די קא-לאניאלע רווחים זענען אפט ריעזיג גרויס. דער קאפיטאל, וועלכער איז פאר-האן אלס עודף אין דער מעטראפאליע, קאן דאָרט אלץ אַריינגעלעגט ווערען און ברענגען רווח. דערום שטרעבען צום ביישפיל די דייטשע גרויס-קאפי-טאליסטען דערצו, — צוועהנדיג מיט קנאה די ריעזיגע רווחים, וואָס די פרע-דע קאפיטאליסטען שלעפען אַרויס פון די קאלאניעס, — אז די קאלאניאל-מאַכט זאל וואָס ווייטער אלץ מעהר זיך פערשפרייטען.

דערצו איז אָבער גוטיג אַ שטארק מיליטער, בעזונדערס אַ שטארקער פּלאַט; נישט בלויז אויף צו אונטערטעניגען די קאלאניעס גופא, נאָר קודם-כל אויף אַרויסצוטרעטען אַנטקעגען די אַנדערע קאלאניאל-מלוכות, וועלכע שטרע-בען צו דעמעלבען ציעל. דערום פאָדערען די גרויס-קאפיטאליסטען מיליאָנען פאַר דער אַרמעע און פאַר'ן פּלאַט.

אָבער די אַרמעע האָט נאָך אַנ'אָדער צוועק. זי דאַרף שיצען די פער-מעגליכע געגען דעם אַרבייטער-קלאַס, וועלכער טרעט דאָרהינד אַרויס. ווען די אַרבייטער, די מעהרהייט פון דער בעפעלקערונג, אַרגאַניזירען זיך פּעסט און פערנעהמען זיך אויף דער עקזיסטירענדער אָרדנונג, — ווי קאָן דען אַ מי-דערהייט פון הערשער אַנדערש בלייבען אויף איהר פּלאַץ סיידען דורכדעם, וואָס אַ גוט בעוואָפּענטע, גוט דיסיפּלינירטע אַרמעע פּאָלגט בלינד די בע-פעהלען פון איהרע עלטסטע אונטער שרעק און מורא פאַר באַרבאַרישע שטראַפען? דער פּחד פאַר דעם סאַציאַליסטישען פּראָלעטאַריאַט ווירקט, אַז די בורזשואַדיע זאל לעגען הונדערטער מיליאָנען אויף דער אַרמעע.

אָבער נאָך מעהר. די מיטלען, וואָס מען דאַרף האָבען דערצו, דאַרמען געפּראַכט ווערען דורך די גביר'ישע קלאַסען וואָס וועניגער און דורך די אַרי-מערע קלאַסען וואָס מעהר... צוליב דעם דאָזיגען גרונד האָבען די הערשענדע קלאַסען איינגעפיהרט די אינדירעקטע שטייערן, וועלכע זענען נוגע דער-הויפט די קליינע מענשעלעך. די שטייערן, בעלי-מלאכות און אַרבייטער.

די סאַציאַלע געזעצגעבונג וואָלט זיין זעהן שום צווייטעל גאָר אַ טייערע מעשה, ווען זי זאל טאַקי זיין צוגעפאַסט צו אַלע פּאָדערנאָגען, וואָס מוזען געשטעלט ווערען. אמת, אינגאַנצען פערמיידען די דאָזיגע צרה איז נישט בעגליך; מען האָט דאָך עפעס פאַרט מורא פאַר דעם פּראָלעטאַריאַט. אָבער צו טייער דאַרף זי אויך נישט קאָסטען די פערמעגליכע קלאַסען. און דערום פון זי שוין בהכרח (נויטונענדיגערווייז) זיין אַ קנאַפע און אַוב נאָך אַרויס-לעבען אויף די אַרבייטער אַ טייל פון די קאָסטען.

דאָס איז, בקיצור גענומען, דער געדאַנקען-נאָנג פון די גרויסע קאָפי-טאליסטען, די אייגענטימער פון באַרג-גרוזבענס און באַרג-וואַסערען.

אונטערנעמהער אין דער מעטאל-אינדוסטריע, די טעקסטיל-פאבריקאנטען, די גרויסע שיפען-אייגענטימער און באנקירען.

אצינד וועט יעדער איינער פערשטעהן, אז די נייגונג פונ'ם דאזיגען קלאס נאך וואס מעהר פאנצער-שיפען און סאלדאטען און נאך וואס א גרע-סערע קאלאניאל-מאכט און זייער אנטפאטיע צו גוטע סאציאלע רעפארמען ווייזען-דיך-ארויס אלץ שטארקער, וואס גרעסער עס ווערען די אינטערעסען פון דעם דאזיגען קלאס. א שטארקער אימפעריאליזם און מיליטאריזם און א קנאפע סאציאלע רעפארם געהען אלוא האנד ביי האנד.

אויף אנהענליכען אופן בעציהט זיך צו די דאזיגע פראגען דער יונ-קער-קלאס (דער קלאס פון די גרויסע ערד-אייגענטימער, פריצים). אלס קליין-קעסעלדיגע פריצים זענען זיי גלייכהילטיג צו דער קאלאניאל-סאליטיק און מאריניזם (פלאנ-סאליטיק); נאך אויף וויסיל זיי בעקומען דערפון נייע רא-יאנען פאר זייער הערשאפט מיט גוטע פעטע שטעלעס אין דער אדמיני-סטראציע, אין דער פערזענלעכע פון די נייע קאנטען, בעסען זי זיך-איבער ביסלעכווייז, אלס רעגירענדע פארטיי, און זיי זענען שוין מסכים אויף דער זאך. דערפאר האבען זיי די פולשטענדיגע חזקה אויף דער ארמעע, אין וועלכער זיי פערנעהמען אלע אטיבירען-שטעלעס; און די בורזשאזיע מיט איהר פוז פאר'ן פראלעטאריאט דארף זיי האבען נויטיג ווי דאס אויג אלס בעל-הבתיים איבער דער ארמעע. אזוי איז פרייסען צום בייספיל אימגעקומען אלס מיליטער-מלוכה; איהר שטעלונג אלס גרויסמאכט איז געבויט אויף דער ארמעע, דערום פאדערען די יונקערס פאר דער ארמעע אלץ פרישע הונ-דערטער מיליאנען.

אז דאס געלד, וואס מען דארף דערצו האבען, דארף געשאפען ווערען פון אינדירעקטע שטייערן, פון באאלען (פאשליגעס)—פערשטעהט זיך שוין ממילא, פארט אז די דאזיגע פאשליגעס ברענגען נאך איין מיליאנען פאר די יונ-קערס פערזענליך; און די דאזיגע פאשליגעס וואלטען זיי שוין לאנג באקראפט געווען. די דאזיגע יונקערס זענען דערשונאים פונ'ם ארבייטער-קלאס און די ערשטע גענוער פון דער סאציאלער רעפארם. די אנטאליגע דארפישע איינ-וואוינער, וועלכע זענען פון דעם יונקערישען דעספאטיזם אנטאליפען אין שטאט אריין, בעטראכטען זיי אלס זייערע אנטלאפענע שקלאפען. פערבעסערן זייער לאגע וואלט דאך, לויט זייער מיינונג, בעדייטען: נאך מעהר צוהעלפען צום אנטלויפען פון דארף, און בלויז דאס לעצטע צווינגט זיי איינצוהאלטען אפישעל זי שלעכטע בעהאנדלונג פון די דארפישע ארבייטער. ווייל אנדערש וואלטען זיך אלע ארבייטער סוף-בל-סוף צעלאפען.

אנדערש בעציהט זיך צו די דאזיגע פראגען דער מיטעל-קלאס. אין דער ארמעע און פלאט און בעזונדערס אין די קאלאניעס איז גאך דער מיטעל-קלאס נישט אזוי שטארק פעראינטערעסירט. דער האנדעל מיט די קאלאניעס איז שוועך, און אלס אנטפאטיק-ראיאן פאר דער איינ-

דוסטריע האָבען די קאָלאָניעס בלויז אַ קליינע בעדייטונג.

דער מיטעל-קלאַס, וועלכער בעשטעהט פון קליינע פאַבריקאַנטען, סוחרים, בעל-מלאכה'ס, פּויער־ים—האָט אמת צוצושטעלען פון זיך אַרויס בעצאָמטע פאַר דער מלוכה און פאַר דער נעמיינדע, פאַר גרויסע אינדוסטריעלע און סוחר־ישע אונטערנעמונגען (אויף וויפיל ער דאַרף נישט האָבען די מענשען פאַר זיך אַליין, צו בעשעפטיגען זיי אין זיינע אייגענע פרנסות); אָבער דערמיט שעפט זיך שוין אויס זיין אינטערעס צו דער אַרמעע, פּלאַט און קאָלאָניעס. נאָך פון דעסטוועגען שלעפט זיך-נאָך דאָס רוב פּונם מיטעל-קלאַס נאָך דער פּאָליטיק פון די גרויסע העררען און געוועהנליך זעהען מיר, אַז די פאַר-לאַמענטאַרישע פּאַרשטעהער פון די געשעפטס-לייט און פּויערים, די צענטרום-לייט און די פּרייזינגע, שטימען פאַר פעסטונגען, פאַנצער-שיפען און קאָלאָ-ניאַלע אויסגאַבען.

אפשר שטעקט דערין אַ ווידערשפרוך צו דעם, וואָס מיר האָבען אויפ-געוויזען, דהיינו: אַז די ענטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו-קרעפטען קעהרט איבער די בעדערנשיצען פון די מענשען, פון די קלאַסען און קעהרט דער-מיט איבער אויך זייער פּאָליטיק? אַ דייטשישער פּויער אָדער קליינבירגער האָט דאָך נישט אַזאַ גרויסע בעדערפניש אין קאָלאָניעס און קריעגס-שיפען, אַז ער זאָל דערפאַר צעהלען מיט חשק הויכע שטייערן!

פּדי גוט צו פּערענטפּערן די דאָזיגע זאַך, מוזען מיר נעהמען אין אַכט, אַז אַ גרויסער טייל פּונם מיטעלשטאַנד איז פּולשטענדיג אָבהענגיג פון קאַפי-טאַל. נישט בלויז דערפאַר וואָס ער, דער מיטעלשטאַנד, שטעלט-צו די בע-צאָמטע פאַר די פּרויוואַטע שטעלעס און מלוכה-שטעלעס, נאָך קודם-כל דער-פאַר וואָס ער לעבט פון קרעדיט. נעמליך, די פּויערים און די קליינע סוחרים, פאַר זיי לוינהט זיך, אַז עס זאָל זיין אַנאָיבערפליסגער קאַפיטאַל, ווייל דעמאָלט האָבען זיי אַביליגען קרעדיט. אָבער פון וואַנען קאָן זיך נעה-מען אַנאָיבערפלוס אין קאַפיטאַל? פון אַ בליהענדער אינדוסטריע און אַ בלי-הענדען האַנדעל. עס קומט אַלזאַ אויס, אַז דער דאָזיגער טייל פון מיטעל-שטאַנד מוז האָבען אַזאַ מין טאַקטיק: צו שטיצען ווי ווייט עס איז נור מעג-ליך אַלץ, וואָס עס מאַכט אין פּלוג מעכטיג די מלוכה און דעם קאַפיטאַל: די אַרמעע, דעם פּלאַט, די קאָלאָניעס.

אַ גרויסער טייל פון מיטעלשטאַנד, ווי די קליינע פאַבריקאַנטען, די בעל-מלאכה'ס וואָס האַלטען געוועלען, די פּויערים וואָס האַלטען פאַרדאַבקעס און די פּעל קרעטער, לעבט ווען-דעם דירעקט פון עקספּלואַטירען די אַר-בייטער. אין דער עקספּלואַטאַציע פון די אַרבייטער זענען זיי שותפים מיט די גרויסע קאַפיטאַליסטען. און זיי פיהלען עס טאַק; זיי פיהלען, אַז גרע-סערע הוצאות אויף סאָציאַלע רעפּאַרמען וועט זיין פאַר זיי אַצרה, וועט שווערער מאַכען זייער עקזיסטענץ—און דעריבער קעמפּען זיי געגען די אַר-בייטער.

דיר עקט האָט אַלואָ אַ גרויסער טייל פון מיטעלשטאַנד קיין שום אינ-
טערעס נישט אין מיליטאַריום. אָבער ער האָט דערין אַנ' אינ דיר עקטען
אינטערעס. דערפאַר האָט ער אַ דיר עקטען אינטערעס אין דער עקספּלאַ-
טאַציע פון די אַרבייטער.

אַזוי זעהט עס אויס מיט יענעם טייל פון מיטעלשטאַנד, וועלכער האָט
פון די קאָפיטאַליסטען מעהר טובות ווי רעות.

אַנדערש איז אָבער מיט דעם טייל, וואָס שטעהט נעהנטער צום פּראָ-
לעטאַריאַט, דער קליינער פּויער, דער קליינער אַרענדאַטאַר, דער קליינער
האַנדווערקער, דער קליינער קרעמער, דער קליינער בעצאָמטער מיט'ן קליינעם
געהאַלט—אויך זיי הענגען אָב אַלע פּונ'ם קאָפיטאַל, אָבער בלויז אַזויפיל, אויף
וויפיל זיי ווערען פון איהם דערדריקט. קיין קרעדיט האָבען זיי נישט; דאָ-
געגען זענען זיי מקורב צום פּראָלעטאַריאַט, דען אָפט מווען זיי לעבען פון
זיין קונדשאַפט. זיי זענען אַלואָ געגען דעם מיליטאַריום און זיי זענען,
הגם נישט אַזוי פעסט ווי די אַרבייטער, פאַר סאָציאַלע רעפּאַרמען.

און אין דער מאַס, וואָס די ענטוויקלונג פון דער טעכניק פּערגרעסערט
דעם פּראָלעטאַריאַט און עס שטאַרקט זיך די געפאַהר פאַר'ן אַרמיען מיטעל-
קלאַס צוריינצופאַלען אין די רייהען פון פּראָלעטאַריאַט און עס ווערט שווע-
רער דער דרוק פון דער מלוכה און פּונ'ם קאָפיטאַל—אין דער אייגענער מאַס
ענדערט זיך אויך דאָס דענקען פון די דאָזיגע שיכטען פון מיטעלשטאַנד; זייער
ווילען ווענדעט זיך אַלץ מעהר געגען קאָפיטאַל.

דער דאָזיגער טייל פון מיטעלשטאַנד האָט אַלואָ נישט קיין דירעקטען
אינטערעס. אָבער ער האָט דערפאַר אַנ' אינדירעקטען אינטערעס אין סאָציאַ-
לע רעפּאַרמען.

און אַזוי ווי די אויבערשטע שיכטען פּונ'ם מיטעלשטאַנד האָבען נישט
קיין דירעקטען אינטערעס אינ'ם גרויס-קאָפיטאַל, און די אונטערשטע שיכטען
האַבען נישט קיין דירעקטען אינטערעס אין סאָציאַלע רעפּאַרמען, איז דער-
פאַר דאָס פּאָליטישע דענקען פון די דאָזיגע אַלע שיכטען עפעס נישט-זיכער
און וואַקעלדיג. עס קומט פאַר אַמאָל, אַז די העכערע שיכטען זענען אַביסעל
נוטה מעהר אויף דער זייט פון די אַרבייטער, און אַמאָל קומט ווידער פאַר,
אַז די נידעריגע שיכטען זענען גאַר נוטה עפעס מעהר אויף דער זייט פּונ'ם
קאָפיטאַליסטישען אינטערעס, אמת נישט אויף אַ לענגערע צייט. אויך ווערען
לייכט די דאָזיגע שיכטען אַ שפּילכעל אין די הענד פון אויפגעקומענע פאַר-
שויען און אינטריגאַנטען.

קלאַר שפּיגעלט זיך דאָ אָב די ווירקונג פון די פּראָדוקציאָנס- און איי-
גענטום-בעזיהונגען

דער אַרבייטער-קלאַס—דאַכט זיך, אַז מען דאַרף עס גאַר נישט זאָגען—
האָט נישט סיי קיין דירעקטען סיי קיין אינדירעקטען אינטערעס אין אימפע-
ריאַליזם, מיליטאַריום און קאָלאָניאַל-פּאָליטיק. די דאָזיגע אַלע זאַכען עקספּלאַ-

טירען דעם ארבייטער און מאַכען שוועריג אָדער אונמעגליך די ערנסטע סאָ-
ציאלע רעפּאָרמען. קריעג און נאַציאָנאַלע קינאה ברעכען די אינטערנאַציאָנאַלע
סאָלידאַריטעט פון די אַרבייטער, יענס גרויסע געוועהר, מיט וועלכער זיי ווע-
לען בעזיעגען דעם קאָפיטאַליזם, אַזוי ווי מיר וועלען נאָך ווייטער ווייזען.
אימפעריאַליזם און מיליטאַריזם זענען די פּערזערטעלטע, אָפּגעהיטע פּאָ-
וואַריטען פון דער בורשוואַזיע—אָבער די טויט-פּינד פּונם פּראָלעטאַריאַט. ווי-
דער דער מיטעלקלאַס וואַקעלט-זיך צווישען ליבע און האָס צו די דאָזיגע אָנ-
שיקענישען, און דער גרעסטער טייל פון מיטעלקלאַס לויפט-נאָך די מעכטיגע.
אַראַדיקאַלע סאָציאַלע רעפּאָרם איז די זאַך, פאַר וועלכער די רייכע
פּערמעגליכע ציטערען ווי פאַר אַ רוח, און פאַר די אַרבייטער איז זי אַ שפּרונג-
ברעט צו דער מאַכט. אָבער דער מיטעלקלאַס שלעפט-זיך-אַרום ווי אַ צע-
מישטער אַהין און אַהער.

אַזוי שפּילען-זיך-אַב די פּראָדוקציאָנס- און אייגענטום-בעזיהונגען אין
די פּאָליטישע אידעען פון די קלאַסען. דען די מאָדערנע טעכניק ברענגט
דעם גרויס-קאָפיטאַל דעם מאָנאָפּאָל, די גרויסע רייטימער; זי מאַכט דעם
מיטעלקלאַס אָבגעניג פּונם קאָפיטאַל אָדער זי לאָזט איהם אַרומשוועבען צווי-
שען פּערמעגליכקייט און אַרימקייט; ביי די פּראָלעטאַריער נעהמט זי אַוועק
יעדע פּערזענליכע פּערמעגליכקייט, יעדע פּערזענליכע מאַכט.
דאָס פּאָליטישע דענקען פון די קלאַסען איז דער גייסטיגער רעפּלעקס
(אָבשפּיגלונג) פון דעם פּראָדוקציאָנס-פּראָצעס מיט זיינע אייגענטום-בעזיהונגען.

א ט ע נ ה .

עס קומט-אויס שטאַרק מעכאַניש, אַז גאַנצע קלאַסען פון דענקענדע
מענשען זאָלען זיין גענויטיגט צו דענקען אַלע דאָס אייגענע. אויך די געג-
נער פון היסטאָרישען מאַטעריאַליזם שטעלען-אַרויס די דאָזיגע טענה.
אָבער ווער עס פּערקלעהרט-זיך וועניגסטענס אויף אַוויילע וועגען דעם
פּאַקט, אַז די קלאַסען ווערען געטריבען דורך זייער אינטערעס, אַז זייער
קלאַסען-אינטערעס איז פאַר זיי די פּראָגע פון זייער זיין אָדער נישט-זיין
אַלס קלאַס—דער וועט זיך נישט וואונדערן און דעם וועט זי דאָזיגע טענה
וועניג-וואָס אַהרען. דען די קלאַסען גופא פּערטיידיגען זייער
עקזיסטענץ. אויב דער יחיד, דער איינצעלנער מענש, מוז אַנווענדען אַלץ
וואָס איז מעגליך, כדי צו דעהאַלטען זיין עקזיסטענץ—אַ פּשיטא שוין אַ קלאַס,
וואָס איז דורך זיין צוזאַמענווירקונג און זיין געזעלשאַפּטליכער אָרגאַניזאַציע
ווירענד מאַל שטאַרקער פּאַרן יחיד, פאַרן איינצעלנעם מענש.

נאָר יעדער מענש קעמפט סוף-פל-סוף דעם פּאָליטישען קלאַסען-קאַמף
לויט זיינער פּעהיגקייטען. דער אַרבייטער דאַרף ווידער-אַמאָל בלוז אין זיין
סביבה זיך אַרומקוקען, כדי זיך צו איבערצייגען, אַז דער ליכטיגער, פייערדי-
כער גייסט און דאָס וואַרימע האַרץ געהט ענדער נאָך דעם רוף פון דער

ענטוויקעלטער טעכניק, ווי די שלאָפּמיץ, דער בטלן, דער פּהוּן, די רעוואָ-
לוציע פון דער טעכניק מאַרשירט שנעל, די מענשען געהען נאָך אַביסעל
לאַנגזאַמער אָבער סוף-כל-סוף קומט-נאָך די מאַסע, סוף-כל-סוף קומען-נאָך אַלע.
דער כּח פון די געזעלשאַפּטליכע פּראָדוקטיוו-קרעפטען איז אַלמעכטיג.
מען טאַפט כּמעט אָן מיט דער האַנד די ערשיינונג, ווי מיליאָנען פּראָ-
לעטאַריער, געהען אויפֿן רוף פון דער מאָדערנער טעכניק תּחילת לאַנגזאַם,
דערנאָך אַלץ גיכער און געהען-אַריבער מחנות-ווייז צו דער סאַציאַל-דעמאָ-
קראַטיע.

דער יחיד (דער איינצעלנער מענש) האָט אַלזאָ אַ גרויסע בעדייטונג
אין דער ענטוויקלונג פון דער געזעלשאַפּט; די ענערגישע, די פייערדיגע, די
עמפּינידליכע, די געניאַלע, די איבערגעבענע פּערגיכערען דעם גאַנג פון אַ
קלאַס, אין דער צייט וואָס די נאַרישע, די פּוילע און גלייכגילטיגע פּערזע-
גערען איהם. אָבער קיין שום מענש, ווי געניאַל, איבערגעגעבען אָדער פייערדיג
ער זאָל נישט זיין, קאָן נישט געבען דער געזעלשאַפּט אַזאַ ריכטונג, וואָס
זאָל זיין געגען דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק, און קיין שום טיפּש אָדער
פּוילענצער אָדער סתּם בטלן קאָן דעם שטראַם נישט פּערהאַלטען. דאָס גע-
זעלשאַפּטליכע לעבען איז אַלמעכטיג. דער יחיד, וועלכער שטעלט זיך איהם
אַנטקעגען, ווערט צעשמעטערט. און דאָס דאַרף מען נאָך אויך וויסען, אַז—
דער ווידערשטאַנד גופּא פּונ'ם איינצעלנעם מענשען ווערט איר בעשטימט
דורך דאָס געזעלשאַפּטליכע לעבען.

ה. זיטען און מאַראַל

אַצינד זענען מיר שוין פּאַרטיג מיט די אַזוי-גערופּענע נידריגע געבי-
טען פּונ'ם גייסט און מיר האַלטען ביי די אַזוי-גערופּענע העכערע: די זיטען,
די זיטליכקייט (מאַראַל), די רעליגיע, די פּילאָזאָפּיע, די קונסט, די דאָזיגע
געביטען ווערען דורך די הערשענדע קלאַסען געשטעלט העכער פּאַר די ער-
שטע, ווייל יענע האָבען נאָך צופּיעל שייכות מיט דער מאַטעריע, אָבער די
דאָזיגע „העכערע“ ווייזען-אויס צו שוועבען הויך איבער אַלץ וואָס איז מאַטעריעל,
איבער אַלץ וואָס איז חומר און גשמיות. דאָס רעכט, די פּאַליטיק,
די נאַטור-וויסענשאַפּט, ווי הויך זיי שטעהען נישט גייסטיג, בעהאַנד-
לען דאָך בלויז די ערדישע, מאַטעריעלע, אָפּט געמיינע, מיאסע ענינים.
אָבער פּילאָזאָפּיע, רעליגיע, מאַראַל, קונסט ווייזען-אויס צו זיין
ריין גייסטיג, שען און הימליש. אַנ'אַדוואַקאַט, אַ פּאַליטישער טהוער, אַנ'
אינזשעניער אָדער לעהרער זעהען-אויס וועניגער דעהויבען ווי אַ קינסטלער,
אַרב און אַ פּילאָזאָף.

מיר האָבען אַ קנאַפען חשק מסכים צו זיין אויף דער דאָזיגער איינ-
טיילונג. אָבער אמת איז, אַז אויך פּאַר אונז זענען די קונסט, די פּילאָזאָפּיע,

די רעליגיע און די מאָרעל שווער ליכע געביטען. דווקא דערפאר, וואָס די הערשענדע קלאַסען האָבען פון די דאָזיגע געביטען געמאַכט איבערנאַטירליכע ווינקעלעך, וואָס האָבען נישט קיין שום שייכות מיט דער ערד, מיט דער געזעלשאַפט און זענען ריין גייסטיג, און ווייל די דאָזיגע מיינונג האָט זיך אַריינגעכאַפט ווי אַ פּאָראָרטייל אין אַלע מוחות, דערום איז עס שווערער פאַרזושטעלען איך דאָ דעם צוזאַמענהאַנג, די שייכות צווישען דעם דענקען און דעם געזעלשאַפטיכען לעבען. מיר וועלען זיך דאָ מוזען צווינגען מסביר צו זיין דעם ענין דאָסעלט קלאָר.

מיר הרבען זיך מיט דעם סאַמע איינפאַכען פון די דאָזיגע פיער געבי-
טען: די זיטען.

דאָ מוז מען טאַרף אונטערשיידען צווישען זיטען און זיסליכקייט. אַ זיטע (מנהג) איז אַ פּאָרשיפט פאַר בעשטימטע פּאַלען, זיסליכקייט—דאָס איז שוין עפעס אַלגעמיינעס. ביי ציוויליזירטע פעלקער איז צום ביישפּיל אַ זיטע נישט צו געהן נאַקעט; זיסליכקייט איז צום ביישפּיל דער וואהבת לרעך כּמוך (ליעפען דעם נאָהענטען ווי זיך צולין). דאָס וועניגער איינפאַכע, די זיסליכ-קייט, די מאָרעל, וועלען מיר בעהאַנדלען נאָך די זיטען.

צוויי קלאָרע, זעהר אַלגעמיינע ביישפּילען פון אונזער אייגענער צייט, פון דעם, וואָס דער אַרבייטער זעהט טאַג-טעגליך פאַר זיינע אויגען, בעוויי-זען, ווי שטאַרק די זיטע ווערט געענדערט דורך דער ענדערונג אין די פּראָ-דוקציע-בעציהונגען.

פריהער איז געווען אַ זיטע, אַז דער אַרבייטער-קלאַס זאָל נישט דאהן איבער די עפענטליכע אָנגעלעגענהייטען. נישט בלויז וואָס די אַרבייטער האָ-בען נישט געהאַט קיין שום איינפלוס אויף דער רעגירונג, נאָר אפילו די גע-דאַנקען פון די אַרבייטער האָבען זיך אויך נישט פּערנומען מיט איהר. זיי האָבען זיי, הייסט עס, אפילו אויפ'ן רעיון נישט אַרויפגענומען. בלויז אין צייטען פון אַ גרויסער שפּאַנונג, אין דער צייט פון אַ קריגע מיט אויסלאַנד אָדער ווען הערשער, אַריסטאָקראַטען, גייסטליכע און פּורשוואַייע האָבען גע-קעמפט צווישען זיך,—דעמאָלט זענען אויך די אַרבייטער-מאַסען אויפגעקומען געוואָרען און האָבען זיך פּעראַינטערעסירט; דעמאָלט האָט יעזער צד גע-פרובט צו געווינען די אַרבייטער פאַר זיך, דעמאָלט זענען געווען מאָמענטען, ווען די אַרבייטער האָבען געפיהלט, אַז אויך זייער אינטערעס שטעהט אין קאָן; דעמאָלט האָבען זיי מיטגעמאַכט די קאַמפּען אָדער האָבען זיך געלאָזט אויסנוצען. אָבער וועגען אַ זויערהאַפטיגען פּאָליטישען לעבען איז ביי זיי קיין רייד נישט געווען.

אַזינד איז דאָס אַלץ גאָר אַנדערש. זעהר פיעל אַרבייטער, נישט בלויז וואָס זיי לעבען מיט דאָס פּאָליטישע לעבען, נאָר אין די לענדער, וואו די סאַציאַל-דעמאָקראַטיע האָט שוין געלערנט דעם פּראָלעטאַריאַט, איז דער פּראָ-

לעטצטיאָט געוואָרען אַ קלאַס, וועלכער בעטייליגט זיך אין דער פּאָליטיק צום שטאַרקסטען.

און נאָך אַ ביישפּיל:

כריהער איז געווען אַ גוטע זיטע, אַז דער אַרבייטער זאָל אין אַווענד זיצען אינדערהיים, איצט איז אַ זיטע—און וואָס אַמאָל אַלץ מעהר,—אז דער אַרבייטער זאָל אין אַווענד געהן אויף אַ פּערזאָמלונג פון זיין פּאָך, פון זיין פּאַרטי אָדער פון אַ פּראָלעטאַרישען בילדונגס־פּעראַיין.

די דאָזיגע זיטען נעהמען זיך פונ'ם קלאַסען־אינטערעס, און דער קלאַס־סען־אינטערעס נעהמט זיך פון די אייגענטום־בעזיהונגען. פריהער זענען נאָך חוץ דעם די הערשענדע קלאַסען געווען פּעראַינטערעסירט, אַז די אַרבייטער זאָלען זיין שפּאַראַזאָס, רוהיג, בעשיידען, הכנעה'דיג און זאָלען זיך־פּערנעהמען מיט פּאָליטיק בלויז אין ספּעציעלע מאָמענטען. און ווייל דער אַרבייטער־קלאַס איז צוליב דער דאַמאָלסדיגער טעכניק שוואַך געווען, האָט ער דער־לאַזט, אַז די הערשענדע קלאַסען זאָלען איהם דאָס אַריינקלאַפּען אין קאָפּ. און די דיענער פון די הערשער, די מגידים, די שולען, און שפּעטער אויך די צייטונגען האָבען שטענדיג גע'דרש'נט און געלערנט דאָס אייגענע.

אַצינד איז אָבער דער קלאַסען־אינטערעס פון די אַרבייטער געוואָרען אַנאַנדערער; די טעכניק האָט איהם געענדערט, און גלייכצייטיג האָט זי די אַרבייטער געמאַכט גענוג שטאַרק, אַז זיי זאָלען מעהר נישט הערען דאָס וואָס עס זאָגען די פּני, די אדונים. דורך דעם קלאַסען־אינטערעס האָט די זיטע אָנגענומען אַנאַנדער כאַראַקטער: דער וואָס איז נישט אַראַגאַניזירט—דער איז אַצינד אַ טעמפּער, גלייכגילטיגער, אַ שלעכטער אַרבייטער; דאָגעגען דער ענערגישער אַראַגאַניזאַציע־מענש איז דער גוטער אַרבייטער.

וואָרן—יעדען איינעם איז קלאַר, נישט וואָהר?—לויט דער זיטע נאָך, לויט ווי עס איז אָנגענומען אין דער געזעלשאַפּט, דופּט מען עמיצען אָדער עפעס—„גוט“ אָדער „שלעכט“.

אַצינד איז גוט דווקא דאָס, וואָס איז דער היפּך פון דעם וואָס איז פריהער גוט געווען. געהן אויף דער גאַס אַרויס, אויף אַ פּערזאָמלונג, אויף אַ דעמאָנסטראַציע—דאָס איז אַצינד גוט. דען די טעכניק גיט איצט דעם אַרבייטער־קלאַס די זיכערע האַפּנונג אויף דעם זיעג, און דער זיעג פון די אַרבייטער איז גוט פאַר זיי און גוט פאַר דער גאַנצער געזעלשאַפּט.

ווען עמיץ זאָגט, אַז די בעגריפען וועגען גוט און שלעכט האָבען זיך אין פּערשידענע צייטען געענדערט, נישט אַלעמאָל געווען די אייגענע—האָט דערויף די בורזשואַזיע שטאַרק פאַראיבעל. אָבער ווער עס וויל בעטראַכטען די פּאַקטען רוהיג, אָהן צביעות און אָהן אַ שום „וצדקתך“, דער וועט בע־מערקען, אַז פּערשידענע פעלקער און קלאַסען—אָדער איין פּאָלק צי איין קלאַס אין פּערשידענע צייטען—האָבען איינע און דיזעלבע זאָלען גערופּען אַמאָל גוט און אַמאָל שלעכט. די גאַנצע געשיכטע איז פול דערמיט. דאָ ווייזען

מיר בלויז אָן אויף די זיטען, וועלכע רעגולירען די בעציהונג פון די ביידע געשלעכטער (דאָס מענער-געשלעכט און דאָס פרויען-געשלעכט) און דאָס חתונה-האַבען; עס איז גענוג בעוואוסט, אַז ביי פערשידענע פעלקער און קלאַסען אָדער אין פערשידענע צייטען זענען די דאָזיגע זיטען פערשידען.

נעהמען מיר אַצינד נאָך אַנאַנדער, זעהר אַלגעמיינעם ביישפּיל פון אונזער אייגענער צייט, אויסער דעם פאָרווערטס-שטרעבענדען אַרבייטער-קלאַס איז פאַרהאַן נאָך אַ גרויסער טייל פון דער מענשהייט, וועלכער זוכט די פריי-הייט אין דער געזעלשאַפט: די פרויען. — אָבער פון וואָנען נעהמט זיך עס, וואָס די פרויען, וואָס בסך-הכל אָט דאָ-גישט-לאַנג זענען זיי ערצויגען גע-וואָרען בלויז צו שטוביגער בעל-הבתישקייט און צום חתונה האַבען, האַבען איצט אין די הונדערטער אָנגעהויבען זוכען נאָך אַנאַנדער ציעל: אַנאַרבייטס-פעלד אין דער געזעלשאַפט?

ביי דער פּראָלעטאַרישער פרוי האָט זיך עס גענומען פון דער גרויס-אינדוסטריע. די אַרבייט ביי דער מאַשין איז אַפט אַזוי לייכט-הגם דורך דער לאַנגער אַרבייט ווערט זי שווער, — אַז פרויען און מיידלעך קאָנען זי אויס-פיהרען, זעם פּאָטער'ס פערדינסטען, זיין אַרבייטס-לויהן, האַבען גישט גע-קלעקט אויף צום לעבען; פרויען און קינדער האַבען געמוזט געהן אויף דער פאַבריק, כדי צו פערדיענען און די פאַמיליע זאָל האַבען פרנסה. אַזוי-אַרום זענען די פּראָלעטאַרישע פרויען אַריינגעקומען אין די אינדוסטריע און זייער צאָהל האָט זיך פערגרעסערט אַלץ מעהר און מעהר.

און דורכדעם האָט זיך געענדערט ביי די דאָזיגע פרויען דער אינהאַלט פון גייסט!

דער סאָציאַליסטישער געדאַנק, אַרעזולטאַט פון דער אַרבייט וואָס זיי טהוען, איז אַריינגעדורנגען אויך אין זייערע קעפּ. אין עטליכע לענדער, ווי אין דייטשלאַנד צום ביישפּיל, האַבען שוין די פּראָלעטאַרישע פרויען דורכ-געמאַכט אַ היבשע שטרעקע אויף דעם וועג פון דער סאָציאַליסטישער אַרגאַני-זאַציע; אין אַלע קאָפיטאַליסטישע לענדער האַבען זיי אָנגעהויבען צו געהן מיט דעם דאָזיגען וועג. די אַרבייטער-פרוי, די יונגע אַרבייטערין זענען גע-וואָרען מיט-קעמפערניס פונ'ם מאַנספערשין אין דער פּאָליטישער פאַרטיי און אינ'ם פּראָפּעסיאָנעלען פּעראיין! וואָס פאַר אַנאָנטערשייד איז עס געגען פריהער, ווען די פרוי האָט פּערריכט די מלבושים, געוואָשען וועש, געזאָרגט פאַר דער שטוביגער בעל-הבתישקייט און פאַר די קינדער און מעהר גאַרנישט געטוהן!

ביי דער סאָציאַליסטישער אַרבייטער-פרוי לעבט אויך דער געדאַנק ווע-גען אַ צייט, ווען דאָס מיידעל און די פרוי וועט זיין פּאָלקאָם זעלבשטענ-דיג, פּאָלקאָם פריי אַלס פּראָדוצענטין. אין דער געזעלשאַפט פון דער צו-קונפט וועט קיינער גישט האַבען קיין בעל-הבית איבער זיך, סיי די פרוי סיי דער מאַנספערשין, סיי אינ'ם פאַמיליען-לעבען סיי אין דעם ווערקשטעל.

די איינצעלנע מענשען וועלען לעבען איינע נעבען די אנדערע אלס פרייע און גלייכע.

און אויך דער דאָזיגער געדאַנק איז אַריינגעגעבען געוואָרען דער פּרוי דורך דעם פּראָדוקציע־פּראָצעס.

די בירגערליכע פרוי שטרעבט אייך נאָך בעפרייאונג. און אויך ביי איהר שטאַמט דער דאָזיגער געדאַנק פונ'ם פּראָדוקציע־פּראָצעס. דען ווען די גרויס-אינדוסטריע איז אויפגעקומען, האָט זיך ערשטענס פּערקלענערט די אַר-בייט פון דער פרוי אין דער שטוב־געזעלשאַפֿט. וואָרן די גרויס-אינדוסטריע פּראָדוצירט די סאַמע פּערשידענע זאַכען, ווי ליכט, קליידער, לע-בענס-מיטלען, אַזוי ביליג, אַז מען וויל זיי שוין מעהר נישט מאַכען אָדער צוגרייטען אינדערהיים; צווייטענס איז די קאָנקורענץ געוואָרען אַזוי שאַרף, אַז די פרויען און טעכטער פונ'ם קליינבירגערטום האָבען געמוזט מיט-פּער-דיענען אויף פּרנסה און זוכען שטעלעס אין דער שולע, אין קאָנטאַר, אין אַפּטייק א. א. ז. ו.; דריטענס האָט זיך ביי דער בורזשאַזיע פּערקלענערט די צאָהל חתונות צוליב דעם העפּטיגען קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ, צוליב די העלערע פּרעטענזיעס צום לעבען און די שטרעבונג נאָך תּענוגים און לוק-סוכ. אַלץ רעזולטאַטען פונ'ם מַדערנעם פּראָדוקציע־פּראָצעס-אופן.

דער גייסט פון דער בירגערליכער פּריילין איז דערום נוטה צו אַ גרע-סערער געזעלשאַפֿטליכער פּרייהייט; איהר דענקען האָט זיך געענדערט. ווען מען זאָל זי פּערגלייכען מיט איהר באַבען איז זי ממש אַ נייער מענש.

אין דער צייט וואָס די פּראָלעטאַרישע פרוי האָט אין זינען די בעפריי-אונג פונ'ם פּראָלעטאַריאַט און דערמיט פון דער גאַנצער געזעלשאַפֿט (דערצו ברענגט איהר דער פּלאַץ, וואָס זי פּערנעהט אינ'ם געזעלשאַפֿטליכען פּראָדוק-ציע־פּראָצעס), קלעהרט די בירגערליכע פרויענרעכטלעכערין בילויז וועגען דער בעפרייאונג פון דער בירגערליכער פרוי. זי וויל ברענגען די פרוי צו דער מאַכט אין דער בירגערליכער געזעלשאַפֿט גופא; זי וויל געבען דער פרוי אַ קאָפיטאַליסטישע מאַכט—און דאָס, פּערשטעהט זיך, איז מעגליך, ווען זי אונטערדיקט די אַרבייטער עקאָנאָמיש און פּאָליטיש פונקט אַזוי שטאַרק, ווי דאָס טוהט אַצינד די מאַנסבילישע בורזשאַזיע.

די פרויענרעכטלעכערין וויל „נישט בעפרייען די פרוי פונ'ם אייגענטום, נאָר זי וויל איהר פּערשאַפֿען די פּרייהייט פון אייגענטום, זי וויל איהר נישט בעפרייען פונ'ם שמוץ פון יאָגען זיך נאָך געלד, נאָר זי וויל איהר געבען די פּרייהייט פון דער קאָנקורענץ.“ אָבער די אַרבייטער־פרוי וויל זיך און אַלע פרויען און אַלע מאַנסלייט בעפרייען פונ'ם דרוק פון אייגענטום און פון דער קאָנקורענץ און מאַכען דורכדעם אַלע מענשען ווירקליך פריי.

הגם צווישען די אידעאלען, מיט וועלכע עס זענען פול די קעפּ פון די דאָזיגע פּיידע פרויען, איז פאַרהאַן אַזאַ חילוק, ווי צווישען די נאַכט־ליכטיג-קייט מיט'ן פולען זונען-שיין, שטאַמען אָבער דאָך די געדאַנקען פון די ביי-

דע פרויען—פונ'ם פראָדוקצאַנס-פראָצעס; זיי אונטערשיידען זיך נאָר צוליב די פערשידענע אייגענטום-בעזיהונגען, אין וועלכע די ביידע „שוועסטער“ זע-נען געשטעלט.

די פולשטענדיגע בעפרייאונג פון דער פרוי, די בעפרייאונג פון די אַר-בייטער, די בעפרייאונג פון דער מענשהייט, וואָס פאַר אַ גליהענדע געפיהלען גיבען זיי אין אונז אַריין! וואָס פאַר אַ ליידענשאַפט און אימפעט רופען זיי ביי מיליאָנען אַרויס, וואָס פאַר אַ קוואַלען ענערגיע לאָזען זיי אויפּשטראַמען אין אונז! און וואָס פאַר אַ הערליכע גאָלדענע און רויזענרויטע טרוימען ברענ-גען זיי אונז אין די שעה'ן פון רוה נאָכ'ן קאַמף! דעמאָלט קאָן זיך דאַכטען, אַז דער גייסט פונ'ם מענשען רופט-אַרויס מיט זיין אייגענעם כוח די דאָזי-גע גאַנצע עבערגיע, די דאָזיגע קאַמיגע קאַמפּס-לוסט און די דאָזיגע שטאַ-קענדע טרוימען! אָבער, ליעבע פריינד, לאַמיר קיינמאָל נישט פּערגעסען, אַז דער דאָזיגער גוואַלטיגער ווילען פונ'ם פּראָלעטאַריאַט, די דאָזיגע גליקליכ-קייט נאָך אַזעעג און די איינזען-שטאַרקע האַפּנונג נאָך אַ מפּלה, דער דאָזיגער ריעזיגער אידעאָליזם פון די אַרבייטער—דער העכסטער, ברייטסטער און הער-ליכסטער אויסדרוק פונ'ם גייסט, וואָס איז נאָר ווען-עס-איז געווען אויף דער וועלט, ווייל ער איז אין העכסטען גראַד בעוואוסטזיניג און אויפ'ן טיעפסטען אופן אידעאָליסטיש—אַז די דאָזיגע שענסטע גייסטיגע ערשיינונגען זענען צו-נויפגעוואַקסען מיט דער אַרבייט, מיט'ן ווערק צייג, וועלכע האַבען דעם וואַרצעל זייערען פעסט אין דער ערד, אין דעם גשמיות'דיגען לעבען.

די דאָזיגע ביידע ביישפילען בעווייזען לויט די צוויי סאַמע בעדייטענ-דע איבערקעהרענישען אין די זיטען פון אונזער צייט, ווי ריכטיג עס איז אונזער לעהרע פון היסטאָרישען מאַטעריאַליזם. אַצינד וועלען מיר אַריבער-געהן צו דער אַגעמיינער זיטליכקייט, צו דער מאָראַל.

נאָר דערווייל, כדי צו פערלייכטערן דאָס אַריבערגעהן דערצו און אַלואַ פּערשטענדליכער מאַכען די גאַנצע טעמע, וועלען מיר קודם נעהמען נאָך אַ ביישפיל, וועלכער געהערט שוין נישט צו די זיטען פון דער אַלטעגליכער אַרבייט, ווי למשל דאָס בעזוכען די אַרבייטער-פּערוואַמלונגען און די אַרבייט פון פרויען אין ביוראָס, קאַנטאַרען א. א. וו.—אָבער ער געהערט אויך נישט צו יענע פּלומרשט אַלעהרעכסטע געביטען פון זיטליכקייט, ווי די ליעבע צום צווייטען, די ליעבע צום אמת א. א. וו.

דער דאָזיגער ביישפיל, וואָס מיר נעהמען אַלס אַנ'אַריבערגאַנג, איז די ליעבע צום פּאַטערלאַנד, דער פּאַטריאַטיזם.

אויך אין דעם דאָזיגען געפיהל, אין דעם דאָזיגען געדאַנק זעהען מיר אין אונזער אייגענער צייט, ווי עס קומט-פאַר אַ גוואַלטיגע איבערקעהרעניש און ווידער-אַמאָל גרעסטענטיילס דערהויפּט ביי די אַרבייטער.

פריהער, ווען דער אַרבייטער-קלאַס איז נאָך נישט געווען כמעט קיין שום זעלבשטענדיגע געזעלשאַפטיכע מאַכט, איז ער געווען פּאַטריאַטיש, דאָס הייסט: ער האָט נישט געוואוסט צו טוהן עפעס בעסערס, ווי נאָכגעהן נאָך די הערשענדע קלאַסען פון זיין לאַנד אין דעם קאַמף געגען אויטלענדישע מלוכות. אמת, עס לעגט זיך נישט שטאַרק אויפ'ן שכל, אַז די דאַמאָלסדיגע פּראָלעטאַריער און די קינדער פון דעם דאַמאָלסדיגען פּויערים- און בירגער- שטאַנד, וועלכע האָבען זיך געלאָזט רעקרוטירען פאַר דער אַרמעע אָדער פאַר'ן פּלאַנט, האָבען דאָס געטוהן פאַר גרויס לייעבע צום פּאַטערלאַנד. דער גרע- סטער טייל האָט עס געטוהן צוליב צוואַנג און נויט, צוליב דעם וואָס זיי האָ- בען נישט געהאַט קיין אַנדער בעסער פּערדינסט-אַבער די אַרבייטענדע קלאַ- סען האָבען דענסטמאָל נישט געוואוסט עפעס אַנדערש ווי דאָס, אַז אַזוי גע- הער צו זיין, וועניגסטענס אַז אַזוי מוז זיין. דער געדאַנק, אַז זיי קאָנען אַלס זעלבשטענדיגע מאַכט ערקלערען זיך געגען קריעג און שטערען דעם קריעג, אפילו ווען די רעגירענדע קלאַסען ווילען איהם יאָ, איז זיי גאָר אין קאָפּ נישט אַריינגעקומען; ווייך פּאַליטיש און עקאָנאָמיש זענען זיי דאָך גע- ווען געבונדען מיט די דאָזיגע קלאַסען. סיי אין דער צאָהל, סיי אין דער אַראַגיאַנזאַציע זענען זיי נישט געווען גענוג שטאַרק, אויף צו האָבען אַנ'איי- גענעם געדאַנק וועגען דעם דאָזיגען פּונקט, אַ פּשיסא שוין אויף צו פּערוויר- קליכען אַזא געדאַנק אין לעבען. אפילו ווען זיי האָבען געקעמפט פאַר'ן דער האַל- טען דעם שלום, האָבען זיי עס געוועהנליך געטוהן אַלס נאָכשלעפּערס פון אַ טייל פון די הערשענדע קלאַסען, וועלכער האָט געהאַט פון שלום מעהר נוצען ווי פון קריעג, און געטוהן האָבען זיי עס אונטער דעם לאָזונג, אַז אַזוי איז גוט פאַר'ן פּאַטערלאַנד, אַז דער דאָזיגער געדאַנק און די דאָזיגע טהאַט זענען די אמת'ע פּאַטערלאַנדס-ליעבע, דער אמת'ער פּאַטריאַטיזם.

אין דער אמת'ן איז דער קריעג אָדער דער דאָזיגער פּאַטריאַטיזם אין אַלגעמיין געווען אָפט פאַר די אַרבייטענדע קלאַסען זעהר נישט נוצליך און גאָר אַ קנאַפע טובה. דענסטמאָל, פּונקט אַזוי ווי איצט, האָבען זיי עס אָפט בעצאָהלט פאַר דער דאָזיגער טובה מיט זייער בלוט, זייער לעבען, זייער קליינעם פּערמעגען, וואָס מען האָט ביי זיי אָבגענומען דורך שווערע שטייערן אָדער חרוב געמאַכט דורך דעם קריעג. אָבער פון דעסטוועגען האָבען זיי אין זייערע מיינונגען זיך-נאָכגעשלעפט נאָך די הערשענדע קלאַסען און האָבען איבערגענומען די לאָזונגען, וואָס יענע האָבען גע'דרשניט, ווי: לייעבע צו דער אונאַפהענגיקייט פון לאַנד, לייעבע צום פּאַטערלאַנד אָדער צו דער די- נאַסטיע, און האָבען געגען דעם נישט אַרויסגעשטעלט קיין שום אַנדערע בע- שטימען לאָזונגען.

אָבער ווי האָט זיך דאָס אַלץ געענדערט! אין אַלע לענדער וואַקסט מיט יעדען טאָג די צאָהל אַרבייטער, וועלכע זעהען-איינ, אַז מלחמות געגען ציוויליזירטע און נישט-ציוויליזירטע פעלקער ווערען געפיהרט בלויז פאַר דער

טובה פון דער בורזשואזיע; אז די בורזשואזיע דרש'נט פאר די ארבייטער וועגען פארטיקאטיוז, וועגען פאטערלאנדס-ליעבע, כדי זי זאל זיי קאָנען האָ-בען אַלס שטילע נאָכגעביגע קריעגס-ווערקצייג אין איהרע הענד; אַז דער צוועק און דער רעזולטאט פון אַלע מלחמות איז אַ פערשטאַרקטע עקספּלואַ-טאַציע פּוּנ'ם אַרבייטער-קלאַס אָדער אַ פערברייטערונג פון דער עקספּלואַטאַציע אויף נאָך מעהר אַרבייטער; אַז אַנ'אינטערנאַציאָנאַלער קאָמף פון די פעלקער איז אַגעטאָהר פאַר די אַרבייטער סיי פּוּנ'ט זיעגענדען סיי פּוּנ'ם בעזיעגעטען לאַנד.

„דער קריעג—אָזוי קלעהרט דער היינטיגער אַרבייטער—ליעגט אין די אינטערעסען פון דעם בורזשוי. די פּראָדוקציע און דער קאָפיטאַל, וואָס מען דאַרף דערין אַריינטיהן, זענען געוואָרען אָזוי גרויס, אַז ער זוכט נייע מערק און פּלעצער, וואו ער זאָל קאָנען אַריינלעגען זיין געלד און דורך דעם קריעג וויל ער אַנדערע פערשטויטען אָדער האַלטען פון דערווייטענס, דאָס קאָן ער אָבער אויספיהרען בלויז דורכדעם, וואָס ער וועט נעהמען נאָך גרעסע-רע שטייערן, וואָס מיר וועט ער צאָהלען וואָס וועגיגער לויהן, וועט מיר לאָזען אַרבייטען אינטענסיווער אָדער לענגער און וועט מיר נישט געבען קיין שום סאָציאַלע רעפּאַרמען, אָדער בלויז שלעכטע רעפּאַרמען. דאָגעגען אין מיין אינטערעס ליעגט, אַז איך זאָל האָבען אַ העכערען לויהן, אַ קירצערע אַר-בייטס-צייט, גוטע סאָציאַלע געזעצן, נישט קיין פּאַשלינעס אויף לעבענס-מיט-לען, נישט קיין שטייערן אויף געברויכט-אַרטיקלען. איך מוז דערום זיין גע-גען דעם קריעג. חוץ דעם ליעגט אין מיין אינטערעס, אַז אויך מיין חבר אויף יענער זייט גרענעץ זאָל האָבען די אייגענע פערבעסערונגען אין זיין לאַגע, ווייל אַזוי-אַרום וועט די היימישע אינדוסטריע נישט ליידען די קאָנ-קורענץ פון דער אויסלענדישער אינדוסטריע (וויבאָלד אין אויסלאַנד וועט מען נישט צאָהלען די אַרבייטער קיין הונגער-לויהנען); דעמאָלט וועט זיך דער פּעראַיין פון די דאָזיגע אויסלענדישע אַרבייטער פערשטאַרקען און איך קאָן לויט זייער מוסטער שטאַרק מאַכען מיין אייגענע אַראַגאָניזאַציע און זאָנאַר זיי פערבינדען צוזאַמען אין איין אינטערנאַציאָנאַלען בונד. און ווען דאָרטען ווערט די פּאָליטישע פּאַרטיי מעכטיג, האָט עס די פעולה, וואָס אויך מיר פלייסען-זיך, שטאַרק צו מאַכען אונזער פּאַרטיי, און מיר קאָנען קומען צו אַנ'אינטערנאַציאָנאַלער פּעראַייניגונג פון אַלע פּאָליטישע אַרבייטער-פּאַרטייען מיט איין און דעמזעלבען ציעל און מיט'ן צוועק פון געגענווייטיגער אונטערשטיצונג. ברעכט אָבער אויס אַ קריעג, דעמאָלט ווערט אונזער און זייער עקאָנאָמישע קראַפט פּערניכטעט און די בורזשואזיע וויהט שינאה און קינאה צווישען אונז.“

די ענטוויקלונג פון דער אינדוסטריע און פּוּנ'ם וועלט-האַנדעל האָט פּערוואַנדעלט די אַרבייטער אין אַ זעלבשטענדיגע מאַכט, וועלכע איז אַליין אימשטאַנד צו דערגרייכען איהר ציעל. אָבער די אייגענע ענטוויקלונג, דורכ-דעם וואָס זי האָט געמאַכט דעם קאָפיטאַל פאַר אַ מוראָזיג גרויסע קראַפט,

וואָס הערשט אין אַלע לענדער—האַט געווירקט, אַז די אַרבייטער זאָלען קאָ-
נען בייקומען דעם קאַפיטאַל בלויז אויף אַנ'אינטערנאַציאָנאַלען וועג. עס לעגט
זיך נישט אויפ'ן שכל, אַז די אַרבייטער פון איין לאַנד זאָלען קאָנען בעזיע-
גען די קאַפיטאַליסטען און דערביי זאָלען די קאַפיטאַליסטען פון אַלע לענ-
דער נישט טוהן אַלץ וואָס זיי קאָנען נור טוהן, פּדי צו העלפען זייערע קלאַ-
סען-ברידער. דאָס זעהט זיך אַרויס שוין איצט קלאָר ווי דער טאָג אין די
אינטערנאַציאָנאַלע אונטערנעהמער-פערבאַנדען. צוליב די דאָזיגע אַלע אורנאָ-
כען און גרונדען האָבען די סאָציאַליסטישע אַרבייטער איינגעזעהן, אַז פּאָטער-
לאַנדס-ליעבע, פּאַטריאָטיזם, איז נישט פאַר זיי מעהר קיין לאַזונג, נאָר אַז
זייער לאַזונג מוז זיין די אינטערנאַציאָנאַלע סאָלידאַריטעט פון די אַרבייטער.
די טעכניק, דער פּראָדוקציאָנס-פּראָצעס אויף דער איצטיגער הויך פון
זיין ענטוויקלונג, מאַכט נויטווענדיג פאַר די קאַפיטאַליסטען פון אַ געוויס
לאַנד אָדער צו מאָנאָפּאָליזירען די מערק פון די קאָלאָניעס, אָדער געווינען
פאַר זיך דערפון אַזאַ גרויסען טייל, ווי ס'איז נור מעגליך.

די טעכניק, דער פּראָדוקציאָנס-פּראָצעס אויף דער איצטיגער הויך פון
זיין ענטוויקלונג, מאַכט נויטווענדיג פאַר די אַרבייטער פון אַ געוויס לאַנד צו
שטעלען זיך געגען דעם, ווייל קריעג און קאָלאָניאַל-פּאָליטיק געהען שטענדיג
צוזאַמען מיט אַ פּערשטאַרקטער עקספּלאַטאַציע פון פּראָלעטאַריאַט.

די טעכניק האָט די אינטערעסען פון אַלע קאַפיטאַליסטען, הגם זיי קעמ-
פען איינע מיט די אַנדערע צוליב די מערק, אויסגעגליכען דאָרטען, וואו עס
האַנדעלט זיך וועגען דער אונטערדריקונג פון די אַרבייטער.

די טעכניק האָט די אַרבייטער פון אַלע לענדער אָרגאַניזירט און זיי
געוויזען, אַז זיי אַלע האָבען איין און דעמוזעלבען אינטערעס דאָרטען, וואו
עס האַנדעלט זיך וועגען דער סאָלידאַריטעט פון אַלע אַרבייטער.

די פערמעגליכע זענען אַלזאָ פאַר קריעג און פאַר אונטערדריקונג פון
די אַרבייטער; די אַרבייטער זענען פאַר אַנ'אינטערנאַציאָנאַלען שלום און אינ-
טערנאַציאָנאַלע פּעראַייניגונג פון די אַרבייטער.

דער אַרבייטער-קלאַס איז אַלזאָ געוויס נישט פּאַטריאָטיש אינ'ם זין פון
דער בורזשאַזיע, אין יענעם זין, וואָס ווערט אַריינגעלעגט אין דעם דאָזיגען
וואָרט ביי דער ממשלה פון קאַפיטאַליזם און וועלכער בעדייט: ליעבע בלויז
צום אייגענעם לאַנד, גרינגשעצונג, אַנטיפּאַטיע אָדער האָס צום פּרעמדען לאַנד.
דער מאָדערנער קאַפיטאַליזם איז פּאַטריאָטיש איינציג און אַליין צוליב
דער תּאוה פון געלט. ער האַלט נישט דעם פּאַטריאָטיזם טאַקי אין דער
אַמת'ן פאַר אַ מצווה, פאַר אַ גוטע מידה, דאָס פּאָטערלאַנד האַלט ער נישט
פאַר הייליג, דען ער נעהמט דאָך צו דאָס פּאָטערלאַנד ביי די טראַנסוואַלער,
פּיליפינער, די איינוואוינער פון ענגליש און האַלענדיש אינדיען, ביי די כּי-
נעזער, מאַראָקאַנער א. א. וו. ער ברענגט-אַראָב פּאָליאַקען, גאַליציאַנער,

קראַנטען, מינעזער, פרי צו דריקען די לוינהען פון זיינע אייגענע לאַנדס-פרי-
דער, די קינדער פונ'ם אייגענעם פאָטערלאַנד.
ער פאָדערט פון דעם אונטערדריקטען קלאַס אַ פאָטערלאַנדס-ליעבע,
וועלכע ער אַליין מיהלט נישט. די פאָטערלאַנדס-ליעבע פון דער בורזשאַזיע
איז געלד-תאוה און צביעות
אזא מין פאָטערלאַנדס-ליעבע איז דעם סאָציאליסטישען פראָלעטאָריאַט
זיכער לחלוטין פרעמד.

אין תוך גענומען איז פרעמד דעם אַרבייטער יעדע פאָטערלאַנדס-ליע-
בע, אַזוי ווי די בורזשאַזיע פערשטעהט עס.

פערשטעהט זיך, אַז דער אַרבייטער וויל אַבהיטען זיין שפראַך, די איינ-
ציגע, מיט וועלכער ער קאָן געפינען אַרבייט. אָבער דאָס איז נישט יענע
פאָטערלאַנדס-ליעבע, וועלכע עס פערלאַנגט פון איהם די בורזשאַזיע. אויך
דער אַרבייטער ליעבט די נאַטור, דעם קלימאַט, די לופט פון זיין לאַנד, און
וועלכע ער איז אויפגעוואַקסען פון קינדווייז-אויף. אָבער אויך דאָס איז נישט
די פאָטערלאַנדס-ליעבע, וואָס די בורזשאַזיע פערלאַנגט פון איהם. די פאָ-
טערלאַנדס-ליעבע, צו וועלכער די בורזשאַזיע וויל צווינגען דעם פראָלעטאַ-
ריאַט איז דאָס, אַז ער זאָל זיך מיט'ן גוטען ווילען לאָזען אויסנוצען דורך
איהר אַלס אַ קריעגס-ווערקצייג און זאָל זיך לאָזען קוילענען פאַר איהר, ווען
זי פערטיידיגט איהרע אייגענע פראָפיטען אָדער די רווחים פון אַנדערע קאָ-
פיטאליסטען, אָדער ווען זי פרובט אַוועקרויבען דאָס אייגענטום פון שוצלאָזע
פעלקער. דאָס איז די בורזשאַזיע פאָטערלאַנדס-ליעבע, און זי דאָזיגע זאָך
איז פאַר די סאָציאליסטישע אַרבייטער לחלוטין פרעמד. אינ'ם זין פון דער
בורזשאַזיע האָט נישט דער אַרבייטער קיין שום פאָטערלאַנד.

ביי אַלע אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפליקטען פרעגט דער אַרבייטער: אין
וואָס בעשטעהט דאָ דער אינטערעס פון די אַרבייטער, און דאָס, דאָס אַליין
בעשטימט דעם אורטייל זיינעם.

און אַזוי ווי דער קלאַטען-אינטערעס פון די אַרבייטער, בפלל גענומען,
פאָדערט צו דערהאַלטען דעם שלום, ווייזט זיך אַרויס די פאָליטיק
פון די אַרבייטער אַלס דאָס מיטעל צו דערהאַלטען אַלע
נאַציאָנאַלען. דען ווען דער שלום ווערט נישט געשטערט און דער אַרביי-
טער-קלאַס אין אַלע לענדער זאָל צוקומען צום רודער, דעמאָלט בלייבט שוין
מעהר נישט איבער קיין מעגליכקייט, אַז איין לאַנד זאָל אונטערטעניגען דאָס
אַנדערע; דעמאָלט קאָן בלויז זיין אַ רייד וועגען אַ פאַמעליכדיגער פערשווי-
דונג פון גרענעצן און דעפערענצען אויף אַנ'אַרגאַנישען וועג, אָהן גוואַלט-מיט-
לען. אויף אַזויפיל בעוואָרענט בלויז די אינטערנאַציאָנאַלע סאָציאַל-דעמאָקראַ-
טיע די עקזיסטענץ פון אַלע נאַציאָנאַלען.

און אויך אין יענע פאַלען, וועלכע מען קאָן זיך פאַרשטעלען בלויז
אַלס אַגאַנץ זעלטענע זאָך, ווען דער פראָלעטאָריאַט זאָל מספּים זיין אויף אַ

קריעג. וועט ער נישט געטריבען ווערען דערצו דורך דער פאטערלאַנדס-ליע-
בע פון דער בורזשואַזיע.

דער אַרבייטער-קלאַס, וועלכער איז דורכגעדרונגען מיט'ן סאָציאַליזם,
קאָן אַנטקעגען דעם שאַוויניסטישען פּאַטריאַטיזם פון דער בורזשואַזיע, וועל-
כער שטרעבט נאָך שמוציגע רווחים, און געגען איהרע צביעות/דיגע שלום-
קאָמעדיעס—רוהיג אַרויסשטעלען זיין ציעל: די אינטערנאַציאָנאַלע אחוזה פון
די אַרבייטער און דורכדעם די אחוזה פון אַלע מענשען, דער אייביגער שלום
פון אַלע פעלקער. דאָס ציעל פון דער בורזשואַזיע איז בעגרענצט, אַזוי ווי
אַלאַנד אָדער אַלענדעל איז בעגרענצט אַנטקעגען דער גאַנצער ערד; אָבער
חוץ דעם איז נאָך דאָס ציעל פון דער בורזשואַזיע פּאַלש און נישט דער-
גרייכבאַר—וואָרן די קאָפיטאַליסטישע בעהערשער פון די פעלקער, וועלכע קעמ-
פען צוליב דעם רויב, וועלען קעמפען איינע מיט די אַנדערע אַזוי לאַנג, ווי
לאַנג עס וועט זיין איבערהויפט וואָס צו רויבען. דאָס ציעל פון דער סאָ-
ציאַל-דעמאָקראַטיע איז דערהויבען און הערליך; אָבער הויך דעם איז נאָך
דאָס דאָזיגע ציעל אמת'דיג און דערגרייכבאַר; דער אַרבייטער-קלאַס קאָן נישט
ווינשען קיין אַנדער זאַך, ווי שלום צווישען די אַרבייטער פון אַלע פעלקער,
ווייל דער דאָזיגער שלום איז זייער אינטערעס, מעהר נאָך: די פּאַרבעדיג-
גונגען פאַר זייער זיעג.

וואָס פאַר אַנ'איבערקעהרעניש איז עס אַנטקעגען פריהער! דער אַרביי-
טער פון דעמאָלט, וועלכער האָט שקלאַפּעריש נאָכגעקלעהרט די בעגרענצטע
געדאַנקען פון זיינע מייסטערס; און דער אַרבייטער פון היינט, וואָס נעהמט-
אַרום די וועלט, די גאַנצע מענשהייט, אונאַפהענגיג פון זיינע מייסטערס און
קעמפענד געגען זיי.

און צו דער דאָזיגער גאַנצער איבערקעהרעניש האָט געבראַכט די מאַ-
שין; איהר האָט מען עס צו פערדאַנקען; זי האָט די מיליאנען פּראָלעטאַ-
ריער געשאַפען און זיי אַרגאַניזירט.

ב ע מ ע ר ק ו נ ג .

אויבען האָבען מיר ערקלערט, אַז די פּאַטערלאַנדס-ליעבע פון די אַר-
בייטענדע קלאַסען איז פריהער אַרויסגעקומען נישט זירעקט פון זייער איי-
גענעם אינטערעס, נאָר פּונם אינטערעס פון די הערשענדע קלאַסען, פון וועל-
כע זיי זענען אָפהענגיג געווען. דאָס וועט מען שטענדיג קאָנען געפינען:
אַזוי לאַנג ווי אַ קלאַס האָט נישט די קראַפט צו פערטיידיגען זיינע אמת'די-
גע טיעפסטע אייגענע אינטערעסען, אַזוי לאַנג ווי סוף-פל-סוף איז דער אינ-
טערעס פון אַנ'אַנדער קלאַס זיין אינטערעס, וועט ער אויך אין אַ גרויסען
טייל פון זיין דענקען נאָכגעהן נאָך די הערשענדע קלאַסען. אַ קלאָרער ביי-
שפּיל דערפון איז געווען דער פּאַטריאַטיזם אין דער פריהערדיגער צייט—און

ביי אסך איז ער נאך היינט אַווי, די הערשענדע אידעען אין יעדער גע-
וויסער צייט—זאָגט מאַרקס—זענען שטענדיג געווען די אידעען פון די הער-
שענדע קלאַסען. אָבער וויבאלד דער אונטערדריקטער קלאַס געזינט נור אַ
געלעגענהייט, צום ביישפּיל אין צייטען פון אַרעוואָלוציע, קומט ער אַרויס
אויף דער סצענע מיט זיין אייגענעם טיעפסטען אינטערעס, ווייזט ער אַרויס
זיין טיעפסטע נשמה און ווערט פטור פון די אידעען, וואָס די הערשענדע
האַבען איהם אַריינגעקלאַפט אין קאַפּ. און אין דער מאַס, אין וועלכער אַ
קלאַס ווערט פטור פון אַלץ שטאַרקער, אַווי אַז ער קאָן אַליין פּערטיידיגען זיי-
נע אייגענע אינטערעסען, ווערט זיין געפיהלען- און געדאַנקען-וועלט אַלץ
קרעפטיגער און סוף-בל-סוף ווערט זי אויסגעדריקט דרייטט און אָפּען אָהן שום
פאַלשער שעמעוודיגקייט.

אַזינד געהען מיר אַריבער צו די „העלערע“ געביטען פון דער מאַראַל.
דער דראַנג פונעם אַרבייטער נאָך ענטוויקלונג, דער דראַנג פון דער פרוי נאָך
געזעלשאַפטיכע גלייכפערעכטיגונג מיט'ן מאַנספּערשוין, די פּאָטערלאַנדס-ליע-
נע—דאָס אַלץ זענען בלויו נידעריגע געפיהלען אַנטקעגען די נישט-אייגענו-
ציגקייט, די ליעבע צום נאָהענטען, די מסירות-נפש (זעלבסט-אָפּפּערונג), די
טרייהייט, די עהרליכקייט, די ליעבע, די גערעכטיגקייט.

די דאָזיגע גוטע מידות געהערען צו דער העלערער מאַראַל, זיי זע-
נען די מאַראַל אַליין.

ווי זעהט עס אויס מיט די דאָזיגע גוטע מידות? פון וואָנען נעהמען
זיי זיך? צי זענען זיי אייביג, צי לעבען זיי תמיד גלייך אין דעם מענשענס
האַרץ, אָדער זענען זיי אפשר פונקט אַווי פּערענדערליך ווי די אַלע אַנדע-
רע גייסטיגע זאַכען, מיט וועלכע מיר האָבען זיך דאָ בעקענט?
שוין הונדערטער יאָהרען, זינט דער גריכישער פּילאָזאָף סאָקראַט און זיינע
בני דורו האָבען זיי אָנגעהויבען שטעלען, זענען די דאָזיגע פּראַגען געבליבען
פאַר די מענשען נישט פּערענטפּערט.

און זיי שאַפען טאַקי פאַר אונז אַ בעזונדערע שוועריגקייט.
נעמליך, עס איז פאַרהאַן אַ שטיק אין אונז, אין אונזער „נשמה“, וועל-
כע זאָגט אונז אין פּיל פאַלען דיר ע קט, וואָס איז גוט און וואָס איז
שלעכט (טוב ורע).

טהאַטען פון ליעבע צום נאָהענטען, פון מסירות-נפש געשעהען פלוצלונג,
פון זיך אַליין, אויף דעם בעפעהל פון דער דאָזיגער שטיק, ליעבע צום
אמת, טרייהייט, עהרליכקייט, דאָס ווערט אונז דיקטירט בעפעהלעריש פון איהר
אַליין. אונזער געזיסען קוועלט אונז, ווען מיר הערען נישט די דאָזיגע
שטיק. מיר שעמען זיך, מיר קאָנען די אויגען נישט ווייזען, ווען מיר
האַבען נישט גוט געהאַנדעלט, אפילו ווען קיינער ווייט עס נישט. דאָס זי-
ט ען-געזעץ, די געבאָטען פון דער פּליכט לעבען אין אונז, הגם מען

קאָן זיי נישט גענוג ערקלערען דורך די ערציהונג און דורך דעם אייגענעם רצון.

דער דאָזיגער בעפעהלערישער און ספּאָנטאַנער כאַראַקטער איז אייגען ספעציעל דער עטיק, דער זיטען-לעהרע. עס האָט איהם נישט קיין שום אַנדער געביט פון גייסט. סיי די נאַטור-וויסענשאַפֿט, סיי דאָס רעכט, נישט די פּאָליטיק, נישט די רעליגיע, נישט די פּילאָזאָפּיע, וואָס אַלע קאָנען זיי שטודירט ווערען און זיי קאָנען זיין אויך אַנדערש, ווי זיי זענען. מען האָט געפרובט אַרויסדרינגען דאָס זינען-געזעץ פון דער ערכאָה-רונג פּונ'ם מענשען גופא, פון זיין ערציהונג, זיינע געוואוינהייטען, זיין שטרע-בען צו גליק, פון אַראַפּינירטען עגאָאיזם אָדער פון סימפּאַטיע פאַר אַנדערע. אָבער אויף דעם דאָזיגען אופן איז נישט געלונגען צו ערקלערען—נישט פון וואָנען עס נעהמט זיך דאָס בעפעהלערישע אין דער שטימ, וואָס רופט אונז צו ליעבען דעם אַנדערען, נישט די וואונדערליכע זאָך, וואָס דער מענש איז מקריב זיין אייגענע עקזיסטענץ, פּדי צו ראַטעווען די עק-זיסטענץ פון אַנדערע.

אַלזאָ, אַזוי ווי מען האָט נישט געקאָנט אַרויסדרינגען די מאַראַל פון דער ווירקליכקייט, איז נישט איבערגעבליבען קיין אַנדער ברירה, ווי דער געווענהלעכער מקום-מקלט פון דער אונזיסענהייט: די רעליגיע. אַזוי ווי מען האָט נישט געקאָנט ערקלערען די מאַראַל דורך דאָס ערדישע לעבען, כּוּז זי דאָך שטאַמען פון דעם איבערנאַטירליכען. הייסט עס, אַז גאָט האָט אַריינגע-געבען דעם מענשען דעם חוש פאַר דאָס גוטע, דעם בעגרוף וועגען „גוט“; דאָס שלעכטע ווידער שטאַמט פון דעם מענשענ'ס גשמיות'דיגער נאַטור, פון דער מאַטעריעלער וועלט, פּונ'ם חומר, פון דער זינד.

זי אונפערשטענדליכקייט פון וואָנען עס נעהמט זיך דאָס „גוטע און שלעכטע“ (דער טוב ורע), איז איינע פון די אורזאַכען פון דער רעליגיע. די פּילאָזאָפּיען פּלאַטאָן אין קאַנט האָבען אויפגעבויט דערויף אַנאָיבערנאַטיר-ליכע וועלט, און אפילו נאָך איצט, ווען די נאַטור ווערט שוין פערשטאַנען אַזויפיל בעסער, ווען דער מהות פון דער געזעלשאַפֿט איז שוין פאַר די מענשען אַזויפיל קלאָרער—אפילו איצט איז די מאַראַל, דער דראַנג נאָך, דעם גוטען, די אַנטפּאַטיע צו „דעם שלעכטען“ נאָך אַלץ פאַר פיעל מענשען עפעס אַזאָ מין וואונדערבאַרע זאָך, אַז זיי קאָנען עס ערקלערען בלויז מיט דער הילף פון אַ „גאָטהייט“. פאַרהאַן אַסך מאָדערנע מענשען, וואָס אויף צו ערקלערען די נאַטור-ערשיינונגען אָדער די געשיכטע דאַרפען זיי שוין נישט האָבען קיין גאָט—אָבער זיי מווען אַנקומען דערצו צוליב דער „בעפרידיגונג פון זייערע עטישע בעדערפנישען“. און זיי זענען גערעכט: זיי פערשטעהען נישט סיי זי אָבשטאַמונג סיי דעם מהות פון די גרויסע מאַראַלישע געפאָטען, און דאָס וואָס מען פערשטעהט נישט און מען האַלט עס דאָך פאַר דאָס אַלערהעכסטע—דאָס פּערגעטערט מען.

און כון דעסטוועגען זענען די העכסטע מאָראַלישע געבאַטען שוין אַ האַלבע מאָה יאָהרען ערקלערט אין זייער מהות און אין זייער ווירקונג. דאָס האָט מען צו פּערדאָנקען צוויי פּאַרשערס; דער איינער האָט שטודירט דעם מענש אין זיין טיערישער (חיה'שער) עקזיסטענץ, דער אנדערער אין זיין גע- זעלשאַפּטליכער עקזיסטענץ—דאָרוין און מאַרקס.

דאָרוין האָט אויפגעוויזען, אַז אַלע אָרגאַניזמען פיהרען אַ קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ געגען דער גאַנצער נאַטור, וואָס רינגעלט זיי אַרום, אַז עס קאָנען בלייבען עקזיסטירען בלויז יענע אָרגאַניזמען, וועלכע פּערשאַפּען זיך די סאַמע צוועקמעסיגע פּעזונדערע אָרגאַנען זיך צו שיצען און זיך צו ער- נעהרען, יענע אָרגאַניזמען, וואָס זייערע אָרגאַנען ווייזען-אַרויס די בעסטע איינטיילונג פון דער אַרבייט, יענע אָרגאַניזמען וועלכע פאַסען-זיך-צו צום בעסטען צו דער אויסערליכע וועלט. אַ גרויסע גרופּע פון דער אָרגאַנישער וועלט, די חיות, האָט אין דעם קאַמף און דורך דעם קאַמף פאַר דער עק- זיסטענץ ענטוויקעלט אייגענע בעוועגונג און ערקענטניס-פּערהיג- קייט. צו דער ערקענטניס-פּערהיגקייט געהערען: דאָס אַבסערווירען די איינצעלהייטען פון דער סביבה, דאָס בעגרייפּען די גלייכקייט און די פּערשידענקייט פון ערשיינוגען אין דער סביבה און דאָס געדענקען, וואָס מען האָט פּריהער איבערגעלעבט. דורך דעם קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ האָבען די אינסטינקטען פון דער זעלבסטדערהאַלטונג און פון שאַפּען אַניינעם דור געמוזט כּסדר אַלץ שטאַרקער ווערען, פּונקט אַזוי ווי די איינטיילונג פון דער אַרבייט, די זעלבסטבעוועגונג און דאָס דענקען. דער מיט איז אויך געוואָקסען דער אינסטינקט פון דער מוטער-ליעבע, ביי יענע חיות, וואָס כּדי צו קאָנען פיהרען דעם קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ האָבען זיי געמוזט לעבען צוזאַמען אין קלע- נערע אָדער גרעסערע געזעלשאַפּטען—ווי געוויסע מינים רויב- חיות, פּיעל פּלאַנצען-עסער, דערונטער די מעלי-גרה, פּיעל מינים מאַלפּעס—ווערען ענטוויקעלט די סאָציאַלע אינ- סטינקטען. צו די דאָזיגע מינים געהערט אויך דער מענש; אויך דער מענש האָט זיך געקאָנט דערהאַלטען אין דער נאַ- טור בלויז געזעלשאַפּטליך, דורך דעם לעבען צוזאַמען אין גרופּעס אָדער האָרדעס, און דורכדעם האָבען זיך אויך ביי איהם ענטוויקעלט די סאָציאַלע אינסטינקטען.

וועלכע זענען אָבער די סאָציאַלע אינסטינקטען, וואָס האָבען זיך גע- בילדעט דורך דעם קאַמף פאַר דער עקזיסטענץ ביי מענשען און חיות און וועלכע זענען כּסדר אַלץ שטאַרקער געוואָרען? זיי קאָנען זיין פּערשידענע, אַלץ לויט די פּערשידענע לעבענס-בעדינגונגען פון די פּערשידענע מינים; אָבער אַ געוויסע רייהע אינסטינקטען זענען אַ פּאַרבּעדינגונג פאַר דער ענ- טוויקלונג פון יעטוועדער געזעלשאַפּט. עס זענען פאַרהאַן אינסטינקטען,

אָהן וועלכע עס קאָן נישט בלייבען עקזיסטירען קיין שום געזעלשאַפֿט, און ביי יעדען מין, וואָס פֿדי זיך צו דער האַלטען האָט ער געמוזט לע- בען געזעלשאַפֿטליך—אָזוי ווי דער מענש—מוזען אַלואָ די דאָזיגע אינסטינקט- טען ענטוויקעלט ווערען. וועלכע זענען די דאָזיגע אינסטינקטען?

„קודם-כל די זעלבסטלאָזיקייט, דאָס זיך מוסר-נפש זיין פֿאַר דעם כלל. ווען דער דאָזיגער אינסטינקט וואָלט זיך נישט געשאַפֿען, ווען יעדער איינער וואָלט געלעבט בלויז פֿאַר זיך אַליין, און ווען מען וואָלט נישט געשטעלט דעם כלל העכער פֿאַר זיך אַליין—דעמאָלט וואָלט די געזעלשאַפֿט אונטער די אָנגריפען פֿון די אַרומיגע נאַטור-קרעפטען אָדער פֿון די פינדליכע חיות אונטערגעאָנגען. ווען צום ביישפּיל אין אַ סטאַדע ביפלען וואָס לעבען צוזאַ- מען וואָלט נישט יעדער איינצעלנער זיך מוסר-נפש זיין פֿאַרן כלל, פֿאַר דער גאַנ- צער סטאַדע, דערמיט וואָס ער בלייבט שטעהן אויפֿן אָרט, ווען דער טיגער בעפֿאַלט די סטאַדע אין יענעם פּונקט, וואו ער געפינט זיך צוזאַמען מיט זיינע חברים—ווען יעדער איינצעלנער וואָלט אַנטלאָפֿען, פֿדי צו ראַטעווען זיין איי- גען לעבען און וואָלט זיך גאָר נישט קימערן פֿאַרן כלל, דעמאָלט געהט די דאָזיגע געזעלשאַפֿט אונטער. דערום איז מסירות-נפש, זעלבסטאָפּפערונג, דער ערשטער סאָציאַלער אינסטינקט, וועלכער האָט געמוזט געשאַפֿען ווערען ביי אַזאַ מין חיות.

דאָן קומט די טאַפּפּערקייט ביי דער פּערטיידינג פֿון די געמיינ- זאַמע אינטערעסען; די טרייהייט צום כלל; דאָס אונטערגעבען זיך דעם ווילען פֿון כלל, אַלואָ געהאַרכזאַמקייט אָדער די סציפּלין; אמת'- דיגקייט לגבי דער געזעלשאַפֿט, ווייל טאַמער נאַרט מען זי אָפּ, טאַמער פּערמיהרט מען זי, צום ביישפּיל דורך פֿאַלשע סיגנאַלען, שטעלט מען אין געפֿאַהר איהר זיכערקייט אָדער מען וואַרפט אַרויס אומזיטט איהרע קרעפטען, ענדליך עהרגייגקייט (האָנגאַר), ס'הייסט דאָס אַהרען צי די געזעלשאַפֿט לויבט אָדער טאַדעלט. דאָס אַלץ זענען סאָציאַלע אינסטינקטען, וועלכע מיר געפינען שוין אויסגעאַרבייט אין געזעלשאַפֿטען פֿון חיות, און געוויסע פֿון זיי אָפט אין אַ הויכער מאָס.

„די דאָזיגע סאָציאַלע אינסטינקטען זענען אָבער נישט עפעס אַנדערש, ווי די דערהויבענסטע גוטע מידות און מעלות, אָדער ווי מען רופֿט זיי אַלע צוזאַמען גענומען: דאָס זיטען-געזעץ. העכסטענס פּעהלט נאָך צווישען זיי די לייעבע צו גערעכטיגקייט, צו יושר, דאָס איז דער דראַנג, די שטרעבונג נאָך גלייכהייט. פֿאַר דער ענטוויקלונג פֿון דעם דאָזיגען געפּיהל איז פּערשטעהט זיך ביי די געזעלשאַפֿטען פֿון חיות נישטאָ קיין אָרט, ווייל דאָרט זענען פֿאַרהאַן בלויז נאַטירליכע, אינדיווידועלע אונגלייכהייטען, אָבער נישט קיין סאָציאַלע אונגלייכהייטען, וועלכע זענען אַרויסגערופען דורך געזעלשאַפֿטליכע בעציהונגען. די גערעכטיגקייטס-ליעבע, דער דראַנג נאָך סאָציאַלער גלייכהייט,

איז דערום עפעס אַזעלכעס, וואָס איז אייגענטימליך דעם מענשען. *) דאָס זיטען-געזעץ איז אַ פּראָדוקט פון דער חיות-וועלט; עס האָט שוין געלעבט אינ'ם מענשען נאָך דעמאָלט, ווען ער איז געווען אַ סטאַדע-חיה; דאָס איז אַנאָראַלטע ערשיינונג, דען עס לעבט אינ'ם מענשען אַזוילאַנג, זוילאַנג דער מענש איז אַ געזעלשאַפטליך וועזען, דאָס הייסט זוילאַנג ער עק-זיסטירט איבערהויפּט.

בלויז דורכדעם וואָס זיי האָבען זיך איינע די אַנדערע געהאַלפּען, האָ-בען די מענשען געקאָנט בעזיעגען די נאַטור. די מענשען האָבען אַלואָ אַלץ צו פּערדאַנקען דעם דאָזיגען מאָראַלישען דראַנג צו העלפּען, דעם דאָזיגען זיטען-געזעץ, די דאָזיגע סאָציאַלע אינסטינקטען. פון קדמונים אָן, זינט דער מענש איז געוואָרען מענש, אָדער ריכטי-גער: זינט די מענשען זענען געוואָרען מענשען, האָט שוין דאָס זיטען-געזעץ גערעדט אין זיי.

„דערפון נעהמט זיך זיין געהיימיניספולע נאַטור, די דאָזיגע שטימ אין אונז, וועלכע האָט נישט קיין צוזאַמענהאַנג מיט קיין שום אויסערליכער סיבה, מיט קיין שום קענטיגען אינטערעס... אמת טאַקי אַ געהיימיניספולער דראַנג, אָבער נישט מעהר געהיימיניספול ווי די געשלעכטס-ליעבע, די מוטער-ליעבע, דער אינסטינקט פון זעלבסטדערהאַלטונג, דער מהות פון אָרגאַניזם בכלל און נאָך אַסך אַנדערע זאַכען... וואָס קיינער וועט זיי נישט אָנערקענען אַלס כראָדוקטען פון אַ מעטאַפיזישער וועלט.

„זווייל דאָס זיטען-געזעץ איז אַ טיערישער (חיה/שער) אינסטינקט, אַזוי ווי די אינסטינקטען פון זעלבסטדערהאַלטונג און פון שאַפען אַ ווייטערדיגען דור, דערום האָט ער אַזאַ קראַפט; דערום פערמאָגט ער אַזאַ דראַנג, וועל-כען מיר פּאָלגען אָהן שום ישוב-הדעת; דערפון נעהמט זיך אונזער שנעלע ענטשיידונג אין איינצעלנע פּאַלען, צי אַ געוויסע האַנדלונג איז גוט אָדער שלעכט, „פּיין“, אָנשטענדדיג אָרער זינדיג, געמיין; דערפון נעהמט זיך די קאָטעגאָרישקייט און די ענערגיע פון אונזער מאָראַלישען אורטייל און דער-פון נעהמט זיך די שוועריגקייט עס צו בעגרינדען דעמאָלט, ווען דער שכל

*) מיר קאָען שטאַרק רעקאָמענדירען דעם לעזער קאָמפּאָזיט „עטיק אין מאַטעריאַליסטישע בעגרייפונג פון דער געשיכטע“, די עטיק איז דער לעצטער שוין-וואָל, היינער וועלכען עס פּערשאַנצען זיך יענע לייט, וואָס מיט דער הילף פון דער רעליגיע ווילען זיי האַלמען דעם אַרבייטער בסדר אין דער אינמינדיגקייט, ווען מען וועט האָבען דערקענט די ערדישע אָבשטאַמונג פון די העכסטע מאָראַלישע געבאָטען, דעמאָלט וועלען אַוועקפאַלען אַסך גייסטיגע קיימען, אויך ווערט געשטאַרקט די סאָלידאַריטעט, ווען מען דערקענט, אַז איהר שורש ליעגט אין די עלטעסטע גע-מיהלען פון דעם מענשליכען געשרעכט.

הויבט אָן פונאנדערצוגלידערן די האַנדלונגען און נאָכקלעהרען וועגען זייער מאָטיוען.

אַצינד זעהען מיר אויך קלאָר, וואָס איז אַזוינס דאָס געפיהל פון פליכט, וואָס איז אַזוינס דאָס געוויסען. דאָס רופט אונז די שטים פון די סאָציאלע אינסטינקטען. צוזאַמען דעהערט זיך צו דערוועלבער צייט די שטים פונ'ם זעלבסטדעהאַלטונגס-אינסטינקט אָדער פונ'ם אינסטינקט צו שאַפען אַ דור און דעמאָלט פאַסירט אָפּט, אַז די דאָזיגע ביידע שטימען פאַלען-אַריין אין אַ קאָנפליקט מיט דער שטים פונ'ם סאָציאַלען אינסטינקט. ווען דער אינסטינקט פון שאַפען אַ דור און פון זעלבסטדעהאַלטונג ווערען שטיל אין אַ געוויסער צייט אַרום, ווייל זיי זענען שוין צופרידענגעשטעלט, דעמאָלט קלינגט אָפּט נאָך ווייטער דער סאָציאַלער אינסטינקט, אָבער איצט שוין אַלס חרטה. „נישטאַ קיין גרעסערער טעות, ווי זעהן אין געוויסען די שטים פון מורא פאַר חברים, פאַר זייער מיינונג אָדער גאָר פאַר זייער פיזישען צוואַנג. דאָס געוויסען ווירקט אויך“, ווי מיר האָבען שוין געזעהן, „בנוגע צו אַזעלכע טאַהטען, וועלכע קיינער האָט זיך גאָר נישט דערוואוסט, אפילו אַזעלכע טאַהטען, וואָס די אַרומיגע האַלטען זיי פאַר שען און סיין; עס קען אויך גאָר ווירקען אַלס אַנעקעלהאַפטיגקייט צו טאַהטען, וועלכע מען איז בעצאָנגען אויס מורא פאַר חברים און פאַר זייער עפענטליכער מיינונג. די עפענטליכע מיינונג, שבת און גנא, לויב און שענדונג, זענען זיכער זעהר איינפלוסרייכע פאַקטאָרען. אָבער זייער ווירקונג קאָן דאָך נאָר געמאָלט זיין, ווען עס איז שוין פון פריהער פאַרהאָן אַ סאָציאַלער אינסטינקט, נעמליך די עהרגייציגקייט; דערום קאָנען זיי שוין נישט זיין ערשט די בעשאַפער פון די סאָציאַלע אינסטינקט-טען“.

אַזוי זעהט מען, ווי איינפאַך עס לאָזט זיך ערקלערען דער דאָזיגער געביט פון גייסט, וועלכער איז אין פלוג אַזוי וואונדערבאַר, יענער געביט, וועלכער נעהמט-אַרום די העכסטע געבאָטען פון דער מאָראַל. אַזוי זעהט מען, ווי פאַרשעס איז, זיך אַ כאַפּ צו טוהן צוליב דעם צו דער מעטאָזיק, און ווי קלאָר עס לייענען די אורזאַכען פון דער מאָראַל אין אונזער אייגענער מענטשליכער, היה'שער, ערדישער עקזיסטענץ.

דאָס איז אַלואָ דער מהות פון דער מאָראַל; די דאָזיגע הבנה פער-דאַנקען מיר קודם-בל דאָרוויב'ען. אָבער פון וואָנען נעהמט זיך עס, וואָס די גרויסע גוטע מידות זענען אַזוי פערענדערליך ביי פערשידענע פעלקער אין פערשידענע צייטען? ווי אַזוי איז די ווירקונג פון די דאָזיגע סאָציאַלע אינסטינקטען יעדעס מאָל אַזוי פערשידען?
דאָס האָט דאָרווין נישט אויסגעפאַרשט. די דאָזיגע קענטענישען האָבען מיר קודם-בל צו פערדאַנקען מאַרקס'ן.
מאַרקס איז געווען דער, וועלכער האָט ענטדעקט די הויפט-אורזאַכען

פון דער פערענדערונג אין די ווירקונגען פון די סאָציאַלע אינסטיטוטן פאַר די יאָהרהונדערטען פון דער געשריבענער געשיכטע, פאַר די צייט פון פּריוואַט־אייגענטום, פאַר די צייט פון דער סחורות-פּראָדוקציע. מאַרקס האָט אויפגעוויזען, אַז צוליב דעם פּריוואַט־אייגענטום, וועלכער איז אַליין אַ פּראָדוקט פון דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק, פון דער וואַק-סענדער פּערטיילונג פון דער אַרבייט, דורך וועלכער די מלאכות האָבען זיך אָפגעטיילט פון דער לאַנדווירטשאַפט—זענען געשאַפּען געוואָרען קלאַסען, אייגענטימער און נישט־אייגענטימער, וואָס זייערע מיטגלידער פיהרען פון אָן-הויב-אָן ביז היינט איינע מיט די אַנדערע אַ קאַמף איבער די פּראָדוקטען און די פּראָדוקציע־אַנס-מיטלען. מאַרקס האָט אויפגעוויזען, אַז פון דער טעכניק, וועלכע האַלט זיך פסדר אין ענטוויקלען, געהמט זיך אַ קאַמף, וואָס האַלט פסדר אין ענטוויקלען זיך. דערמיט האָט ער געוויזען די פאַר דער נייער צייט וויכטיגסטע אורזאַך פון די פּערענדערונגען אין דער ווירקונג פון די מאַראַלישע געבאָטען.

דען ערשטענס שאַפט זיך צווישען די פּריוואַט־אייגענטימער, אפילו ווען זיי געהערען צו דעמזעלבען קלאַס, דער קאָנקורענץ-קאַמף; און דער דאָזיגער קאַמף האָט אַ מערדערישע ווירקונג אויף דאָס העכסטע מאַראַלישע געבאָט, וועלכעס זאָגט, אַז איינער דעם אַנדערען דאַרף העלפען און מעהר נאָך, אַז איינער דאַרף זיך פאַר דעם אַנדערען מקריב זיין. דער דאָזיגער געבאָט ווערט אַ טיטער בוכשטאַב אין אַ געזעלשאַפט, וואָס איז געבויט אויף קאָנקערענץ. אין אַזאַ מין געזעלשאַפט ווערט עס אַנאַבסטראַקטע לעהרע, וואָס האָט נישט קיין ערדישען נאָר אַ הימעלשען יסוד, וועלכע איז טאַקי גוואַלטיג שען און דערהויבען, אָבער געהן אין איהרע וועגען קאָן מען נישט—אַ לעהרע איי-גענטליך בלויז פאַר'ן שבת־דיגען טאָג, ווען דער האַנדעל און די פאַבריק שטעהען שטיל. עס איז נישט מעגליך צוצונעהמען איינער ביים אַנדערען אין קאָנקורענץ-קאַמף דעם מאַרק, די שטעלע, די אַרבייט, און אין דערזעל-בער צייט פאַלגען די איבערליכע שטימע, וועלכע פליסטערט אונז פון קדמונים-אָן. מיר זאָלען געהן צוזאַמען מיט אונזער מיט-מענש, ווייל צוויי זענען שטאַר-קער פאַר איינעם. דאָס איז אַנאָנמעגליכע זאַך; און יעדע לעהרע, וועלכע זאָגט, אַז אַזוי קאָן און אַזוי דאַרף זיין, פיהרט צו צביעות.

אין זיין אַנאַליז איבער די סחורות, איבער דער קאַפיטאַליסטישער פּראָ-דוקציע האָט מאַרקס קלאָר געמאַכט, ווי אַזוי דער כאַראַקטער פון אַזעלכע מען-שען, וועלכע פּראָדוצירען זייערע פּראָדוקטען אַלס סחורות נישט-אַבהענגיג איינער פונ'ם אַנדערען, מוז דווקא ווערען: פיינדשאַפטליך און פּערפּרעמדט. נישט אין אַ בעציהונג פון מענשען צווישען זיך, נאָר ווי זאַכען, ווי שטיקער ליינוואַנד, באַלענס קאווע, טאָנען מעטאַל, קופּעס געלד; אַזוי האָט מאַרקס אויפגעוויזען די אמת'ע בעציהונג פון מענשען איינע צו די אַנדערע, די פאַק-טישע בעציהונג און נישט יענע, וועלכע עקזיסטירט בלויז אין דער פאַנטאַ-

זיך פון די פאָעטען אָדער אין דרשות פון מגידים.

צווייטענס ווידער האָט די ענטוויקלונג פון דער טעכניק און די אַר-
בייטס-פערטיילונג געשאַפֿען מענשליכע גרופּעס, וואָס זייערע מיטגלידער הגם
זיי געפינען זיך אָפּט אין קאָנקורענץ-קאָמף צווישען זיך, אָבער פונדעסטווע-
גען אַנטקעגען אַנדערע גרופּעס האָבען זיי גלייכע אינטערעסען—מיט אַנדערע
ווערטער: די געזעלשאַפֿטליכע קלאַסען. די ערד-אייגענטימער האָבען גלייכע
אינטערעסען אַנטקעגען די פּאַבריקאַנטען, די אונטערנעהמער אַנטקעגען די
אַרבייטער—און פּערקעהרט. אויפֿן מאַרק מעגן זיי זיך טאַקי איינע די אַנ-
דערע אָבטוהן גרויסע עוולות, אָבער אינ'ם קאָמף פאַר די פּאַשדינעס אויף
תּבוואה האָבען אַלע ערד-אייגענטימער אַ גלייכען אינטערעס, דעסגלייכען אַלע
פּאַבריקאַנטען—אינ'ם קאָמף פאַר שוין-פּאַשלינעס אויף אינדוסטריע-פּראָדוקטען,
און אַלע אונטערנעהמער—אינ'ם קאָמף געגען גוטע געזעצען פון אַרבייטער-
שוין.

דער קלאַסען-קאָמף דער'הרג'עט אַלואָ אויך אַ גוטען טייל פון דער
מאַראַל, וואָרן דאָס מאַראַלישע געבאָט קאָן נישט גילטען אין בעציהונג צו
אַזאַ קלאַס, וועלכער וויל אונזער קלאַס פּערניכטען אָדער וועלכער פרובט איהם
אַבצושוואַכען, און יענער קלאַס קאָן אויך אין בעציהונג צו אונזער קלאַס
נישט האָבען קיין שום געפיהלען פון מסירות-נפש און טרייהייט. בלויז אין
דעם קלאַס גופא קאָן נאָך אויף די געביטען פון קלאַסען-קאָמף זיין אַרייד
וועגען עפעס אַ מאַראַלישען געבאָט; אַנטקעגען אַנ'אַנדער קלאַס גילט דאָס
דעכסטע מאַראַלישע געבאָט פונקט אַזוי וועניג ווי אַנטקעגען דעם שונא. אַזוי
וועניג, ווי מען קלעהרט אויף דער מלחמה זיך מקריב-צו זיין פאַר'ן שונא,
פונקט אַזוי וועניג פּאַלט עמיצען איין, אַרויסצוהעלפען דעם מיטגליד פון אַ
גענוערישען קלאַס, אַלס אַזעלכען. אַזוי ווי ביי געוויסע חיות גילט דאָס
מאַראַלישע געבאָט בלויז אין בעציהונג צו די מיטגלידער פון דערועלבער
סטאַדע, אַזוי ווי ביי די אַמאָליגע מענשליכע שבטים האָט דאָס געפיהל גע-
גאַלטען בלויז פאַר די מענשען פון דעם אייגענעם שטאַם—פונקט אַזוי גילט
עס אין דער קלאַסען-געזעלשאַפֿט בלויז פאַר די מענשען פון דעם אייגענעם
קלאַס און דאָס נאָר, אויף וויפיל די קאָנקורענץ ערלויבט עס.

דורך דעם פאַרשריט פון דער טעכניק, דורך דער אַנזאַמלונג פון ריע-
זיגע רייכטימער פון איין זייט און פון מהנות אונפערמעגליכע פּראַלעטאַריער
פון דער אַנדער זייט ווערט אין אונזער צייט דער קלאַסען-קאָמף צווישען די
פּערמעגליכע און נישט-פּערמעגליכע, קאָפיטאַליסטען און אַרבייטער כּסדר אַלץ
שאַרפּער און שטאַרקער. אין אונזערע טעג קאָן אַלואָ וואָס ווייטער אַלץ ווע-
ניגער זיין אַרייד וועגען דעם, אַז די קלאַסען זאָלען אין זייערע בעציהונג-
גען איינע צו די אַנדערע פּאָלגען די העכסטע מאַראַלישע געבאָטען. פּער-
קעהרט גאָר, די אַנ'דערע גרויסע אינסטינקטען, דער אינסטינקט פון דער
זעלבסטדעהאַלטונג און די זאָרג פאַר די קינדער, האָבען איצט בעקומען ביי

די קלאסען אסך מעהר די אויבערהאָנד איבער די אלטע סאָציאלע גוטע מידות. דער אינסטינקט פון זעלבסטדערהאַלטונג צווינגט די קאָפיטאַליסטישע קלאַסען וואָס ווייטער אַלץ שאַרפער נישט צו דערלאָזען די אַרבייטער צו דעם, וואָס איז פאַר זיי נויטווענדיג. זיי מיהלען, אַז אין אַ נישט איבריגס ווייטער צייט וועלען זיי מוזען אָבגעבען אַלץ, זייער גאַנץ פערמעגען, זייער גאַנצע מאַכט, און אויס מורא צו מאַכען אפילו איין איינציגען שריט אויף דעם דאָזיגען וועג, פערלירען זיי וואָס ווייטער אַלץ מעהר דעם השק צו געבען זיי כּאָטש עפעס. און אויך דער אַרבייטער פיהלט נישט די ליעבע צום נאָהענטען אין בעציהונג צום קאָפיטאַליסט, דען די אינסטינקטען פון זעלבסטדערהאַלטונג און ליעבע צו זיינע קינדער טרייבען איהם בייצוקומען די קאָפיטאַליסטען און אויסקעמפּען אַזוי-אַרום אַהערליכע, גילקליכע צוקונפט.

די ענטוויקלונג פון דער טעכניק, דאָס געזעלשאַפטליכע רייכטום, די פערטיילונג פון דער אַרבייט האָבען געמאַכט אַזעלכע ווייטע פאַרשריטען, די פערמעגליכע און די אונפערמעגליכע קלאַסען זענען אַזוי ווייט אָבגעשיידט איינע פון די אַנדערע, אַז דער קלאַסען-קאָמף איז געוואָרען די „הויפטזעכ-ליכסטע, דויערהאַפטסטע פאַרם פונ'ם קאָמף פאַר דער עקזיסטענץ, אַאָס דער מענש פיהרט אין דער געזעלשאַפט“.

מיט דער וואַקסענדער קאָנקורענץ האָט זיך פערקלענערט די קראַפט פון אונזער סאָציאל געפיהל, פון אונזער געפיהל און בעציהונג צו די מיט-גלידער פון אונזער געזעלשאַפט, דאָס הייסט די קראַפט פון אונזער מאָראַל. מיט'ן קלאַסען-קאָמף האָט זיך אויך פערקלענערט אונזער סאָציאל געפיהל אין בעציהונג צו די מיטגלידער פון אַנדערע קלאַסען, דאָס הייסט אונזער מאָראַל אין בעציהונג צו זיי, אָבער דערפאַר איז עס געוואָרען אַלץ קרעפטיגער אין בעציהונג צו די מיטגלידער פון אונזער אייגענעם קלאַס.

יך, אַזוי ווייט האַלט עס שוין מיט'ן קלאַסען-קאָמף, אַז פאַר די מיט-גלידער פון די וויכטיגסטע קלאַסען איז דאָס וואוילזיין, די טובה פון זייער קלאַס אידענטיש (אַלץ-איינס) מיט דער טובת-הפּלי, מיט דעם וואוילזיין פון דער גאַנצער געזעלשאַפט. צוליב דער טובת-הפּלי אונטערשטיצט מען בלויז די מיטגלידער פון דעם אייגענעם קלאַס און מען געהט ענטשלאָסען אין קאָמף געגען דעם פרעמדען קלאַס.

ליעגט אַלזאָ דער מהות, דאָס וועזען פון דער העכסטער מאָראַל אין זעלבסטלאָזיגקייט, טאַפּפערקייט, טרייהייט, דיסציפּלין, ליעבע צום אמת, גע-פיהל פון יושר און שטרעבונג צו כבוד און שבה ביי די מיט-מענשען—ענ-זיער זיך אָבער פּסדר די ווירקונג פון די דאָזיגע גוטע מידות אָדער אינסטינקטען דורך אייגענטום, קריעג, קאָנקורענץ און קלאַסען-קאָמף.

כדי צו מאַכען דעם ענין ווי מעגליך קלאָר, לאָמיר אָנווענדען דאָס, וואָס מיר האָבען געלערנט פון דאָרויגען און מאַרקס'ן, אויף אַנאיינדווידוד-עלען ביישפּיל פון אונזער צייט, פון אונזער אייגענער דירעקטער טביבה.

לאמיר זיך פאָרשטעלען אַנ'אונטערנעמהער, אַנ'אייגענטימער פון אַ פאַבריק, וועלכע ער פיהרט אין אַ העפטיגער קאָנקורענץ געגען זיינע קלאַסען-קאָלעגען. צי קאָן דען דעזויגער מענש אין בעציהונג צו די דאָזיגע קלאַסען-חברים, די אַייגענטימער פון די קאָנקורירענדע פאַבריקען, מקיים זיין די העכסטע, די-וואָס די בורשוואַזיע רופט-אייביגע געבאָטען פון דער מאַראַל? ניין, ער מוז פרובען צו פּערהאַלטען אָדער אַיננעמען דעם מאַרק פאַר זיך. ער קאָן עס טוהן מיט בעסערע אָדער ערגערע מיטלען, אָבער ער מוז עס טוהן. אפשר האָט ער בטבע אַסך סאָציאַלען געפיהל-צום ענין האָט עס נישט קיין שייכות, דאָס געפיהל וועט בייגעקומען ווערען דורך זיין זעלבסטדערהאַלטונגס-אינסטינקט און דורך די זאָרג פאַר זיינע יורשים. אין דער קאָנקורענץ איז עס אַ לעבענס-פּראָגע צו דערהאַלטען פאַר זיך דעם מאַרק, צו פּערגרעסערן די קונדשאַפט. שטילשטאַנד איז דאָרטען שוין דער אָנהויב פון רעגרעס, פון צוריקגאַנג.

אין דער מאַס, וואָס די קאָנקורענץ ווערט שאַרפּער, דאָס הייסט אין דער מאַס, וואָס די טעכניק און דער וועלט-מאַרק ענטוויקלען זיך, אין דער-זעלבער מאַס וועט דער דאָזיגער פאַבריקאַנט פיהלען וועניגער סאָציאַל, וועט ער קלעהרען אַלץ שטאַרקער וועגען זעלבסטדערהאַלטונג, דאָס הייסט וועגען אַ מעגליכסט גרויסען געוויין. וואָרן וואָס שאַרפּער עס איז די קאָנקורענץ, אַלץ גרעסער איז די געפּאהר פּונ'ם אונטערגאַנג.

צי קאָן דער דאָזיגער פאַבריקאַנט מקיים זיין די העכסטע געבאָטען פון מאַראַל אין בעציהונג צו זיינע אַרבייטער? די פּראַגע איז לעכערליך. ער מעג זיין בטבע אַ גוטער מענש, ער מעג אפילו גאַנץ שטאַרק מיטפיהלען מיט די ליידענדע, אָבער זיינע אַרבייטער וועט ער פאַרט מווען געבען אַזאָ נידע-ריגען לוינה, אַז זיין פאַבריק זאָל האָבען אַ גרויסען ריווח. קיין שום ריווח אָרער אַ קליינער ריווח בעדייט שטילשטאַנד. די פאַבריקאַציע מוז פּערגרעסערט ווערען, פון צייט צו צייט אויפגעפרישט, אַנישט שטעהט ער אָב אין עטליכע יאָהר צייט פון די אַנדערע און אין צעהן יאָהר איז ער שוין מעהר נישט פעהיג צו קאָנקוריר-רען. די עקספּלאַטאַציע מוז אַלזאָ דורכאויס פאַרקומען, און אפילו די מיל-דעסטע, די גינסטיגסטע מיטלען פאַר די אַרבייטער מווען זיין אַזעלכע, אַז טיף-בל-טוף זאָלען זיי נישט קירצען דעם פּראָדוקט, דעם ריווח. מיט אַ פּיוון געהמען מיר אַלס ביישפּיל אַ קאַפיטאַליסט, וועלכער האָט נאָך עפעס געפיהל פאַר זיין פּערזאָנאַל; נאָר דער גרעסטער טייל איז נישט אַזוי, ביים גרע-סטען טייל ווערט דאָס סאָציאַלע געפיהל שוין פריה דערשטיקט דורך דער תאוה פון ריווח און יענע, וועלכע בענוצען זיך אין זייערע אונטערנעמהמו-גען מיט די גינסטיגסטע מיטלען, טוהען עס נאָך אָפט צוליב ליטערעקייט, צוליב אַ גוט-פּערשטאַנענער אַייגעננוציגקייט, פרי צוצושמידען די אַרבייטער נאָך פעסטער צו דער פאַבריק און מאַכען זיי פאַר נאָך מעהר פּראָפיט-גע-בענדע שקלאַפען.

און ווען מיר נעהמען נאך אָן, אז דער קלאַס פון די אַרבייטער הייבט אָן צו קעמפּען געגען דעם דאָזיגען קאָפיטאַליסט און זיין קלאַס, אָז עס שאַפען זיך פּראָפּעסיאָנעלע פּעראַינען און עס ברעכען-אויס שטרייקען, אָז וואָס אַמאָל ווערט אַלץ העפּטיגער געשטעלט דאָ די, דאָ יענע פּאָדערונג— דעמאָלט פּערשווינדט ביים קאָפיטאַליסט און זיין קלאַס ביסלעכווייז יעדעס סאָציאַלע געפיהל פאַר יענעם טייל פון זיינע מיטמענשען, וועלכע זענען אַר- בייטער ביי איהם; דעמאָלט וואַכט-אויף ביי זיי דער קלאַס ען-האַס געגען די אַרבייטער, און דאָרט וואו עס האַנדעלט זיך וועגען קאָמף געגען די אַרבייטער (אַלזאָ אויסערהאַלב פון דער קאָנקורענץ, וועלכע בלייבט עק- זיסטירען) ענטוויקעלט זיך די קלאַסען-סאָלידאַריטעט מיט די אַנדערע קאָפּי- טאַליסטען.

און אויך דאָס ענדערט זיך, די דאָזיגע גייסטיגע אַטמאָספּערע ווערט אַנדערש אָנגעלאָדען, וואָס ווייטער עס ענטוויקעלט זיך די טעכניק און וואָס העפּטיגער עס ווערט דורכדעם דער קלאַסען-קאָמף.

לאָמיר נאָך ווייטער אָננעהמען, אָז דער דאָזיגער פּאַבריקאַנט חערט אַ מיטגליד פון אַ סינדיקאַט, פון אַ טרעסט אָדער קאַרטעל. אויך דאָס מוז ער אָפט טוהן צוליב דער זעלבסטדערהאַלטונג. דעמאָלט פאַלט ער אַריין אין די שטעלונג פון אַ דעספּאָט אָנטקעגען זיינע אַרבייטער, ווייל דערפאַר וואָס זיין טרעסט האָט דעם מאָנאָפּאָל קאָנען זיי געפינען אַרבייט בלויז ביי איהם און זענען אַלזאָ אינגאַנצען פון איהם אָפהענגיג. דער דאָזיגער קאָפיטאַליסט בע- געהט זיך דעמאָלט מיט זיינע אַרבייטער, אַזוי ווי עס פּאָדערט דער סינדי- קאַט. איז נויטווענדיג די פּראָדוקציע צו בעגרענצען, דעמאָלט ווערט דער שיקלאַף אַרבייטסלאָז; קומט אַ בעסערע קאָנזונקטור, דעמאָלט רופט מען איהם ווידער אין די פאַבריק; וועגען מסירות-נפש, ליעבע צום נאָהענטען איז נישטאָ וואָס צו רעדען—דער וועלט-מאַרק ענטשיידעט. אין דעם מאָמענט, ווען מיר שרייבען עס קומט-סאָר אַנאָבאָונג פון אַרבייטער אפּשר אין דעם גרעסטען מאָסטשאַב, וואָס דאָס איז נאָר ווען געשעהן. אין די הונדערטער טויזענדער ווערען זיי אַרויסגעוואָרפּען אויפ'ן ברוק דורך די אַמעריקאַנער טרעסטען, און אין אייראָפּא געהט די אַרבייטער נישט בעסער. דאָס סאָציאַלע געפיהל אין בעזיהונג צו די אַרבייטער לעבט נישט מעהר ביי דער מעהרצאָהל פון די דאָזיגע קאָפיטאַליסטען.

אַצינד לאָמיר נעהמען אַלס אַ צאייטען ביישפּיל אַ פּאָליטיקער, וועלכען די קאָפיטאַליסטישע קלאַסען האָבען אָנגעטרויט זייערע אינטערעסען אין אַ פּאַרלאַמענט. צי קאָן דען דער דאָזיגער מענש מקיים זיין די העכסטע, פּלומרשט אייביגע מאָראַל אין בעזיהונג צום אַרבייטענדען קלאַס? ניין, אפילו דעמאָלט ווען ער וויל, אויך נישט. וואָרן אַ געבאָט פון דער העכסטער מאָראַל איז די גערעכטיגקייט, דאָס הייסט די שטרעבונג צו געבען יעדען איינעם גלייכע ירעכט. אָבער דער קאָפיטאַליסטישער קלאַס געהט אַלס אַזעלכער צו גרונד.

ווען ער וועט געבען די ארבייטער גלייכע רעכט. גלייכע רעכט, דאָס הייסט ערשטענס גלייכע פּאָליטישע רעכט, צווייטענס שותפיש אייגענטום אויף פּלאַץ, פעלד און פּראָדוקצאַנס-מיטלען. ווילאַנג דאָס איז נישט פאַרהאַן, אַזוי לאַנג איז נישטאָ קיין העכסטעס רעכט, קיין העכסטע גערעכטיגקייט, צי קען אָבער אַ בירגערליכער פּאָליטיקער קומען דערצו? ניין, דען דאָס וואָלט זיין אַ זעלבסט-מאָרד פון זיין קלאַס—און ער טאָר עס נישט דערלאָזען.

און וואָס הייסער עס ווערט דער קלאַסן-קאַמף דורך דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק, וואָס צאָהלדייכער, קרעפטיגער און בעסער אָרגאַניזירט עס טרעטען-אַרויס די אַרבייטער, וואָס דייטליכער עס ווייזט זיך אַרויס די מעגדליכקייט פון זייער איבערמאַכט, אַלץ קאַטעגאָרישער מוז דער בירגערליכער פּאָליטיקער זיך-אַבזאָגען פון טוהן פאַר די אַרבייטער עפעס אַווינס, וואָס זאָל האָבען אַ בעדייטונג. די בירגערליכע פּאָליטיקער מוזען פערשטיקען זייער סאָ-ציאַל געפיהל פאַר די אַרבייטער און צוהערען-זיך בלויז צו דער זעלבסט-דערהאַלטונג. פונקט אַזוי ווי פאַר דעם איינצעלנעם קאַפיטאַליסט, איז עס אויך פאַרן גאַנצען קלאַס אַ פּראָגע פון לעבען אָדער טויט.

אָבער אין דער מאַס, וואָס עס פערשווינדט דאָס סאָציאַלע געפיהל פאַר די אַרבייטער, וואַקסט-אויס ביים דאָזיגען בירגערליכען פּאָליטיקער—ווי מיר נעהמען-אָן, אַ פאַרשטעהער פון די פערמעגליכע קלאַסען—אַגעפיהל פון סאָ-ציאַל דאַריטעט מיט די אַנדערע פערמעגליכע קלאַסען, אין דער צייט וואָס אין אַנדערע פונקטען בלייבט דער קאַמף און די פּאָליטישע קאָנקורענץ ווייטער עקזיסטירען.

און דער קלאַסען-האַס זיי די קלאַסען-ליבע ווערען ביי דעם דאָ-ניגען פּאָליטיקער אַלץ שטאַרקער, וואָס שאַרפער עס ווערט דורך דער טעכ-ניק דער געגענזאָן צווישען די פערמעגליכע און די נישט-פערמעגליכע קלאַסען.

אַזוי ערקלערט זיך דער פּאַקט, וואָס פּאָליטיקער, וואָס לכתחילה, איידער זיי האָבען זיך אַריינגעלאָזט אין די פּראַקטישע פּאָליטיק—צום ביישפּיל אין אַנאַפּאָזיציאַנס-פּאַרטיי אָדער אין אַ יונגער בירגערליכער פּאַרטיי—זענען זיי פול געווען מיט סאָציאַלען געפיהל פאַר די אַרבייטער, פערלירען אָבער דאָס דאָזיגע געפיהל, גלייך ווי זיי האָבען צו פיהרען דעם פּראַקטישען קאַמף גע-גען די אַרבייטער. די פּראַקטיק דערשטיקט דאָס דאָזיגע געפיהל און לאָזט אַזויפּלעבען די קלאַסען-סאָלידאַריטעט מיט די פערמעגליכע. מופתים חותמים דערצו זענען קיפער אין האָלאַנד, מינראַן, בריאַן און קלעמאַנסאָ אין פּראַנק-רייך*.)

* צוויי ריכטונגען זענען מעגליך אינעם גייסט פון דעם בירגערליכען פּאַרטיי-פּראַקטיקער אָדער דעם קאַפיטאַליסט, וועלכען עס קומט-אויס דורך דער ענטוויקלונג פון

לאָמיר אַצינד נעהמען אלס אַ דריטען ביישפּיל אַנאַרבייטער. זי קאָן דען דער אַרבייטער מקיים זיין דאָס געבאָט פון מסירות-נפש ביי וואָלט ער זיך אליין געלאָזט שינדען צום טויט, זיין פרוי און זיינע קינדער וואָלטען פאַר צרות אויסגעהן מיט די פּוּחות. דלות, קראַנקהייט און אַרבייטסלאָזיגקייט וואָלטען פיהרען צום גרונד איהם און זיין קלאָס. געצען דעם שטעלען זיך אויף ביי איהם אייך די מעכטיגע אינסטיטוטען פון ועלבסט-דערהאַלטונג און פון שאַפען אַ נייעם דור מיט די אַלע מעכטיגע געפיהלען, וואָס זענען גאַהענט צו די דאָזיגע אינסטיטוטען: די געפיהלען פון קינדער-און עלטערן-ליבע. ער טאָר זיך נישט מוסר-נפש זיין פאַר דעם קאַפיטאַליסט, פאַר דער מלוכה, ווייל זיי מאַכען איהם אונגליקליך, ווען ער לאָזט זיי אונגעשטערט בעלהת'עודן, זיי פעראורטיילען איהם אויף קנעכטשאַפט און פריהצייטיגען טויט, די געשילטע לערנט, אַז ווען די אַרבייטער קעמפען נישט פאַר אַ בע-סערען גורל, ברענגט זיי דער קאַפיטאַליסטען-קלאָס ביז אַ פּונקט, וואו זיי זענען נישט אימשטאַנד נישט צו לעבען נישט צו שטאַרבען און אַז אפילו די מינדסטע פערפעסערונג קאָסט יאָהרען מיה. די עקזיסטענץ פּונט אַרביי-טער איז אָפט אַזוי פינסטער, די אַרבייטסלאָזיגקייט, די פרויען- און קינדער-אַרבייט, די קראַנקהייטען, די קאָנקורענץ צווישען די אַרבייטער זענען אָפט אַזוי נישט-צורדערטראָגען, עס פעהלען אַזוי אַלע גייסטיגע און קערפערליכע פערגניגענס, וועלכע עס וואָלט דאָך אַזוי לייכט געווען צו האָבען, — אַז מסירות-נפש פאַר דעם קאַפיטאַליסטישען קלאָס און זיין מלוכה בעדייט נישט וועני-גער ווי אַראָבפאַלען פון דעם שמאַלען ראַנד, אויף וועלכען דער אַרבייטער שטעהט, אַראָבפאַלען צום טויט. אַזוי-אַרום קומט דער אַרבייטער בנגוע דעם קאַפיטאַליסטען-קלאָס צום היפּך פון דער גרויסער מצווה: ואהבת לרעך כמוך

דער מעכניק און פּונט פּראָדוקציע-אָנס-אָפּן צו שטעהן אין געגענזאץ צום אַרבייטער-קלאָס. ענטוועדער ער איז מודע, אַז בנגוע דעם אַרבייטער-קלאָס קאָן ער נישט ערפילען די געבאָטען פון דער העכסטער מאָראַל און ער ערפילט זיי טאַקי נישט. דעמאָלט ווערט ער ציניש; ער דערשמיקט מיטן ווערטעל „עס לאָזט זיך נישט“ די שטיב, וועלכע זאָגט איהם, וואָס ער אליין האַלט פאַר „גוט“. אָדער ער זאָגט, אַז ער אַנער-קענט און איז מקיים די העכסטע מאָראַל. דעמאָלט ווערט ער אַ צבוע'ק, וואָס זיי"נע ווערטער אין מאַהטען שמעהן אין אַ שאַרפען געגענזאץ איינע צו די אנדערע, קענעט וואָס בעהאַלט הינטער קלינגענדיגע ווערטער זיינע אונסאַציאלע טאַרמען, און בעזונדערס עקעלהאַפטיג ווערט די צביעות, ווען עס פאַרען זיך צונתק מיט איהר, אַזוי ווי ביים האַלענדישען פּאָליטיקער קיפּער לטשול, רעליגיע און פרומקייט. — אַזעל-כע ערשיינגען זענען אָבער נישט קיין פּערזענליכע זיג, נאָר ווי מיר האָבען אויפ-געוויזען, אַנימווענדליגער רעזולטאַט פון דער ענטוויקלונג פון די פּראָדוקטיווקערפעטען.

(ליב דיין נאָהענטען, ווי זיך אליין): ער קומט צום קאמף געגען דעם הער-שענדען קלאַס.

און וואָס גרעסער עס ווערט דורך דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק דער ווידערשטאַנד פון די קאָפיטאַליסטען, וואָס שטאַרקער עס ווערט זייער אָרגאַניזאַציע אין אונטערנעמהער-פּעראַיינען, טרעסטען און פּאַליטישע פּאַר-טייען, אַלץ שוואַכער ווערט ביים אַרבייטער אין האַרצען דער סאָציאַלער אינסטיטוט בנּוגע דעם קלאַס קאָפיטאַליסטען; ער ווערט פּערוואַנדעלט פּונקט אַזוי ווי ביי דעם קאָפיטאַליסטען-קלאַס אין קלאַסען-האַס.

לאַמיר זיך אַצינד ווייטער פּאַרשטעלען, אַז דער דאָזיגער אַרבייטער לערנט-זיך-אויס אַזוי טיף צו בעגרייפּען די פּראָדוקצאַנס-און קלאַסען-בע-ציהונגען, אַז ער ווערט אַ סאָציאַליסט. דעמאָלט וועלען זיינע העכסטע מאָראַ-לישע אינסטיטוטען ווערען אַלץ וואַרימער פּאַר'ן קלאַס פון די אונפּערמאַגלי-כע און וועלען וואַקסען אין דערזעלבער מאָס, אין וועלכער זיי פּאַלען-אַב פּאַר די קאָפיטאַליסטען און פּאַר זייער געזעלשאַפט. און איז ער שוין פון דער נאַטור אַרויס אַמענש מיט הויכע מאָראַלישע געפּיהלען, דעמאָלט וועלען די דאָזיגע געפּיהלען פּערשטאַרקט ווערען דורך דער איבערצייגונג, אַז ער און זיינע קינדער און זיינע אַלע חברים וועלען בלויז דעמאָלט קאָנען קומען צום גליק, ווען אַלע, אַלזאָ אויך ער אליין, וועלען צוזאַמען זיך צוהערען צו דער שטימ, וואָס רופּט זיי צו טרייהייט, ליבע צום אמת, טאַפּפּערקייט, ועלבסט-אַפּפּערונג, גערעכטיגקייט.

און וואָס העכער עס שטייגט די נויט פון די קלאַסען, דאָס הייסט וואָס גרעסער עס ווערט ביי די אַרבייטער דורך דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק דאָס בעדערפניש אין אַ סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט און ביי די פּע-ר-מעגליכע ווערט אַלץ גרעסער דער ווידערשטאַנד געגען זיי, אַלץ שטאַרקער וועט ווערען די סאָלידאַריטעט, אַלץ העכער וועט רעדען אינ'ם פּראָלעטאַריאַט די מאָראַל, אַלץ מעהר וועט ער זיך צוהערען צו דער דאָזיגער שטימ. די ווירקונג פון דער מאָראַל וועט אַלזאָ אויך דאָ פּסדר זיך ענדערן. און לאַמיר אָננעמען צום סוף דעם פּאַל, אַז דער דאָזיגער אַרבייטער ווייס צו ענטוויקלען זיין גייסט אַזוי ווייט, אַז ער פּיהלט זעהר קלאַר, וואָס פּאַר אַ גליק די קאָמוניסטישע געזעלשאַפט וועט ברענגען פּאַר אַלע מענשען, וואָס פּאַר אַנ'עלענד עס וועט דורך איהר פּערשווינדען. דעמאָלט וועט ער דורך זיין האָס געגען די פּערמעגליכע און זיין סאָלידאַריטעט מיט די אונ-פּערמעגליכע ענטדעקען אַ וועג פּאַר זיינע העכסטע מאָראַלישע געפּיהלען. ער פּיהלט אַז ערשט דעמאָלט ווען די אַרבייטער וועלען זיגען און די קאָמו-ניסטישע געזעלשאַפט וועט פּערווירקליכט זיין, וועט דאָס מאָראַלישע געזעץ אין אונז קאָנען גילטען אין בעציהונג צו אַלע מענשען. אין זיין אייגענער שטרעבונג און אין דער שטרעבונג פון זיין קלאַס אַבצושאַפּען פּרי-וואַט-אייגענטום, קאָנקורענץ און קלאַסען-קאַמף, פּיהלט ער דערום אינ'ם טיפּ-

סטען גרונד פון זיין האַרץ עפעס, און מעג עס זיין כאַטש בלויז אַנאַבגלאַנץ פֿון דער ערשטער מאַרגען-רויטקייט, פֿונ'ם העכסטען זיטען-געזעץ אין בעציר-הונג צו אַלע מענטשען. דען, אויב די סאָציאָליסטישע געזעלשאַפט איז אַ ברכה פֿאַר אַלעמען, דעמאָלט וועט שוין די שטרעבונג צו ברענגען דערצו, ענטהאַלטען אין זיך עפעס פֿון דער אַלגעמיינער מענטשען-ליבע, וועלכע שפּרייט זיך אויס אויף אַלע נאַציאָנען*.)

אין די דאָזיגע ביישפּילען, וועלכע זענען אין דעם ווירקליכען לעבען בעקאַנט יעדען אַרבייטער פֿון זיין נאָהענטטער סביבה, זעהט מען אַלואָ גאַנץ קלאָר, ווי אַזוי עס ענדערט זיך אויך די ווירקונג, דער אינהאַלט, דער עק-זיסטענץ-אופן, אין אונזערע מוחות און הערצער, אפילו פֿון דער אַזוי-גערופּע-נער העכסטער און אייביגער זיטליכקייט אָדער מאַראַל—אַלץ לויט דעם ווי עס ענדערען זיך דער קלאַסען-קאָמף, די קלאַסען-בעציהונגען, דאָס הייסט די פּראָדוקציע-נע-בעציהונגען, אַלואָ אין דער לעצטער אינסטאַנץ די פּראָדוקציע און די טעכניק, אונפּערענדערליך איז אַלואָ אַפילו די העכסטע זיטליכקייט אויך נישט,—זי לעבט, דאָס הייסט זי ענדערט זיך.

א ט ע נ ה .

מיר זעהען אַלואָ, אַז די בעגריפען גוט און שלעכט שטעהען נישט אין דער געשיכטע שטענדיג ביי איין און דיזעלבע טאָהטען. היינט קאָן הייסען „גוט“ דאָס, וואָס אַמאָל האָט געהייסען „שלעכט“, און פּערקעהרט. מיר האָ-בען עס דער וויזען אָן עטליכע זעהר וויכטיגע ביישפּילען: די נייע גוטע מידות ביי די פּרויען, די נייע מידות ביי די אַרבייטער, די פּאָטערלאַנדס-ליבע, די אינטערנאַציאָנאַלע געזינג-אַלץ ענדערט זיך. אונזערע געגנער מאַכען גוואַלדען: עס עקזיסטירט אַנאַ אייביגע אונפּער-

*) פֿונקט אַזוי ווי ביי די קאַפיטאַליסטען און זייערע פּאָליטישע מאַרשמעהער זענען מעגליך צוויי ריכטונגען אויך אינ'ם גייסט פֿון די אַרבייטער און זייערע פּאַר-שמעהער. ענטוועדער דער אַרבייטער לעגט אַכט בלויז אויף דעם טאַג-טעגליכען קאַמף. דעמאָלט בערענצט זיך זיין מאַראַליש געפיהל בלויז אויף אַנענגען קריזי; צום ביישפּיל בלויז אויף די קאַלענען פֿון דעם אייגענעם פּאַך. אָדער ער לעגט אַכט קורם-בל אויך אויף דאָס ענדזיל, אויפ'ן סאָציאַליזם, דעמאָלט פּערשפּרייט זיך זיין מאַראַליש געפיהל אויף דעם גאַנצען פּראָלעטאַריאַט און קאָן זיך פּערשפּריי-מען נאָך מער, אויף די גאַנצע מענשהיט, ציניזם אָדער צביעות זענען רי בידע נייטווענדיגע אַלגעמיינע ערשיינונגען ביי דעם הערשענדיגן קלאַס, ניכטערע בערגענצט-קייט אָדער רעוואָלוציאָנערער ענטוויאַס און זענען די בידע אַלגעמיינע ערשיינונגען ביי דעם בעהערשטען קלאַס.—ביי בידע זענען נאַטורליך פּאַרהאַן פּיל איבערגאַנגען.

ענדערליכע מאָראַל, איהרע העכסטע געבאָטען זענען שטענדיג איינע און דיזעלבע.

מיר ענטפערען רוהיג: דערווייזט עס. נישט מיט התפעלות און מליצות, נישט מיט פראָלעריי און מיט קללות געגען אונז, נאָר היסטאָריש, מיט פאָק-טען, וואָס יעדער איינער זאָל זיי קאָנען בעגרייפֿען אָדער אויספאָרשען. זיי קאָנען עס אָבער נישט.

מיר דאַגענען האָבען אריפגעוויזען, שטיצענדיג זיך אויף דאָרוויינען און אויף קאָוטסקין, אַז ערשטענס לעבט ביים מענשען אין האַרץ אַ דראַנג, צו העלפֿען די אַנדערע מענשען, אַ מאָראַליש געבאָט, וואָס האָט אַ ריין ערדישע, פשוט ממש אַ חיה'שע אָבשטאַמונג, אַז צוהייטענס דריקט זיך אָבער אויס דאָס דאָזיגע זיטען-געזעץ שטענדיג פֿערשידען צוליב דעם קאָמף פֿאַר דאָס אייגענטום, צוליב דער קאָנקורענץ און דעם קלאַסען-קאָמף, און אַז אין בע-ציהונג צו קלאַסען-חברים קלינגט דאָס זיטען-געזעץ גאַנץ אַנדערש, ווי אין בעציהונג צו קלאַסען-געגנער.

יעדער איינער ווייס, אַז אַזוי איז עס; יעדער איינער קאָן עס אָב-סערווירען טאָג-טעגליך ביי זיך אַליין און ביי אַנדערע, מיר האָבען אַלואָ אַזעלכע שטעלט פֿאַקטען אַנטקעגען פֿוסטע סברות.

פֿון אונזערע בעווייזען זעהט מען אויך קלאַר אַרויס. אַז אין בעציהונג צום פֿינד, מעג עס זיין דער פֿינד פֿונ'ם שטאַם, פֿונ'ם לאַנד אָדער פֿונ'ם קלאַס, גילטען נישט די הויכע געבאָטען פֿון דער מאָראַל, אַז אין געגענטייל די מאָראַל, וואָס בעפעהלט אונז צו העלפֿען אונזערע חברים, צווינגט אונז דערמיט גלייכצייטיג צו פֿערניכטען דעם פֿינד, וואָס לויערט אויף זיי, אַז די געבאָטען פֿון מסירות-נפש, סאָלידאַריטעט, עהרליכקייט און טרייהייט גילטען נישט אין בעציהונג צום פֿינד פֿונ'ם קלאַס.

אונזערע געגנער האַלטען פֿאַר אַ גרויל, וואָס מיר זאָגען עס, און זיי שפעטען-אָב פֿון אונז דערפֿאַר. אָבער רוהיג קאָנען מיר ווידער-אַמאָל אָנ-ווייזען דערויף, אַז גראָד זיי אַליין, קאָנסערוואַטיווע, ליבעראַלען, קלעריקאַ-לען און דעמאָקראַטען טוהען כסדר טאַקי דאָס אייגענע. וואָרן טאָג איין טאָג אויס, יאָהר איין יאָהר אויס דערלאָזען זיי נישט די פֿינד פֿון זייער קלאַס, די אַרבייטער, צו בעקומען דאָס נויטווענדיגסטע; זיי זענען גאַרנישט מקריב פֿונ'ם אייגענטום פֿון זייער קלאַס, חוץ וואָס עס ווערט ביי זיי אַרויסגערי-סען דורך דער מורא פֿאַר דער מאַכט פֿון די אַרבייטער; זיי חייזען נישט אַרויס אפילו די מינדסטע סאָלידאַריטעט מיט די אַרבייטער, נאָר זיי שמידען זיי אין קייטען, ווען יענע פֿרובֿען זיך ריהרען; זיי זענען נישט אין בעציהונג צו די אַרבייטער עהרליך און טריי, נאָר בעת עס קומען די וואַהלען גיבען זיי שטענדיג די אַרבייטער פֿערשידענע הבטחות און דערנאָך האַלטען זיי נישט קיין וואָרט. און ביני לביני דרש'ענען זיי וועגען ליבע צום נאָ-הענטען, צו אַלע נאָהענטע!

דאגעגען זעהען מיר פון דער געשיכטע ארויס, אז די הויכע געבאָטען פון דער מאָראַל האָבען אין בעציהונג צום שונא קיינמאל נישט גענאָלטען, אויב דורכדעם איז געטוהן געוואָרען אַ טובה דעם אייגענעם קלאַס אָדער דעם אייגענעם פּאָלק, און מיר זענען מודה מיטן פולען מויל, אז אויך מיר ווע- לען זיך נישט מוסר-נפש זיין, אויך מיר וועלען נישט זיין סאָלידאָריש, נישט זיין טריי און נישט זיין עהרליך אין בעציהונג צו דעם פיינדליכען קלאַס, ווען דאָס וועט אונז דיקטירען די אמת'ע טובה פון אונזער אייגענעם קלאַס.*) געגען די דאָזיגע אויספיהרונגען ווערט אפשר געשטעלט די טענה, אז פון דעסטוועגען ווערט דאָך נישט דערשטיקט אינ'ם קלאַסען-קאָמף יעדעס מענשליך געפיהל; אויב שוין אין קריג, נישט קוקענדיג אויף דער שטרעבונג צו פערניכטען דעם געגנער, גילטען-אָן פון דעסטוועגען געוויסע געבאָטען פון דער מאָראַל, די געפאָנגענע ווערען נישט דער'הרג'עט, דאָס וואָרט וואָס מען גיט אָדער אַ צוואַנג ווערען געהאָלטען, אויף וויפיל מעהר גילט עס שוין אָן אינ'ם קלאַסען-קאָמף, וואו די צדדים שטעהען אויף אַוויפיל נעהנטער איינע צו די אַנדערע?

די דאָזיגע בעמערקונג איז פולשטענדיג ריכטיג, אָבער זי איז נישט קיין שום טענה געגען אונזערע אויספיהרונגען. מיר בעטאָנען דאָך טאָקי בפירוש, אז די געבאָטען פון דער מאָראַל ווערען אין בעציהונג צום פיינד בלויז דע- מאָלט פעררוקט אָן אַ זייט, ווען דאָס פאָדערט די אמת'ע טובה פונ'ם קלאַס. דאָס מענשליכע געפיהל ווערט אינ'ם קלאַסען-קאָמף, בכלל גע- נומען, נישט דערשטיקט, נאָר בלויז דעמאָלט, ווען איין קלאַס האַלט עס פאַר אַ זאָך, וואָס איז אונפערמיידליך פאַר זיין עקזיסטענץ. ווען דאָס איז נישט נויטיג, ווערען די אַרבייטער דורך דער קאָפיטאָליסטישער הערשאַפט נישט געטויט; אָבער ווען דאָס איז נויטיג, ווערען זיי געטויט. אין די פרייטישע באַרג-וואַוואַדען ווערען נישט איינגעפיהרט קיין אַרבייטער-קאָנטראָלערען, ווייל מען האָט מורא, אז די גרויסע מאַסען פון די באַרג-אַרבייטער וועלען דעמאָלט ווערען פּאָליטיש און עקאָנאָמיש צו מעכטיג. אין יאָהר 1903 האָט מען די באַהן-אַרבייטער אין האַלאַנד געלאָזט בלויז הונגערן, אָבער אין יאָהר 1871 זענען די קעמפער פון דער קאָמוניע געוואָרען מאַסען-ווייז געטויט, ווייל די

*) איינזערע געגנער דרינגען דערפון ארויס, אז אין בעציהונג צו די קאָפיטאָר- ליסטען האַלטען מיר, אז שטענדיג מעג מען טוהן געגען זיי אַלק אין דער וועלט. דאָס איז פאַלש. ווי מיר האָבען אויבען געזאָגט—בלויז דעמאָלט, ווען דאָס פּאָדערט די אמת'ע טובה פון אונזער קלאַס, גענאָרעריי, ליגען, צעשטערונג פון מאַשינען און אייגענטום, נואַלדאָרטאָהמען זענען אָפט שערליך פאַר אונזער קלאַס. און דאָס בענוצען די דאָזיגע מיטלען וואָלט דענסטמאָל זיין נאָר אַסמירה צו דער מאָראַל, וועלכע הייסט אונז האַנדלען אין די אימערעסען פון אונזער קלאַס.

בורזשואזיע האָט געהאַלטען אַלס נויטיג פאַר איהר הערשאַפט, אַרױפצװאָרפֿען אױפֿן פּראָלעטאַריאַט אַ גרויסע שרעק.

און פערקעהרט וועט אויך דער אַרבייטער נישט אָבנאַרען און אָבשווינד- לען דעם אונטערנעמער, וואו נור ער קאָן. געװענהליך ליעגט אײגענטליך אין דעם קלאַסען-אײנטערעס פּונ'ם אַרבייטער נישט אָבצונאַרען דעם אונטער- נעהמער. אָבער דאָרט, וואו דער אײנטערעס פון זײן קלאַס פּאָדערט צו האַנד- לען געגען די מאַראַלישע געבאָטען, וועט ער טאַקי האַנדלען געגען זײ.

אָבער דווקא אין דעם דאָזיגען פּונקט הערען זיך טענות פון סאָציאַל- דעמאָקראַטען גופא, פון קעמפּענדע אַרבייטער. זײ אַנערקענען אמת, אַז די קאַפיטאַליסטען ברעכען פּסדור אײנ'ם קלאַסען-קאַמף די געבאָטען פון דער מאַ- ראַל, אַז כּדי צו פּערפּעסטיגען די אונטערדריקונג האַנדלען זײ אונטער-יב, פּאַלש, נישט-עהרליך, גוואַלדטעהטיג געגען דעם אונטערדריקטען קלאַס. אָבער דער סאָציאַליזם—זאָגען זײ—בעדייט דאָך דווקא אַ העכערע מאַראַל; קעמפּ נדע אַר- בײטער נויטיגען זיך נישט אין אַזעלכע מיטלען, און ווען זײ ווערען אַמאָל אַלס אױסנאַהם בענוצט, זאָלען מיר דאָס טאַקי פּעראורטיילען.

אין דער דאָזיגער טענה איז ריכטיג בלויז דאָס אײנע, אַז דער אַרביי- טער-קלאַס איז אַסך וועניגער פּאַר'ן הערשענדען קלאַס געצװאונגען צו ברע- כען אײנ'ם קלאַסען-קאַמף די מאַראַלישע געבאָטען; דאָס ליעגט אין זײן לאַגע אַלס אונטערדריקטער שוואַכער קלאַס, וועלכער ווערט אױפּגעריכט דורך דער עקאָנאָמישער ענטװיקלונג גופא, אין דער צײט, וואָס די הערשענדע קלאַסען שטרעבען אומזיסט זיך צו האַלטען. אָבער בכלל גענומען איז די דאָזיגע בע- מערקונג אַ בעװײז, אַז שטענדיג בעמערקט מען זעהר גוט, װי אַזױ דער קלאַ- סען-פּײנד ברעכט די מאַראַל, און זעהר שווער בעמערקט מען דאָס אײגענע בײ דעם אײגענעם קלאַס. אַ פּאַר בײשפּילען וועלען אונז װײזען.—אױב מיר װילען נור קוקען דעם אמת קלאַר אין די אױגען.—אַז אפילו מיר אַליין פּער- אורטיילען נישט קײן האַנדלונגען געגען די מאַראַלישע געבאָטען, אױב זײ ליעגען נור ממשות' דיג אין די אײנטערעסען פון אונזער קלאַס, נאָר מיר לױבען זײ אַלס העכסט אױסגעצײכענטע טאַהטען.

לאָמיר זיך פּאַרשטעלען אַ פּאַבריק מיט נידריגע לױהנען און אַ פּראָפּע- סיאַנעלען פּעראײן, וואָס װיל אױסקעמפּען אַ העכערען לױהן. אױספּיהרען קאָן מען עס בלויז מיט אַ פּלוצלינגען שטרייק. אַ פּאַר טעג פּאַר'ן אױסברוך פון שטרייק, ווען אַלץ איז שױן צוגעגרייט, בעמערקט דער אונטערנעמער עפּעס; רופט ער אַרױס אײנעם פּון די אַרבייטער און פּרעגט איהם, צי עס קומט עפּעס פּאַר. ווען דער אַרבייטער זאָל געבען נישט קײן קלאַרען ענטפּער, פּער- שטעהט שױן דער פּאַבריקאַנט תּיכּף, וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך און ער גרייט-צו שטרייקברעכער. דעריבער זאָגט דער אַרבייטער אַ ליגען. ער לײ- קענט אָב, אַז עס קומט עפּעס פּאַר און ער ערקלערט, אַז ער הײבט פון גאַרנישט אָן צו װיסען. אין די אױגען פון פּאַבריקאַנט איז עס אַ שלעכטע

טאָהט, אַ קלייניגקייט, אַ „ליגען“! אָבער אין די אויגען פון די אַרבייטער איז עס אַ גוטע זאַך. אַזעלכע פּאַלען קומען פּאַר זעהר פּיעל. ליגען זאָגען קען אַלזאָ זיין אַ גוטע זאַך אויך.

לאָמיר זיך פּאַרשטעלען אַ ביוראָליסט אין אַ מיניסטעריום, וועלכער איז אַ סאָציאַל־דעמאָקראַט. ער בעזוכט אין זיינע הענד אַ בראַיעקט, וועלכער איז אַ געפּאַהר פּאַר זיין קלאַס. גנב'עס ער אַרויס דאָס פּאַפּיר און שטעלט עס צו אין די רעדאַקציע פון „פּאַרווערסט“. מיר געצינען זיין טאַהט פּאַר וואויל און פיין. אונזערליכקייט געגען דעם פּינדליכען קלאַס קען אַלזאָ זיין אַ מעלה אין די אויגען פונ'ם אייגענעם קלאַס.

אין יאָהר 1903 האָבען פּיעל באַהן-אַרבייטער אין האַלאַנד זיך אָפּגע-רעדט, אַז לויט אַ בעשטימטען סיגנאַל זאָל מען מעהר די צוגען נישט לאָזען פּאַהרען. פּערשטעהט זיך, אַז געגען זיי באַהן-געזעלשאַפטען איז דאָס געווען אַנ'אַקט פון אונטרייהייט, מיר דאָגעבען בעטראַכטען עס אַלס אַ טאָהט פון דער העכסטער טרייהייט.

נאָך דעם האַלענדישען באַהן-שטרייך איז בעשטימט געוואָרען אַ פּאַר-לאַמענטאַרישע קאָמיסיע אויף אויסצופּאַרשען די לאַגע פון די באַהן-אַרבייטער. זיי קאָמיסיע האָט ענמדעקט שלעכטע צושטאַנדען; אָבער איהר בעריכט איז געבליבען געהיים, און די רעגירונג האָט אַזוי-אַרום געפונען, אַז זי איז פּטור פון טוהן עפעס דערצו. האָט זיך אָבער געפונען עפעס אַ ביוראָליסט אָדער אַ בעהאַמער אָדער אַ זעצער, וועלכער האָט דעם בעריכט בעקומען אין זיינע הענד און האָט געגעבען אַ קאָפייע דערפון דעם סעקרעטאַר פונ'ם אייזענבאַהן-פּערבאַנד און יענער האָט גערעדט וועגען בעריכט אומעדהם אויף עפענטליכע פּערזאָנלונגען. קיין שום אַרבייטער, קיין שום סאָציאַל-דעמאָקראַט האָט דע-מאָלט נישט געטאָדעלט די דאָזיגע טאָהט; יעדער איינער האָט געפיהלט, אַז די טרייהייט צום אייגענעם קלאַס האָט געבאָלעטען מעהר, ווי די טרייהייט צו די קאָפיטאַליסטען.

נאָך וואָס דאָרף מען נאָך מעהר ביישפּילען, כדי אַזטקעגענוצושטעלען אונזער וואַהרהייט אַנטקעגען דער צביענד'דיגער בורזשוואַזער מאָראַל! נאָך איינעם: די אַרבייטער פון דער קאָמונע האָבען נישט געצענדערט, צו בעקעמ-פען די רעאַקציאָנערע קלאַסען מיט דער הילף פון זייער געוועהר. דאָס איז געווען מאָרד אין די אויגען פון די געגנער, אָבער העכסטער מוט און זעלבסט-אָפּפּערונג אין אונזערע אויגען. דאָס אייגענע קען געזאָגט ווערען וועגען און-זערע חברים, די קעמפּער פון דער רוטישער רעוואָלוציע.

און פּערקעהרט קען מען דערווייזען מיט אַ גוטאָ ביישפּילען, ווי אַזוי אונזערע געגנער ברעכען אינ'ם קלאַסען-קאַמף די מאָראַלישע געבאַטען. מיר ווידערהאַלען אַלזאָ נאָך אַמאָל: אלע קלאַסען האַנדלען אינ'ם קלאַסען-קאַמף לויט אַ זיטע, וועלכע שטעהט אין אַ ווידערשפּרוך צו דער אַלגעמיינער מאָראַל, וואָס עס פּרעדיגט די בורזשוואַזיע, די קאָפיטאַליסטישע קלאַסען נאָרען-צו.

בעשווינדלעך און בע'גנב'ענען כסדר דעם אַרבייטער-קלאַס; זיי טוהען עס אַלס הערשער, און דערפאַר איז עס נאָך ערגער; זיי מוזען דאָס טוהן, ווייל זייער געזעלשאַפטליך סיסטעם איז געבויט דערויף, אָבער אויך דער אַרבייטער-קלאַס זוערט אָפט געצוואונגען, צו זיין אינ'ם קלאַסען-קאָמף אונטריי, אונעהרליך א. א. אָ. וו. *)

נאָך אַ בעמערקונג איז דאָ נויטיג, כדי מען זאָל דעם ענין ריכטיג פער-שטעהן. מיר האָבען בעוויזען, אַז אַלע קלאַסען בענוצען אינ'ם קלאַסען-קאָמף די אונעהרליכקייט אַלס מיטעל און זיי בעטראַכטען עס פאַר מאַראַליש. אָבער דער פערמעגליכער קלאַס איז דורך זיין לאַגע געצוואונגען, צו געברויכען די אונעהרליכקייט אַלס קאָמפּס-מיטעל אַסך מעהר איידער דער אַרבייטער-קלאַס. דאָס איז ריכטיג נישט בלויז פאַר דעם אַלטעגליכען קאָמף, נאָר קודם-כל אויך פאַר דעם וויסענשאַפטליכען אמת וועגען דער געזעלשאַפט גופא.

דער קאָפיאָליטישער קלאַס געהט-אונטער, דער אַרבייטער-קלאַס קומט-אויף; אַזוי וויל דער פראָדוקציאָנס-פראָצעס. אָבער אַנערקענען דעם דאָזיגען פאַקט, וואָלט שוין זיין פאַר דער בורזשאַזיע אַ טייל פון איהר אונטערגאַנג, וועלכען זי וויל נישט, פערשטעהט זיך. דעריבער האָסט זי אַלע אמת'ן, וועל-כע האָבען אַ שייכות צום דאָזיגען געביט פון איהר אונטערגאַנג, און אומעדום, וואו זי הערשט נאָך, פרובט זי די דאָזיגע אמת'ן צו בעקעמפען. אָבער אַזוי זיי דער פראָדוקציאָנס-פראָצעס ווירקט אונברחמנות'דיג, איז דאָס איהר מעג-ליך צו טוהן בלויז מיט דער הילף פון דעם שקר. צוליב דעם קלאַסען-אינ-טערעס זוכט זי אינסטינקטיוו דעם ליגען, און אין בעסטען פאַל גלויבט זי טאַקי אַליין, אַז דער שקר איז גאָר אַנ'אמת; דער אַרבייטער-קלאַס דאַגעגען

"אָפּט ווערט געזאָגט, אַז די דאָזיגע שאַרפע ערקלערונג און אַנערקענונג, אַז עס עקזיסטירט אַ קלאַסען-מאַראַל, שאַרט אונז אין דער אַגיטאַציע, ווייל אינזערע געד-נער שמעלען עס אַרויס געגען אונז און דורכדעם רופען זיי געגען אונז אַרויס די פאַראורטיילען פון די נישט-אויפגעקלערטע מאַסען. אָבער ווער עס זאָגט עס, האָט נישט קיין ריכטיגען בעגריף וועגען דער קראַפט, וואָס דער טעאָרעטישער אמת גיט צו דעם רעוואָלוציאָנערען קלאַס.

פאַר דער פראַקטיק קאָן איך אגב פון מין אייגענער ערפאַהרונג אַלס אַימאַ-מאַר, רעקאָמענדירען פאָלגענדעס. ווען אַ געגנער וואַרפט אונז פאַר, אַז מיר אַנער-קענען די עקזיסטענץ פון אַ קלאַסען-מאַראַל—וועגען פּרעדיגען אַ קלאַסען-מאַראַל איז נישטאַ נאַטירליך וואָס צו רעדען—זאָל מען פאַרדען פון איהם, ער זאָל ברענגען בעשטימטע פאַרען, אין וועלכע אינזער קלאַס האָט גענאַרט, בעשווינדעלט א, אָ. וו. מערהערסטענטיילס וועט ער קיין סך אַזעלכע פאַקטען נישט האָבען צו ברענגען; וועט ער ברענגען דעם פאַל פון גנב'ענען אַ געהיימען דאָקומענט, וואָל מען דעמאָלט בעקע-נען דעם צוהערער מיט דער גאַנצער מעשה גענוי. זענען די צוהערער אַרבייטער, וואָס זענען שוין דערוואַקסען פאַר אונזער אַגיטאַציע, דעמאָלט וועט דאָס פון די פריהערדיג

האָט אויף יצדען געפיט פון דער געזעלשאַפט אַנ'אינטערעס אין דעם אמת. דער אַרבייטער-קלאַס קומט-אויף דורך די געזעלשאַפטליכע פּוּחות; ער וויל זיין אַלואָ קענען; די דאָזיגע קענטעניש איז אַ ישועה פאַר איהם, וואָרן זי ווערט אַ נייע קראַפט פון זיין אויפבליהונג.

אַלץ, וואָס איז נוגע דעם געפיט פון קלאַסען-קאַמף, איז אַלואָ פאַר אונז אַ זאך פון אַנ'עהרליכען, אמת'זוכענדיגען שטודיום. מיר האָבען נישט קיין מו-רא פאַר דעם קלאַרען קענען און וויסען, ווייל אונזער זיעג ווערט וואָס וויי-טער אַלץ זיכערער.

מיר קאַנען אַלואָ נישט זאָגען שטענדיג דעם אמת; אינ'ם קאַמף מווען מיר זיין אַנטקעגען געגנער—אונזערע ביישפּילען האָבען עס דערזייען—צייטען-ווייז נישט-עהרליך, אָבער דעם וויסענשאַפטליכען אמת וועגען דער געזעלשאַפט זוכען מיר שטענדיג, דאָס בעהאַלטען מיר קיינמאָל נישט. אויך צוליב אונזער קלאַסען-אינטערעס.

דאָס איז אַ גרויסער אונטערשייד צווישען דעם פּראָלעטאַריאַט מיט דער בורשוואַזיע.

אויך דאָ זאָל ענטשיידען דער אַרבייטער אַליין, אויף וועלכער זייט ער וויל זיך שטעלען, אויף דער זייט פון די קאַפיטאַליסטען אָדער פון די סאָציאַליסטען.

נאָך איין זאך דאַרף נאָך פון דעסטוועגען אַיפגעקלעהרט ווערען און דעמאָלט ווערען מיר שוין פאַרטיג מיט דעם דאָזיגען שוועריגען פּונקט.

אַנ'אויפּמערקזאַמער לעזער וועט פּיליכט שטעלען די פּראָגע: צידען שוועבט נישט פאַר די אויגען פון אַלע מענשען איין גלייכער הויך-מאָראַלי-שער אידעאַל, און ווען אפילו די מאָראַל איז נישט אייביג און אין איהר ווירקונג איז זי נישט אַלעמאָל איינע-און-דיזעלבע, און דען נישט פּיליכט דער

נע דורות געדישנ'טע געפיהל פון סאָלידאַריטעט מיט די חברים תּיבף רעדען אין זי אינסטינקטיוו און וועט זיי געבען צו פּיהלען, אַז מיר האָבען געהאט רעכט.

האָט מען שוין דעם אָנגריף פון געגנער אַזוי-אַרום אָפּגעשלאָגען, געהט מען שוין אַליין אַריבער צום אָנגריף, נאָך דעם דורכגעפאלענעם ביישפּיל פון אַ שלעכטער קלאַסען-מאָראַל ביי אונז, זאָל מען ווייזען די שלעכטע קלאַסען-מאָראַל פון די קאַפי-טאַליסטען, פון די אונטערנעמער-פּערבאַנדען, פון דער ביהגערליכער פּרעסע, פון די פּאָליטיקער אין בעציהונג צו אונז, אין בעציהונג צום אונטערדריקטען קלאַס, דעפּאָלט זאָל מען ווייטער דורכפיהרען זען פּערגלייך צווישען אונזער קלאַסען-מאָראַל וואָס פּערטידיגט די אונטערדריקטע און זייער קלאַסען-מאָראַל, וועלכע ווייל זיי שטיקען; מען זאָל פּערגלייכען די קאַפיטאַליסטישע געזעלשאַפט, וועלכע בועגט מיט זיך אַזאַ מאָראַל, מיט דער קלאַסען-לאַזער סאָציאַליסטישער געזעלשאַפט, וואו די נאַנצע מענש-הייט וועט זיין אַ סאָלידאַרער בורדערשאַפט. דעמאָלט וועט זיך ערשט ווייזען אַ וויר-קונג אויף די אַרבייטער! דעמאָלט וועט זיך אויפּסיי אַרויסווייזען, אַז נור דער מעאַרעטישער אמת פּיהרט אונז צום זיעג.

אידעאל פון דער גלייכהייט, בון דער אלגעמיינער ליבע צום נאָהענטען, פון גליק און גערעכטיגקייט ביי אלעמען און אין אלע צייטען איינער און דערזעלבער?

דערויף ענטפערט דער מאַרקסיום: לפנים איז דאָס ריכטיג; שטענדיג געפינט מען אלץ די אייגענע ווערטער אין דער מענטשליכער געשיכטע: פריי-הייט, גלייכהייט, רעכט, פרידערליכקייט. עס קומט אויס אין פלוג, אַז דער אידעאל איז שטענדיג איינער און דערזעלבער.

גאר ביי אַגענויערען בעטראַכטען שטעלט זיך אַרויס אַלס אורזאָך פון דער דאָזיגער ערשיינונג, אַז זינט עס עקזיסטירט אַ קלאַסען-געזעלשאַפט, האָט בען אַלע הערשענדע קלאַסען גענומען אין זייער שוץ די אונפרייהייט, די אונגלייכהייט און דאָס אונרעכט, און אַלע בעהערשטע און אונטערדריקטע וויבאלד זיי זענען נאָר געקומען צום בעוואוסטזיין אין זייער קראַפט האָט זיך אָנגעהויבען ריהרען, האָבען געפאָדערט רעכט, פרייהייט און גלייכהייט. ווייל תמיד איז געווען אַנ'אונטערדריקונג, איז תמיד געווען אַ וואָס פאַר פרייהייט און גלייכהייט. ווען מיר קוקען אָבער אַריין הינטער די לאַזונגען, הינטער די ווערטער, דעמאלט געפינען מיר, אַז די גלייכהייט און פרייהייט, וואָס די איי-נע האָבען געפאָדערט, איז געווען גאַר אַנ'אנדערע ווי די, וואָס די אַנדערע האָבען פערלאַנגט, און אַז דער חילוק, דער אונטערשייד, האָט זיך גענומען פון די קלאַסען-בעציהונגען אָדער פּראָדוקציע-בעציהונגען, אין וועלכע די פערשידענע אונטערדריקטע האָבען זיך געפונען. מיר האָבען דאָס שוין פרי-הער איינפירעווען מיט די ביישפילען פונם קריסטענטום, פון דער פראַנצויז-שער רעוואָלוציע און פון דער טאַציאל-דעמאָקראַטיע און דערום דאַרפן מיר עס נישט נאָך אַמאָל דערווייזן.

אויך דער מאַראַלישער אידעאל איז פאַר פערשידענע צייטען און קלאַסען פערשידען. ער לעבט און ענטוויקעלט זיך אַזוי ווי אַלע אידעען. די גאַנצע מאַראַל איז אַלזאָ, פונקט אַזוי ווי די פאָליטיק, דאָס רעכט און אַנ-דערע פראָדוקטען פון גייסט, אַנאַטירליכע ערשיינונג, וועלכע מיר קאָ-נען גאַנץ גוט פערשטעהן און נאָכשפירען אין איהר ענטוויקלונג.

בעמערקונג

די מאַראַל איז נישט אַזאָ געבויט פון גייסט, וואָס איז אינגענען אָב-געשיידט פון די אַנדערע. דער מענש איז נישט אין איין טייל אַפאָליטיש וועזען, אין אַנ'אנדערען טייל אַהיסטריש וועזען, דאָן ווידער בעזונדערט אַ מאַראַליש וועזען, און אין איין טייל אַרעליגיעז וועזען. דער מענש איז אַ גאַנצע זאַך, וואָס מיר צעשניידען בלויז אין פערשידענע טיילען, פדי עס בעסער צו בעגרייפען, פדי מיר זאָלען קאָנען בעסער בעטראַכטען יעדען טייל פאַר זיך. אין דער ווירקליכקייט זענען די פאָליטישע, מאַראַלישע,

וויסטישע, רעליגיעזע פעגרימען ענג צווימגעלאָזטען איינע מיט די אַנדערע-
 רע און זיי בילדען צוזאַמען איין אינהאַלט פונ'ם גייסט. און דערום הידושת
 אונז גאָר נישט, וואָס זיי אַלע צוזאַמען ווירקען איינע אויף די אַנדערע.
 אַפאָליטישע איבערצייגונג, ווען זי איז שוין איינמאָל געשאַפֿען, בעקומט זי
 אַנאָיגענעס פֿוח און ווירקט אויף די וויסטישע פעגרימען און מאָרפֿאָלישע
 געפֿיהלען; די מאָרפֿאָלישע געפֿיהלען קומט זענען זיי איינמאָל געשאַפֿען, וויר-
 קען פֿון זייער ווייט צוריק אויף די פאָליטישע און אַנדערע איבערצייגונגען.

מיר וועלען עס הידער דערווייזען דורך אַ ביישפּיל.

ווי בעהזאסט, ווערען פיל מענטשען צוהייב דעם עלענד, וואָס עס שאַפט
 דאָס קאָפיאָליטישע סיסטעם, דערפֿיהרט צום מיסברויכען מיט אַלקאָהאָל,
 צו שיכרות. דער קאָפיאָליטישע סיסטעם ברענגט פונדעסטוועגען די אונגליקליכע מענ-
 שען אויך צו אַרבעטניזשאַציע און צום קאָטף און שאַפט ביי זיי דורכדעם
 די מאָרפֿאָליטישע: געפֿיהלען פֿון סאָלידאַריטעט, אַ גרעסערע מאָרפֿאָלישע וויר-
 דערשטאַנדס-קראַפט, טאָפּעקרייט, שטאַלץ א. א. וו. די דאָזיגע מאָרפֿאָליש-
 קייט, די דאָזיגע סאָציאַלע אינסטינקטען פֿיהרען צום אָבהאַלטען זיך פֿון
 שיכרות אָדער צו מעטאָקייט, און די לעצטע ווירקען פֿון זייער ווייט, אַז די
 פאָליטישע איבערצייגונגען וואָלען ווערען קלאָרער און די פאָליטישע קראַפט
 פֿון די, וואָס זענען פֿריהער געווען אַזוי אונגליקליך, וואָל ווערען אַסך גרע-
 סער. די מאָרפֿאָל האָט אַלע צוריקגעוויקט אויף דאָס וויסען, דאָס דענקען,
 אויף די אידעען וועגען רעכט, אייגענטום און קלאַסען-קאַמף.

עס בלייבט נאָטירליך לחלוטין ריכטיג, אַז די ענדערונג אין דער מאַן-
 ראַל געהט זיך פֿון דער ענטוויקלונג פֿון די פֿראָדוקטיווקרעפטען—אָהן זיי
 וואָלט דאָך דער אונגליקליכער קיינמאָל נישט געקומען צו דער אָרגאַניזאַציע
 און צום בעהזאסטוויין פֿון זיין קראַפט,—אָבער עס איז פֿאַרהאַן אַ צוריקוויקונג,
 אַ וועקסעל-ווירקונג צווישען די דאָזיגע אַלע גייסטיגע געפֿיסען, וואָס האָבען-
 דיג זייער וואָרצעל אין דער געזעלשאַפֿטליכער אַרבייט, בעאיינפלוסען זיי
 זיך איינע די אַנדערע.

אונזערע בעגער ווילען אונז אָפט אַפֿשטאַרען דערמיט, וואָס זיי ווייזען-
 אָן אויף דער ווירקונג פֿון די גייסטיגע אורזאַכען, די רעליגיע, די מאָרפֿאָל,
 די וויסענשאַפט. דער סאָציאַל-דעמאָקראַט וויל זיך נישט לאָזען פֿערפֿיהרען
 דורכדעם. ער וועט גערן אַנערקענען די ווירקונג פֿון די גייסטיגע פֿוחות,
 וואָרן נאָך וואָס וואָלט ער דען אַליין אַזוי שטאַרק אויפגעוודערט די גייסטער,—
 די הערצער, די מוחות—ווען ער וואָלט געגלויבט, אַז זיי קאָנען גאַרנישט
 אויפֿהוּן? אָבער ער וועט אויך אויספֿאַרשען, פֿון וואָנען האָט זיך גענומען
 די בעוועגונג פֿון דער דאָזיגער גייסטיגער קראַפט, נאָך איידער זי האָט אויס-
 געאייבט די דאָזיגע ווירקונג? און דעמאָלט וועט ער אַרויסגעפֿינען, אַז די
 אורזאָך דערפֿון אין דער לעצטער אינסטאַנץ איז די ענטוויקלונג פֿון דער
 פֿראָדוקציע און פֿון די פֿראָדוקצאַנס-בעדינגונגען.

ו. רעליגיע און פילאָזאָפֿיע.

יעדע רעליגיע—עס זענען געווען און ס'זענען פארהאן טיווענדער מינים רעליגיעס—יעדע רעליגיעזע סעקטע בעטראכט זיך אלס די אמת'ע, און פונדעסטוועגען איז קיין זאך נישט אזוי שטארק אָפּהענגיג פון דער ענטוויק-לונג פון דער טעכניק, קיין זאך ענדערט זיך נישט אזוי מיט דער טעכניק, ווי די רעליגיע, מיר וועלען דאָס אויפווייזן אין אַ קורצער איבערויכט, ווען די טעכניק איז נאָך נישט געווען דער בעל-הבית איבער די נאַטור-קרעפטען, דאָגענען די נאַטור האָט דעם מענשען כמעט פולשטענדיג בעהערשט, ווען ער האָט נאָך געמוזט בענוצען אַלס ווערקצייג דאָס, וואָס ער האָט געפונען אין דער נאַטור, און אַליין האָט ער ערשט געקאָנט וועניג מאַ-כען. האָט ער געדיענט צו די נאַטור-קרעפטען—צו דער זון, דעם הי-מעל, דעם בליץ, דעם פֿייער, די בערג, די ביימער, די טייכען, די היות—אַלץ לויט דעם, ווי וויכטיג די דאָזיגע זאַכען זענען געווען פאַר דעם שטאַם, אזוי איז עס נאָך אויך אַזינד ביי די אַזוי-גרעווענע נאַטור-פעלקער. למשל די איינזאָניער פון נייגחינעאָ דיענען צו דער סאָגאָ-פּאַלמע אַלס צו זייער גאָט; זיי מיינען, אַז זיי שטאַמען-אָב פון דער דאָזיגער פּאַלמע.

אַבער באַלד ווי די טעכניק האָט זיך געהאַט ווייטער ענטוויקעלט, עס איז אַרויסגעקומען די לאַנדווירטשאַפט, קריעגס-לייט און פּהנים האָבען צוגע-נומען פאַר זיך די מאַכט און דאָס פּערמעגען, עס זענען אַרויסגעקומען הער-שער און בעהערשטע, אַלזאָ קלאַסען, מען איז אַלזאָ מעהר נישט געווען אזוי פולשטענדיג אונטערגעוואָרען דער נאַטור, נאָר דער מענש און קודם-כל דער הויכגעשטעלטער מענש, האָט אויסגעאיבט די מאַכט—זענען די עכטע נאַטור-געטער פּערשואַונדען און האָבען בעקומען דעם כאַראַקטער פון וועזענס, וועלכע מען האָט זיך פאַרגעשטעלט אַלס מעכטיגע מענשען. די געטער-געשטאַלטען, וועלכע מען געפֿינט ביי דעם אַלטען גריכישען דיכטער האַמער, זענען מעכטיגע פירשטען און פירשטיגס, איינער דער פּערגעטליכטער מוט, די אַנדערע די פּערגעטליכע חכמה, שענהייט, ליבע. דאָס זענען נאַטור-געטער, וועלכע זענען געוואָרען הערליכע מענשען. די טעכניק האָט דעם מענש מאַכט געגעבען, זענען די געטער צו מעכטיגע מענשען געוואָרען.

אַבער ווען די גריכען האָבען צוליב זייער טעכניק, וואָס האָט זיך פּסדר פּערגרעסערט, פּערדעקט זייער לאַנד מיט קאָמוניקאַציאָנס-וועגען, דעם ים מיט שיפען און דער-ציקר די ברעגעס מיט שטעט, ווען האַנדעל און אינדוסטריע האָבען זיך צעפּליהט, מיט איין וואָרט: ווען עס איז געשאַפען געוואָרען די סחורות-געוועלשאַפט, אין וועלכער אַלץ איז געוואָרען אַסחורה: לאַנד, פּראָ-דוקטען, ווערקצייג, שיפען און מוהרען—דעמאָלט איז שוין פאַר דער דאָזיגער געוועלשאַפט סיי די זון, סיי דאָס פֿייער, סיי דער ים אָדער דער באַרג אָדער דער בוים נישט געווען מעהר דאָס וואַונדערבאַרע, אַלערעכטע, איבערמעכ-

טיגע, געהיימיניספולע געטליכע זאך; מען האָט שוין צופיל געהאַט בעהערשט די נאַטור, כדי מען זאָל קאָנען פּערגעטערן די דאָזיגע נאַטור-קרעפטען. אירך איז עס שוין דעמאָלט נישט געווען מעהר די מענשליכע קראַפט אָדער די מענשליכע געניטקייט, דער כּוּט אָדער די שענהייט, אַזוי ווי אין האַמערס צייטען; די דאָזיגע קאָרפּערליכע אייגענשאַפטען האָבען אין דער געזעלשאַפט, וואָס איז געבויט אויף קאָנקורענץ, נישט געהאַט מעהר די זעלבע בעדייטונג וואָס פרי-הער. עס איז אָבער געקומען עפעס אַנדערעס, וואָס האָט זיך אין דער דאָ-זיגער געזעלשאַפט געווירזן אַלס דאָס אַלחייכטיגסטע, אַלס הערשער איבער אַלע הערשער, אַלס פּלאַ איבער אַלע פּלאַים (וואונדער איבער אַלע וואונדער) און איז אַזוי טאַקי געווען פאַר זי. דאָס איז געווען דער גייטס, דער מענשליכער גייטס.

אין דער סחירות-געזעלשאַפט איז דער גייטס דער וויכטיגסטער פאַק-טאָר. ער בערעכענט, ער מאַכט ערשיינונגען, ער וועגט און מעסט, ער פּער-קויפט, ער ברענגט ריווח איין, ער אנטערטעניגט, ער בעהערשט מענשען און זאַכען. דער גייטס שטעהט אין דער סחירות-געזעלשאַפט אינ'ם צענטער פון לעבען, אַזוי ווי די סאַגאַ-פּאַלמע ביי די פאַפּוואַסען און די שענהייט און קערפּער-קראַפט ביי האַמער'ן. ער איז דאָס מעכטיגע.

די ערשטע גרויסע פּילאָזאָפּען פון דער גריכישער סחירות-געזעלשאַפט, מאַקראַט און פּלאַטאָן, זאָגען עס אָפּען, אַז די נאַטור אינטערעסירט זיי נישט, נאָר בלויז די ערשיינונג פונ'ם דענקען און פון דער נשמה. דער דאָזיגער איבערגאַנג איז אַדייטריכער רעזולטאַט פון דער טעכניק, וועלכע האָט די סחירות-געזעלשאַפט געשאַפּען.

אינ'ם מענשליכען גייטס זענען געווען פיל אויסטערלישע ערשיינונגען, וועלכע מען האָט נישט פּערשטאַנען. וואָס זענען געווען די אַלגעמינע בעגריי-פען, וועלכע מען האָט בעגעגענט אינ'ם גייטס, פון וואָנען האָבען זיי זיך גענומען? וואָס פאַר אַ וואונדערבאַרע מאַכט איז געווען דאָס דענקען, וועל-כעס האָט אַזוי לייכט און וואונדערבאַר אָפּערירט מיט די דאָזיגע אַלגעמיינע בעגריפען? פון וואָנען האָט זיך עס גענומען? פון דער ערד האָט עס נישט געקאָנט קומען. דען אויף דער ערד געפינט מען בלויז בעזונדערע זאַכען און נישט קיין אַלגעמיינע. און וואָס זענען געווען די מאַראַלישע געפיהלען, די דאָזיגע בעגריפען ווענען גוט און שלעכט, וועלכע מען בעגעגענט אינ'ם גייטס און וועלכע מען קאָן אָבער זעהר שחער אָנזענדען אין דער סחירות-געזעל-שאַפט? וואָרן דאָרט אין דער סחירות-געזעלשאַפט איז וואָס פאַר איינעם איז גוט, איז שלעכט פאַר'ן אַנדערען: דעם איינעם טויט איז דעם אַנדערענס ברויט און די טובה פון אַפּיריוואַטער פּערזאָן בעדייט דאָרטען אָפט אַרעה פאַר'ן כּלל.

דאָס זענען אַלץ געווען רעטענישען אָהן אַפּיריוו, אָהן אַ בעשייד, פאַר

די דאמאָלסדיגע גרויסע דענקער פלאַטאָן, סאָקראַט, אַריסטאָטעל, זענען און אַסך אַנדערע—רעטענישען וואָס האָבען נישט געקאָנט ערקלערט ווערען פון דער נאַטור און פון דער ערפֿאָהרונג אַרויס און האָבען געמוזט פיהרען די דענ-קער דערצו, זיי זאָלען ערקלערען, אַז דער גייסט האָט אַ געטליכען יסוד.

די סאָציאַלע אינסטיגטען און געמיהלען האָבען פאַרן מענש אַזאָ רי-זיגע בעדייטונג, אַז ווען זיי ווערען דורך דער סחורות-געזעלשאַפט צערייסען, הערט נויטווענדיג פאַר די מענשען די חקירה, די אויספאַרשונג, פון וואָגען זיי שטאַמען און חיי אַזוי קאָן מען זיי בענייען, זיי זענען אויך אַזוי קרעפּ-טיג און הערליך און דערהויבען, דאָס האַנדלען לויט זיי פערשפּאַפט אַזאָ מין הנאה און אַזאָ פערשטאַרקונג פון דער קראַפט, אַז ווען עס ווערט נישט-מעג-ליך צו האַנדלען לויט זיי בעקומט זייער הערליכקייט אַנאידעפּאַלען גלאַנץ און עס ווייזט-אויס, אַז זיי מוזען שטאַמען פון אַנאַנדערער, העכערער וועלט. כדי צו ערקלערען זיי, איז שוין מעהר נישט נויטיג אַזוי ווי פאַר די מאַטען נאַטור-ערשיינונגען, אַ הימעל מיט אַסך געטער; איין גאָט איז גע-נוג, און אַזוי ווי „גוטס און שלעכטס“ זענען גייסטיגע בעגריפען, ווערט דע-מאָלט דער דאָזיגער גאָט לייכט פאַרגעשטעלט אַלס גייסט.

אין דער סחורות-געזעלשאַפט הערשט די גייסטיגע אַרבייט איבער דער האַנדל-אַרבייט. די רעגולירונג, די פערוואַלטונג מיט דער פּראָדוקציע און מיט דער מלוכה איז אַ זאָך פונ'ם קאַפּ-אַרבייטער; דער בעל-מלאכה איז אויב נישט דער שקלאַף, פאַרט אָבער דער אַונטערטעניגטער. אויך דאָס האָט געפיהרט דערצו, אַז אינ'ם גייסט זאָל מען זעהן דאָס געטליכע, גאָט זאָל מען בעטרעפּ-טען אַלס אַ גייסט.

עס איז געקומען דערצו, אַז אין דער סחורות-געזעלשאַפט ווערט יע-דער מענש אַיחיד בפני עצמו אַנאידיווידיאום פאַר זיך, וועלכער שטעהט אין קאָנקורענץ מיט אַנדערע. יעדער מענש ווערט דאָרט אַנאָלויכטיגסטער אָביעקט פאַר זיך אליין און ווייל אַלץ פיהלט ער, בעקלעהרט און ענטשיידעט אין זיין גייסט—ווערט זיין גייסט פאַר דעם אָלויכטיגסטען טייל פון דעם דאָזי-גען אָביעקט. דאָס האָט אויך געמוזט ווירקען אויף די מענשען פון דער דאָ-זיגער געזעלשאַפט צו בעטראַכטען דעם גייסט אַלס געטליך און גאָט אַלס אינדיווידואַליטישען, פאַר זיך זעלבסט עקזיסטירענדען גייסט.

די טעכניק האָט שוין דעם מענשען געבראַכט אַזוי ווייט, אַז ער האָט שוין מעהר נישט פערגעטערט אַנאָקס, צי אַקאָן, אַנאָאיביס, אַבוים אָדער די מענשליכע קערפער-קראַפט; אָבער נאָך האָט זי איהם נישט געבראַכט אַזוי ווייט, אַז ער זאָל קענען פערשטעהן דעם מהות פונ'ם דענקען און די פּ-גריפען „גוט“ און „שלעכט“. דערום איז דעמאָלט דאָס גייסטיג-מאַראַלישע, וואָס איז געווען אין יעדער געזעלשאַפט איבערמעכטיג אָבער אונבעגרייפליך, ערקלערט געוואָרען פאַר געטליך. און אַזוי איז עס געבליבען אין דער סחורות-

געזעלשאפט ביזן היינטיגען טאג. גאט איז אַ גייסט וואָגט מען נאָך אויך אַזינד, און דאָס רוב מענשען מיינען נאָך אויך, אַז די מאַראַלישע בעגריפען האָבען אַנאָיבערנאַטירליכע אַבשטאַמונג.

וויאָנג די דענסטמאָל בעוואוסטע וועלט איז נאָך נישט געווען אַיין עקאָנאָמישער און פאָליטישער גוף, דאָס הייסט אַיין גרויסע סחורות-געזעל-שאַפט, איז נאָך נאָטירליך אין איהר געפליבען פלאַץ פאַר אַסך געטער, אפילו נאָך פאַר נאַטור-געטער. אָבער ערשט ווען דער וועלט-האַנדעל פון די גריכען, דערנאָך אלכסנדר מוקדון און ענדליך די רוימער האָבען אַרום דער מיטעללענדישען ים געשאַפען אַ וועלט-אימפעריע, וואָס איז געבויט אויף דער פראָדוקציע פון סחורות, איז שוין גענוג געווען אַיין גייסטיגער גאָט, אַיין געטליכער גייסט, כדי צו ערקלערען די גאַנצע בעוואוסטע וועלט און אַלע שוועריגקייטען, וואָס עקזיסטירען אין איהר, און אַלע נאַטור-געטער פון איהר צו פערטרייבען. די רוימישע טעכניק, וואָס איז אומעדום אַריינגעדורנגען, דער רוימישער האַנדעל און קאָמוניקאַציע, די רוימישע סחורות-געזעלשאַפט האָבען אומעדום פערשטויסען די נאַטור-געטער. און אַזוי געפינט מען טאַקי די אי-דעע פון אַיין גאָט, דעם מאָנאָטעאיזם, און די צוויי פילאָזאָפישע וועלט-אַנ-שוואַנגען, וועלכע האָבען דענסטמאָל אָפגעהאַלטען דעם זיג אין דער גרויסער אימפעריע—אין דער לעהרע פון פילאָזאָף פלאַטאָן און אין דעם סטאָאיציזם. „און ווען אַיין בעשטימטער מין פון מאָנאָטעאיזם, וועלכער האָט בע-זונדערס זיך געפאַסט צו דער אַלגעמיינער ריווגער עקאָנאָמישער מהומה, צו די געזעלשאַפטליכע בעציהונגען אין דער רוימישער מלוכה פון דער קיסר-צייט, דער קריסטליכער מאָנאָטעאיזם, איז אַריינגעדורנגען אין דעם דאָזיגען געביט, האָט ער אומעדום געפונען דעם באַדען גרייט און ער האָט בלויז גע-דאַרפט דעם גריכישען מאָנאָטעאיזם אַריינגעהמען אין זיך אַלס עלעמענט.“

די גאַנצע געזעלשאַפט אַרום דעם מיטעללענדישען ים איז געוואָרען אַיין סחורות-פראָדוצירענדע געזעלשאַפט, וועלכע האָט אומעדום אַרויסגערופען די איי-גענע רעטענישען און ווידערשפרוכען, אומעדום גלייכע סחורות-פראָדוצירענדע אינדיוידיאַומס. אומעדום איז געווען דער גייסט דאָס מעכטיגע, וואַנדערפאַ-רע, מיסטעריעזע. אומעדום איז געווען דער גייסט: גאָט.

און אין דער מאָס, אין וועלכער די פרעמדע נאַטור-פעלקער, ווי די גאַליער און גערמאַנען, זענען אױפגענומען געוואָרען אין דער סחורות-געזעל-שאַפט, האָבען זיי אויך ביסלעכווייז פערלירען זייער אַטאַליגע רעליגיע און זענען אויך געוואָרען דערהאַקטען פאַר דעם קריסטענטום, וועלכעס האַלט, אַז די גאַנצע מאַכט שטאַמט פון אַיין גייסט.*

*אויך איצט נאָך ווערען „בעקעהרט“ צום מאָנאָטעאיזם נאַטור-פעלקער, ביי וועל-כע עס דינגט אַריין די סחורות-פראָדוקציע.

די קריסטליכע רעליגיע איז אָבער נישט געבליבען דאָס, וואָס זי איז געווען אין די ערשטע יאָרהונדערטען. פון דער רעליגיע פון אַנאָייניגען קלאָס איז זי געוואָרען די רעליגיע פון אַלע קלאָסען, אין דער צייט וואָס די פּראָדוקציע איז צוריקגעגאַנגען ווידער צו דער נאַטור-ווירטשאַפּט און דער גרויסער פּראָדוקציע-אַנס-בלל, ביי וועלכען עס איז גענוג געווען איין גאַט, איין גייסט אויף צו ערקלערען די וועלט, איז זיך אַלואָ צעפאַלען אין אַ מענגע קליינע, איינע פון די אַנדערע אָפּגעזונדערטע פּראָדוקציע-אַנס-גופים. און אין דער מאָס, אין וועלכער עס האָט זיך ענטוויקעלט די מיטעלאַטערליכע געזעלשאַפּט, האָט זיך ווידער געענדערט דער אינהאַלט פון דער רעליגיע. די מיטעלאַטערליכע געזעלשאַפּט איז געווען די געזעלשאַפּט פונ'ם ערד-איי-געטום, אין וועלכער די מענשען זענען שטופענווייז אָפּגעגאַנגען איינע פון די אַנדערע און אין וועלכער די אָבּהענגיגע האָבען דעם עודף פון זייערע פּראָדוקטען נישט פּערקויפט. נאָר אָפּגעגעבען דעם הערר זייערען. די לייב-אייגענע (פּאַנשטשיוניקעס) און די „העריגע“ האָבען צוגעשטעלט פאַר זייערע שררה, די וועלטליכע און די גייסטליכע-נאַטור-פּראָדוקטען. אין דער שפיץ פון דער וועלטליכער געזעלשאַפּט איז געשטאַנען דער קייזער, אונטער איהם די פירשטען, אונטער זיי די וואַסאַלען, אונטער זיי ווידער די נידעריגע אַדעל-לייט און אונטער די אַדעללייט—די גרויסע מאַסע פון די לייב-אייגענע און העריגע. אין דער קירך, וועלכע האָט אויך פּערמאַנענט אַרױג ערד-אייגענ-טום, איז געווען אַנ'עהעליכער צושטאַנד. די קירך האָט פון דער אַלטער אַרימער קהילה מיט איהר קאָמוניסטישען קאָנסום-אופן זיך ענטוויקעלט אין אַנאָונגעהייערען עקספּלאַטאַציע-אַנס-אינסטיטוט. אין איהר שפיץ איז געשטאַ-נען דער פּופסט, דערנאָך זענען געגאַנגען די פּערשידענסטע הויכע גייסטלי-כע העררען, וועלכע זענען שטופענווייז געווען אָפּגעענגיג איינע פון די אַנדע-רע: קאַרדינאַלען, אַרכיבישקופען, בישקופען, פאַרשטעהערס און פאַרשטעהע-רינס פון קלויסטערס, דערנאָך זענען געגאַנגען די קלענערע גלחים, סאַנאַכען און נאָנעס (מנישקעס) פון אַלע מינים, ענדליך איז געקומען די גרויסע פּאָלקס-מאַסע, די קהילה. צוזאַמען האָבען אַלואָ די גייסטליכע און די וועלטליכע מאַכטען געבילדעט איין גרויסע היעראַרכישע געזעלשאַפּט, וועלכע איז קודם-כל געבויט געווען אויף דער ליפּערונג פון נאַטור-פּראָדוקטען דורך די אונ-טערדיקטע. און לויט דעם בילד פון דער דאָזיגער געזעלשאַפּט מיט'ן דאָזיגען פּראָדוקציע-אַנס-אופן האָט זיך אויך איבערגעאַנ-דערשט די קריסטליכע רעליגיע. אין הימעל האָט שוין מעהר נישט געוואוינט איין גאַט אַליין, נאָר אַגאַנץ פּאָלק פון גייסטיגע פּווחות. איבער אַלע האָט געקעניגט גאַט, איינס מיט זיין ווהן און מיט דעם הייליגען גייסט, אַלץ אַרומנעמענדיג, אַלץ דורכרינגענדיג. אונטער איהם שטופענווייז פּערשידע-נע מינים מלאכים מיט פּערשידענע פונקציעס, אויך געפּאַלענע מלאכים אָדער שדים, וואָס זענען ממונה איבער דאָס שלעכטס. דערנאָך—הייליגע, קדושים,

וועלכע זענען אויך ווידער געוואָרען אַ מיין נייע קלענערע נאַטור־געטער — ווייל די געזעלשאַפֿט איז צום גרעסטען טייל געבויט געווען אויף דער ליפּע־רונג פֿון נאַטור־פּראָדוקטען, נישט פֿון קויף־סוּוּרות, און איז אַלואַ אָבּהענגיג געווען פֿון דער נאַטור, פֿון די וועטערן צום ביישפּיל; די אַלע קדוּשִׁיּה האָ— בען געהאַט יעדער איינער זיין בעשטימטע פֿונקציע: אַ הייליגער פּאַר די וויינגערטנער, אַ הייליגער פּאַר דעם היי־שניט, אַ הייליגע וואָס איז ממונה איבער די געבורטען א. אָו. וו. גאָט איז אַלואַ געווען מיט דער דאָזיגער סביבה אַנאָבבילדונג פֿונ'ם קייזער אָדער פֿונ'ם פּייפּסט מיט זייערע נידעריגע־רע וועלטליכע און גייסטליכע מאַכטען, און אונטער די דאָזיגע אַלע מלאַכִים און הייליגע מאַכטען שטעהען די מענשען, לעבעדיגע און טויטע: אַנאָבביל־דונג פֿון די ערדישע קהילות און פֿונ'ם ערדישען פּאָלק, די פּראָדוקצאַנס־און אייגענטום־בעציהונגען אויף דער ערד, די פּערזענליכע אָבּהענגיקייט פֿון די פּירשטען, אַדעלייט, ביסקאָפּען, קלויסטער־פּאַרשטעהערס, לייב־אייגענע און פּאָלק זענען דורך די הערשענדע קלאַסען פּאַרגעשטעלט געוואָרען פּשוט אַלס די ווירקונג, די יצירה פֿון פֿונקט אַזאַ געזעלשאַפֿט דאָרט אויבען אין הימעל, וועלכע איז טאַק אַיך נישט־צו־בעגריפּען מיט'ן שכל, אָבער דווקא צוליב איהר געטליכקייט זאָרף זי גאָר נישט בעגריפּען ווערען, און די נאַאיווע מענשען, פּרומע המימים, אין זייער דראַנג צו בעגרייפּען די געזעלשאַפֿט, דעם געהיימניספּולען מענשען־גייסט און דאָס „גוטע“ מיט'ן „שלעכטען“ — האָבען די דאָזיגע פּאַרשטעלונג אָנגענומען.

קיינמאַל, אין קיין שום צייט וואָס מיר ווייסען, איז די רעליגיע נישט געווען אַזוי דייטליך די אָבּשפּיגלונג פֿון דער געזעלשאַפֿט. דער גייסט האָט געשאַפּען אַ מלכותא דרקיעא פּעין מלכותא דארעא, אַ הימליש בילד פֿון דער ערדישער געזעלשאַפֿט.

דאָס האָט זיך ווידער־אַרום געענדערט, ווען די שטעט זענען וואָס אַמאָל ציל מעהר אויפגעקומען.

דער שטאַטישער בירגער אין איטאַליען, דרום־דייטשלאַנד, די האַנזאַ־שטעט, אין פּראַנקרייך, פּלאַנדריען, ענגלאַנד, נידערלאַנד איז דורך דעם האַנדעל און אינדוסטריע געוואָרען מעכטיג און זעלבשטענדיג. ער האָט זיך בעפרייט פֿון די דריקענדע שטריק, אין וועלכע די אַדעלייט האָבען איהם געהאַלטען געבונדען.

דאָס פּערמאַגען אַקאַפּיטאַל, וואָס האָט געהערט צו איהם אַליין און מיט וועלכען ער האָט געקאַנט טוהן אַלץ וואָס ער האָט געוואָלט, האָט איהם געמאַכט פּאַר אַ פּרייען אונאַבּהענגיגען אינדיווידיאַום, וועלכעס איז מעהר נישט אָבּהענגיג אָן דעם חסד פֿון אַ בעל־הבית איבער זיך. ער איז געשטאַנען לובי דער געזעלשאַפֿט אַנדערש ווי דער העריגער, וואָס פֿון זיין שטאַנד האָט ער אָפּטמאַל געשטאַמט, אַנדערש אויך ווי דער אַדעמאַן.

אָדער דער גייסטליכער.

און ווייל ער האָט זיך געפיהלט אַנדערש אין דער געזעלשאַפט, האָט ער זיך געפיהלט אַנדערש לגבי דער וועלט. דערום האָט ער געדאַרפט האָ-
בען אַנדערער רעליגיע, דען אין דער רעליגיע האָבען די מענטשן אויסגע-
דריקט דאָס, וואָס זיי האָבען געשפירט אַלס זייער בעציהונג צו דער וועלט.
ווייל מיט'ן קאָפיטאַל, וואָס ער האָט זיך ערוואָרבען, מיט זיין אינדו-
סטריע, זיין טעכניק און זיין האַנדעל, האָט ער געקאָנט טוהן אין דער וועלט
אַלץ וואָס ער האָט געוואָלט, ווייל עקאָנאָמיש האָט ער נישט אַנערקענט אי-
בער זיך קיין שום מאַכט, — אויך פּאָליטיש האָט ער זיך פרייער געמאַכט, — ווייל
אַלס אינדיווידואַם, אַלס קאָפיטאַליסט, אַלס סוחר איז ער געשטאַנען פריי
אַנטקעגען דער גאַנצער וועלט, האָט ער אַזוי ווי ער האָט נישט פערליטען
קיין צווישען-פערזאָן צווישען זיך מיט דער וועלט, פונקט אַזוי וועניג פערלי-
טען אַ צווישען-פערזאָן צווישען זיך און גאָט. ער האָט פראַטעסטירט
געגען אַזאַ מין צושטאַנד פון פערשקלאַפונג.

ער האָט אָפגעשאַפט פאַר זיך דעם פויפסט און די הייליגע, ער איז
געוואָרען זיין אייגענער כהן, זיין אייגענער פריסטער. יעדער איינער האָט
געהאַט זיין אייגענעם גלח אין זיך אַליין, יעדער איינער איז געשטאַנען די-
רעקט אַנטקעגען גאָט. דאָס האָבען געלערנט לוטער און קאַלווין.

דאָס איז געווען די פראַטעסטאַנטישע רעליגיע, דאָס בירגערליכע זעלבסט-
בעוואוסטזיין, וואָס איז אויפגעקומען צוזאַמען מיט דער אויפקומנג פון דער
מאָדערנער קאָפיטאַליסטישער סחורות-פראָדוקציע און האָט זיך גע-
שטאַרקט אין אַלע לענדער, וועלכע האָבען זיך בירגערליך ענטוויקעלט, פראַנק-
רייך, די שווייץ, דייטשלאַנד, האַלאַנד, ענגלאַנד, שאַטלאַנד.*

אויך דאָ איז ווידער די רעליגיע אַבילד פון דעם געזעלשאַפטליכען
לעבען. אַזוי אינדיווידואַליסטיש ווי דער בירגער, אַזוי אינדיווידואַליסטיש איז
זיין רעליגיע; אַזוי איינזאַם ווי ער, איז אויך זיין גאָט.

וואָס קרעפטיגער עס ווערט דער קאָפיטאַליזם, דער-עיקר זינט דער
ענטדעקונג פון אַטעריקא און אינדיען, וואָס גיכער און שטאַרקער עס וואַק-
סען האַנדעל און אינדוסטריע, די פראָדוקציע פאַר'ן אייגענעם געברויך אויפ'ן
דאָרף פערקלענערט זיך און די פראָדוקציע פאַר'ן פערקויף פערגרעסערט זיך,
וואָס מעהר אַלע פראָדוקטען ווערען סחורות און אַלע מענשען סחורות-פראַ-
דוצענטען און סחורות-פערקויפער, וואָס אַלגעמיינער און שווערער עס ווערט

* בלויז די איטאַליענישע שטעט זענען געבליבען קאָטויליש, אויך אַרליב עקאָ-
נאָמישע סיבות. די הערשאַפט פונ'ם פויפסט האָט בעדייט די הערשאַפט פון איטאַ-
ליען איבער דער קריסטליכער וועלט.

אונטערן קאפיטאליזם דורך די אלץ בעסערע ווערקצייג און קאמוניקאציעס מיטלען דער קאמף פון אלע געגען אלע, אלץ מעהר ווערט דער מענש פער- איינזאמט אין עקאנאמישען לעבען און אלזא אויך אין זיין גייסט. מיט דער ענטוויקלונג פון מאדערנעם קאפיטאליזם פאלען-ארונטער די מענשען אלץ מעהר אונטער די הערשאפט פון זייערע פראדוקטען; די פראדוקטען בעקן- מען אזוי ווי א מענשליכע מאכט איבער זיי; זיי אליין ווערען בעהערשט, אזוי ווי זיי וואלטען געווען זאכען און אלץ בעקומט חוץ דעם געברויכט- ווערטה, וואס די פראדוקטען האבען פאר די מענשען, אנטאסטראקטען טויש- ווערטה. די מענשען אין אזא געזעלשאפט מוזען, ווי מארקס זאגט, קומען דערצו, אז זיי זאלען זיך איינע די אנדערע בעטראכטען אלס אבסטראקציעס, זייער גאט מוז ווערען אנטאסטראקטער בעגריף.

אויסערדעם ווערט גרעסער דאס עלענד, וואס מעהר עס וואקסט דער קאפיטאליזם, די געזעלשאפט ווערט אלץ פערוויקעלטער און עס איז שווערער זי אדורכצוקוקען, און פסדר ווערט אלץ אונמעגליכער ארויסצוגעפינען, וואס עס איז ווירקליך גוט און וואס עס איז ווירקליך שלעכט פאר אלעמען. דאס אריינלאזען זיך אין-זיך-אריין, ספעקולאציע, פערגייסטיגונג ווערען די איינצי- גע מיטלען, אויף צו געפינען זיכערקייט, פעסטקייט און גליק אינמיטען דעם קאמף און דעם קאכעדיגען גערויש פון דער סחורות-פראדוקציע און פונ'ם האנדעל.

אזוי זעהען מיר אויך, ווי דאס בילד פון גאט ווערט אלץ מעהר פער- איינזאמט, ווערט אלץ מעהר פערגייסטיגט, אלץ מעהר אבסטראקט. ביי די גרויסע פילאזאפען פונ'ם זיבעצעהנטען יארהונדערט, ביי דעקארטן, שפינאָ- זאן און לייבניץ איז גאט געוואָרען איין ריזיג וועזען, וואס אלץ איז אין איהם און אויסער איהם איז גאר נישטאָ. ביי שפינאָזאן, וועלכער האָט געשאַפען אפשר דאָס סאַמע בשלמות'דיגע פילאָזאָפישע סיסטעם—מען האָט עס גערן פּערגליכען מיט אַ פּולשטענדיג געשליפענעם נישט סקאַזירטען דימענט— ביי שפינאָזאן איז גאָט אַ ריזען-קערפּער מיט אַ ריזען-גייסט, וואָס אויסער איהם איז קיין זאַך נישט בנמצא און פטור בעוועגט ער זיך און דענקט פאַר זיך. אַ בילד פון דעם אינדיווידואַליסטישען, בירגערליכען מענשען.

אויך איז מיט דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק און פון קאפיטאליזם אלץ גרעסער געוואָרען די דערקענונג פון דער נאַטור; די נאַטור איז שוין אין זיבעצעהנטען יאָרהונדערט געוואָרען אין איהר ווירקליכען צוואַמענהאַנג אזוי ווייט פערשטאַנען, אז דאָס אונפערשטענדליכע, דאָס געטליכע איז פון איהר פערשוואַנדען. דאָגעגען דער גייסט, דאָס פערשטעהן גופא, די אַלגעמיינע בעגריפען, קודם-כּל די בעגריפען וועגען גוט און שלעכט און די אזוי-גער- פעגע גייכטיגע וויסענשאַפטען האָט מען נאָך נישט הופּס געווען. דורכדעם איז אין דער רעליגיע די נאַטור, די מאַטעריע אלץ מעהר פּערוואַקט געוואָ- רען אויפ'ן הינטערשטען פלאַץ, גאָט איז אלץ מעהר געוואָרען אַ רוח, אַנאַב-

סטראקטער גייסט, ווייט פון דער רעאליטעט; און די אלטע פערזאכטונג פון דער גשמיות, פון דעם „חומר“, האָט דערצו נישט וועניג צוגעהאָלפּען. אין אױך די טרענונג צווישען קאָפּ-אַרבייט און האַנד-אַרבייט, וואָס האָט זיך אַלץ מעהר פּערטיפּט, וואָס פּערוויקעלטער עס איז געוואָרען די טעכניק און וואָס גרעסער עס איז געוואָרען די פּערטיילונג פון דער אַרבייט, און ביי וועלכער די קאָפּ-אַרבייט איז צוגעפּאַלען די פּערמעגליכע קלאַסען און די האַנד-אַרבייט דעם פּראָלעטאַריאַט—אױך די דאָזיגע טרענונג האָט געווירקט, פּונקט אזוי ווי אין דער גריכישער וועלט, אַז אין דער רעליגיע זאָל דער חומר, די מאַטע-ריע אינגאַנצען אַוועקפּאַלען. צוליב די דאָזיגע אַלע אורזאַכען האָט דער פּילאָזאָף קאַנט אָנגערופּען די אַלע צייטליכע און רוימליכע זאַכען בלויז ער-שיינונגען, וואָס האָבען נישט קיין ווירקליכע עקזיסטענץ. דער פּילאָזאָף פּיכטע האָט אָנערקענט בלויז אַ גייסטיגען סוביעקט אָדער אין, דער פּילאָזאָף העגעל האָט געזעהן אַנאַבסאָלוטען גייסט, וואָס מאַכט די וועלט פאַר דער פּערקער-פּערזונג פון זיין עצם און די דאָזיגע וועלט קומט סוף-כל-סוף צום זעלבסט-בעוואוסטזיין און קעהרט-זיך-אום צוריק אין די אַבסאָלוטע גייסטיגע עקזיסטענץ.

אזוי ווייט האָט די קאָפיטאַליסטישע געזעלשאַפט פּעראַיינזאַמט דעם בירגערליכען אינדיווידואַם, פּערגייסטיגט און געמאַכט איהם אונפּערשטענדליך פאַר זיך אַליין, אַז די פּילאָזאָפּען פון 18-טען און 19-טען יאָהרהונדערט האָ-בען זיך געשאַפּען אַזאַ איינזאַמען, אַבסטראַקטען און אונפּערשטענדליכען גאָט!*

דערווייל האָבען דורך דער ערפינדונג פון דער דאַמף-מאַשין אױף אַ ריזיגען אופן זיך פּערגרעסערט די פּראָדוקטיוו-קרעפטען, די קאָמוניקאַציע-מיטלען און צוליב דעם דער קאָפיטאַל. די נייע טעכניק האָט ווידער געגע-בען די מעגליכקייט בעסער אויסצופאַרשען די נאַטור, און זי אַליין האָט זיך דאָך דערין גענויטיגט. די נאַטור האָט זיך אַלץ מעהר געעפּענט פאַר'ן מענ-שענס אויג, דער צוזאַמענהאַנג פון אַלע נאַטור-ערשיינונגען לויט געוויסע גע-זעצען איז געוואָרען נאָך ברייטער ענטדעקט, אַנאָאיבערנאַטירליך וועזען איז וואָס ווייטער אַלץ מעהר פּערשטויסען געוואָרען פון דער נאַטור און איז פון איהר סוף-כל-סוף פּולשטענדיג פּערשוואַנדען.

און איצט האָט זיך אױך צום ערשטען מאל פּערטיפּט די אויספאַרשונג פון דער געזעלשאַפט. די פאַר-היסטאָרישע צייט איז אויסגעפאַרשט געוואָרען, די צייט פון דער געשריבענער געשיכטע איז בעסער פּערשטאַנען געוואָרען

* דער פּערנעהם פון דעם ווערק אונזערען ערלויבט נישט נאָמירליך צו בע האַנדלען אַלע פּילאָזאָפּישע סיסטעמען.

עס איז אויפגעקומען די סטאטיסטיק, עס איז צום ערשטען מאל דערקענט געוואָרען דאָס געזעצליכע אין די האַנדלונגען פֿונ'ם מענש. און אין דער מאַס, ווי עס איז בעסער פֿערשטאַנען געוואָרען דאָס נאַטירליכע אין דעם מענש, איז דאָס איבערנאַטירליכע פֿערשוואַנדען פֿונ'ם מענש און פֿון דער געזעצ-שאַפט, אַזוי ווי עס איז פֿערשוואַנדען פֿון דער נאַטור.

די טעכניק, די קאָמוניקאַציאָנס-מיטלען, דער פֿראַדוקציאָנס-אופן, דער קאַפיטאַל וואָס זאָמעלט זיך ריזיג אָן — זיי האָבען עס געגעבען דעם חשק און די מיטלען אויסצופאַרשען די נאַטור. די גוואַלטיגע סאָציאלע פֿראַגען, וואָס ווערען געשאַפען דורך דעם פֿראַדוקציאָנס-פֿראַצעס, זיי האָבען עס גע-שטויסען דעם גייסט פֿונ'ם מענשען צו דערגעהן דעם תּוֹך און דעם שורש פֿון דער געזעצשאַפט. די טעכניק האָט געגעבען די מעגליכקייט דורכצוגראַבען טיפע ערו-שיכטען, מאַכען ווייטע רייזעס צו פֿרימיטיווע פעלקער, זאַמלען מאַטעריאַל פֿאַר געשיכטע און סטאַטיסטיק. דער פֿראַדוקציאָנס-אופן, וועלכער האָט די בעדערפֿנישען געשאַפען, האָט אויך געשאַפען די מיטלען צו בעפֿריד-גען די דאָזיגע בעדערפֿנישען.

דער קלאַס, וועלכער האָט קודם-כל געדאַרפט האָבען די נייע וויסענ-שאַפטען, פֿדי צו פֿערגרעסערן זיין טעכניק און זיין פֿראַפֿיט און בעקומען די אויבערהאַנד איבער די אַלטע רעאַקציאָנערע קלאַסען פֿון די ערד-אייגענטי-מער, דעם אַדעל און די גייסטליכקייט, אַלזאָ די אינדוסטריעלע און האַנדעלס-קאַפיטאַליסטען, וועלכע טראַגען אין דער פּאָליטיק דעם נאָמען ליבעראַלען — דער דאָזיגער קלאַס האָט אַלץ מעהר איינגעזעהן דאָס געזעצליכע און נאַטיר-ליכע פֿון אַלע ערשיינונגען אין דער נאַטור און אין דער געזעצשאַפט; ביי איהם איז די רעליגיע כמעט אינגאַנצען פֿערשוואַנדען. וואָס ביי זיי איז נאָך איבערגעבליבען פֿון דער רעליגיע איז געווען דער געדאַנק, וואָס ליעגט ערגעץ טיף אין דעם לעצטען פֿלאַן פֿון זייער בעוואוסטזיין און וועלכער האָט נישט קיין ווערטה פֿאַר דער פֿראַקטיק: „אפֿשר איז נאָך פֿאַרט פֿאַרהאַן עפעס אַ גאָט“.

די „מאָדערנע און „פֿריי-רעליגיעזע“, וועלכע זענען אין דער רעליגיע דאָס וואָס די ליבעראַלען אין דער פּאָליטיק, דאַרפען נאָך האָבען גאָט בלויז דערצו, זיי זאָלען קאָנען ערקלערען די בעגריפען „גוט“ און „שלעכט“, אַדער ווי זיי רז-פען עס, צופֿרידענשטעלען זייערע „מאָראַלישע“ בעדערפֿנישען, און פֿדי זיי זאָלען קאָנען האָבען אַנ'איבערנאַטירליכען מקור פֿאַר דעם גייסט, וואָס זיין מהות איז נאָך פֿאַר זיי איצט אויך אַרעטעניש. פֿאַר דער נאַטור און פֿאַר אַ היבשען טייל פֿון דעם מענשליכען און געזעצשאַפטליכען לעבען דאַרפען זיי שוין מעהר קיין גאָט נישט האָבען; די וויסענשאַפט, וועלכע איז געבויט אויף דער טעכניק, האָט זיי שוין גענוג אויפגעקלערט וועגען דעם.

אַזוי-אַרום האָט דער מאָדערנער קאַפיטאַליזם, דורכדעם וואָס ער האָט געלאָזט פֿערשטעהן די וועלט אַלץ בעסער, פֿון לוטער'ס און קאַלווינ'ס ציי-

טען אָן אַלץ מעהר פּערפּיינערט די רעליגיע, געמאַכט זי אַלץ מעהר פּער-
שוואַמענער, אַלץ מעהר דערווייטערט פּון דער וועלט, אַלץ מעהר אַנווייך-
ליך. אין רעאַקציאָנערע, פּרייזיניגע, אפילו אין סאָציאַליסטישע קרייזען האָט
מען געהאַט אויף מיר אַ פּערדראָס, וואָס איך האָב אַמאָל געשריבען, אַז די
רעליגיע איז ווי אַ פּחדניש'ער רוח אָבגעצויגען פּון דער ערד מיט אַגאַראָב-
געלאָזטען קאַפּ. און פּון דעסטוועגען איז מיט די דאָזיגע ווערטער בלויז
פּעסטגעשטעלט געוואָרען דער פּאַקט: די רעליגיעזע פּאַרשטעלונגען ווערען
זאָס, ווייטער אַלץ מעהר ווי אַנ'אמונה אין רוחות. בלויז אונטערגעהענדיגע
קלאַסען, ווי די קליינבירגער און פּויערים, און רעאַקציאָנערע קלאַסען, ווי
די גרויסע ערד-אייגענטימער מיט זייערע אידעאָלאָגיען, לעבען נאָך מיט איי-
בערציגונג אין פּאַרשטעלונגען פּון פּריהערדיגע יאָרהונדערטען; ביי דער
מערהרצאָהל פּון די פּערמעגליכע קלאַסען און ביי זייער אינטעליגענץ איז בלויז
נאָך איבערגעבליבען אַ שטאַטען פּון דער רעליגיע, אָדער זיי האַלטען זיך צביעות'-
דיג ביי אַרעליגיע, צי פּדי צו קנעבלען דעם פּראָלעטאַריאַט דערמיט
אָדער צוליב אַנ'אנדער מאַטיוו. די קענטענישען, וואָס זענען געשאַפּען דורך
דער ענטוויקלונג פּון דער קאַפיטאַליסטישער פּראָדוקציע, האָבען צוגענומען
ביי דער רעליגיע פּלייש און ביינער און איהר איבערגעלאָזט בלויז נאָך אַ
רוחניות'דיגע עטישע עקזיסטענץ.

דיזעלבע עקאָנאָמישע ענטוויקלונג, וואָס האָט ביי דער ליבעראַלער
בורזשאַזיע צוגענומען אַ גרויסען טייל פּון דער רעליגיע, נעהמט אַוועק ביים
פּראָלעטאַריאַט די רעליגיע אינגאַנצען.

מיר קאָנסטאַטירען בלויז אַ פּאַקט, ווען מיר זאָגען, אַז וואָס ווייטער
ווערט דער פּראָלעטאַריאַט אַלץ מעהר רעליגיאָנסלאָז.

אויך דאָס איז פּונקט אזוי געזעלשאַפּטליך-נאַטירליך ווי אַלע ענדערונ-
גען אינ'ם רעליגיעזען דענקען, וועלכע מיר האָבען ביז איצט בעהאַנדעלט.
מיר האָבען אין אַלגעמיין אַרויסגעפונען אַלס אורזאַך פּון דער רעליגיע
די הערשאַפט פּון נישט-פּערשטאַנענע כוחות. די נאַטור-קרעפטען, די געזעל-
שאַפּטליכע כוחות, וועלכע מען פּערשטעהט נישט און פּון וועלכע מען פּיהלט
זיך דאָך בעהערשט, ווערען פּערגעטערט.

ווי האַלט עס אין דעם דאָזיגען פּונקט מיט'ן מאָדערנעם פּראָלעטאַריאַט,
נעמליך מיט דעם אינדוסטריעלען אַרבייטער פּון דער שטאָט, וועלכער לעבט
אינמיטען פּון דער קאַפיטאַליסטישער גרויס-אינדוסטריע?

אַז די נאַטור-קרעפטען זענען נישט עפּעס אונבעגרייפליכע כוחות, דאָס
דערווייזט איהם די פּאַבריק. דער מענש קען זיי און בעהערשט זיי דאָרטען,
ער שפּילט זיך דאָרטען מיט יענע קרעפטען, וואָס ווען זיי זענען נישט גע-
האַמעוועט זענען זיי העכסט געפּעהרליך. מעג זיי אפילו דער אַרבייטער טע-
אַרעטיש נישט קענען; אָבער פּראַקטיש ווערען זיי דורך זיין האַנד געהאַמע-

וועט און ער ווייט, און מען קען זיי.

דאָגעגען די געזעלשאַפֿטליכע כוחות, וועלכע זענען די סיבה פון זיין נויט, פערשטעהט דער מאָדערנער פראָלעטאָריער פולשטענדיג. דער קאָפיטאַל-ליסטישער פראָדוקציע־אָפּן האָט אַרויסגערוּפּען דעם קלאַסען-קאָמף, אין וועלכען ער בעטייליגט זיך; און דער קלאַסען-קאָמף האָט איהם געגעבען צו פערשטעהן, אַז די קאָפיטאַליסטישע עקספּלואַטאַציע און דאָס פּרוּוואַט-אייגענ-טום זענען די סיבות פון זיין עלענדער לאַגע און אַז דער סאָציאַליזם וועט זיין פאַר איהם אַ ישועה. אַלאָ אַמאָר איהם איז סיי אין דער נאַטור סיי אין דער געזעלשאַפֿט נישטאָ קיין איבערנאַטירליכעס. ער פיהלט, אַז אין דער נאַטור און אין דער געזעלשאַפֿט איז נישטאָ אַזאַ זאַך, וואָס ער זאָל נישט קאָנען פערשטעהן, הגם פאַרלויפּיג גיט איהם די געזעלשאַפֿט נישט די געלעזענהייט דערצו. ער פיהלט אויך, אַז דאָס, וואָס איז איצט פאַר איהם און פאַר זיין קלאַס אַנ־איבערמעכטיגע סיבה פון נויט, וועט נישט שטענדיג בלייבען אַזוי. ער ווייט, אַז דער קלאַסען-קאָמף און די אָרגאַניזאַציע פון פראָלעטאָריאַט וועט מאַכען דערצו אַ סוף. אָבער דאָרט, וואו עס פעהלט דאָס געפיהל פון אַנ־אונבעגרייפליכער איבערמאַכט, דאָרטען שאַפט זיך שוין נישט קיין רעליגיע, אָדער אויב ער האָט זי פריהער געהאַט—שטאַרבט זי אָב. דער סאָציאַליסטישער אַרבייטער איז טאַקי דערום נישט רעליגיע-פיינדליך, נאָר ער איז רעליגיאָנסלאָז, ער איז אַנ־אַטעאיסט.

און אויב דאָס קאָן שוין געזאָגט ווערען וועגען דעם, געווענהייטליכען אַרבייטער, וועלכער האָט וועניג צייט, חשק אָדער געלעגענהייט צו לערנען, היינט אויף וויפיל מעהר איז עס ריכטיג בנוגע דעם אַרבייטער, וועלכער ווערט דורך דעם קלאַסען-קאָמף געטריבען צום לערנען און שטודירען! דווקא ווייל ער איז אַנ־אַרבייטער, ווייל די נויט פונם פראָלעטאָריאַט צווינגט איהם צום לערנען, קאָן ער בעסער פערשטעהן די געזעלשאַפֿט איידער צום ביישפּיל אַ בירגערליכער פראָפעסאָר פון פּאָליטישער עקאָנאָמיע. דער בורזשוי קאָן נישט זעהן דעם אמת; ער קאָן נישט מודה זיין, אַז זיין קלאַס געהט-אונטער; אפילו דעם קלאַסען-קאָמף קאָן ער נישט אַנערקענען, ווייל אינ'ם דאָזיגען קאָמף מוז זיין קלאַס האַבען אַ מפּלה. דאָגעגען דער גייסט פונם אַרבייטער, וואָס האָט צו האַפען פון דער צוקונפט אויף אַלץ, האָט אַזאַ שאַרפען הוש פאַר'ן אמת, ווי דער יאַגד-הנד פאַר אַ חיה.

און וואָס פאַר אַ קוועלען האָט דער אַרבייטער! מעהר ווי מיט זעכציג יאָהר צוריק האָט מאַרקס ערקלערט דעם פראָלעטאָריאַט, ווי אַזוי דער קאָפיטאַל שאַפט-זיך פון דער נישט-בעצאַהלטער אַרבייט*, מיט זעכציג יאָהר

(לייזן אַרבייט און קאָפיטאַל, פון קאַרל מאַרקס.)

צוריק האָבען מאַרקס און ענגעלס ענטדעקט פאַר'ן אַרבייטער-קלאַס דעם
 מהות פונ'ם קלאַסען-קאָנפּליקט) און דערנאָך האָט מאַרקס ענטוויקעלט אין „קא-
 פיטאַל“ דעם מהות פונ'ם גאַנצען קאָפיטאַליסטישען פּראָדוקציע-פּראָצעס,
 וועלכען דער אַרבייטער געפינט אין אַ קלאַרער, קירצערער פּאַרם אין קאָנס-
 קר'ס, מאַרקס'ס עקאָנאָמישע לעהרע“ און „ערפורטער פּראָגראַם“. אַזעלכע
 קוועלען פון געזעלשאַפטליכע קענטענישען האָט נישט די בורזשאַזיע. דער
 אַרבייטער, וועלכער האָט פון די דאָזיגע קוואַלען זיין דורשט געשטילט, וועט
 זיין מעהר אין דער געזעלשאַפט נישט זעהן קיין שום איבערנאַטירליכעס.
 ביי איהם וועט זיך שאַפען נישט בלויז עפעס נעגאַטיוועס, נישט בלויז
 דאָס פעהלען פון אַרעליגיע. נאָר אויך עפעס פּאָזיטיוועס, אַ קלאַרע
 פעסטע וועלטאַנשויונג.

און אין די ווערק פון מאַרקס, ענגעלס, קאָנטסקי, מעהרינג און אַזויפיל
 אַנדערע וויכטיגע טעאָרעטיקער ווער ער געמינען דער וויזען, ווען ער וועט וויי-
 טער לעזען און נאָכקלעהרען, אַז דאָס גייסטיגע לעבען פון די מענשען ווערט
 בעשטימט דורך די געזעלשאַפטליכע עקזיסטענץ, אַז רעכט איז קלאַסען-רעכט,
 פּאָליטיק איז קלאַסען-פּאָליטיק, אַז גוט און שלעכט זענען געזעלשאַפטליכע
 פערענדערליכע בעגריפען, קורץ, דעם אמת פון אַלעם דעם, וואָס מיר האָבען
 בעהאַנדעלט אַט דאָ אין דער שריפט און וואָס עס לערנט דער היסטאָרישער
 מאַטעריאַליזם. דעמאָלט פערשטעהט ער שוין אויך די ענדערונגען, וועלכע
 קומען-פאַר אין דענקען, דעמאָלט פערשטעהט ער זיין אייגען דענקען. דער
 מענש, וועלכער שאַפט די געזעלשאַפט פּראָקטיש, מיט זיינע הענד, זעהט זי
 אַזוך אויך מיט זיין גייסט וואָס אַמאָל אַלץ בעסער. ער פערשטעהט דאָס
 קלאַסען-דענקען, און אַזוי-אַרום פּאַלט-וידער אַ שטיצע פון דער רעליגיע-דאָס
 מעטאָפּיזישע דענקען, וועלכעס ער האָט געלערנט אינדערהיים און אין בית-
 מדרש.

און נאָך הייטער קאָן אַריינדרינגען דער פּראָלעטאַריער, פאַר וועלכען
 עס געניגט נישט די איבערפּלעכטליכע קענטעניש, וואָס עס גיט איהם די
 פּאַבריק, דער פּראָמעסיאָנעלער און דער פּאָליטישער קאָמף!
 צידען האָט יאָזעף דינגען, דער פּילאָזאָף פונ'ם פּראָלעטאַריאַט, ווי
 ער הערט מיט רעכט גערופען, און וועלכער איז אַליין אַתלמיד פון מאַרקס',
 שטיצענדיג זיך אויף דער סאָציאַליסטישער וויסענשאַפט נישט געלערנט דעם
 פּראָלעטאַריאַט, וואָס איז אַזוינס דער גייסט? צי האָט ער נישט ער-
 קלערט פאַר די אַרבייטער דאָס רעטעניש, פאַר וועלכער די בורזשאַזיע שטעהט
 נאָך אַלץ צעמישטערהייד, דעם מהות פון דער מענשליכער קאָפּ-
 פּאַרענעם?

© דער קאָמוניסטישער מאַניפעסט, פון קארל מאַרקס און פּרידריך ענגעלס.

אַרבייט? ער האָט דערוויזען, אַז אײף קײן שום געביט קומט נישט פאַר-
 ביים דענקען עפעס אַנדערש, ווי דאָס צוגרױפֿנעמען די פּרטיס, דאָס בעוונדע-
 רע, די ערפֿאַהרונג אין אַפֿדל, אין אַנ'אַלגעמײנעס. דער גײסט קאָן אַלזאָ
 דענקען בלויז איבער דעם פּרטי, איבער דער ערפֿאַהרונג, איבער זיכערע פּאַק-
 טען. ער האָט דערוויזען, אַז דאָס און נישט עפעס אַנדערס איז די ווירקונג,
 די נאַטור פֿונ'ם גײסט, אַזוי ווי די בעוועגונג איז די נאַטור פֿונ'ם קערפֿער,
 אַז אַלזאָ דאָס דענקען וועגען עפעס איבערנאַטירליכס אַזוי ווי דאָס וואָלט
 זײן עפעס ווירקליכס (זאָך אַן זיך, גאָט, אַבסאָלוטע פּרייהײט, אײביגע פּער-
 זענליכקײט, אַבסאָלוטער גײסט א. א. וו.) איז פֿונקט אַזוי אונטעגליך, דאָס
 איז פֿונקט אַזאָ ווידערשפּורן צום מהות פֿונ'ם דענקען, ווי די פֿאַרשטעלונג
 וועגען „איבערנאַטירליך בלעך“; אַז דער גײסט איז טאַקײ עפעס אױסערגע-
 וועהנליך הערליכס און מעכטיגס און פּראַכטפֿולס, אָבער נישט מעהר געהײמניס-
 פֿול און נישט מעהר מיסטעריעז ווי די אַלע ערשײנונגען אין דער וועלט, וועל-
 כע מען פּערגעטערט נישט. די צבען האָט דער ווײזען, אַז דער גײסט
 איז בעגרייפֿליך דווקא דערפֿאַר, ווײל דער מהות פֿונ'ם
 גײסט בעשטעהט אין בעגרייפֿען, דאָס גײסט אײנ'ם זעהן
 דאָס אַלגעמײנע.

ווען דער פּראָלעטאַריער, וועלכער איז הונגריג און דורשטיג, נאָך ביל-
 דונג און קענטענישען, ווײל ער שטרעבט צו בעפרייען זיך און זײן קלאַס,
 וועט עס האָבען פּערשטאַנען, דעמאָלט קאָן מען דעהיג זאָגען, אַז מעהר
 בלײבט נישט אין זײן געדאַנק קײן אײן אײנציגער פּלאַץ וואו די רעליגיע
 וואָלט נאָך קאָנען וואוינען. דער קאָפיטאַליסטישער פּראָדוקצאַנס-פּראָצעס, וועל-
 כער האָט אײזם געענפֿען דאָס עלענד, די נויט, דאָס בעדערפֿניס און דעם
 דראַנג נאָך בעפרייאַנג און ענדליך די קענטענישען—האָט געלאָזט אין אײזם

י מאַרקס האָט מסביר געווען, ווי אַזוי די פּראָדוקצאַנס-בעציהונגען ענדערען
 דעם אײנהאַלט פֿונ'ם דענקען, אָבער דאָס דענקען גופּא ווערט פֿון דעס-
 וועגען דורך די בודזשאַזע פּילאָזאָפֿיע און טעאָלאָגיע ערקלערט אלס אַ זאָך, האָט
 שטאַמט פֿון נאָט. אַלזאָ אפילו נאָך מאַרקס'ס קריטיק וועגען אײנהאַלט פֿונ'ם
 דענקען איז נאָך איבערגעבליבען אַ נישט ערקלערטער זײל פֿון דער געדאַנקען-
 וועלט, וועלכען די בודזשאַזיע האָט נעקאָנט בענוצען אײף אײנפֿעהײבען זיך אַליין
 און ערנדרײגען דעם פּראַלעטאַריאַט. דעם דאָזיגען טײל האָט עס יאָזעף דינגען אױס-
 געפֿאַרשט. אין דער צײט, וואָס מאַרקס האָט אַנעהם געמאָדן די מאַטעריעלע זײט,
 האָט דינגען אַנעהם געמאָדן די זאָך פֿון דער אַנדער זײט, פֿון דער אײדעלער. וואו
 מאַרקס האָט אײפֿגעוויזען, וואָס די געזעלשאַפֿטליכע מאַטעריע מהט אײנ'ם גײסט,
 האָט דינגען געוויזען, וואָס עס טוהט דער גײסט אַליין.— אָבאם הערט מען די בודזשאַז-
 אַזיע זאָגען: „אָבער דעם מהות פֿון די זאַכען, דאָס קאָן דאָך קײנער נישט פּער-“

אָבשטאַרבן די רעליגיע. דער געדאַנק וועגן איהר איז אויף שטענדיג פער-
שוואונדען. אין דעם פולען זונען-שיין דאַרף מען קיין לאַמפּ נישט האָבען.

ווען די סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט וועט שוין עקזיסטירען, דעמאָלט
וועט די נאַטור דערקענט ווערן נאָך אַסך בעסער. און די אויספאַרשונג פון
דער געזעלשאַפט וועט מעהר נישט קאָסטען, אַזוי ווי איצט, מיה און שווייס.
זי וועט ליגען פאַר די אויגען קלאָר און דורכזיכטיג. דעמאָלט וועט מען
מעהר נישט אַרײַנבלאָזען אין די קינדער דעם געדאַנק וועגן רעליגיע.
מיר האָבען אַלואַ איצט אויפגעוויזען, אַז די מײנונגען וועגען רעלי-
גיע, וועלכע האָט אַמאָל געשפילט אַזאַ וויכטיגע ראָליע אין דעם מעגשליכען
גײסטיגען לעבען, ענדערען זיך מיט די פראָדוקצאַנס-בעציהונגען און דורך
זיי. וואָס פאַר אַנאָיבערקעהרעניש! דער גלויבען אין אַ פעטיש, אַ בויב, אַ
טייך, אַ חיה, אַ זון, אַ פּערגעטליכטען שענעם, קראַפטפולען, טאַפּפערען מענש,
אַ גײסט, אַ פּאָטער, אַ הערשער, אַ רוחניות'דיגע אַבסטראַקציע און ענדליך...
גאַרנישט. און פון דעסטוועגען זענען די דאָזיגע אַלע ענדערונגען אַ קלאָרער
רעזולטאַט פון די ענדערונגען אין דער געזעלשאַפטליכער לאַגע פּונ'ם מענש,
אַ רעזולטאַט פון זײנע געענדערטע בעציהונגען צו דער נאַטור און צו זײנע
מיטמענשען.

ע ר ש ט ע ט ע נ ה .

אונזרע געגנער טענה'ן, אַז דאָס וואָס מיר האָבען דאָ געזאָגט, שטעהט
אין ווידערשפּרוך צו דעם סאָציאַל-דעמאָקראַטישען פראָגראַם-פּונקט: רעליגיע
איז פּריוואַט-זאַך. זיי זעהען אין דעם דאָזיגען פראָגראַם-פּונקט אַ צביעות, אַ
ליסטיגקייט, פּדי צו געווינען אויף אונזער זײט די גלויביגע אַרבייטער, דורכ-
דעם וואָס מיר פּערמאַסקירען אונזער ווירקליכע איבערצייגונג. אַז דאָ
איז נישטאָ קיין שום צביעות פון אונזער זײט, נישט-מעהר אונזרע פּיינד

שמעון; דער מהות פון די זאַכען ליגעט העבער אָדער גאָר אויסער דעם בעגריף
דערמיט וויל זי ראַטעווען דאָס איבערנאַטירליכע, דיגען האָט אָבער אויפגעוויזען, אַז
דאָס אונבעגרייפליכע ליגעט פאַר דער בורזשאַזיע נישט אינ'ם מהות פון די זאַכען
נאָר אינ'ם בעגרייפליכע גופא. די בורזשאַזיע, די בורזשאַזיע פּראָדוקטען און פּעאַל-
גען בעגרייפליען נישט וואָס איז דאָס אַזוינס בעגרייפליען. וואָס בעגרייפליען איז, דאָס
האָט דיגען פאַר די ארבייטער קלאָר געמאַכט. און אַזוי איז דורך מאַרקס'ן און
דיגענע'ען קלאָר געוואָרען די גאַנצע בעציהונג פּונ'ם דענקען און פון דעם געזעל-
שאַפטליכען לעבען: דער איינער האָט אויסגעפאַרשט די ענדערונגען אינ'ם דענקען,
דער אַנדערער דעם מהות פּונ'ם דענקען.
מאַרקס אַלײן האָט זיין קענען די געזעלשאַפט געשעפּט פּונ'ם קלאַסען-קאַמף

זענען נישט אימשטאַנד צו פערשטעהן די זאַך, איז שוין אַמאָל זעהר שוין דערווייזן געוואָרען אין אַנאַרטיקעל פון דעם חבר אַנטאָן פּאַנעקאָק, וועלכען מיר ברענגען דאָ:

„צו די האַרטנעקיגסטע מיספּערשטענדניסען, וועלכע ווערען אָנגעווענדט אַלס געוועהר געגען אונז, געהערט די פּלומרשטע רעליגיאָנס-פּיינדליכקייט פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע. ווי נישט-צוויידייטיג מיר זאָלען נישט שטעלען די פּאָדערונג: רעליגיע איז פּרינציפּאַל, די אַלטע בעשולדיגונג קומט כּסדר צוריק. קומט דאָך אַרױס אַלס אַ קלאַרע זאַך—אַז עס מוז פּונדעסטוועגען זײן עפעס אַ גרונד דערצו! ווען מיר וואָלטען דאָ געהאַט צו טוהן בלויז מיט אַ גרונדלאָזער טענה, וואָס זאָל נישט האָבען אפילו אַ האַר פּון גערעכטיגקייט, וואָלט זי דאָך שוין לאַנג זיך געהאַט אַרױסגעוויזען אַלס אַ שלעכט געוועהר און וואָלט פּערשוואַנדען. נאָר די מעשה איז, אַז פּאַר נישט-אויפגעקלעהרטע קעפּע ליעגט אין דער אמת'ן אַ ווידערשפּרוך צווישען דער דאָזיגער פּראַקטישער פּאָדערונג און דעם פּאַקט, אַז גלייכצײטיג מיט דעם, ווי עס פּערשטאַרקט זיך דער כּוח פּון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע אין די אַרבייטער-קרײזען, פּערשוונדט די רעליגיע אַלץ מעהר און אַז אױך אונזער טעאָריע, דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם, שטעהט אין אַ האַרבען געגענזאַץ צו די רעליגיעזע תּורות. דער דאָזיגער פּלומרשטער ווידערשפּרוך, וועלכער האָט שוין פּערדרעהט דעם קאַפּ אפילו פּון געוויסע חברים, ווערט אױסגענוצט דורך אַנווערע געגנער אױף אױפּצוהײזען, אַז אונזער פּראַקטישע פּאָדערונג, וועלכע לאָזט-איבער יעדען אײנעם די ברירה צו זײן רעליגיעז אָדער נישט, איז בלויז אַ צברעות, אַ פּערטושונג פּון אַנווערע אמת'ע רעליגיאָנס-פּיינדליכע פּונות, מיט'ן צוועק צו געווינען פּאַר אונז כּאָ-טענזײז די רעליגיעזע אַרבייטער.

„מיר פּאָדערען, אַז די רעליגיע זאָל בעטראַכט ווערען אַלס אַ פּרינציפּאַל טער ענין פּון יעדען אײנעם, אַז יעדער אײנער זאָל האָבען די ברירה זיך צו בעגעהן ווי ער פּערשטעהט און אַנדערע זאָלען דאָ נישט האָבען צו זאָגען איהם עפעס אַ דעה. די דאָזיגע פּאָדערונג געהמט זיך פּון די בע-

פּון פּראָלעמאָריאַט, וועלכען ער האָט אין ענגלאַנד און פּראַנקרײך געהאַט פּאַר די אױנען. די צענען האָט געשעפט זײן קענען דעם נײַט פּון מאַרק'ענס קענען די געזעל-שאַפט. פּון מאַרק'ענס שרישטען האָט ער דערקענט דעם היסטאָרישען מאַטעריאַליזם, און ערשט דורכדעם האָט די צענען געקענט קימען צו זײן קלאַרער לעהרע וועגען נײַט. ביידע האָבען אַלץ זײערע קענטענישען געשעפט פּויל'ס קלאַסען-קאַמף פּון פּראָלעמאָריאַט. דער פּראָלעמאָריאַט האָט זיי דורך זײן אַרבייט, זײנע פּאָדערונגען און זײנע טאַרענען געגעבען די ערפּאָרונג, און זיי האָבען געשאַפען די לעהרע די מעאָ-ריע. מען קאָן זאָגען, אַז זיי האָבען הונדערט פּאַר אױסויל צוריקגעגעבען דעם פּראָ-לעמאָריאַט דאָס וואָס יעדער האָט זיי געגעבען.

דערפנישען פון אונזער פראקטיק אלס עפעס א זעלבסטפערשטענדיגע זאך, עס איז, פערשטעהט זיך, זעהר ריכטיג, און דורכדעם ווילען מיר געווינען פאר אונז מאסענהאפט די נישט-רעליגיעזע און די רעליגיעזע ארבייטער פון פערשדענע רעליגיעס, דאס הייסט מיר ווילען זיי פעראייניגען צו א גע-מיינזאמען קאמף פאר זייער קלאסען-אינטערעס. דאס ציל פון דער סאציאל-דעמאקראטישער ארבייטער-בעוועגונג איז נישט עפעס אנדערס, ווי א ווירט-שאפטליכע פערענדערונג פון דער געזעלשאפט, אריבערפיהרען די פראדוק-ציאנס-מיטלען אין א קאָלעקטיוו אייגענטום—איז שוין דאָן ממילא פערשטענ-דליך, און מען האלט זיך אָב פון אַלץ וואָס איז פרעמד דעם דאָזיגען ציל און וואָס קאָן פיהרען צו מחלוקת'ן צווישען די ארבייטער. די טעאָלאָגען מאַטערען זיך מיט זייער גאַנצער פנייות'דיגער בעגרענצטקייט איינצורעדען, און אַנשטאָט דעם דאָזיגען אָפען אָנערקענטען ציל האָבען מיר נאָך אַנאָדער געהיים ציל, דהיינו די פערניכטונג פון דער רעליגיע. ווער עס לעגט-אָוועק זיין גאַנצען שכל אויף רעליגיעזע גריבלענישען און דערביי האָט ער נישט קיין אויג פאר די גרויסע נויט און דעם גרויסארטיגען קאמף פון די פראָלעטאַריע, ביי דעם דאַרף מען זיך סוף-פל-סוף נישט חידוש'ן, וואָס אין דער גרויסער וועלט-בעפרייענדער איבערקעהרעניש פון דעם פראָדוקציאָנס-אופן און אין דער גייס-טיגער און רעליגיעזער פערענדערונג וואָס קומט צוזאַמען מיט דעם, זעהט ער נישט מעהר ווי דאָס, און עס וואַקסט די אפיקורסות, עס איז גובר די פטייה—און פאר די אַבשאַפונג פון עלענד, אונטערדריקונג, קנעכטשאַפט און אַרימקייט געהט ער פאַרביי אלס פאַר עפעס אַ גלייכגילטיגע זאָך.

„פונ'ם בעדערפניש פון דעם פראקטישען קאמף איז אַרויסגעקומען אונ-זער פראקטישער פרינציפ וועגען דער רעליגיע; דערפון מוז מען שוין דריי-גען, און ער מוז זיך אויך געפינען אין הספם מיט אונזער טעאָריע, וועלכע גרינדעט דעם סאציאליזם אינגאַנצען אויף דער פראקטיק פונ'ם אלטעגלייכען קאמף. דער היסטארישער מאטעריאליזם זעהט אין די ווירטשאפטליכע בעציי-הונגען דעם יסוד פונ'ם גאַנצען געזעלשאפטליכען לעבען; שטענדיג האָט עס זיך געהאַנדעלט וועגען מאטעריעלע בעדערפניסען, וועגען קאַמפּען פון די קלאַסען, וועגען איבערקעהרענישען אינ'ם פראָדוקציאָנס-אופן—דאַרטען וואו דער ביזאָהעריגער בעטראַכטונגס-אופן, אפילו פון די קעמפער גופא, האָט גע-זעהן בלויז רעליגיעזע פערשידענהייטען און רעליגיעזע קאַמפּען. די רעליגיעזע מיינונגען זענען בלויז אַנאויסדרוק, אַנאַבשיין, אַרעזולטאַט פון די אמת'ע לעבענס-בעציהונגען פון די מענשען, אַלזאָ אין דער ערשטער ליניע פון די ווירטשאפטליכע צושטאַנדען, אויך היינט האַנדעלט עס זיך וועגען אַ ווירט-שאפטליכער איבערקעהרעניש, אָבער צום ערשטען מאל אין דער געשיכטע האָט דער קלאַס, וואָס מוז עס דורכפיהרען, דאָס קלאָרע בעוואוסטזיין, און עס האַנדעלט זיך נישט וועגען דעם זיג פון עפעס אידעאָלאָגישע מיינונגען. דעם דאָזיגען קלאָרען בעוואוסטזיין, וועלכעס ער שעפט פון דער טעאָריע,

דריקט ער אויס אין דער פראקטישער פאָדערונג: רעליגיע איז פריוואַט-זאָך! די דאָזיגע פאָדערונג איז אַלזאָ פונקט אַזוי אַ רעוולוטאַט פון דער קלאָרער וויסענשאַפֿטליכער לעהרע, ווי פון דעם פראַקטישען בעדערפניש.

„פון דעם דאָזיגען קוק, וואָס דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם האָט אויף דער רעליגיע, ווייזט זיך שוין אַרויס, אַז מען טאָר איהם גאָר נישט אַרייַנוואַרפֿען אין איין טאָפּ מיט'ן בירגערליכען אַטעאיזם. דער בורזשואַזער אַטעאיזם האָט זיך געשטעלט דירעקט פיינדליך צו דער רעליגיע, ווייל ער האָט געזעהן אין איהר די טעאָריע פון די רעאַקציאָנערע קלאַסען און דעם ממשות'דיגסטען טאָרמאַז פאַר דעם פראַגרעס. ער האָט געזעהן אין דער רע-ליגיע בלויז נאַרישקייט, אַנוויסענהייט און עס-האַרצות; דערום האָט ער גע-האַפט אַיסצוראָטען דעם גלויבען פון די אַנוויסענדע פּויערים און קליינ-בירגער דורך וויסענשאַפֿטליכער אויפקלערונג, דורך השפּלה, בעזונדערס דורך נאַטור-וויסענשאַפֿט.

מיר דאַגעגען זעהען אין דער רעליגיע אַ נויטווענדיגען אויספלוס פון די לעבענס-בעציהונגען, וועלכע האָבען דערהויפּט אַנ'עקאָנאָמישען כאַראַקטער. „דער פּויער, וואָס די קאַפּריזען פון די וועטערן פּערשאַפֿען איהם אַ גוט אָדער אַ שלעכט גערעטעניש, דער קליינבירגער, וואָס די מאַרק-און קאָנקורענץ-בעציהונגען קאָנען איהם ברענגען פּערלוסט אָדער פראַפּיט, פיהלט זיך אין אַפּהענגיגקייט פון העכערע, געהיימיספולע כוחות. געגען די דאָזיגע דירעקטע געפיהלען העלפט נישט די תורה פון די ביכער, אַז דאָס וועטער ווערט בעשטימט דורך נאַטירליכע קרעפטען און אַז די ניסים פון תנ"ך זענען אויסגעטראַכטע לעגענדעס. פּויערים און בירגער האָבען אַנאַנטויפּאַטיע און אפילו אַנובזטרוי צו דער דאָזיגער לעהרע, ווייל זי שטאַמט פון אַ קלאַס, וואָס דריקט זיי און זיי אַליין אַלס אַונטערגעהענדיגע קלאַסען קאָנען נישט געפּינען דערין קיין שום געוועהר, קיין שום רעטונג און אפילו קיין טרייסט נישט. אַ טרייסט קאָנען זיי זיך אויסקלעהרען בלויז אויף אַנ'איבערנאַטירליכען וועג, אין רעליגיעזע פּאַרשטעלונגען.

„פּערקעהרט איז מיט'ן קלאַסען-בעוואוסטוויניגען פראָלעטאַריער; די סיבה פון זיין נויט לעיגט פאַר איהם קלאָר אין דעם מהות פון דער קאַפּי-טאַליסטישער פראָדוקציע און עקספּלואַטאַציע, וועלכע האָט נישט פאַר איהם קיין שום איבערנאַטירליכס. און אַזוי ווי איהם ווינקט-צו אַ האַפּנונגספולע צוקונפֿט, אַזוי ווי ער פיהלט, אַז דאָס קענטעניש איז איהם נויטיג, פּדי ער זאָל קאָנען צעברעכען זיינע קייטען, וואַרפט ער זיך מיט ברען צום שטודירען דאָס געזעלשאַפֿטליכע לעבען. אַזוי איז שוין זיין גאַנצער קוק אויף דער וועלט אַ נישט-רעליגיעזער, אפילו ווען ער ווייס גאָרנישט וועגען דאָרווינ'ען און קאַפּערניק'; די כוחות, מיט וועלכע ער האָט צו שאַפֿען און צו קעמפֿען, איז ער מרגיש אַלס ניכטערע וועלטליכע פאַקטען. אַזוי איז אַלזאָ די רעלי-גיאָנסלאָזיגקייט פון פראָלעטאַריאַט נישט קיין רעוולוטאַט פון בעשטימטע לעה-

רעס, וואָס מען בלאָזט אין איהם אַריין, נאָר די דירעקטע הרגשה פון זיין לאַגע. אדרבה, ערשט די דאָזיגע געזינונג, וועלכע האַקסט-אַרויס פון איהם אַליין דורך זיין בעטייליגען-זיך אין די געזעלשאַפטליכע קאַמפּען, ווירקט, אַז די אַרבייטער זאָלען זיך כאַפּען מיט גרויס חשק צו אַלע אַנטי-טעאַלאָגיא-שע אויפקלערונגס-ביכער, צו ביכנער'ן און העגעלין, פּדי צו געבען זייער געזינונג דורך די נאַטור-וויסענשאַפטליכע קעגנענישען אַטעאַרעטישען פונדא-מענט. דער דאָזיגער כאַראַקטער פונ'ם פּראָלעטאַרישען אַטעאַזום ברענגט-מיט מיט זיך, אַז דער פּראָלעטאַריאַט בענוצט איהם נישט קיינמאָל אַלס שטרייט-אַביעקט געגען די וואָס דענקען אַנדערש; אַ שטרייט-אַביעקט זענען פאַר איהם בלויז זיינע געזעלשאַפטליכע מיינונגען און צילען, וועלכע בילדען דעם ממשות'דיגען עלעמענט פון זיין וועלט-אַנשוואונג. יענע פּראָלעטאַריער, וועל-כע לעבען אַלס זיינע קלאַסען-חברים אין דער אייגענער אונטערדריקונג, זענען זיינע נאַטירליכע קאַמפּס-חברים, אפילו ווען ביי זיי זענען צוליב בעזונדערע אומשטענדען נישטאָ די דערמאָהנטע ווירקונגען. און אַזעלכע בעזונדערע אומ-שטענדען זענען פאַקטיש פאַרהאַן, שוין אַחוץ דער אומעדום ווירקענדער קראַפט פון די טראַדיציעס, וועלכע מען קאָן ערשט ביסלעכווייז בייקומען. פּראָלעטאַריער, וואָס אַרבייטען אין אַזעלכע בעדינגונגען, וואו מעכטיגע, מורא'דיגע נאַטור-כוחות, וועלכע מען קאָן נישט בערעכנען, בעדראָהען זיי מיט טויט און פּערניכטונג, ווי באַרג-אַרבייטער און ים-לייט, וועלען אָפּט האַבען דורכדעם שטאַרקע רעליגיעזע געפיהלען, הגם אין דער אייגענער צייט קאָנען זיי זיין קרעפטיגע קעמפּער געגען דעם קאַפיטאַליזם. די דאָזיגע זאַכ-לאַגע שרייבט אונז פאַר אַ געוויסע פּראַקטישע האַלטונג; אָבער ליידער זענען אָפּט פאַרהאַן אויך פאַרטיי-חברים, וועלכע זענען עס נישט תּופּס און זיי גלויבען. אַז אונזערע מיינונגען מוז מען אַנטקעגענגעשטעלען אַלס אַ העכערע רעליגיעזע געגען די איצטיגע אמונות.

די בעציהונג צווישען סאָציאַליזם און רעליגיע איז אַלזאָ פונקט דער היפּך דערפון, וואָס עס זאָגען אונזערע טעאַלאָגישע פיינד. מיר מאַכען נישט די אַרבייטער אָבטרייביג פון זייער פריהערדיגען גלויבען דורך דעם ערקלערען אונזער טעאַריע, דעם היסטאָרישען מאטעריאַליזם, נאָר זיי פּערלירען שוין זייער גלויבען דורך דעם אויפּמערקזאַמען צוקוקען זיך צו די געזעלשאַפטליכע צוזאַמען-האַנגען. וועלכע גיבען זיי צופּערשטעהן, אַז די אָבשאַפונג פון דער בוים איז אַ ציל, וואָס קאָן דערגרייכט ווערען. דאָס בעדערפניש צו פּערשטעהן די דאָזיגע צוואַ-מענהאַנגען אַלין גרונדליכער, פיהרט זיי צום לערנען די היסטאָריש-מאַטעריאַ-ליסטישע ווערק פון אונזערע גרויסע טעאַרעטיקער. די דאָזיגע ווערק ווירקען נאָר נישט דעמאָלט אין רעליגיאָנס-פיינדליכען זין, דען דער גלויבען איז שוין דעמאָלט נישטאָ; אדרבה, זיי ווירקען, מען זאָל אַכטען די רעליגיע אַלס אַ היסטאָריש בערעכטיגטע ערשיינונג, וועלכע וועט פּערשווינדען ערשט אונטער די קינפטיגע אומשטענדען. די דאָזיגע לעהרע היט אונז אַלזאָ אָב פון האַל-

טען אידעאָלאָגישע מיינונגס-פערשידענהייטען אַלט דאָס סאַמע ממשות דיגע, זי שטעלט אויפ'ן ערשטען פלאַן אונזער עקאָנאָמיש ציל אַלט דאָס סאַמע וועזענטליכע און דאָס דריקט זי אויס אין דער פראַקטישער פאָדערונג: רע-ליגיע איז פּריוואַט-זאַך."

צווייטע טענה.

פון וואָנען אָבער נעהמט עס זיך, וואָס ווען אַלטע פראָדוקציאָנס-בע-ציהונגען מוזען אָפּטרעטען זייער אַרט פאַר נייע, בלייבען נאָך פון דעסטווע-גען אַלטע רעליגיעס לאַנג עקזיסטירען?
די דאָזיגע פראַגע מוז פּערענטפּערט ווערען, דען דער דאָזיגער פאַקט ווערט דורך אונזערע געגנער בענוצט אַלט אַ טענה געגען אונז. דער ענטפּער איז נישט שוועריג.

ערשטענס שטאַרבט קיינמאַל נישט אַב אַנ'אַלטער פראָדוקציאָנס-אופן פּלוּצלינג, אין פריהערדיגע יאָהרהונדערטען איז דאָס פאַרגעקומען אין העכ-סטען גראַד לאַנגזאַם; און אפילו איצט, אין דער צייט ווען די גרויס-אינדו-סטריע פּערשטייסט די אַלטע טעכניק אַזוי שנעל, וועט עס דויערן פון דע-סטוועגען זעהר לאַנג, ביז די קליין-אינדוסטריע וועט זיין פּערשוואַנדען. עס בלייבט נאָך אַלואַ אַ לאַנגע צייט גענוג פלאַץ פאַר דער אַלטער רעליגיע.

צווייטענס איז דער מענטשליכער גייסט פּויל, אפילו ווען דער קערפּער געפינט זיך שוין אין נייע אַרבייטס-בעציהונגען, נעהמט-אָן דער געדאַנק נייע פאַרמען נישט שנעל. די טראַדיציע, די מסורה דריקט אויף דעם מוח פון די לעבעדיגע מענשען, דער אַרבייטער קאָן דאָס לייכט אַפּטערווירען אין זיין אייגענער סביבה: דאָרטען שטעהען אין דער אייגענער פאַבריק איינע נעבען די אַנדערע צוויי מענשען, מיט דער אייגענער גויט, מיט דעם אייגע-נעם עלענד. און פון דעסטוועגען איז איינער אַ קנאַפּער בעל-מות, וועלכער וויל נישט קעמפּען, קאָן זיך נישט אויסלערנען קיין פריי דענקען און פּאָלגט אין דער פּאָליטיק, רעליגיע, פראַפּעסיאָנעלען פּעראַיין-וואָס, גוטע און פּרומע לייט הייסען. דער אַנדערער איז פּול לעבען, אַלץ אין איהם איז קאַמפּס-לוסט; שטענדיג רעדט ער, שטענדיג אַגיטירט ער; קיין גאַט און קיין בעל-הבית, דאָס איז זיין לאַזונג.

חוץ דעם אונטערשייד אינ'ם טעמפּעראַמענט ווירקט דאָ די טראַדיציע. די יידישע אמונה, צי דער קאַטויליזיום למשל, ווי שטאַרק זיי זאָלען זיך נישט בופאַסען צו די נייע פאַרמען, זענען זיי רעליגיעס וואָס פאַסען פאַר אַלטע בעציהונגען. צוליב דער פּוילקייט, די אינערן, וועלכע איז פאַרהאַן סיי ביי דער מאַטעריע סיי ביי דעם געדאַנק, האַלטען זיי זיך אָבער עקשנות'דיג ווייטער. שוין לאַנג נאָכדעם, ווי אַ געוויסער פראָדוקציאָנס-אופן איז אונטער-געבאַנען, קאָן מען נאָך אַ געוויסע צייט געפינען זיינע אַלטע טרוקענע בלומען דריטענט ווירקען די ניי אויפגעקומענע קלאַסען און די בעדראַהטע.

קלאסען, אז די אלטע דענקונגס-ארט זאל נאך לאנג בלייבען עקזיסטירען. פריהער, ווען דער קלאסען-קאמף איז נאך געקעמפט געוואָרען אין רעליגיע-זע פאָרמען, אונטער רעליגיעזע לאַזונגען, האָט אַנ'אויסקומענדער קלאַס, וועל-כער האָט געשטרעבט צו אַנדערע געזעלשאַפטליכע בעציהונגען חיי דער רע-גירענדער קלאַס, געהאַט אָפט אויך אַ נייע רעליגיע, וועלכע האָט זיך גע-פאַסט דערצו, וואָס ער האָט געהאַלטען פאַר גוט, גערעכט און וואָהר. אַזוי איז צום ביישפּיל געווען דער קאַלוויניזם אין אָנהויב אַרעליגיע פון רעוואָלו-ציאָנערען. אָבער ווען דער אויפגעקומענער קלאַס האָט שוין סוף-כל-סוף פער-שטויסען דעם אלטען און איז אַליין געוואָרען דער הערשענדער קלאַס, דעמאָלט האָט ער אויך זיין רעליגיע געמאַכט פאַר די הערשענדע רעליגיע; דעמאָלט האָט ער אַלעמען אָנגעוואָרפּען די דאָזיגע רעליגיע, אָבער דעמאָלט האָט ער אויך פּערוואַנדעלט דעם רעוואָלוציאָנערען כאַראַקטער פון דער רעליגיע אין אַ קאָנסערוואַטיווען; דעמאָלט האָט ער אויך אין דער דאָזיגער רעליגיע גע-בראַכט צום אויסדרוק זיינע אייגענע נייע בעציהונגען. אַזוי איז דאָס קריסטענטום—וועלכעס איז געווען אַמאָל די רעליגיע פון די עניינים וואַבוינים, אַרימעלייט און אונפערמעגליכע, און זייענדיג דעמאָלט העכסט איינפאַך איז זי געווען בלויז די רעליגיע פון ליבע און געגענויטיגער הילף—געוואָרען אַלס אָפיציעלע אַמונה פאַר אַ גאַנץ פּערפלאַנטערט סיסטעם פון דאָגמען, צערעמאָ-ניעס, גאָטס-שטעלפּערטרעטער אויף דער ערד, אַ סיסטעם פון היעראַרכיע און עקספּלאַטאַציע, וועלכעס איז צום ערשטען קריסטענטום גאָר קנאַפּ עהנליך. דער קלאַס, וועלכער קומט צו דער מאַכט און אין אַנדערע בעציהונגען, ענדערט פשוט דעם מהות פון דער רעליגיע און מאַכט זי פון אַ קאַמפּס-מי-טעל פאַר אַ מיטעל פון אונטערדריקונג.

און דאָס זעהען מיר אויך אין אונזערע טעג.

די הערשענדע קלאַסען, וועלכע ווילען אַליין געניסען פון דעם גאַנצען עולם-הזה, האָבען זינט דאָס קריסטענטום איז געוואָרען זייער רעליגיע, אַריינגעקלאַפט אין מוח פון די אונטערדריקטע די אונטערטעניגקייט, עניווט און מקבל-באהבה-זיין צרות און בעליידיגונגען, דעם דאָזיגען טייל פון קרי-סטוס'עס לעהרע, און אַליין האָבען זיי איהם אָנגעווענדט געגען די אונטערדריקטע. ווען די פּערמעגליכע קלאַסען זענען אַליין געווען רעוואָלוציאָנער, אַזוי ווי די קאַלוויניסטען און אַנדערע פּראָטעסטאַנטען, האָבען זיי אַליין געפּרעדיגט נישט דאָס ליידען און שווייגען, נאָר דעם קאַמף. איצט אָבער, ווען אַ קלאַס וואַקסט-אויס אין געגענזאָץ צו זיי, אַ קלאַס וואָס וויל נישט ליידען און שווייגען נאָר קעמפען ביז ער זיגט, ווערט שוין ווידער די אלטע רעליגיע פון מקבל באהבה-זיין אַלע צרות, וואָס „גאָט שיקט אויפ'ן מענשען“, בענוצט דורך אַלעמען, אפילו דורך די פריהער רעוואָלוציאָנערע סעקטעס, פּדי אָבצו-האַלטען פון קאַמף וועניגסטענס איין טייל פון די אויסקומענדע קלאַסען. אונז חידוש'ט אַלואָ גאָר נישט, וואָס דורך די פּעראַייניגטע ווירקונג

פון די נאך איבערגעבליבענע אלטע פראדוקציע־אָנס-בעציהונגען, טראַדיציע און קלאַסטען-הערשאַפט, בלייבט נאָך אַנאָלטע רעליגיע אַ לאַנגע צייט ביי איהר עקזיסטענץ און ביי איהר קראַפט. אָבער דאָס וואָס דעמאָלט האָט זי שוין נישט מעהר קיין רייך אינערליך לעבען, נאָר זי איז גיכער עהגליך צו אַ פערשטיינערטער מומיע, קאָן אונז אויך נישט חידושן, ווייל אַצינד ווייסען מיר שוין, אַז אויך די רעליגיע נעהמט-זיך פון דער געזעלשאַפט.

ז. די קונסט.

דעם דאָזיגען געביט פונ'ם גייסט קאָנען מיר דורכגעהן בלויז בקיצור, ווייל ליידער דרינגט נאָך אַהין דער פראָלעטאַריער נישט אַרײַן. אָבער אַז דאָ, דווקא דאָ, מוז אונזער לעהרע גילטיג זיין, דאָרף קלאָר הערען דורך דער פּאָלגענדער בעטראַכטונג און מיט איין איינציגען ביישפּיל. קונסט איז דאָס געפיהלס-לעבען, פאַרגעשטעלט אין ליניע אָדער פאַרם אָדער טענער. פאַר קיין שום זאָך פיהלט נישט דער מענש מעהר ווי פאַר אַ מענשען. דערום מוז אויך די קונסט זיך ענדערן גלייכצייטיג, ווען עס ענדערען זיך די בעציהונגען פונ'ם מענש צום מענש. אַלס ביישפּיל דערצו קאָן פּאָלגענדעס דיענען:

דער מענש פון דער בירגערליכער געזעלשאַפט שטעהט אַליין און ווערט בעהערשט דורך דער פראָדוקציע און די פראָדוקטען. דאָס מוז זיך אויסדרי-קען אין זיין קונסט; זינט דער גריכישער בירגערליכער קונסט פון פינפטען יאָרהונדערט פאַר קריסטוס, ביז'ן היינטיגען טאָג ווערט עס טאַק אַויסגע-דריקט.

דער מענש פון דער סאָציאליסטישער געזעלשאַפט פיהלט זיך איינס מיט אַלעמען, האָט קראַפט דורך אַלעמען און בעהערשט צוזאַמען מיט אַלעמען די פראָדוקציע און די פראָדוקטען. דאָס מוז זיך סוף-פל-סוף אַרויסווייזען אין זיין קונסט; דאָס דאָזיגע געמיהל פון הערשאַפט, פרייהייט, גליק צו אַ מען מיט אַלעמען מוז און וועט זיך דעמאָלט אויסדריקען. דאָס איז אַזוי זי-כער ווי זיכער עס איז, אַז ביים געזעלשאַפטליכען מענש איז בפּלל פאַרהאַן אַ דראַנג אויסצודריקען זיינע געפיהלען אין ליניעס, פאַרב און טענער. אָבער די דאָזיגע קונסט וועט זיין אַזוי ווייט פון דער בירגערליכער קונסט, דאָס הייסט פערשידען ווי הימעל פון דער ערד, פונקט אַזוי ווי דער מענש אין דער סאָציאליסטישער געזעלשאַפט וועט זיין פערשידען פון דעם בירגערליכען מענש, און דער דאָזיגער אונטערשייד וועט פּעראַרוואַכט זיין—צי דאָרפּען מיר עס נאָך איבער'חורן—דורכדעם וואָס די פראָדוקציע־אָנס-בעציהונגען, וועל-כע זענען איצט געבויט אויף פּריוואַט-אייגענטום און ליהן-אַרבייט, וועלען דעמאָלט געבויט זיין אויף קאָלעקטיוו אייגענטום און קאָלעקטיווער, געמיינ-זאַמער אַרבייט.

VI.

ש ל ו ם .

מיט דעם האָבען מיר פּערענטפּערט די אויפגאַבע, וואָס מיר האָבען זיך געשטעלט. לאַמיר נאָך אַמאָל בעטראַכטען, וואָס עס האָט זיך דערביי אַרויס-געוויזען.

מיר האָבען געזעהן, אַז די וויסענשאַפט, דאָס רעכט, די מאָראַל, די רעליגיע און די פּילאָזאָפּיע, די קונסט ענדערען זיך דורך דער ענדערונג פון די פּראָדוקציע-בעציהונגען, וועלכע ווערען ווידער פון זייער זייט געענדערט דורך דער ענטוויקלונג פון דער טעכניק.

מיר האָבען געפונען דערויף אַ בעשטעטיגונג אין אַרייה גאַנץ איינפאַ-כע, אַלגעמיין בעקאַנטע, אָבער זעהר וויכטיגע ביישפּילען, וועלכע געהמען-אַרום גאַנצע קלאַסען און פעלקער.

עס פּערשטעהט זיך פון זיך אַליין, אַז מיר האָבען נישט געקאַנט געבען ביישפּילען אָהן אַ שיעור און אָהן אַ גבול, און געוויס זענען פאַרהאַן פּיל קאַ-פּיטלען פון דער געשיכטע, וואָס ווען מען זאָל זיי פּאַרלעגען אויף אַ היסטאָריש-מאַטעריאַליסטישע ערקלערונג, וועלען זיי אונז ברענגען אין פּערלעגענהייט, דען מיר ווייסען נישט גענוג, כּדי צו ערקלערען אַלץ, וואָס אונזערע געגנער קומט-אַריין אין קאַפּ. אָבער דווקא דערפאַר האָבען מיר גענומען אַזעלכע ביישפּילען, וואָס געהמען-אַרום גרויסע ריווגע ערשיינונגען, ווייל, ווען זיי טרעפּען-צו אין זייער גרויסען פּערנעהם, קאָן מען שוין קוים צווייפלען אין דער ריכטיגקייט פון דער טעאָריע.

חוצ דעם איז דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם אָנגעווענדט געוואָרען דורך אונזערע חברים קודם-כּל אין דייטשלאַנד, אָבער אויך אין אַנדערע לענ-דער, אויף אַלע געביטען פון דער געשיכטע מיט אַזאַ גלענצענדען ערפּאָלג, אַז מיר קאָנען זאָגען רוהיג: די ערפּאָהרונג האָט די ריכטיגקייט פּונם דאָ-זיגען טייל פון מאַרקס'ענס לעהרע דערוויזען.

ווייטער האָבען מיר געזעהן, אַז דעם היסטאָרישען מאַטעריאַליזם דאַרף מען דורכאויס נישט בעטראַכטען אַלס אַ פּאַרם, אין וועלכע מען האָט נור אַריינצופּרעסען די היסטאָרישע פּראָגען. מען מוז אָנהויבען מיט'ן לערנען ווייל מען וויסען, פון וואַנען געהמט זיך עס, וואָס אַ קלאַס, אַ פּאָלק דענקט אויף אַ בעשטימטען אופן, זאָל מען נישט זאָגען: פּערשטעהט זיך, דער פּראָ-דוקציע-אַנס-אופן איז געווען אַזוי און אַזוי און ער האָט אַלזאַ געוויקט, אַז עס זאָל זיין אַזאַ דענקען. אַזוי-אַרום וועט מען זיך אָפט גענאַרען; דען אָפט

האָט די אייגענע טעכניק געשאַפֿען ביי איין פּאָלק אַ גאַנץ אַנדער דענקען ווי ביי אַנאַנדער פּאָלק, אַזוי ווי עס קאָנען אויך פּערשידענע פּראָדוקצאַנס-אופנים ביי פּערשידענע פּעלקער געבויט זיין אויף איין און דערזעלבער טעכניק. אויך אַנדערע פּאַקטאַרען מוזען אויסגעפאַרשט ווערען: די פּאָליטישע געשיכטע פּונם פּאָלק, דער קלימאַט, די געאָגראַפּישע לאַגע; צוזאַמען מיט דער טעכניק האָבען זיי אַלע אויך זייער איינפלוס אויף דעם פּראָדוקצאַנס-אופן און אויפ'ן דענקען. ערשט ווען מען קען די אַנדערע פּאַקטאַרען, ערשט דעמאָלט ווייזט זיך גלענצענד אַרויס דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם, די ווירקונג פון די פּראָדוקטיוו-קרעפטען און פּראָדוקצאַנס-בעציהונגען אין דער דאָזיגער סביבה.

ווער עס קאָן זיך נישט אָבגעבען מיט גענויער לערנען די געשיכטע, דער זאָל זיך צופרידענשטעלען מיט דער בעטראַכטונג פון אונזער אייגענער צייט, מיט דעם קאַמף צווישען קאַפיטאַל און אַרבייט, וואָס זיין אָבשפּיגלונג איז דייט-ליך צו זעהן קודם-כל אינעם גייסט פון די אַרבייטער און וועלכען מען קאָן זיך גוט אויסלערנען צו פּערשטעהן דורך גוטע רעפּעראַטען און בעזוכען גוטע קורסען.

ווייטער האָבען מיר געזעהן, אַז די פּערשידענע טיילען פּונם גייסט זענען נישט קיין אָבגעצוימטע געביטען. צוזאַמען בילדען זיי איין גאַנצע זאַך, אַלע ווירקען זיי איינע אויף די אַנדערע, די פּאָליטיק אויף די עקאָנאָ-מיע, די מאַראַל אויף די פּאָליטיק, די טעכניק אויף די וויסענשאַפֿט, און פּערקעהרט. עס איז פאַרהאַן אַ וועקסעל-ווירקונג, אַ צוריקווירקונג, אַ זעלבשטענדיג ווייטערדיג לעבען פון דעם גייסטגען לעבען, וואָס האָט נור איינמאָל אויפגעבליהט. אָבער איהר טרייב-קראַפֿט איז די אַרבייט, און די קאַנאַלען, אין וועלכע עס פליסען די גייסטיגע שטראָמען, זענען די פּראָדוקצאַנס-בעציהונגען. אויך די טראַדיציע איז אַ מאַכט. אָפֿט אַ טאַרמאַזירענדע.

דער גאַנצער פּראָצעס איז, ווי מיר האָבען געזעהן, אַ מענשליכער פּראָצעס, וועלכער קומט-פאַר דורך מענשען און צווישען מענשען און אינעם מענשען, דאָס הייסט אַלואָ נישט אַ מעכאַנישער פּראָצעס. מיר האָ-בען מעהרערע מאָל געקאָגט אַנווייזען דערויף, אַז דער יסוד פון אַלין וואָס עס געשיהט זענען דאָס מענשליכע בעדערפניש און די מענשליכע אינ-סטינקטען, דער אינסטינקט פון דער זעלבסטדעהאַלטונג, דער אינסטינקט פון שאַפֿען אַ גייעם דור, דער סאָציאַלער אינסטינקט. אינסטינקטען און בע-דערפנישען—דאָס זענען נישט קיין בלויו מעכאַנישע, דאָס זענען אויך גייסטי-גע, דאָס זענען לעבעדיגע זאַכען, דאָס זענען געפיהלען, אַלואָ דאָך געוויס נישט עפעס פשוט-מעכאַנישעס. מיר האָבען געזעהן, אַז ס'איז נישטאָ קיין מעהר נאַרישע אָדער פּעררעטערישע זאַך, ווי פּערטוישען דעם היסטאָרישען מאַטע-ריאַליזם מיט דעם מעכאַנישען מאַטעריאַליזם. די טעכניק גופא איז נישט בלויו אַ מעכאַנישער, זי איז אויך אַ דענקונגס-פּראָצעס.

מיר האָבען אויך געזעהן, אַז דאָס גרויסע מיטעל, מיט וועלכען די נאַטור בענוצט זיך צו דער ענטוויקלונג פונ'ם מענשליכען דענקען, דער קאָמף, איז אין אונזערע טעג קודם-כל דער קלאַסען-קאָמף. מיר האָבען געזעהן אָן די מענגע ביישפּילען, אַז די טעכניק שטעלט-אָוועק זי קלאַסען אין פּערשידענע פּראָדוקציאָנס- און אייגענטום-בעציהונגען און אַז דורכדעם שטויסען זיך פּיינד-ליך צונויף זייערע אידעען; אַז צווישען זיי קומט-אַרויס אַ קאָמף צוליב דאָס אייגענטום, און גלייכצייטיג דערמיט-אַנ'אידשעלער קאָמף צוליב דאָס רעכט, די פּאָליטיק, די רעליגיע א. א. וו.; אַז דער מאַטעריעלער זיג פון אַ קלאַס איז גלייכצייטיג דער זיג פון זיינע אידעען.

דאָס אַלץ האָבען מיר געזעהן און מיר מיינען, אַז רוהיג קאָנען מיר זיהען דעם שלום, אַז דאָס דענקען טוישט זיך פּסדר, אַז דאָס דענקען געפינט זיך שטענדיג אין בעוועגונג, און אַז אויף די דאָזיגע אַלע געביטען, וואָס מיר האָבען בעהאַנדעלט, זענען נישטאָ קיין אייביגע אמת'ן, אַז דאָס איינציג איי-ביגע, אַבסאָלוטע איז דער וועקסעל, די ענטוויקלונג. און דאָס איז גראַד אויך דאָס אַלגעמיינע, דער גרויסער אמת, וועלכער וועט זיך סיי-ווי אַרויסווייזען פון אונזערע אויספיהרונגען,—ווי מיר האָבען אין אָנהויב געזאָגט,—אפילו ווען מיר וועלען איהם נישט ספּעציעל בעהאַנדלען. דער לעזער וועט בעמערקען, אַז מיר האָבען דעם דאָזיגען רעזולטאַט געגעבען נישט אַלס אַ פּאָראַויס-פּעסטגעזעצטע דאָגמע, נאָר אַלס אַ פּועלי-יוצא פון די פּאָקטען, פון דער איינפאַכער היסטאָ-רישער ערפּאָהרונג.

די קראַפּט פונ'ם אמת

מיר האָבען אָבער פּלל נישט געגעבען דאָס ווערק, פּדי צו מאַכען די אַרבייטער פאַר פּיל אַזאָפּען. געוויס האָט עס זיין ווערטה, ווען דער לע-זער זעהט-אייך, אַז דער גייסט, ווי אַלע זאָכען, איז נישט קיין אַבסאָלוטע זאך. מעג די דאָזיגע השגה, אַלס אַ פּילאָזאָפּישער אמת, האָבען אַנ'ערפּאָלג-רייכע ווירקונג אויף זיין גייסט, בלייבט זי אַלץ פון דעסטוועגען בלויו אַ געבען-רעזולטאַט.

מיר האָבען זיך געשטעלט אַנ'אַנדער ציל, מיר האָבען די אַרבייטער געוואָלט מאַכען פאַר קעמפּער. און פאַר זיגער. אין דער צייט וואָס זיי האָבען דאָס דאָזיגע ווערק אויפּמערקזאַם געלעזען, האָבען זיי געוויס געמוזט פיהלען ווי עס וואַקסט זייער אינערליכע קראַפּט. דען וואָס ווייזט זיך אַרויס פון אונזער לעהרע און פון אונזערע ביי-שבילען?

ווען די טעכניק ענדערט זיך אַווי, אַז פון אַנ'אונבעדייטענדען קלאַס מאַכט זי אַ מעכטיגען, פון אַ שקלאַף אַ קעמפּער, דאַן מוזען אויך די אי-דעען פון דעם דאָזיגען קלאַס פון אונבעדייטענדע מעכטיג ווערען, פון שקלאַ-

פּעריש—דערהויבען. און ווען די טעכניק מאַכט ענדליך דעם דאָזיגען קלאַס פאַר אַזיגער, מוזען סוף-פל-סוף זיינע אידעען אויך ווערען די איינציג-אמת'ע. אונזער מין איז, צו געבען דעם אַרבייטער-קלאַס דעם צוטרוי צו זיך, אַז ער פערמאָגט דעם אמת, דעם צוטרוי צו זיין גייסט.

דען די טעכניק מאַכט דעם פּראָלעטאַרישען קלאַס פיל ווי זאַמד אויפ'ן ברעג פון ים; זי אָרגאַניזירט איהם צום קאַמף, זי מאַכט איהם גייסטיג, מאַ-ראַליש און מאַטעריעל פאַר דעם מעכטיגסטען קלאַס. די אַלטע פּראָדוקציע-בעציהונגען, דאָס פריוואַט-אייגענטום זענען פאַר דער מאָדערנער אַרבייט צו ענג געוואָרען; די אַרבייט איז געוועלשאַפטליך געוואָרען; און נור ביי דעם געוועלשאַפטליכען אייגענטום קאָן זי פּערריכט ווערען און זיך פריי ענטוויקלען. די טעכניק, וואָס איז פּערשפּאַרט אין די רעשטלעך פון דער קליין-אינדוסטריע, אין אַקציען-געוועלשאַפטען און טרעסטען, פּאָדערט אַגעמיינשאַפטליכען אייגענ-טום, פרי זי וואָל אים אַמערדום קאָנען אונגעשטערט אויסשפּרייטען איהרע פליגלען. זי וויל נישט ווערען דאָ קינסטליך צעשרויפט דאָ ווידער איינגעשטילט און איינגעשטיקט. און די אַרבייטער וועלען סוף-פל-סוף איינאַרדנען די טעכניק און די פּראָדוקציע-בעציהונגען לויט זייער ווילען, דווקא דערפאַר וואָס די טעכניק מאַכט זיי פאַר דעם מעכטיגסטען קלאַס און זייער ווילען דריקט-אויס די פּאָדערונג פון דער טעכניק.

אַבער דערום זענען אויך די אידעען פון די אַרבייטער, וואָס זענען געשיצט אויף דער דאָזיגער איבערצייגונג, אויף וויפיל זיי זענען דערויף געשיצט, אַלע וואָהר. דען ווען די ווירקליכקייט גיט די אַרבייטער גערעכט און דאָס אייגענטום אויף פּראָדוקציע-מיטלען ווערט געמיינשאַפטליך, דע-מאָלט זענען ריכטיג אויך זייערע אַלע אידעען וואָס צילען דערצו, אויף וויפיל זיי צילען דערצו; און די מיינונגען פון זייערע געגנער, וועלכע ווי-לען עס נישט, זענען נישט ריכטיג. ווען פלעצער און פעלדער און מאַ-שינען וועלען שוין געהערען צו אַלעמען, דעמאָלט וועט שוין זיין ריכטיג, וואָס דאָס איז אַזוי און די מיינונגען פון די, וואָס האָבען עס געוואָלט, ווע-לען זיך האָבען אַרויסגעוויזען פאַר ריכטיג; וואָס מעהר די ווירקליכ-קייט דערנעהנטערט זיך צום דאָזיגען צושטאַנד, אַלץ וואָהרער און ריכ-טיגער איז די אידעע פונ'ם פּראָלעטאַריאַט איבער רעכט, אַלץ מעהר אין ווידערשפּרוך מיט דער ווירקליכקייט זענען די מיינונגען פון זייערע געגנער. און אַזוי האַלט עס אויך מיט זייער פּאָליטיק. ווען די אַרבייטער מוזען ווע-רען דורך דער טעכניק דער שטאַרקסטער קלאַס אין צאָהל, אין אַרגאַניזאַציע, אין מאַטעריעלער קראַפט, דעמאָלט זענען אויך וואָהר זייערע פּאָליטישע מיינונגען, וועלכע ברענגען עס צום אויסדרוק; און די פּאָליטישע מיינונגען פון די געגנער, וועלכע שטעלען זיך געגען דעם, זענען פאַלש.

דען וואָהרהייט, אמת, איז די איינשטימיגקייט פונ'ם געדאַנק מיט דער ווירקליכקייט.

ווען דער סאָציאַליזם פונ'ם אַרבייטער-קלאַס איז אַפּאָדערונג פון דער טעכניק, ווען אָהן איהם קאָן זיך די פּראָדוקציע ווייטער נישט ענטוויקלען, דעמאָלט איז אויך די מאַראַל פונ'ם פּראָלעטאַריאַט, אויף וויפיל זי האָט אַ שייכות צום דאָזיגען ציל—די רוכטיגע.

ווען דער אַרבייטער-קלאַס האָט רעכט, אַז דער סאָציאַליזם קאָן קומען בלויז דורך די געזעלשאַפטליכע ענטוויקלונג פון די פּראָדוקטיוו-קרעפטען, ווי-באַלד די קרעפטען פון דער נאַטור און פון דער געזעלשאַפט וועלען דורך דעם אַרבייטער-קלאַס בעגריפען ווערען, דעמאָלט האָט ער אויך רעכט דער-מיט וואָס ער אַנערקענט נישט מעהר קיין שום איבערנאַטירליכס, בפרט אַז דעמאָלט פעהלט טאַקי דערצו יעדער גרונד—דעמאָלט זענען אַלע זיינע געג-נער, העלכע האַלטען זיך ביי אַרעליגיע, אַבערגלויבישע מענשען.

און צוויי איז עס אויף יעדען געביט: די ענטוויקלונג פון דער טעכ-ניק ווירקט, אַז אַ קלאַס זאָל נישט בלויז מאַטעריעל, נאָר אויך גייסטיג צוויי-שטיגען אָדער אַראָבנידערן. ווען די בעציהונגען, וואָס איין קלאַס וויל האָ-בען, ווערען אַווירקליכקייט, דעמאָלט ווערען אויך וואָהר זיינע געדאַנקען, מיט וועלכע ער וויל זיי האָבען. קיין וואונדער נישט, וואָרן דער געדאַנק איז דאָך בלויז די טעאָריע, די בעטראַכטונג, דאָס צונויפנעהמען די ווירקליכ-קייט אין איין אַלגעמיינעם בעגריף.

דערום האָבען מיר געפרובט קלאָר צו מאַכען פאַר די אַרבייטער דעם היסטאָרישען מאַטעריאַליזם מיט דער גאַנצער קראַפט, וואָס לעבט ביי אונז. אינ'ם גייסט פון פּראָלעטאַריאַט מוז לעבען די קראַפט פונ'ם אמת.

די קראַפט פונ'ם יחיד.

דער דאָזיגער לעצטער זאַץ פיהרט אונז ממילא צו אַ גוטען שלום: אינ'ם גייסט פונ'ם אַרבייטער זאָל לעבען די קראַפט פון דעם אמת. געוויס, די טעכניק טרייבט צום סאָציאַליזם, מיר ווערען דורך די טעכ-ניק צום סאָציאַליזם געטריבען. מיר מאַכען די געשיכטע נישט פון קאַפּ אַרויס.

„די אַרבייט ווערט געזעלשאַפטליך“, די פּראָדוקציע-בעציהונגען מוז-זען ווערען סאָציאַליסטיש.“ „די אייגענטום-בעציהונגען פּאָדערען פּעריגעזעל-שאַפטליכונג.“

געוויס, די געזעלשאַפטליכע מאַטעריע איז מעכטיגער ווי דער גייסט פונ'ם יחיד (פונ'ם אינדיוידואל). דער יחיד מוז גען, וואוהין זי פיהרט. אָבער—די טעכניק איז צונויפגעשטעלט פון מאַשינען און מענשען. אַרבייט פּעטייט מענשען-הענד, מענשען-מוחות און מענשען-הערצער, וואָס בע-שעפטיגען זיך אין דער פּראָדוקציע. די אייגענטום-בעציהונגען זענען איצט בעציהונגען פון אייגענטימער און נישט-אייגענטימער.

נאָכאַמאָל: דער פּראָצעס איז אַ לעבעדיגער פּראָצעס. די געזעלשאַפטליכע-
 כע מאַכט, וואָס טרייבט אונז, איז נישט קיין טויטער פּאַטום, קיין קנויל
 מאַטעריע, איבער וועלכען מען קאָן קיין דעה נישט האָבען. זי איז די גע-
 זעלשאַפט, זי איז אַ לעבעדיגע קראַפט.
 אמת, מיר מוזען געהן אין דער ריכטונג, אין וועלכער זי געהט.
 דער אַרבייטס-פּראָצעס טרייבט אונז אין אַריכטונג, וואָס מיר בעשטימען נישט
 אַליין. מיר מאַכען די געשיכטע נישט פון קאַפּ אַרויס
 אָבער... מיר מאַכען זי.

איהר, אַרבייטער, איהר זענט נישט דורך דעם בלינדען גורל, נאָר דורך
 דער לעבעדיגער געזעלשאַפט בעשטימט, צו ברענגען דעם סאָציאַליזם.
 איהר, אַלס קלאַס, קענט עס נישט אַנדערש. איהר מוזט וועלען אַהע-
 כערען לויהן, אַ מעהר גליקליך לעבען, מעהר אַברוה. איהר מוזט בעקעמפען
 די מלוכה, איהר מוזט בעקומען אין אייערע הענד די פּאָליטישע מאַכט, איהר
 מוזט זיגען. די פּראָדוקציע, די לעבעדיגע אַרבייט וויל עס.
 אָבער צידען הענגט עס דאָן נישט אָב אויך פון אייך פּערווענליך, ווי
 ש נעל, ווי גוט, ווי ריכטיג דאָס קומט-פּאַר, דאַכט זיך דווקא דער-
 פּאַר, ווייל איהר מוזט עס טוהן אַלס אַ לעבעדיגער כח, הענגט עס אָב פון
 אייך, לעבעדיגע יחידים, לעבעדיגע מענער, פרויען און קינדער—נישט אַז,
 נאָר ווי דאָס זאָל געהן!

דאָס הענגט אָב פון אייער קערפּער און פון אייער גייסט.
 קערפּערליך קרעפטיגע, גייסטיג שטאַרקע פּראָלעטאַריער וועלען פּער-
 ווירקליכען דאָס הערליכסטע, דאָס גרעסטע, וואָס די וועלט האָט ווען-עס-איז
 געזעהן, בעסער איידער שוואַכע.

עס ליעגט נישט אין אייערע הענד צו זיין אונטער דעם קאַפיטאַליזם
 קערפּערליך אַזוי געזונד און ווידערשטאַנדספּעהיג, ווי איהר דאַרפט עס האָ-
 בען. די גרייס פונ'ם לויהן, די אַרבייטס-צייט, דער וואוינונגס-צושטאַנד הענג-
 גען נישט אָב פון אייך אַליין. אָבער אין אַ פיל העכערער מאָס הענגט עס
 אָב פון אייך, ווי ווייט איהר זאָלט גייסטיג געזונד זיין. איהר קאָנט אַריינ-
 נעהמען אין אייער גייסט די מאַכט פונ'ם אמת, פון דעם סאָציאַליסטישען
 געזעלשאַפטליכען אמת פולשטענדיג, ביזן גרונד, אפילו ווען אייער קערפּער
 איז נישט אַזוי אינגאַנצען קרעפטיג.

עס איז אַנאָיאַגענאַרטיגע מעשה מיט'ן גייסט. דאָס געזעלשאַפטליכע
 לעפען בעהערשט איהם אַזוי, אַז ער קאָן זיין פּחדנות'דיג, מאַט, ערשעפט
 צום טויט, אַז ער זאָל מעהר קיין אייגענע בעוועגונג נישט האָבען.

לאָז אָבער די טעכניק איהם וועקען, לאָז זי איהם ווייזען אויפ'ן האָ-
 ריזאָנט אַ ליכט-פּונקט, אַ גליק, אַ ציל. לאָז אַ קלאַס זעהן, אַז דורך דאָס גע-
 זעלשאַפטליכע לעבען ווינקט צו איהם אַזיג, דאָן ווערט דער גייסט ביים

מיטגליד פונ'ם דאָזיגען קלאַס אַ זאָך, וואָס קומט אין בעוועגונג; דאָן פלאַ-קערט ער אויף, דאָן לעבט און שטרעבט און ווירקט ער, דאָן ווערט אַנאָמט דאָס וואָרט, אַז דער גייסט בעהערשט דעם קערפער; מעג זיין דער קערפער שוואַך, קנאַפּ ערנעהרט, בלוט-אַרים, אין טויענד צרות און דאַגות, דער גייסט ווערט מעכטיג, דער גייסט ווערט פריי.

דער גייסט פונ'ם אַרבייטער קאָן שוין איצט אונטערין קאָפיטאַליזם פריי ווערען. דער פראָדוקציאָנס-פראָצעס קאָן דעם אַרבייטער שוין איצט גייסטיג פריי מאַכען. דער אַרבייטער קאָן זיך שוין איצט בעפרייען פונ'ם גייסט טיגען שקלאַפען-יאָך פון דער בורשוואַזיע. דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם לערנט איהם דעם צוזאַמענהאַנג פון נאַטור און מענשען, ער לערנט איהם, אַז עס איז נאָהענט די צייט, אין וועלכער די מענשהייט וועט בעהערשען נישט בלויז די נאַטור, נאָר אויך זיך אַליין. ער לערנט איהם, אַז ער איז עס בעשטימט דערצו, די דאָזיגע צייט צו ברענגען. ווער עס פערשטעהט עס און האַנדעלט לויט דער דאָזיגער השגה דער איז גייסטיג פריי. בלויז דער קאָן מיט זיין אינדיוידועלער קראַפט צום בעס-טען מיטהעלפען דערצו, אַז זיין קלאַס זאָל דערגרייכען די גייע זעלשאַפט.

דער גייסט מוז ווערען רעוואָלוציאָניזירט. דער פאָראַורטייל, די פחדנות מוזען אויסגעראַט ווערען. גייסטיגע פראָפאָגאַנדע, דאָס איז דאָס אַלערנאָיכ-טיגסטע. קענטעניש, גייסטיגע מאַכט איז דאָס אַלערערשטע, דאָס אַלערנאָיכ-ווענדיגסטע.

קענטעניש אַליין שאַפט אַ גוטע אָרגאַניזאַציע, אַ גוטע פראָפעסיאָנעלע בעוועגונג, די ריכטיגע פאָליטיק און דערמיט פערבעסערונגען אויפ'ן עקאָנאָמישען און פאָליטישען געביט.

קיין שום וואוילזיין איז נישט מעגליך, ווילאנג עס עקזיסטירט דער קאָפיטאַליזם.

ערשט דער סאָציאַליזם ברענגט דאָס וואוילזיין.

און דער סאָציאַליזם קאָן דערגרייכט ווערען, דער שווערער קאַמף דערפאַר קאָן געקעמפט ווערען נור דורך גייסטיג שטאַרקע, וועלכע האַבען זיך גייסטיג בעפרייט.

צווערשט שטאַרק מאַכען דעם אייגענעם גייסט און דאָן דעם גייסט פון די חברים, דערין בעשטעהט די גרויסע, די איינציגע קראַפט פונ'ם יחיד, פונ'ם אינדיוידואל, דורך וועלכער ער קאָן זיך די צוקונפט ברענגען.

פרובט עס, שעפט פון דער ענטוויקלונג פון די פראָדוקטיוו-קרעפטען, וועלכע איהר האַט פאַר די אויגען, וועלכע איהר האַט גאָר אין אייערע הענד, דאָס וואָס איהר האַט דערין צו געפינען: דעם נייעם אמת, די סאָ-ציאַליסטישע וועלט-אַנשוואַונג. און פראָפאָגירט זי!

צוואה

קארל קאוססקים פארווארט צו דער דייטשער איבערזעצונג

פון גארטעריס „היסמ. מאמ.“

דאָס ווערק פון מיין פריינד הערמאַן גאַרטער האָט זיך פערשפרייט צוויי-
שען די אַרבייטער פון האַלאַנד און וועט זיך פערשפרייטען אויך צווישען די
פראַלעטאַריער וואָס רעדען דייטש, אָהן רעקאָמענדאַציעס.

נאָר אויב איך שרייב דאָ צו אַ פּאָר שורות אַלס אַ פּאַררעדע, איז עס
דערפאַר, וואָס אין אַ געוויסען זין בין איך דער חייב, וואָס גאַרטער איז
דורך איינעם פון זיינע קריטיקער בעשולדיגט געוואָרען, אַז ער פערשטעהט
גאַר נישט דעם היסטאָרישען מאַטעריאַליזם.

אין יאָהר 1903 האָב איך אין אַנאַרטיקעל פון דער „נייער צייט“ אויס-
געדיקט דעם געדאַנק, אַז ביזאָהער האָבען אין דער געזעלשאַפטליכער ענט-
וויקלונג געגאָלטען די געבאָטען פון דער מאַראַל אונבעגרענצט בלויז אין
די ראַהמען פון דער געזעלשאַפטליכער אָרגאַניזאַציע, נאַציאָן אָדער קלאַס,
צו וועלכער מען האָט געהערט, אַז די דאָזיגע געבאָטען זענען נישט געווען
אונבעדינגט אַ חייב אין בעזיהונג צום פינד פונ'ם קלאַס אָדער פון דער נאָ-
ציאָן. ביז היינט נאָך ווערט מיט חשק אויסגענוצט די קאָנסטאַטירונג פון דעם
דאָזיגען פאַקט געגען מיר און מיין פאַרטיי, בעזונדערס דורך קאַטוילישע
גלחים. מיט זייער בעוואוסטער ליבע צום אמת פערדרעהען זיי דאָס וואָס איך
האָב קאָנסטאַטירט, פעסטגעשטעלט, אַ פאַקט, וועלכען מען בעמערקט
זינט פיל טויזענדער יאָהרען, זינט דעם אָנהויב פון דער מענשהייטס
ענטוויקלונג ביי אַלע קלאַסען און נאַציאָנען, און זיי שטעלען עס
פאַר אַלס אַפּאָדערונג צו מיינע פאַרטיי-חברים, מען זאָל נישט אַכטען
די עקזיסטירענדע מיינונגען וועגען מאַראַל און טאַמער פּאָדערט עס דער אינ-
טערעס פון דער פאַרטיי זאָל מען די פּאָלקס-מאַסען אָהן שום חרפה און
בושה גענאָרען. הויך אַלעם איז נאָך פאַרהאַן צו לאַכען פון דער מעשה, ווייל
מיינע מיינונגען זענען געשטאַנען אין אַנאַרטיקעל, וואָס איז געווען אַ פּאָלע-

מיק געגען דעם אמאָליגען רעוויזיאָניסט און איצטיגען עקס-סאָציאַל-דע-מאָקראַט ג. בערנהאַרדט, דערפאַר, וואָס ער האָט געהאַט די מיינונג, אז די „העכער שטעהענדיגע“ פאַרטיי-חברים מעגען האָבען דאָס רעכט צו גענאַרען די פּאָלקס-מאַסע.

גאַרטער האָט שפּעטער געמאַכט די אייגענע קאָנסטאַטירונג, נאָך דער-ביי האָט ער געהאַט נאָך אַנ'ערגערען פּסק פאַר מיר. ער איז צויליב דעם אַטאַקירט געוואָרען נישט פון געגנער, נאָר פון חברים. מען האָט אים אויפגעוואָרפען, אַז ער הייבט נישט אָן צו פאַרשטעהן דעם מאַרקסזיסם, אַז מאַרקס אַליין זאָל זיך האָבען אויסגעדריקט גאָר אַנדערש ווי גאַרטער. אַלס באַוווּיז האָט מען אָנגעוווּזען אויף די סטאַטוטען פונ'ם אינטער-נאַציאָנאַל, וואו עס געפינט זיך דער זאַץ:

„די אינטערנאַציאָנאַלע אַרבייטער-אַסאָציאַציע, אויך אַלע געזעלשאַפטען און איינזעלנע פּערוואַנע וואָס שטעהען-צו צו איר, אָנערקענטן אמת, גערעכטיקייט און מאַראַל אַלס כללים פון זייער בעזיהונג איינע צו די אַנדערע און צו אַלע מענשען, אָהן שום אונטערשייד פון פאַרב, גלויבען און נאַציאָנאַליטעט.“

דער דאָזיקער זאַץ לאָזט זיך נישט צונויפפאַרען מיט גאַרטערס ווער-טער. ער שטאַמט דאָך אָבער פון מאַרקסן, דעם פּערפּאַסער פון די סטאַ-טוטען פון אינטערנאַציאָנאַל.

דערויף איז קודם-כל פאַרהאַן צו באַמערקען, אַז דער דאָזיקער זאַץ האָט מיט גאַרטער'ס ווערטער גאַרנישט צו טהון. גאַרטער שטעלט פּעסט אַ זאַך, וואָס איז ביז אַהער געשעהן אומעדום פון קדמונים-אַן; דאָגעגען אין די סטאַטוטען ווערען נישט פּעסטגעשטעלט קיין היסטאָרישע פּאַקטען. נאָר דאָרט ווערען פאַרמולירט פּאָדערונגען צו די מיטגלידער פון אינטערנאַציאָנאַל. מען קאָן אָבער פון דעסטוועגען נישט זאָגען, אַז די דאָזיקע פּאָדערונג-גען זענען פאַרמולירט בעזודערס געראַטען און קלאָר. וואָרן וואָס איז אַזוינט אמת, וואָס איז אַזוינט גערעכטיגקייט און מאַראַל ? צי האָט דען נישט יעדער קלאַס זיינע בעזונדערע מיינונגען איבער גערעכטיגקייט און מאַראַל ? געהערט דען נישט די סאָלידאַריטעט צו דער פּראָלעטאַרישער מאַראַל ? קאָנען מיר דען אויסשפּרייטען די פּראָלעטאַרישע סאָלידאַריטעט אונבערגרענעצט אויך אויף די קאַפיטאַליסטען ? געוויס זענען פאַרהאַן אַסאַך סיטואַציעס, וואו קאַפיטאַליס-טען און פּראָלעטאַריער שטעהען איינע אַנטקעגען די אַנדערע מיט גלייכע אינטערעסען; אין אַזעלכע פּאַלען וועט דער פּראָלעטאַריאַט פּערווירקלעכן די סאָלידאַריטעט, וואָס איז געפּאָדערט דורך זיין מאַראַל, אַטש גיכער נאָך, איי-דער די קאַפיטאַליסטען. נאָך דער ערדציטערניש פון מעסיאַ האָבען די פּראָ-לעטאַריער, וואָס האָבען געאייילט צו הילף, נישט געפּרעגט, צו די פּערשיטע זענען רייכע אָדער אַרמען; זיי האָבען געזוכט מענשען צו ראַטעווען, וויפיל זיי האָבען געקאַנט. דוקא נישט קיין פּראָלעטאַרישע, נאָר קאַפיטאַליס-טישע מאַטיווען האָבען דאָ יאָ געשטערט די רעטונג-אַקציע, ווייל אויפ'ן

ערשטען פלאן האָבען זיי זיך געריסען אַוועקצושטעלען די רעטונג פון אייגענטום.

אַבער דאָרט וואו עס שטעהן נישט מעןשען אַנטקעגען דער נאַ-טור, נאָר קאַפיטאַליסטען און פראָלעטאַריער אַלס אַזעלכע שטעהן אין דער געזעלשאַפט איינע אַנטקעגען די אַנדערע, דאָ איז שוין נישט מעגליך צו רעדען וועגען אַ סאָציאַליסטע צווישען זיי; דאָ שטרעבט דער איינער צו דריקען די לוינען און דער אַנדערער שטרעבט זיי צו הויבען. סיי דאָס איינע סיי דאָס אַנדערע קאָן גשעהן בלויז ווען איינער פון די ביידע צדדים זאָל האָבען אַנ'עוול'ה.

און דאָרט וואו פראָלעטאַריער שטויסען זיך אָן אויף די געגנערשאַפט פון קאַפיטאַליסטען, זענען זיי אויך נישט מחויב צו געהן דורכאויס מיט'ן אמת אין בעציהונג צו זיי. וועמען וועט עס איינפאלען צו פערלאַנגען פון שטרייקענדע אַרבייטער, אַז זיי זאָלען אויסזאָגען די קאַפיטאַליסטען דעם גאַנצען אמת וועגען דעם שטאַנד פון זייער שטרייק-קאַסע? פאַר אַ בע-וואוסטזיניגען פראָלעטאַריער קאָן זיין אונטער געוויסע אימפשענדען דווקא אַ מאָראַלישע פליכט, אַבצונאָרען וועגען דעם די פיינדליכע קאַפיטאַליסטען. אמת, דאָס דאָזיגע אָרט אין די סטאַטוטען פון אינטערנאַציאָנאַל ענט-האַלט אַ זעהר ריכטיגען קערען. מיר מוזען אָנערקענען אמת, גערעכטיקייט און מאָראַל אַלס פליכט פון אונזערע בעציהונגען צווישען זיך. צווישען אַלע קעמפער פון אַנ'אַרמעע מוז הערשען דער אמת; מיר טאָרען אונזערע חברים נישט זאָגען קיין ליגען אפילו דעמאָלט, ווען מיר מיינען, אַז דאָס ליגעט אינ'ם אינטערעס פון דער פאַרטיי. אַזוי האָב איך געזאָגט אין דעם שוין דערמאָהנטען אַרטיקעל פון דער „נייער צייט“ אין יאָהר 1903:

„זוי ווי עס זענען פאַרהאָן עקאָנאָמישע געזעצען, וועלכע גילטען פאַר יעדער געזעל-שאַפטלעכער פאָרם, אַזוי זענען אויך פאַרהאָן מאָראַלישע פרינציפען, פון וועלכע קיינער קאָן נישט פטור זיין. איינער פון די וויכטיגסטע אונטער די דאָזיקע פרינציפען איז די פליכט פון אמת'דיגקייט אין בעציהונג צום חבר. אין בעציהונג צום שוואַהט מען די דאָזי-גע פליכט קיינמאָל נישט אָנערקענט, דאָגעגען קאָן נישט געמאָלט זיין אָהן איהר קיין דויער-האַפטיגע צוזאַמענווירקונג פון גלייכע חברים, די דאָזיקע פליכט גילט פאַר יעדער גע-זעלשאַפט אָהן קלאַסן-געדעגזען, און אין די ראהמען פון אַ געזעלשאַפט, וואָס איז פול מיט קלאַסן-געגנאַצען גילט זי פאַר יעדער באַזונדערער פאַרטיי פון קלאַסען-חברים. אָבנאָרען די פאַרטיי-חברים האָט מען ביז אַהער געהאַלטען פאַר אַן ערלויבטע זאך בלויז אין אזעלכע פאַרטייען, וואו עס האָבן צוזאַמענגעאַרבעט צוויי קלאַסן, וואָס איינער פון זיי האָט זיך געהאַרט מיטן אַנדערן, פרי אויסצונצען פאַר זיך יענעם קראַפט. דאָס איז געווען די פאַרטיי-מאָראַל פונם יערוואָטיזם, בכלל פון די גלחים.“

ווען די סטאַטוטען פונ'ם אינטערנאַציאָנאַל האָבען די דאָזיקע יעזו-איטישע מאָראַל בפירוש אָפגעוואָרפען, איז דאָס געווען אַ גאַנץ ריכטיקע זאך.

דאס איינציגע מאָל, ווען מאַרקס האָט אויף וויפיל איך ווייס זיך פער-
רופען אויף דעם דאָזיגען זאַץ פון די סטאַטוסען, האָט ער עס אויך געטוהן
אין דעם זין, וואָס ער האָט געפונען פאַר נישט ריכטיג צו גענאָרען די
חברים. ער האָט זיך געווענדט געגען די באַקוויסטען, דערפאַר וואָס זיי
האַבען געשאַפּען אינ'ם אינטערנאַציאָנאַל גופא אַ געהיימע אַרגאַניזאַציע, וועלכע
האַט געמאַכט אַלס ערשטע פליכט פאַר איהרע אייגענע מענשען צו גענאָרען
די פשוטע מיטגלידער פונ'ם אינטערנאַציאָנאַל בנוגע די עקזיסטענץ פון דער
געהיימער אַרגאַניזאַציע, בנוגע די מאַטיווען און אפילו די צודעקען גופא
פון זייערע ווערטער און האַנדלונגען.*

אַהן געגענווייטיגען אַהן געגענווייטיגען צוטרוי פון איהרע
מיטגלידער איז פאַר אַ דעמאָקראַטישער פאַרטיי נישט מעגליך צו פיהרען אַנ-
ענעריגשען קאַמף.

אַבער עס האַלט דאָך נישט דערביי, אַז מען זאָל מאַכען פאַר אַ חוב
צו זיין אמת'דיג אין בעציהונג צו אַלע מענשען אונטער אַלע אומ-
שטענדען, אפשר אויך אין בעציהונג צו פּאָליטיקלייט, וואָס פערמאָלגען די
פריינד אונזערע.

אַלדאָ אַייב דאָס דערמאָהנסע אַרט אין די סטאַטוסען פונ'ם אינטערנאַ-
ציאָנאַל שטאַמט פון מאַרקס'ן, וואָלט מען מווען זאָגען, אַז דער זאַץ איז
איהם נישט איבריג געראַטען און אַז אַ וויכטיגער געדאַנק האָט ביי איהם
בעקומען אַ קרומע פאַרם. אמת, דווקא ביי אַ מאַרקס וואָלט עס שטאַרק אי-
בערראַשען. נאָר די זאַך איז די, אַז מאַרקס האָט גאָר דעם דאָזיגען זאַץ
נישט אויפגעשטעלט. אויף וויפיל איך ווייס האָט דערויף דער ערשטער אַנ-
געוויזען יעק אין זיין געשיכטע פון אינטערנאַציאָנאַל, איך בין אויך געקומען
צו דערוועלבער מיינונג און זי ווערט מיר בעשטעטיגט דורך מאַרקס'ענס טאַכ-
טער, הבר'טע לאַוראַ לאַפּאַראַג.

מען דאַרף נישט פּערגעסען, אַז מאַרקס איז נישט געווען קיין זעלבסט-
הערשער אינ'ם אינטערנאַציאָנאַל. אין די אינטערעסען פון אחדות אינ'ם פּראָ-
לעטאַרישען קלאַסען-קאַמף האָט ער געמוזט אָננעהמען אַמאָל דעם אַדער יע-
נעם בעשלוס, פון וועלכען ער איז כלל נישט ענטציקט געווען.
די סטאַטוסען פונ'ם אינטערנאַציאָנאַל זענען נישט פּערפאַסט געווען פון
איהם אַליין. עס האָבען מיטגעאַרבייט ביי זיי אויך פּרודאָניסטען און מאַצי-
ביאַבער, וויל מען מאַכען מאַרקס'ן פּערצנטוואָרטליך פאַר דעם דאָזיגען זאַץ,
דערפאַר וואָס ער איז געשטאַנען אין די סטאַטוסען פון אינטערנאַציאָנאַל,
דעמאָלט וואָלט ער דאָך מיטשולדיג געווען אויך אין דעם זאַץ, וועלכער
שטעהט אין די סטאַטוסען גלייך נאָך יענעם און איז סטילטיש און לאַגיש
אין זאך מיט איהם. די ביידע זאַצען צוזאַמען קלינגען אַזוי:

(* קאָמפּליקאַט געגען אינטערנאַציאָנאַל, 1874, ז' 35.)

די אינטערנאציאנאלע ארבייטער־אסאציאציע, איך אלע געוועזענע און איינזעלנע פערזאנען, וואָס שטענען צו צו איהר, אָנערקענען אמת. גערעכטמאָקייט און מאָראַל אַלס בללים פון זייער בעציהונג איינע צו די אנדערע און צו אַלע מענשען, אָהן שום אומגערייט פון פאַרב, גלויבען אָדער נאַציאָנאַליטעט.

זי בעמערקט אַלס אַ פליכט פון יעדען איינעם צו פֿאַרערן בירגער־און מענטשן־רעכט נישט בלויז פֿאַר זיך, נאָר איך פֿאַר יעדען איינעם, וועלכער טוהט זיין פליכט. קיין שום רעהם אָהן פליכטען, קיין שום פליכטען אָהן רעכט.

ווער עס קאָן וואָך האָבען אַ ספק, צי דער זאָך וועגן אמת און רעכט שטאַמט פון מאָרקס'ן, ביי דעם מוז דער ספק פערשווינדען, ווען ער זעהט, אַז דער זאָך שטענדיג אינ'ם ענטשען צוזאַמענהאַנג מיט דעם נייטערדיגען, וועלכער פֿאַדערט בירגער־רעכט בלויז פֿאַר יענע, וואָס, טוהען זייער פליכט. דאָ האָבען מיר טמש אַלעכערליכע בעשטימונג. וואָרן וועלכער ארבייטער זאָל דען בעשטימען, ווער עס טוהט זיין פליכט און פערדינט דערום צו האָ- בען בירגער־רעכט? נישט בלויז בורזשויען און אַרבייטער האָבען געהאַט זעהר פֿערשידענע מיינונגען וועגען די פליכטען פונ'ם מלוכה־בירגער; צווישען די אַרבייטער גומא זענען נאָך געווען אין דער צייט פונ'ם אינטערנאַציאָנאַל גרויסע חילוק־רעות דעריבער. זיי זענען דאָך נאָך דעמאָלט שטאַרק געשוואַר- מען אינ'ם פֿאַרהאַנדלען פון בירגערליכע מיינונגען. ביי די פרוזאָניסטען האָט דאָס האָרפען די אַרבייט גענאָלטען אַלס אַ נישט־ערפילונג פון דער פליכט. אַלדאָ נירער מיט'ן האַלד־רעכט פון שטרייקענדע! מאָרקס'ן וואָלט עס נאָטיר- ליק קריטיקאַל נישט איינגעפאַלען, צו פֿאַדערן דאָס אַלגעמיינע וואַהל־רעכט בלויז פֿאַר יענע, וואָס ערפילען זייער פליכט.

פֿערשטענע זיך, אַז אַפֿייעל האָט מאָרקס נישט געקאָנט אַרױסמערעטען געגען די ביידע זאַצען פונ'ם סטאַטוט, האָט ער האָט מיטגעוויקט ביים צו- נױפֿשטעלען איהם און וועלכען ער האָט אַלס גאַנצעס אַקצעפּטירט. אָבער פֿרינאָט האָט ער אױסגעדריקט, זיי מען האָט מיר צוויסען געטוהן פון אַ בעגליבטער זײט, זיין אונזומרידענהייט מיט די דאָזיגע זאַצען. עס איז אָבער פֿאַרהען אױך אַ סימן פון דער דאָזיגער אַנצומירדענהייט, וועלכער איז אַנגע- קומען צו דער עפענטליכקייט.

די ערשטע פֿעדעמענטליכונג פון די פֿראַנצויזישע סטאַטוטען איז פֿאַר- געקומען אין לאַנדאָן אין יאָהר 1864. אין אפריל 1866 זענען די דאָזיגע סטאַ- טוטען פֿערעפענטליכט געוואָרען אױף דײַטש אין דעם גענפער, פֿאַרפֿאַטע" פון זשאַן פּיליפּ בעקער. דאָר טען פֿע הילען אינגאַנצען די ביי דע זאַצען. אָננעהמען, אַז זשאַן פּיליפּ בעקער האָט מיט זיין אייגענער דעה זיי אַרױסגעוואָרפען דערפֿאַר וואָס זיי זענען איהם נישט געפֿעלען, קאָן מען נישט טעאָרעטישע פֿראַגען האָבען איהם זעלטען עפעס געאַהרט.

אפֿשר האָט מאָרקס געוויקט, אַז זיי זאָלען אַרױסגעוואָרפען ווערען פון דעם פֿראַנצויזישען סטאַטוט? טאַקי צוליב דעם, וואָס די דאָזיגע ביידע

זאָבען האָבען געפעהלט אין דער דייטשער פערפענטליכונג פונ'ם סטאַטוס, בין איך צום ערשטען מאל, אונזבעהנגיג פון יעקן, אויסצערקלאַט געוואָרען דערויף, און ביים אויסשטעלען די סטאַטוטען זענען געווען חילוקי-דעות און אז די בידע זאָבען האָבען אָנגערטאָפּען אויף אַ ווידערשפּרוך.

און אינ'ם סטאַטוט זענען דורך די פרודאָניסטען אַריינגעשטעלט געוואָרען געוויסע זאָבען, וואָס האָבען געמוזט זיין פאַר מאַרקס'ן אַגרויל, זעהט מען צאָרעס פונ'ם פּאָלגענדען. די פּראָוויזאָרישע סטאַטוטען האָבען אין פּונקט 9 ענטהאַלטען די בעשטימונג:

„דער פּרעזידענט פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרביטראַר-קאָמיטעט זעט ביים פּרעזידענט פון אירן לאַנד אירם אַנדערען בעקומען די ברודערליכע שטיצע פון די פּעראַיינמע אַרביטראַר.“

דאָס איז צו קנאַפּ געווען פאַר דער פּראָגרעס-קאָמיטעט און סאַרן פּלענעם פון גענעפּער קאָנגרעס, וועלכער האָט פּעסענדיגעשטעלט די דעפּיניטיווע סטאַטוטען, און ער האָט אָנגעזעען:

די דאָזיגע שטיצע בעשטימט:

- א. אינ'ם רעכט אויף אויסקונפּט איבער זאָלן, וואָס האָט אַ שייכות צו זיין פּראָפּעטיע אין יענעם אָרט, וואוּהין ער פּאַרדעט צוריק;
- ב. אינ'ם רעכט אויף קרעדיט לויט די בעדינגונגען, וואָס זענען בער שטימט אין דעם רעגלאַמענט פון זיין סעקציע, און אויף דער סומע וואָס איז דורך איר גאַנצמירט.“

דאָ וויינט זיך קלאָר אַרדעס די קוועלע פון די צאָריינגעשטעלטע ווער-טער. דאָס איז דער קליינבירגערליכער פרודאָניזם, וועלכער האָט געוואָלט עמאַנציפּירען דעם פּראָלעטאַריאַט מיט זיינע טויש-בענק און דעם בוזינ'דיגען געגענזייטיגען קרעדיט. פּונקט אזוי ווי ער האָט געטרוימט וועגען צו'איי-ביגער גערעכטיגקייט, וואָס פּערזאָנדעלט דאָס פּרווואַט-אייגענטום פון אַנ'אָר-זאָך פון עבאָאיוז אין אַנ'אירעאַלע אינסטיטוציע.

דער פרודאָניזם בעהערשט דעם גאַנצען קאָנגרעס פון יאָהר 1866. די רעזאָלוציע איבער די פּראָפּעטיאָנעלע פּעראַיינען, וואָס דער גענעראַל-ראַט פון סאַרגעלעגט און וועלכע גילט נאָך היינט פאַר אַ טוסטער, אינטערעסירט איהם קיים. די דעבאַטען וועלען דעם זענען געווען קורץ. דערפאַר איז מיט גרויס היץ דיסקוטירט און איינשטימיג אָנגענומען געוואָרען די פּאָלגענדע רע-זאָלוציע, וועלכע איז פּאַרבעלעגט געוואָרען פון די פּאַרזיער דעלעגאַטען:

„אָרגאַניזאַציע פון אינטערנאַציאָנאַלע קרעדיט-אָנשטאַל-טען“

- 1. דער קאָנגרעס רעקאָמענדירט זלע סעקציעס, צו בעקענען זיך מיט די ענינים פון דעם אינטערנאַציאָנאַלען קרעדיט און אַריינשיקן די אַרביטראַר-קאָמיטעט דעם צום גענעראַל-ראַט, וועלכער וועט זיי צורייסען-וואוּן זלע חברים אין זיינע, מיטטיילונגען, אזוי און אויף דעם קאָמפּענדיגען קאָנגרעס זאָלען קאָמען אָנגענומען

ווערען וועגען דעם באשטימטע באשלוסן.

2) דער קאָנגרעס רעקאָמענדירט, תיכף צו ערלעדיגען די אידעע פון אַ גענאָ-
טענשאַפטיכער פּעראַייניגונג פון אַלע אַרבעטער-קרעדיט-אַנשטאַלטען, וואָס
זענען שוין געגרינדעט און דארפן נאָך געגרינדעט ווערען, אין אַ צענטראַל-באַנק פון דער
אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטער-אַסאָציאַציע.

און נאָך איין רעזאָלוציע, פּדי צו כאַראַקטעריזירען דעם גענפער
קאָנגרעס, זי האָט אַ שייכות צו דער פּראָגע פון פּרױען-אַרבייט.
וואַרען און בורדאָן האָבן פּאַרגעלעגט צו ערקלערען:

„מאָגלע אין ערציהונג, צו פיל אַרבייט, צו קנאַפּ פּאַליהונג און שלעכטע היגענישע
צושטאַנדען אין די פּאַבריקען זענען היינט פאַר די פּרױען, וואָס אַרבייטען דאָרט, די
אורזאַכען פון פּיזישער און טאָראַלישער דעגענעראַציע. די דאָזיגע אורזאַכען קאָנען אָפּגע-
טאַפט ווערען דורך אַ בעסערע אָרגאַניזאַציע פון דער אַרבייט, דאָס הייטט דורך קאָאָפּעראַציע.
מען מוז קלעהרען וועגען דעם, אז די אַרבייט, וואָס די פּרױ דאַרף טוהן פּדי צו דעהאַלטען
איהר לעבען, זאָל זיין צוגעפאַכט צו איהרע פּוּחות, אָבער נישט מען זאָל די אַרבייט אינגאַנצען
אַוועקנעמען ביי איהר.“

די דאָזיגע טרעפלעכע רעזאָלוציע איז אָפּגעוואָרפּען געוואָרען,
דאָגעגען איז אָנגענומען געוואָרען די פּאַלגענדע, וועלכע שטאַמט פון די
פּרודאָניסטען שמאַל, טאָלען און פּריבור:

„אין פּיזישער, מאָראַלישער און סאָציאַלער בעציהונג דאַרף די פּרױען אַרבייט אויסגע-
מיטען ווערען אַלס אַן אירזאָך פון דעגענעראַציע (פון די אַרבייטער?) און אַלס איינס פון
די שפּרינגפּעדערס פון דער דעמאָקראַטיזאַציע פונם קאָפיטאַליסטען-קלאָס.
די פּרױ האָט פון דער נאַטור באַקומען באַשטימטע אויפגאַבען איר פּלאַץ איז אין
דער פּאַמיליע; איר אויפגאַבע בעשטעהט דערין, צו ערציהען די קינדער, געוועהנען דעם
מאָן צו אָרענונג, בעל-הבית'קייט און מילדערע זיטען. דאָס זעגען די דינסטען, וואָס זי
פּרױ האָט צו ערפילען, די אַרבייטען, וואָס זי האָט צו פּעריכטען; אָנוואַרפן איהר אַנדערע
אַרבייטען איז אַ שלעכטע זאַך.“

בוזדער דער דאָזיגער בעגריף וועגען פּרױען-אַרבייט, ווערלכער איז
בורזשאַזיש-שבורזשאַזיש, איז עכט פּרודאָניסטיש.

מען קומט אַלואָ צו די משונה'דיגסטע מיינונגען, ווען מען זאָל נעה-
מען פּשוט און אַרױפּשרייבען אויף מאַרקס'ענס חשבון אַלע ערקלערונגען
פונ'ם אינטערנאַציאָנאַל. פיל פון זיי זענען דוקא געשאפּען געוואָרען דורך
מאַרקס-פּיינדליכע עלעמענטען. ווער עס וויל זיך פּערוּפּען אויף ערקלערונג-
גען פון אינטערנאַציאָנאַל, פּדי צו כאַראַקטעריזירען מאַרקס'ענס דענקען,
מוז קודם האָבען קלאָר תּומס געווען דאָס דאָזיגע דענקען און דעם חילוק
צווישען אים מיט די אַנדערע סאָציאַליסטישע שולען פון דער צייט פונ'ם
אינטערנאַציאָנאַל.

מען קאָן זיין זעהר אַ גוטער מאַרקסיסט, גוט בעגרייפּען דעם היסטאָ-
רישען מאַטעריאַליזם און פונדעסטוועגען שטעהן אין ווידער-שפּרוך צו געווי-
סע בעשלוסען פונ'ם אינטערנאַציאָנאַל און געוויסע זאַצען פון זיינע סטאַ-

טוסען.

קודם-כל גילט עס פאר צועלכע זאצען, וואָס שטאַמען נישט פון מאַרקס'ן. אָבער עס וואָלט חוץ דעם זיין זעהר נישט-מאַרקסיסטיש, ווען מיר וואָלטען האָבען בדעה אפילו ביי מאַרקס'ענס אייגענע זאצען זיך-אָבשטעלען און ביי-גען זיך פאַר זיי ווי פאַר ווערטער, וועלכע מען טאָר נישט קריטיקירען. נאָר פערשטעהט זיך, אז באַזונדער וועט קיינער נישט סתם אין דער וועלט אַרײַן שטעלען זיך געגען אַזאָ קאָנסעקווענטען דענקער, געגען אַזאָ גייסטיגען ריו ווי מאַרקס, וויבאַלד מען האָט זיך נור איינמאַל ארויפגעאַרבעיט צו זיין שיטה. אין דעם איצטיגען פאַל איז דאָס אויך נישט נויטיג. אָבער וויפיל איך ווייס, איז גאַרטער'ס ווידערשפּרוך צו די סטאַטוטען פון אינטערנאַציאָנאַל די איינציגע טענה, וואָס מען האָט געגען גאַרטער'ן, אַז ער פערשטעהט נישט דעם היסטארישען מאטעריאליוזם.

ק. קאָממקיי.

